
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

BOLU İLİ SEBEN İLÇESİ GÜNEYCE KÖYÜ'NÜN GELENEKSEL KONUT DOKUSUNUN BELGELENMESİ VE KORUMA ÖNERİLERİ

Eray DEMİRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Eray DEMİRER

19/02/2021

BOLU İLİ SEBEN İLÇESİ GÜNEYCE KÖYÜ'NÜN GELENEKSEL KONUT DOKUSUNUN BELGELENMESİ VE KORUMA ÖNERİLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Eray DEMİRER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat 2021

ÖZET

Bu çalışma, Bolu İli Seben İlçesi Güneyce Köyü'nün geleneksel konut dokusunun belgelenmesini konu edinmektedir. Çalışmanın amacı köydeki geleneksel konut dokusunun belgelenmesi, değişen güncel ihtiyaçlar doğrultusunda meydana gelen bozulmaların tespiti ve devamında korumaya yönelik alınabilecek önlemler ile birlikte önerilerde bulunulmasıdır. Ayrıca Güneyce Köyü nüfusuna kayıtlı olmam da çalışma bölgesi seçiminde etkili olmuştur. Güneyce Köyü geleneksel konut dokusunun belgelenmesi sırasında yapı stoğu tek tek taranmış, yapılara girilip girilememesine bağlı olarak iç ve dış belgelenmeleri yapılmış ve yapılarla ilgili analizler oluşturulmuştur. Toplamda giriş ve sonuç bölümleri de dahil olmak üzere yedi bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde, tezin amaç ve kapsamı ile bağlı kalınan yöntemler belirtilmiştir. İkinci bölümde çalışılacak olan bölgenin fiziki, sosyal-kültürel ve ekonomik özellikleri, tarihi ve turistik özellikleri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde çalışma alanı olarak seçilen Güneyce Köyü'nün konumu, ulaşım, ekonomik topografik yerleşim ve mimari özellikleri incelenmiş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Tezin dördüncü bölümünde ise yöresel mimari ve taşıyıcı özellikler incelenmiş ve belgelemeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Beşinci bölümde genel değerlendirmelere yer verilmiş ve çalışma alanı ile ilgili problemler belirlenmiştir. Altıncı bölümde çalışma alanında bulunan yapılara ilişkin müdahale ve koruma kararları belirlenmiş ve bölgeye ilişkin SWOT analizi yapılmış , turizm ve ticaret potansiyeli ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Yedinci ve son bölümde ise tez çalışmaları sonuçlandırılmıştır.

Bilim Kodu : 80106

Anahtar Kelimeler : Bolu, Seben, Güneyce Köyü, Koruma, Belgeleme, Kırsal Mimari, Ahşap

Sayfa Adedi : 351

Danışman : Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

RESEARCHING AND PROTECTION RECOMMENDATIONS OF TRADITIONAL CITY PATTERN OF GÜNEYCE VILLAGE, SEBEN DISTRICT OF BOLU PROVINCE

(M. Sc. Thesis)

Eray DEMİRER

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

February 2021

ABSTRACT

This study is about the documentation of the traditional housing pattern of the Güneyce village in the district of Seben of Bolu province. This study aims at documenting the traditional housing pattern in the village, detecting deterioration in line with changing current needs, and making suggestions along with the precautions that can be taken for further protection. In addition, the author being registered at the register office of Güneyce, contributed to the choice of region. During the documentation of Güneyce village traditional housing pattern, the building stock was individually scanned, the internal and external documentation was made depending on whether the buildings could be entered or not, and analyzes related to the structures were created. The first part of the study, which consists of seven parts, including the introduction and conclusion parts, specifies the purpose and scope of the thesis and the applied methods. The second part presents physical, social-cultural, and economic characteristics, and historical and touristic features of the area to be examined. The third part provides information and details about location, transportation, economic topographic settlement, and architectural features of Güneyce village, which was chosen as study area. The fourth part of the thesis examines local architectural and bearing features and contains documentation studies. The fifth part includes general evaluations and identifies problems related to the area of study. In the sixth part, intervention, and protection decisions regarding the buildings in the study area are determined and a SWOT analysis regarding the region was made. It also contains suggestions regarding its tourism and trade potential. The thesis study is then concluded in the seventh and last part.

Science Code : 80106

Key Words : Bolu, Seben, Güneyce Village, Protection, Documentation, Rural Architecture, Timber

Page Number : 351

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamın hazırlanmasında, tecrübeleri ile her zaman yanımda olan değerli hocam Sayın Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU'na, arazi çalışmaları esnasında bana yardımcı olan başta babam Mehmet DEMİRER'e, çalışma sürecinde her zaman yanımda olan eşime, ailem ve eşimin ailesine, ayrıca yine çalışamalarımı yürüttüğüm sürece bana destek olan Kahramankazan Belediyesi kurum amirlerine ve çalışmalarım sırasında tarafıma göstermiş oldukları güleryüzlü, misafirperver ve anlayışlı davranışları için Güneyce Köyü halkına teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ xii

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xiii

RESİMLERİN LİSTESİ xv

HARİTALARIN LİSTESİ xx

SİMGELER VE KISALTMALAR xxii

1. GİRİŞ 1

2. BOLU İLİ SEBEN İLÇESİ'NİN COĞRAFİ, SOSYAL YAPISI VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ 5

2.1. İlçenin Fiziki Özellikleri 5

2.1.1. İlçenin konumu 5

2.1.2. Topoğrafya 6

2.1.3. İklim, bitki örtüsü ve yaban hayatı 7

2.1.4. Ulaşım 8

2.2. İlçenin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri 8

2.2.1. Nüfus 8

2.2.2. Seben'in idari durumu 9

2.2.3. Seben'in sosyal ve kültürel durumu 9

2.2.4. Seben'in ekonomik durumu 11

2.3. İlçenin Tarihçesi ve Turistik Özellikleri 11

Sayfa

2.3.1. Seben'in tarihsel gelişimi 12

2.3.2. Seben'in tarihi yapıları ve turistik alanları 13

3. GÜNEYCE KÖYÜ ÖZELLİKLERİ 19

3.1. Konum ve Ulaşım 21

3.2. Ekonomik Özellikler 21

3.3. Arazi Kullanımı ve Topoğrafya 22

3.4. Güneyce Köyü'nde Bulunan Yapıların Mimari Özellikleri 25

3.4.1. Köy içi ulaşım durumu 30

3.4.2. Yapıların parsellere yerleşimi 32

3.4.3. Müştemilatlar 33

3.4.4. Bahçe sınırı elemanları 36

3.4.5. Parsel-giriş-yapı ilişkisi 41

3.4.6. Yapı işlevleri 43

3.4.7. Yapı kullanım durumu 45

3.4.8. Kat sayıları analizi 48

3.4.9. Yapım tekniği analizi 49

3.4.10. Yapısal durum analizi 57

3.4.11. Plan tipolojileri 58

3.4.12. Mekan özellikleri 65

3.4.13. Eleman özellikleri 82

3.4.14. Cephe elemanları 98

3.4.15. Çatı malzemeleri ve tipleri 105

4. GÜNEYCE KÖYÜ'NÜN GELENEKSEL KONUT DOKUSUNA AİT TAŞIYICI SİSTEM ÖZELLİKLERİ 111

4.1. Ahşap Karkas Sistem 111

Sayfa

4.1.1. Temeller 111

4.1.2. Ahşap karkas 113

4.1.3. Duvarlar 118

4.1.4. Çıkmalar ve döşemeler 125

4.1.5. Çatılar 135

4.1.6. Merdivenler 141

4.1.7. Ocak altı taşıyıcı sistem 144

4.1.8. Mimari elemanlar 148

4.2. Yığma taş sistem 160

4.2.1. Taşıyıcı sistem ve duvarlar 161

4.2.2. Çatı 162

4.2.3. Mimari elemanlar 163

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE GELENEKSEL YAPILARIN KORUMA SORUNLARI 165

5.1. Çalışma Alanının Kent İle Olan İlişkileri 165

5.2. Çalışma Alanının Çevresel Değerleri 165

5.3. Çalışma Alanının Sorunları 168

5.3.1. Fiziksel ve sosyal sorunlar 168

5.3.2. Yapısal ve mimari sorunlar 169

5.4. Çalışma Alanının Olanakları 170

5.5. Geleneksel Yapıların Değerlendirmesi 171

5.5.1. İç değerlendirme 171

5.5.2. Dış değerlendirme 172

5.5.3. Genel değerlendirme 173

6. GENEL MÜDAHALE KARARLARI 177

Sayfa

6.1. Alana Yönelik Müdahale Kararları 177

6.1.1. Altyapı ve ulaşım kararları 177

6.1.2. Çalışma alanına yönelik müdahale kararları 179

6.2. YapılaraYönelik Müdahale Kararları 180

6.2.1. Yapılarda malzeme, mimari eleman değişiklikleri ve müdahale kararları 181

6.2.2. Yapılarda strüktürel sistem ve dolgu malzemelerine ilişkin müdahale kararları 184

6.2.3. Yeni yapılaşmaya ilişkin müdahale kararları 187

6.3. Müdahale Önceliği 188

6.4. Bölgenin Ticaret ve Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi 189

6.4.1. Sürdürülebilir turizm türleri ve Güneyce Köyü'nde uygulanabilirliğinin SWOT analizi ile belirlenmesi 191

6.4.2. Bölgenin ticaret potansiyelinin değerlendirilmesi 194

6.5. Ekonomik ve Sosyal Müdahale Kararları 195

6.5.1. Yöre halkı ve yerel kullanıcının korumaya destek olması 195

6.5.2. Finansal kaynak gereksinimi 196

7. SONUÇ VE ÖNERİLER 197

KAYNAKLAR 199

EKLER 203

EK-1. Güneyce Köyü'nün kadastro paftası 204

EK-2. Baz pafta 205

EK-3. Köy içi ulaşım paftası 206

EK-4. Bahçe sınırı elemanları 207

EK-5. Yapı işlevleri paftası 208

EK-6. Kullanılan- kullanılmayan yapılar paftası 209

Sayfa

EK-7. Kat sayıları paftası 210
EK-8. Strüktürel sistem paftası 211
EK-9. Ahşap karkas arası dolgu malzemleri paftası 212
EK-10. Yapısal durum paftası 213
EK-11. Girilip-girilemeyen konutları gösteren pafta 214
EK-12. Mimari zemin kat paftası 215
EK-13. Mimari 1. Kat paftası 216
EK-14. Çatı tipleri paftası 217
EK-15. Çatı malzemeleri paftası 218
EK-16. Çevresel değerler paftası -1 219
EK-17. Çevresel değerler paftası -2 220
EK-18. Genel değerlendirme paftası 221
EK-19. Fiziksel müdahale paftası 222
EK-20. İşlevsel müdahale paftası 223
EK-21. Malzeme değişmişlik durum paftası 224
EK-22. Yapı tespit fişi 225
EK-23. Müdahale önceliği paftası 350

ÖZGEÇMİŞ 351

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 2.1. Seben nüfus verileri 9

Çizelge 5.1. Genel değerlendirme çizelgesi 174

Çizelge 5.2. Genel değerlendirme sonuç çizelgesi 174

Çizelge 6.1. Turizm faaliyetlerinin olumlu etkileri 190

Çizelge 6.2. Turizm faaliyetlerinin olumsuz etkileri 190

Çizelge 6.3. Turizm türlerinin SWOT analizi ile belirlenmesi 193

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.1. Kuzey – güney yönü arazi kesiti 23
Şekil 3.2. Doğu – batı yönü arazi kesiti 23
Şekil 3.3. Düz zemin oturumuna sahip yapılar 24
Şekil 3.4. Yapıların parsel yerleşim analizi 32
Şekil 3.5. Samanlık prensip detayı 35
Şekil 3.6. Odunluk – samanlık presnsip detayı 36
Şekil 3.7. Bahçe sınırı elemanları analizi 37
Şekil 3.8. Daraba detayı 39
Şekil 3.9. Yoldan giriş alan konutlar 42
Şekil 3.10. Yapı işlevleri analizi 44
Şekil 3.11. Konutların kullanım analizi 46
Şekil 3.12. Konut kat sayıları analizi 48
Şekil 3.13. Taşıyıcı sistem türleri 50
Şekil 3.14. Yapılara ait taşıyıcı sistem analizi 52
Şekil 3.15. Ahşap karkas sistem arası dolgu malzemeleri analizi 53
Şekil 3.16. Yapısal durum analizi 57
Şekil 3.17. Giriş ile damı bağlayan 3. Kapı Env.12 60
Şekil 3.18. Zemin katta yaşam alanı örnekleri 61
Şekil 3.19. Plan tipolojileri 62
Şekil 3.20. Oda yerleşim örnekleri 68
Şekil 3.21. Ayranlık örnekleri 70
Şekil 3.22. Hela ve abdestlik örnekleri 72
Şekil 3.23. Merdiven hayat ilişkisi ve merdiven arkası yardımcı mekanlar 75

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.24. U merdiven hayat ilişkisi 76

Şekil 3.25. Merdiven tipolojileri 77

Şekil 3.26. Çift katmanlı kapı örneği 94

Şekil 3.27. Tek katmanlı kapı örneği 96

Şekil 3.28. Çok kanatlı açılır pencere tipleri 102

Şekil 3.29. Tek kanatlı açılır pencere tipleri 102

Şekil 3.30. Giyotin pencere tipleri 103

Şekil 3.31. Konutlarda çatı tipleri 106

Şekil 3.32. Köyde bulunan çatı tipleri 106

Şekil 4.1. Temel prensip detayı 113

Şekil 4.2. Zemin kat ahşap dikme dizilimi 114

Şekil 4.3. Ahşap dikmelerin birleşimini sağlayan döşeme altı kiriş dizilimi örnekleri .. 115

Şekil 4.4. 1. Kat ahşap dikme dizilimi örnekleri 116

Şekil 4.5. Taşıyıcı sistem detayı Env.42 117

Şekil 4.6. İç duvar detayı Env.112 124

Şekil 4.7. Çıkma tipolojileri 127

Şekil 4.8. Hayat ucunda açık ve kapalı çıkma sistemi Env.42 129

Şekil 4.9. Döşeme altı kirişleri ile yapılan açık ve kapalı çıkma sistemi 132

Şekil 4.10. Döşeme detayı-kesit Env.70 134

Şekil 4.11. Beşik çatı detayı Env.70 136

Şekil 4.12. 3 yöne kırma çatı örneği Env.44 138

Şekil 4.13. 4 yöne kırma çatı örneği Env.17 140

Şekil 4.14. L merdiven detayı Env.61 142

Şekil 4.15. U merdiven detay Env.9 143

Şekil **Sayfa**

Şekil 4.16. Tek dikmeli ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.30 144

Şekil 4.17. Kirişli ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.9 146

Şekil 4.18. Kerpiç duvarlı ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.22 147

Şekil 4.19. Cin dolabı detayı Env.20 149

Şekil 4.20. Yüklük ve odunluk detayı Env.20 151

Şekil 4.21. Çiçekliklik duvar detayı Env.112 153

Şekil 4.22. Çiçeklik tipolojileri 154

Şekil 4.23. Kat planı Env.115 162

Şekil 5.1. İç değerlendirme analizi 172

Şekil 5.2. Dış değerlendirme analizi 173

Şekil 5.3. Genel değerlendirme sonuçları grafiği 174

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim 2.1. Seben Elma Festivali 10

Resim 2.2. Seben göleti 14

Resim 2.3. Seben Pavlu kaplıcaları 14

Resim 2.4. Muslar kaya evleri. 15

Resim 2.5. Solaklar kaya evleri 15

Resim 2.6. Yuva Köyü arkeolojik yerleşimi 17

Resim 2.7. Hoçaş Nekropol alanı. 17

Resim 3.1. Güneyce Köyü 19

Resim 3.2. Iza bulguru. 22

Resim 3.3. Süt ürünleri fabrikası. 22

Resim 3.4. Eğimli zemindeki yapı örnekleri. 24

Resim 3.5. Düz zemindeki yapı örnekleri. 24

Resim 3.6. Kamusal yapılar. 29

Resim 3.7. Ambar örnekleri. 34

Resim 3.8. Samanlık örnekleri. 34

Resim 3.9. Samanlık- odunluk örnekleri. 35

Resim 3.10. Daraba örnekleri. 39

Resim 3.11. Taş duvar örnekleri. 40

Resim 3.12. Parsel ve metal tel çit bahçe sınırı örnekleri. 41

Resim 3.13. Yoldan doğrudan giriş alan konut örnekleri. 42

Resim 3.14. Parsel içinden giriş alan konut örnekleri. 43

Resim 3.15. Ahşap karkas sistem örnekleri. 53

Resim 3.16. Taş yığma sistem örneği Env.115. 55

Resim **Sayfa**

Resim 3.17. Kerpiç yığma sistem örneği Env.95. 55

Resim 3.18. Tuğla yığma sistem örneği Env.124. 56

Resim 3.19. Betonarme yapı örnekleri. 56

Resim 3.20. Ev kapısı ile yan yana olan dam kapısı Env.12. 60

Resim 3.21. Dış sofa örnekleri. 65

Resim 3.22. İç sofa örnekleri. 65

Resim 3.23. Hayat örnekleri. 67

Resim 3.24. Oda örnekleri. 69

Resim 3.25. Ayranlık iç örnekleri. 71

Resim 3.26. Ayranlık dış örnekleri. 71

Resim 3.27. Hela örnekleri. 72

Resim 3.28. Subur örnekleri. 73

Resim 3.29. Abdestlik örnekleri. 74

Resim 3.30. Çörten örnekleri. 74

Resim 3.31. U formlu sahanlıksız merdiven örnekleri. 78

Resim 3.32. U formlu sahanlıklı merdiven örnekleri. 78

Resim 3.33. L formlu sahanlıksız merdiven örnekleri. 79

Resim 3.34. L formlu sahanlıklı merdiven örnekleri. 80

Resim 3.35. Tırabzan örnekleri. 81

Resim 3.36. Ocak örnekleri. 83

Resim 3.37. Konut cephelerinde cin dolabı giderleri. 84

Resim 3.38. Kutu kesitli cin dolabı giderleri. 84

Resim 3.39. Cin dolabı örnekleri. 85

Resim 3.40. Yüklük örnekleri. 87

Resim **Sayfa**

Resim 3.41. Odunluk örnekleri. 88

Resim 3.42. Tavan işleme örnekleri. 89

Resim 3.43. Sergen örnekleri. 90

Resim 3.44. Peşkirlik örnekleri. 91

Resim 3.45. Çiçeklik örnekleri. 92

Resim 3.46. Sedir örnekleri. 93

Resim 3.47. Çift katmanlı kapı örneği Env.42. 95

Resim 3.48. Tek katmanlı kapı örnekleri. 97

Resim 3.49. Kapı kolu örnekleri. 98

Resim 3.50. Çift katmanlı dış kapı örneği Env.10 99

Resim 3.51. Çift katmanlı dış kapı örnekleri. 99

Resim 3.52. Tek katmanlı dış kapı Env.42. 100

Resim 3.53. Tek katmanlı dış kapı örnekleri. 101

Resim 3.54. Pencere örnekleri. 103

Resim 3.55. Pencere dekoratif çerçeve örneği Env.17. 104

Resim 3.56. Açık çıkma örnekleri. 105

Resim 3.57. Beşik çatı örnekleri. 108

Resim 3.58. Dört yana kırma çatı örnekleri. 108

Resim 3.59. Üç yöne kırma çatı örnekleri. 108

Resim 4.1.Yapı köşelerinde bulunan, ahşsap dikme altlarındaki temel taşları. 112

Resim 4.2. Moloz taş yığma temel örnekleri. 113

Resim 4.3. Hayat ucunda sedirli kapalı çıkma altı ön cephe dikme kurgusu. 114

Resim 4.4. Hayat ucunda sedirli kapalı çıkmanın olmadığı yan cephe dikme kurgusu. 114

Resim 4.5. Ahşap karkas taşıyıcı sistem örnekleri. 116

Resim **Sayfa**

Resim 4.6. Zemin kat ahşap karkas arası kerpiç dolgu örnekleri. 119

Resim 4.7. Ahşap karkas arası dolgu örnekleri. 119

Resim 4.8. İç cephe sıva örnekleri. 120

Resim 4.9. Ahşap karkas arası tuğla dolgu örnekleri. 121

Resim 4.10. Kerpiç dolgulu sistem örneği. Env.96 122

Resim 4.11. Kerpiç dolgulu duvar örneği Env.96. 122

Resim 4.12. Dış cephe sıva örnekleri. 123

Resim 4.13.İç duvar örnekleri. 124

Resim 4.14. Kireç badana yapılmış yaşam alanı örnekleri. 125

Resim 4.15. Kireç badana yapılmamış yaşam alanı örnekleri. 125

Resim 4.16. Hayat ucunda bulunan kapalı çıkma örnekleri. 128

Resim 4.17. Hayat ucunda bulunan açık çıkma örnekleri. 130

Resim 4.18. Yan cephe, döşeme altı kirişleri ile kapalı çıkma örnekleri. 131

Resim 4.19. Yan cephe altı kirişleri ile açık çıkma örneği Env.6. 133

Resim 4.20. Döşeme altı kiriş kurgusu. 134

Resim 4.21. Döşeme tahtası örnekleri. 135

Resim 4.22. Çatı iç kısım örnekleri. 141

Resim 4.23.L merdiven örnekleri. 142

Resim 4.24. U merdiven örnekleri. 143

Resim 4.25. Tek dikmeli ocak altı taşıyıcı sistem örnekleri. 145

Resim 4.26. Kirişli ocak altı taşıyıcı örnekleri. 146

Resim 4.27. Kerpiç duvarlı ocak altı taşıyıcı sistem örnekleri. 148

Resim 4.28. Cin dolabı örnekleri. 150

Resim 4.29. Yüklük örnekleri. 152

Resim **Sayfa**

Resim 4.30. Çiçeklik detay Env.112. 154

Resim 4.31. Tek cepheli çiçeklik örnekleri..... 156

Resim 4.32. İki cepheli çiçeklik örnekleri. 158

Resim 4.33. Sergen örnekleri 160

Resim 4.34. Taş yığma sistem Env.115 161

Resim 4.35. Giriş cephesi çatı açıklığı Env.115 163

Resim 4.36. Çift katmanlı kapı örneği Env.115 163

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita **Sayfa**

Harita 2.1. Seben İlçesi siyasi haritası 6

Harita 3.1. Güneyce Köyü eski ve yeni yerleşkesi 20

Harita 3.2. Seben İlçesi ulaşım haritası 21

Harita 3.3. İlk yerleşim alanı 26

Harita 3.4. Güneyce Köyü kadastro paftası 27

Harita 3.5. Köy meydanı ve kamusal yapılar 29

Harita 3.6. Baz pafta 30

Harita 3.7. Köy içi ulaşım paftası 31

Harita 3.8. Parsel sınırına bitişik yapı örnekleri 32

Harita 3.9. Parsel ortasına yerleştirilmiş yapı örnekleri 33

Harita 3.10. Müştemilatlara ait yapılaşma örnekleri 33

Harita 3.11. Bahçe sınırı elemanları 38

Harita 3.12. Yoldan doğrudan giriş alan konut örnekleri 42

Harita 3.13. Parsel içinden giriş alan konut örnekleri 43

Harita 3.14. Yapı işlevleri paftası 45

Harita 3.15. Kullanlıp kullanılmayan konutları gösteren pafta 47

Harita 3.16. Kat sayıları paftası 49

Harita 3.17. Strüktürel sistem paftası 51

Harita 3.18. Ahşap karkas arası dolgu malzemeleri paftası 54

Harita 3.19. Yapısal durum paftası 58

Harita 3.20. Girilip girilemeyen konutları gösteren pafta 59

Harita 3.21. Mimari zemin kat paftası 63

Harita 3.22. Mimari 1. Kat paftası 64

Harita **Sayfa**

Harita 3.23. Çatı tipleri paftası..... 107

Harita 3.24. Çatı malzemeleri paftası..... 109

Harita 5.1. Çevresel değerler paftası-1..... 167

Harita 5.2. Çevresel değerler paftası-2 168

Harita 5.3. Genel değerlendirme paftası..... 175

Harita 6.1. Fiziksel müdahale paftası 178

Harita 6.2. İşlevsel değerlendirme paftası..... 180

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklamalar**
m	Metre
km	Kilometre
C^{o}	Santigrat derece
Lt/sn	Litre saniye
km^{2}	Kilometrekare

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
M.Ö.	Milattan Önce
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ENV	Envanter
PVC	Polivinil Klorür

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun var oluşundan bu yana süregelen barınma ihtiyacı zamanla nitelikli hale gelmiş; toplumsal, kültürel ve coğrafi ihtiyaçlar ile birlikte bu nitelikler de tanımlanabilir hale kavuşmuştur. Zamanla tanımlı hale gelen bu nitelikler ise mimari değerlerin oluşmasını sağlamıştır. Hasıl olan barınma ihtiyacına istinaden ise yapım aşamalarında yöresel malzemeler kullanılmış; kullanılan malzemenin ve kullanımın nesilden nesile aktarımı ile mükemmeleşen yapım sistemleri ise, günümüzde özgün ve önemli örnekleri ile halen daha ulaşılabilir durumda bulunmaktadır. Bu sayede özgün ve yerel mimari gelişim göstererek tüm bu mimari değerler kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

Anadolu, tarih çağlarının öncesinden itibaren, yerleşime konu olmuştur. Pek çok medeniyetin hüküm sürdüğü bu topraklar, günümüze kadar bu medeniyetlerin izlerini de taşımıştır. Medeniyetler, isimleri değişse de, kadim bir yapıcılık geleneğini günümüze taşımışlardır. Bu gelenek halen daha, çok az değişim ile Anadolu'da kırsal bölgelerde izlenebilmektedir. Tezin çalışma bölgesi olarak ele alınan Bolu İli'nin Seben İlçesi'nin Güneyce Köyü; hem bölgenin kırsal mimari özelliklerini farklı yapım sistemleri bağlamında yansıtması, hem bu yapıların çok eski olmamalarına rağmen özgün malzeme ve sistemle yapılmaları sebebi ile her türlü detayı bünyelerinde barındırması hem de bölgede kırsal mimariye yönelik bir çalışmanın gerçekleştirilmemiş olması sebebi ile seçilmiştir. Güneyce Köyü; ilçeye bağlı olan köyler arasında, 120 hane – 137 kişilik nüfusu ile terk edilmenin en az olduğu köyler arasındadır. Ayrıca köyün seçiminde etkili olan bir diğer husus da ailemin bir kısmının halen daha yaşamakta olduğu ata mirası olması ve kendi evlatlarıma da özgün ve nitelikli bir şekilde aktarılması isteği ve gayesidir.

Köydeki kırsal doku; eski ve yeni (1950-1955 sonrası) köy yerleşimi bağlamında korunmuş durumdadır. Köyün her iki bölümünde de, bölgede örneklerine rastlanabilen karkas ve yığma sistemler kullanılmıştır. Ahşap karkas sistemde dolgu malzemesi ahşap, tuğla ve kerpiç olarak değişmekle birlikte, karkasın özellikleri de göğüsleme kullanımı veya ara dikmelerin sıklığı gibi farklılaşmalar göstermektedir. Pek çok farklı yapının bir arada bulunması köyü kendi içinde bölgedeki diğer köylere nazaran özgün bir duruma sokmaktadır. Köyde bulunan konutlar, bölgedeki diğer köylerde bulunan konutlarla mekân

kullanımı, yerleşimi, mekânsal özellikler ve mimari elemanlar bağlamında benzerlikler taşımaktadır.

Köyde sürekli yerleşik olan nüfus yaşlı olmakla birlikte; ilçe ve il merkezine yakın olması, nüfusun sürekli olmasa bile süreli olarak köyde ikametine olanak sağlamaktadır. Bu sebeple Köy, Anadolu'daki pek çok köy kadar kırsal'dan kente göç probleminden, konutların durumu bağlamında etkilenmemiştir. Buna rağmen, istihdam olanaklarının azlığı, yerleşik nüfusun yaşlı olması ve sürekli azalması gibi sebeplerle özgün dokuyu oluşturan nitelikli yapılar terk edilmektedir. Bu terk sebebi ile sürekli bakımdan yoksun kalan konutlar, hızlı bir köhneme sürecine girmekte; zaman içinde kullanılamaz hale gelmektedir.

Bu köhneme ve akabinde gelişen yok olma süreci sebebi ile; özgün doku ve yapılara sahip olan köyün belgelenmesi önem arz etmektedir. Yukarıköy diye anılan yerleşke alanında çıkan yangın sonrası 1950-55 yılları arasında şu anda bulunan yeni yerinde yapılaşma çalışmaları yürütülmüştür. Analiz paftalarına altlık oluşturması amacı ile Bolu İl Kadastro Müdürlüğü'nden alınan, köy içine ait Kadastro Paftası kullanılmıştır (Ek-1). Kadastro paftasının düzenli çalışılmış olması ve özellikle konutların bu paftaya düzgün işlenmiş olması çalışmanın doğruluğuna ışık tutmuştur. Ayrıca konutların arazi ile olan ilişkisi, çevre duvar, tel çit vs durumları; yapının taşıyıcı sistemi ve ara dolgu sisteminin belirlenmesi; çıkma, pencere, ve çatı tiplerinin belirlenmesi ve iç kısımda ise plan tipolojilerinin oluşturulması ve bitiş malzemelerinin belgelenmesi sağlanmıştır. Çalışma kapsamında; 63 eve girilmiş ve krokileri çizilmiş, kat sayıları, taşıyıcı sistem karakteristikleri, karkas arası dolgu özellikleri, kullanıma yönelik işlevleri, çatı tipi ve kaplama malzemeleri ile ilgili analizler yapılmış ve yapı karneleri oluşturulmuştur. Bu çalışma kapsamında yapılan bu belgeleme ile özgün doku ve yapı stoğunu günümüzde halen daha büyük oranda korumuş olan yerleşimin problemleri tespit edilerek korunmasına yönelik altlık oluşturulmuştur.

Toplam yedi bölümden oluşan tezin birinci bölümde çalışmanın konusu amacı ve yöntemleri anlatılmıştır. İkinci bölümde çalışılan bölgenin fiziki, sosyal-kültürel ve ekonomik özellikleri, tarihi ve turistik özellikleri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde çalışma alanı olarak seçilen Güneyce Köyü'nün konumu, ulaşım, ekonomik topografik ve yerleşim özellikleri, köyde bulunan yapıların mimari özellikleri incelenmiş, konut tipolojileri

hazırlanmış ve gerekli açıklamalar yapılmıştır. Tezin dördüncü bölümünde ise yöresel mimari ve taşıyıcı özellikler incelenmiş ve belgelemeye yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Beşinci bölümde bölgeye ilişkin genel değerlemeler yapılmış, çalışma alanının değerleri, sorunları ve olanakları tespit edilip genel değerlendirme tamamlanmıştır. Altıncı bölümde çalışma alanında bulunan yapılara ilişkin müdahale ve koruma kararları belirlenmiş, SWOT analizi yapılmış ve turizm ve ticaret potansiyeli ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Yedinci ve son bölümde ise bir sentez yapılmış, sonucunda alınan kararlar sunularak tez çalışmaları sonuçlandırılmıştır.

2. BOLU İLİ SEBEN İLÇESİ'NİN COĞRAFİ, SOSYAL YAPISI VE TARİHİ ÖZELLİKLERİ

Seben; geçmişteki uzun dönemler boyunca insanlara ev sahiliği yapmış olan, tarihi ve kültürel geçmişi olan bir ilçedir. Yapılan çalışma kapsamında Seben İlçesi'nin coğrafi özellikleri, sosyal yapısı, ilçe tarihi ve ilçenin tarihteki özellikleri 3 ana başlık halinde incelenmiştir.

2.1. İlçenin Fiziki Özellikleri

Bu bölümde Seben İlçesi'nin konumu, arazi ve yer yüzü şekilleri, iklimi, bitki örtüsü, yaban hayatı ve ulaşımına ilişkin bilgiler incelenmiştir.

2.1.1. İlçenin konumu

Bolu ilinin önemli ilçelerinden biri olan Seben, 40° – 50° kuzey paraleli ile 31° – 50° doğu meridyeninin kesiştiği nokta çevresinde yer almaktadır. Batı Karadeniz Bölgesi'ne girmekle beraber İç Anadolu Bölgesi'yle sınır teşkil eder. Doğusunda Kıbrıscık, batısında Mudurnu, kuzeyinde Bolu, güneyinde ise Nallıhan bulunmaktadır [1]. Bolu il merkezinin 55 km güneyindedir [2]. 683 km² yüzölçüme sahip olan ilçenin [3] rakımı 750 m'dir [4]. İlçe yüzölçümünün bir çoğu ormanlar ile kaplıdır.

Harita 2.1. Seben ilçesi siyasi haritası (Tunçay, 2016a: 24)

2.1.2. Topoğrafya

İlçe, ismini kuzeyinde bulunan Seben Dağları'ndan almıştır. Seben 'yüce dağ', 'ulu dağ' anlamına gelmektedir [5]. İlçenin 2' si dağ, 4' ü orman, 23' ü vadi ve ovalarda kurulu toplam 29 köy vardır. Km^2 başına 13 kişi düşmektedir. Seben, ortalama 1400-1500 rakıma sahip Aladağ ve Seben Dağı çevresinde toplanmış birçok yaylaya sahiptir [1]. Özellikle 1.854 metre rakımlı Seben Dağları zengin ağaç türleri ile oldukça yoğun bir orman örtüsü ile kaplıdır [5].

İlçe, kuzeyinde Köroğlu dağları ve güneyde ise Karakiriş dağları ile çevrelenmiş olup engebeli bir arazi yapısına sahiptir. İlçenin içinden geçen Aladağ Çayı Seben'in en önemli akarsuyunu teşkil etmektedir. Yerleşim bölgeleri ise kollarının geçtiği vadilerde olşturulmuştur. Aladağ Çayı, Köroğlu dağlarında Sarıalan yaylasından doğar; güneye doğru gittikçe irili ufaklı birçok yan dere ile birleşir, sonra Yayla dere, Ulu dere ve Abdal dereleri ile birleşerek, il sınırı dışında Sakarya nehri üzerinde kurulu Sarıyar barajına dökülür [6].

50’nin üzerinde yaylaya sahip olan ilçedeki yayların bir kısmı artık kullanılmamaktadır. En bilinenleri; Taşlıyayla, Gerenözü Yaylası ve Kızık Yaylasıdır. Bunun yanında bugün artık gittikçe daha fazla tanınmaya başlayan Abant Gölü’nün yaklaşık 7 katı büyüklüğüne sahip, çevre uzunluğu 22 km’yi bulan Seben Gölü ilçenin turizminin odak noktalarından birini teşkil etmektedir [7].

2.1.3. İklim, bitki örtüsü ve yaban hayatı

İlçenin kuzeyinde bulunan Seben Dağları tarafından tutulan rüzgarlar ve ayrıca Bolu’ya göre daha güneyde bulunması sebebi ile Bolu’ya kıyasla daha ılıman bir iklime sahiptir. Güneyden esen fön tipi (akyel) rüzgarlar sebebi ile kar yerde uzun süre kalmaz.

Bolu Dağı’nda bin 500 mm olan yıllık yağış, Bolu’da 540 mm’ye, Mudurnu’da 548 mm’ye, Seben’de ise 535 mm’ye düşer [8]. Yağış çoğunluğu ilkbahar ve kış aylarındadır. Yazları ise yağış miktarı azalıp Bolu’ya kıyasla daha sıcak bir ortalama sunmaktadır. 24 yılın yıllık sıcaklık ortalaması 11,2 C^{o}’dir. Yağışlar genelde ilkbahar aylarında yağar. 32 yıllık ortalama kar yağışlı gün sayısı 12, en yüksek kar kalınlığı 37 cm olarak belirlenmiştir [6].

Bolu’da hakim bitki örtüsü ormanlardır. İl topraklarının %55’i ormanlarla kaplıdır. Karadere, Seben ve Aladağ Ormanları yurdumuzun en zengin ormanlarıdır [9]. Güney bakının ve İç Anadolu step ikliminin hakim olduğu Aladağ ardı Seben ve Kıbrısçık bölümünde İran-Turan vejetasyonuna ait (yarı steap) bitki toplumları ve ormanlar görülür. Bolu’nun güneyinde bulunan alanlar, sınıra yaklaştığı İç Anadolu stebinin karakterine uygun olarak daha çok iğne yapraklı (ibreli) ağaçlardan (göknar, sarıçam, karaçam ve hatta ardıç) oluşmaktadır. Burada yapraklı ağaçlardan sadece meşe ve yer yer kayın görülür.Bu ormanlar karışık olmaktan öteye daha çok tek türden oluşan saf ormanlardır [5]. Ayrıca Seben ilçesi Avrupa-Sibirya flora alanının alt flora alanı olan Batı Karadeniz florası ve İran-Turan flora alanının İç Anadolu kısmı ile geçiş bölgesinde bulunmakta ve bir çok bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Bin 227 adet bitki örneği toplanarak yapılan araştırmada 72 familyaya ve 291 cinse ait 511 takson tespit edilmiştir. Tür ve alt seviyede 150 adet yani yüzde 29.4’lük takson burası için yeni kayıtlı olarak belirtilmiştir. 69 takson ise endemik olarak saptanmıştır [8].

Seben Kavlaklıdere Devlet Avlağında kınalı kekliklerin popülasyonlarının artması için saha içerisinde koruma ve keklik sayısını artırıcı çalışmalar yapılmaktadır [10]. Bolu–Seben devlet karayolunun 18. km'sinden ayrılan orman yolu ile Kökez Çok Yaşlı Göknar Ormanı Tabiatı Koruma Alanına ulaşılmakta olup; geyik, karaca, domuz, ayı, kurt, tilki, tavşan gibi hayvanlar sahada bulunan hayvan türleridir [11].

İşletme müdürlüğü alanlarında bulunan doğal veya yapay sulak alanlarda arazi çalışmaları ve gözlemler neticesinde 7 tür tespit edilmiştir. Bu türler arasında herhangi bir koruma statüsüne sahip tür bulunmamaktadır. Yapay göletlerde özellikle kefal ve sazanların sportif balıkçılığı yapılmaktadır [12].

2.1.4. Ulaşım

Bolu il merkezine 55 km mesafede olan ilçe Ankara il merkezine 197 km, İstanbul il merkezine ise 316 km mesafededir [13]. Ankara'dan ulaşım D140 karayolu üzerinden, İstanbuldan ulaşım ise D100 karayolu veya E80 otobanı üzerinden Bolu merkezinde Seben istikametine dönmek suretiyle gerçekleştirilebilmektedir [14]. 2 adet otobüs firması, Bolu ve Nallıhan'a düzenlediği düzenli otobüs seferleri ile ilçenin ulaşımını sağlamaktadır.

2.2. İlçenin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde, ilçenin nüfusu, idari durumu, sosyal kültürel durumu ve ekonomik değerleri incelenmiştir.

2.2.1. Nüfus

2018 yılı TÜİK verilerine göre Bolu il nüfusu 311.810 kişidir. Seben ilçe merkezinde 2440, 29 köy toplamında 2810 olmak üzere toplam 5250 kişilik bir nüfusu barındırmaktadır. Tez konusu Güneyce Köyü'nün nüfusu ise 137'dir (TÜİK, 2018).

Çizelge 2.1. Seben Nüfus verileri, Kaynak: TÜİK,2018

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İlçe Merkezi	3049	2988	2822	2711	2566	2542	2588	2507	2482	2699	2549	2440
Alpagut	134	125	124	124	119	120	112	109	104	97	96	100
Bakırlı	96	86	88	85	83	78	74	76	67	56	54	54
Bozyer	77	75	75	74	69	68	70	64	67	64	57	48
Çeltikderesi	318	294	280	255	253	248	236	233	224	215	204	203
Dedeler	57	59	64	57	58	56	52	62	58	61	57	82
Değirmenkaya	82	78	80	76	76	76	78	68	59	57	54	55
Dereboyu	155	153	145	142	139	143	132	125	110	105	101	102
Ekiciler	32	25	24	24	32	36	35	35	35	32	31	27
Gerenözü	249	229	230	204	204	202	195	192	172	170	163	158
Gökhalliler	80	74	78	76	73	70	76	73	77	70	69	98
Güneyce	186	186	178	179	175	172	170	161	149	174	138	137
Haccağız	153	146	132	133	128	123	124	110	104	95	93	98
Hoçaş	194	168	161	135	119	109	103	113	114	109	109	129
Kabakköy	43	37	35	39	41	53	97	98	91	78	81	86
Karaağaç	102	84	77	71	66	66	60	60	55	54	51	49
Kaşbıyıklar	97	87	80	84	87	83	75	74	75	75	69	128
Kesenözü	127	129	135	126	117	114	111	105	103	100	92	88
Kızık	129	127	124	119	123	109	111	108	107	106	100	96
Korucuk	37	36	39	39	41	40	36	35	33	32	30	44
Kozyaka	119	108	110	108	99	91	93	90	77	77	80	79
Kuzgölcük	82	81	81	95	97	92	83	90	90	81	75	72
Musasofular	230	212	211	209	203	173	168	153	149	150	144	139
Nimetli	140	138	141	141	135	130	123	115	103	97	93	91
Solaklar	60	56	47	47	46	40	32	33	36	37	44	49
Susuz	311	296	281	260	247	248	234	235	212	202	195	186
Tazılar	103	90	77	65	64	62	65	63	62	57	54	53
Tepeköy	201	186	184	173	164	166	154	148	142	127	122	129
Yağma	107	100	98	95	92	88	83	79	82	85	79	90
Yuva	223	210	190	160	158	156	150	138	141	143	142	140

2.2.2. Seben'in idari durumu

İlçenin 1916 yılı (1332 rumi) Bolu Vilayet Salnâmesinde; 1914 (1330 rumi) yılında, bugünkü Keskinli mahallesi civarında Çarşamba adıyla kurulduğu ve 6508 nüfus ve 1253 haneden teşekkül olduğu bildirilmektedir [15].

20/02/1946 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4869 sayılı kanun ile ilçenin adı "Seben" olarak değiştirilmiştir [16].

İlçe 29 köy ve 2 merkez mahalleden oluşmaktadır. İlçenin köyleri; Alpağut, Bakırlı, Bozyer, Çeltikdere, Dedeler, Değirmenkaya, Dereboy, Ekinciler, Gerenözü, Gökhaliler, Güneyce, Haccağız, Hoçaş, Kabak, Karaağaç, Kaşbıyıklar, Kesenözü, Kızık, Korucak, Kozyaka, Kuzgölcük, Musasofular, Nimetli, Solaklar, Susuz, Tazılar, Tepe, Yağma ve Yuva'dır. Keskinli Mahallesi ile Çarşı Mahallesi ise merkez mahalleleridir [17].

2.2.3. Seben'in sosyal ve kültürel durumu

İlçenin 29 köyü gelenek, görenek, kıyafet, düğün ve ev biçimleriyle aynı özellikleri göstermektedir. Evleri ahşaptır. Bir veya iki katlıdır. Evin zemin katı hayvanlara ayrılmıştır. Köyler genellikle birkaç büyük sülaleden oluşur. Yöre halkının tamamı

manavdır [18]. Bölgede yakın köylerden kız alıp, kız verme şeklinde gerçekleştirilen evlilikler neticesinde bölgedeki akrabalıklar fazladır.

Seben'in en önemli gelir ve geçim kaynağı meyvecilik ve hayvancılık olduğundan, ilçede her yıl Ekim ayı içerisinde Elma Festivali (Resim 2.1), Hasat Şenliği ile Hayvan ve Emtia Panayırı düzenlenmektedir. Ayrıca hacet ve yayla bayramları da ilçenin önemli etkinlikleri arasındadır. Bu bayramların başlıcaları, Cuma bayramı, Gökyar bayramı, Hamam bayramı ve Kızık Yayla Bayramı'dır. Ayrıca; bu bayramların dışında, köylerde ve köylere ait yaylaların büyük bir kısmında hacet ve yayla bayramları yapılır [19]. Allah'tan af dileme, şükür etme anlamlarına gelen bu bayramlara herkes davet edilir. Büyük bir şölen halinde geçen bayramlarda bol etli bulgur veya pirinç pilavı ikram edilir [18].

Resim 2.1 Seben Elma Festivali [19]

İlçedeki geleneksel Nevruz kutlamaları Alpağut köyünde düzenlenmektedir. Mudurnu ve Kıbrısçık tarafında yapılan düğünlerde de olduğu gibi Seben'de de düğün kutlamaları davullar ve zurnalar ile yapılmaktadır.

Yereldeki kumaş ihtiyacını karşılamak üzere, köylerdeki evlerde bulunan dokuma tezgahları yardımı ile bölgede meşhur olan "kıvrak" kumaşı dokunmakta ve bu kumaşlar çarşaflık ve don denen giysi yapımında kullanılmaktadır.

2.2.4. Seben'in ekonomik durumu

İlçe halkı geçimini genel olarak hayvancılık ve çiftçilik ile kazanmaktadır. Bolu ilinin sebze ve meyve deposu olarak görülen ilçede sebze olarak; domates, salatalık, biber, soğan, sarımsak, lahana, havuç, patates, turp, şalgam, kabak meyve olarak ise elma, armut, kiraz, vişne, ayva, üzüm, kayısı ve ceviz gibi ürünler yetiştirilmektedir [8].

Seben ilçesindeki mermer yatakları da ilin sahip olduğu maden rezervleri arasında yer almaktadır [20]. Ayrıca ilçedeki Kenseözü köyünde bulunan Pavlı (Bağlum) kaplıcaları da termal turizm ekonomisi konusunda bölgeye katma değer sağlamaktadır. Bolu Vilayeti Salnamesinde de bölge halkının kaplıca sularından istifade ettiğinden bahsetmektedir [15]. Buradaki sıcak su kaynağı doğal çıkışı 72-76 C^0 ve 4 lt/sn debiye sahiptir [20].

Bölgedeki kış turizmiyle ünlenen Kartalkaya kayak merkezi de Seben ilçesi sınırlarında bulunmakla birlikte ulaşımı daha çok Kartalkaya'nın kuzey tarafından sağlandığı için çok fazla bilinmemektedir.

Bölgede tarımsal toplulaştırma çalışması yürütülmektedir. 02.03.2015 tarih ve 7374 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile buradaki tarımsal toplulaştırma çalışmalarına Gerenözü, Güneyce, Haccağız, Hoçaş, Musasofular, Nimetli, ve Yağma köyleri dahil edilmiştir.

İlçedeki hayvancılık faaliyetleri ile bağlantılı olarak 1995 yılında Güneyce köyü sınırları dahilinde halka açık kooperatif sistemi ile Mudurnu Seben Süt Gıda Tur. San. Tic. A.Ş. adında bir adet süt fabrikası kurulmuş ve bölgeye istihdam sağlamış olmasına rağmen son yıllarda faalliyetini durdurmuş durumdadır.

2.3. İlçenin Tarihçesi ve Turistik Özellikleri

Seben ilçesi köklü geçmişi ile eski dönemlerden beri bölgede insanlar tarafından sürekli olarak aktif bir yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Bu kapsamda ilçenin tarihsel gelişimi, önemli tarihi yapıları ve turistik alanları incelenmiştir.

2.3.1. Seben’in tarihsel gelişimi

Yöre oldukça eski bir yerleşim alanıdır. Özellikle Çatak ve Korucuk Köyü çevresinde M.Ö 2000'li yıllara ait tören baltası, çeşitli kaseler, testiler, damga, kargı ve heykelciklerln bulunması ile Çeltikdere Vadisi'ndeki yerleşim kalıntıları yörenin tarihine ışık tutacak niteliktedir. Bunun yanında Solaklar, Muslar, Seylik ve Kabak'ta bulunan kayaevleri ve mağaralar da Seben'de uzun zamandan beri yerleşim olduğunun somut kanıtları olarak günümüze kadar ulaşmıştır [21].

Buluntulara göre Seben bölgesinde öncelikle Hititler yaşarken, M.Ö 1OOO'li yıllara doğru bölgedeki yönetim değişikliklerine paralel olarak yörenin sırasıyla, Frig, Lidya ve kısa bir süre Pers egemenliği altında kaldığı görülmektedir. M.Ö 334 yılından sonra Bolu ile birlikte Bitinya sınırları içine dahil olan Seben bölgesi, M.Ö 74 yılında Bitinya Toprakları'nın Romalılara geçmesi nedeniyle önce Roma, ardından da 395 yılında Roma İmparatorluğu’nun ikiye ayrılması nedeniyle Doğu Roma, yani Bizans egemenliğine girmiştir. Uzun yıllar Bizans egemenliğinde kalan bölge, bir dönem İranlılar (Pers) ile Bizans arasındaki savaşlarda iki tarafın ordularının arasında kalmaktan kurtulamazken, zaman zaman Abbasi ordularının da bu yörede görüldüğü tarihi kayıtlarda belirtilmektedir [21].

Orta Asya’dan kopup gelen ve özellikle 1071 Malazgirt zaferinin ardından kitleler halinde Anadolu’ya giren Türkler ile bu yöre de hızla Türkleşmeye başladı. Ardından gelen Türk toplulukları ile birlikte, bugün de hala aynı adla anılan Alpagut, Kızık ve Yuva gibi Türk boylarının adlarını taşıyan köyler oluştu [22].

Ancak, 1095-1270 yılları arasında devam eden Haçlı seferleri sırasında yaklaşık 50 yıl Selçuklu elinde kalan Seben ve yöresi de tekrar Bizanslıların eline düştü [22]. Bu arada Moğolların Anadolu’yu istilasının ardından Selçukluların yıkılmasıyla ortaya çıkan Anadolu Beylikleri de Moğollara vergi ödemek zorunda kalmıştır [8].

Merkezi Göynük olan küçük Umurhan Beyliği’nin elinde kalan bu yörenin, Ormanlı hakimiyetine geçişine ilişkin değişik kaynaklarda Samsa Çavuş’la Osman Gazi tarafından ilk akınların başladığı 1291-1292 yıllarından başka, 1323 ile 1332 arasında çeşitli tarihler

ortaya konsa da bölgenin 1324 yılında Konuralp tarafından fethedildiği kabul edilmektedir [8].

Aradan birçok medeniyetler gelip geçti ve Osmanlı hanedanlığına ev sahipliği yaptı. 1915'te Çarşamba'da belediye teşkilatı vardı ve Belediye Başkanı Bekiriakılar (Nimetli) köyünden Hacı Mehmet Efendi'ydi. İlk kez fırın ve kahve ise 1923 yılında kuruldu. 1924'te bölgede Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı dört ilkokul açıldı. Bunlar Keskinli, Kızık, Tepe ve Kozyaka Mektepleriydi. Ancak Keskinli (şimdiki Merkez İlkokulu) yatılı bölge okulu olarak öğretim yapıyordu. Okula ilk kayıt 1924 yılında Mehmet Bey için yapılmıştır [21].

Seben 1946 yılında kuzeyinde yer alan Seben Dağlarına atfen bu adı alarak ilçe oldu. Bu tarihten sonra Seben'de nüfus artmaya başladı. 1970'de nüfusu 1935 yılına göre yüzde 724'lük artışla 2 bin 390'a ulaşmıştır [8].

2.3.2. Seben'in tarihi yapıları ve turistik alanları

İlçedeki başlıca turizm alanları Kartalkaya Kayak Merkezi, Seben Göleti, Pavlu (Bağlum) Kaplıcaları ve yayla alanlarıdır. İlçenin en önemli tarihi alanları ise Muslar, Solaklar, Kabak Köyü, Sendik, Çeltikdere Kaya yerleşimleri ile Yuva Köyü Arkeolojik Yerleşimi, Hoçaş Köyü Nekropol Alanı, ve Çeltikdere Bizans Kilisesidir.

Kartalkaya Kayak Merkezi: Ülkemiz genelinde yeşil doğası, ormanları, doğal güzellikleri, gölleri, dağları ve yaylaları ile ünlü olan Bolu ili, özellikle kış turizminde ülke çapında çok önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin en önemli kış turizm merkezi olan Kartalkaya Kayak Merkezi, Bolu şehir merkezinin 38 km güneydoğusunda bulunmakta, toplam 5 tesis ve 1600 yatak kapasitesi ile aralık-nisan ayları arasında hizmet vermektedir [23].

Seben Göleti: Bolu-Seben yolu üzerinde ilçeye 20km mesafede Taşlıyayla mevkisinde bulunan Seben Gölü, bölgenin en büyük gölü durumunda olup ve Abant Gölü'nün 7 katı büyüklüğüne sahiptir (Resim 2.2) [8].

Resim 2.2. Seben Göleti

Pavlu (Bağlum) Kaplıcaları: Bolu kent merkezinin 52 km. güneyindeki Seben ilçesinin 14 km. güneybatısında yer alan Kesenözü Köyü yakınında yer almaktadır (Resim 2.3). Ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Pavlu sıcak sularının bütün romatizma çeşitlerine, çocuk felci sekelilerine, kadın hastalıklarına ve bazı cilt hastalıklarının tedavisinde olumlu etkileri görülmektedir [24].

Resim 2.3. Seben Pavlu Kaplıcaları [25]

Muslar Kaya Evleri: Kaşbıyıklar Köyü'nde bulunan bulunan kaya evleri, ilçeye 7 km mesafededir. Muslar Kayaevleri Kaşbıyıklar'a bağlı Muslar mahallesinin kuzeydoğusunda Ulukayalar olarak adlandırılan kayalık alanda yer almaktadır. Burası büyük olasılıkla erken Hristiyanlık dönemine ait kaya yerleşimidir. Yerleşimin beş katlı olduğu ifade edilmektedir. Kaya yerleşiminin batısında zirvede ve düzlükte iki adet sarnıç olması muhtemel su kuyusu bulunmaktadır (Resim 2.4) [26].

Resim 2.4. Muslar kaya evleri [27]

Solaklar Kaya Evleri: Yuva Köyü Sendik Kayaevleri İlçeye 55 km mesafede bulunan kayaevleri Yuva köyü yakınında Çeltikdere Kınıkçı Kanyonu'nun kuzeyinde bulunmaktadır. Kayaevleri Yuva Köyü'nün 1,5 km batısında yer almaktadır. Kaya evleri dört kattan oluşmaktadır (Resim 2.5) [26].

Resim 2.5. Solaklar kaya evleri [28]

Kabak Köyü Kaya Evleri: Yerleşim Kabak Köyü'nün kuzeydoğusunda Aladağ Çayı'nın açtığı iki yanı kayalık vadinin kuzey yamacında yer alıyor. Doğal olarak oluşmuş

mağaraların yanı sıra insanıyla açılmış mekanlar varlığı da görülmektedir.Ayrıca yerleşimin girişinde üst katlara çıkan merdivenler de vardır [26].

Muslar Kaya Evleri, Kabak Köyü Kaya Evleri, ve Solaklar Kaya Evleri Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 10.04.2009 tarih ve 4062 sayılı karar ile 1. Derece Arkeolojik ve Doğal Sit alanı olarak tescil edilmiştir [29].

Sendik Kaya Evleri: Yuva Köyü Sendik Kayaevleri İlçeye 55 km mesafede bulunan kayaevleri Yuva köyü yakınında Çeltikdere Kınıkçı Kanyonu'nun kuzeyinde bulunmaktadır. Ulaşım Yuva Köyü ve Kınıkçı Kanyonu'ndan sağlanmaktadır. Kaya evleri 3-4 katlı ve küp şeklindeki odalardan oluşmaktadır [26].

Çeltikdere Kaya Evleri: Çeltikdere Köyü'nün Malhat mahallesi yerleşiminin 1 km kuzeyinde Aladağ Deresi'nin aktığı, her iki yamacı kayalık Kınıkçı vadisinin iki yamacında da yerleşim bulunmaktadır [26].

Sendik Kaya Evleri, ve Çeltikdere Kaya Evleri Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 10.04.2009 tarih ve 4062 sayılı karar ile 1. Derece Arkeolojik Sit alanı olarak tescil edilmiştir [29].

Yuva Köyü Arkeolojik Yerleşimi: Yerleşim alanı Yuva köyüne yaklaşık 250 m uzaklıkta başlamaktadır. Alanda Roma Çağı'na ait musalla taşı, yığma mezar, çeşitli yapılara ait duvar kalıntıları ve zeminde yer yer görülen kanallar bulunmaktadır. Kaçak kazı ve tahribat nedeniyle büyük ölçüde tahribata uğramıştır (Resim 2.6) [30].

Resim 2.6. Yuva Köyü Arkeolojik Yerleşimi [31]

Hoçaş Nekropol Alanı: Hocaş köyünün kuzeybatısında, Karataş-Deve Gölü Mevkiinde yer almaktadır. Alanda Roma Çağı'na ait olduğu düşünülen 6 adet mezar vardır (Resim 2.7) [30].

Resim 2.7. Hoçaş Nekropol Alanı [31]

3. GÜNEYCE KÖYÜ ÖZELLİKLERİ

Güneyce Köyü, toplamda 29 köyü bulunan Seben'in hane sayısı ve nüfus miktarı bakımından büyük köylerinden biridir. 2018 yılı TÜİK verilerine göre nüfusu 137 kişi olmakla birlikte göç veren ve genç nüfusun azaldığı bir köy durumundadır. 1530 yılı Osmanlı kayıtlarında geçen ve tarihi eski olan Güneyce, bugün bulunduğu alana, 3 km kuzeyindeki "Yukarıköy"den 1950-1955 yılları arasında gelmiş ve yapılaşma faaliyetleri sürmüştür (Harita 3.1) [8].

Çalışma alanı olarak seçilen köyde toplamda 431 adet yapının 120 tanesi konuttan oluşmakla birlikte, Bolu İl Kadastro Müdürlüğü'nden alınan 1/1000 ölçekli ve köy içine ait 16 numaralı kadastro paftası altlık olarak kullanılmıştır. Buna ilişkin olarak tüm yapıların gösterildiği baz pafta hazırlanmıştır. Baz pafta temel alınmak sureti ile ulaşım paftası, yapı işlevleri, kat sayıları analizleri, yapı kullanım analizleri, malzeme ve değişmişik durumları, yapım teknikleri paftaları oluşturulmuş, toplamda 103 adet geleneksel konuttan 63 adet konutun içine girilebilmiş, buna bağlı olarak plan tipolojileri oluşturulmuş, kalan yapılar dış değerlemeye tabi tutulmuş ve yapılan analizlere ilişkin sonuçlar, grafikler ile anlatılmıştır.

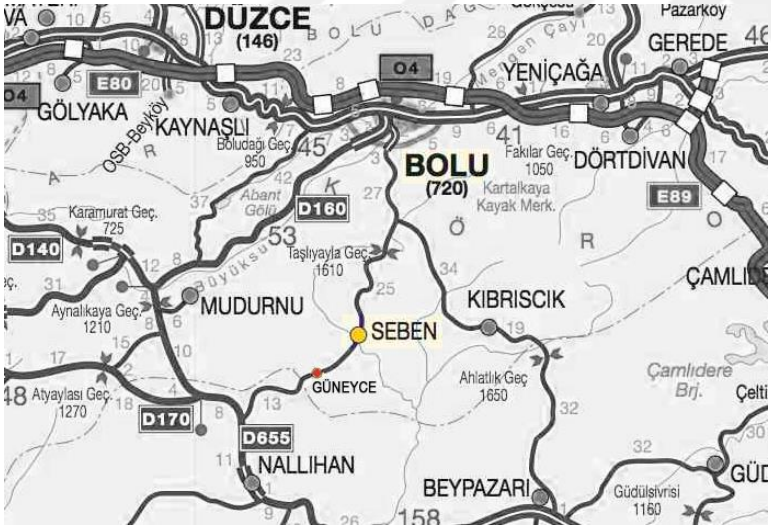
Resim 3.1. Güneyce Köyü

Harita 3.1. Güneyce Köyü eski ve yeni yerleşkesi (Google Earth programı)

3.1. Konum ve Ulaşım

Güneyce Köyü Seben-Nallıhan karayolu üzerinde bulunmaktadır ve 40^0 19’ 53” Kuzey enlemi ile 31^0 28’ 03” Doğu boylamı üzerinde bulunmakla birlikte rakımı 935 metredir. Köy; Seben-Nallıhan karayolu üzerinde, Seben’in 14 kilometre güneyinde kurulmuştur. Ankara istikametinden gelenler için Nallıhan’ı geçtikten sonra Seben istikametine dönüldüğünde, Ankara-Bolu il sınırı 3 km geçtikten sonra yol üzerinde sağ kolda kalan ilk köydür (Harita 3.2). Köy; doğu yönünde Seben ilçesine bağlı Kesenözü ve Haccağız, kuzey yönünde yine Seben ilçesine bağlı Karaağaç köyleri ile komşudur. Batı yönünde Nallıhan ilçesine bağlı Uzunöz, güney yönünde ise yine Nallıhan ilçesine bağlı Belenören köyleri ile komşudur. Bolu istikametinden gelmek isteyenlerin öncelikle Seben’e ulaşmaları gerekmekte olup Seben’den Nallıhan’a giden araçlara aktarma yapılması gerekmektedir. Ankara istikametinden gelmek için ise Nallıhan-Seben arası çalışan araçlar ile ulaşılması mümkündür.

Harita 3.2. Seben ilçesi ulaşım haritası [32]

3.2. Ekonomik Özellikleri

Köyde yaşayan halkın ana geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Bölgede yetiştirilen ıza buğdayından, yine bölgeye özgü ve yöresel bir ürün olan ıza bulguru elde edilmektedir. Iza bulguruna coğrafi işaret alınmasına yönelik çalışmalara 14.02.2018 tarihinde başlanmıştır (Resim 3.2) [33].

Resim 3.2. Iza Bulguru [34]

Köy içerisinde bulunan bazı ahırlarda damızlık hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ayrıca köyün batısında ve çalışma alanı sınırları dışında kalan bölgede kanatlı hayvan üretimi de yapılmaktadır. Köy sınırları dahilinde Seben yolu üzerinde bulunan ve köyün Seben istikametindeki çıkışına 950 metre mesafede bulununan ve çalıştığı dönemlerde bölgenin önemli istihdam merkezlerinden biri olan Seben Süt Ürünleri Fabrikası ise 90lı yılların son dönemlerinden beri kapalı durumdadır (Resim 3.3).

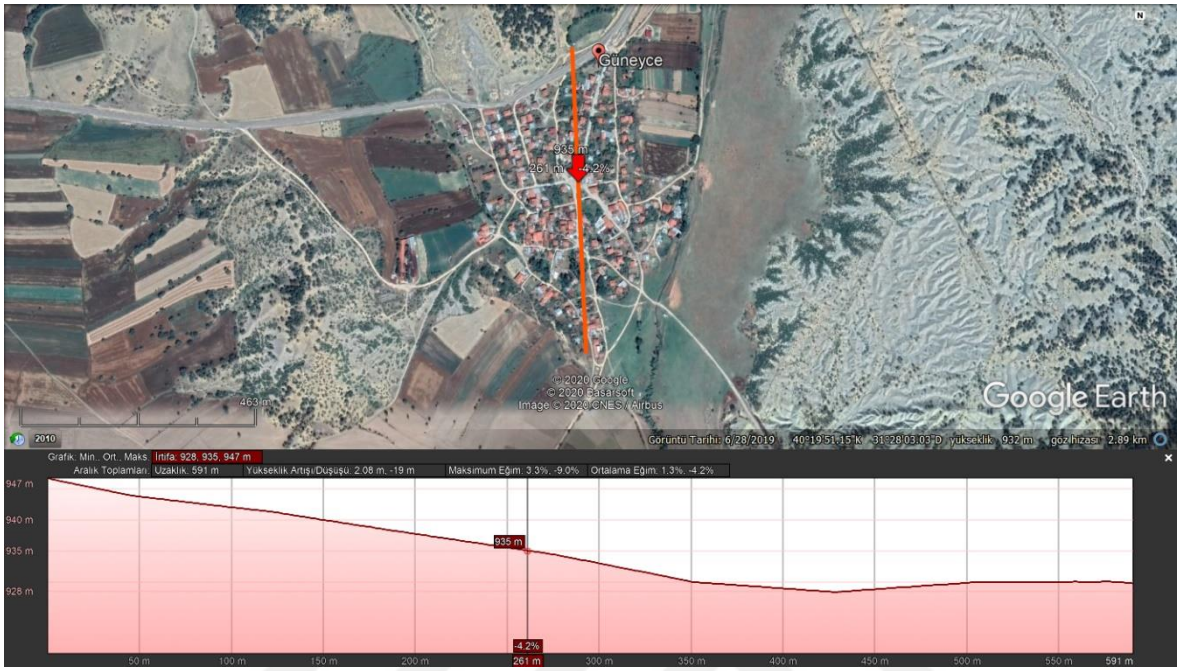

Resim 3.3. Süt ürünleri fabrikası [35]

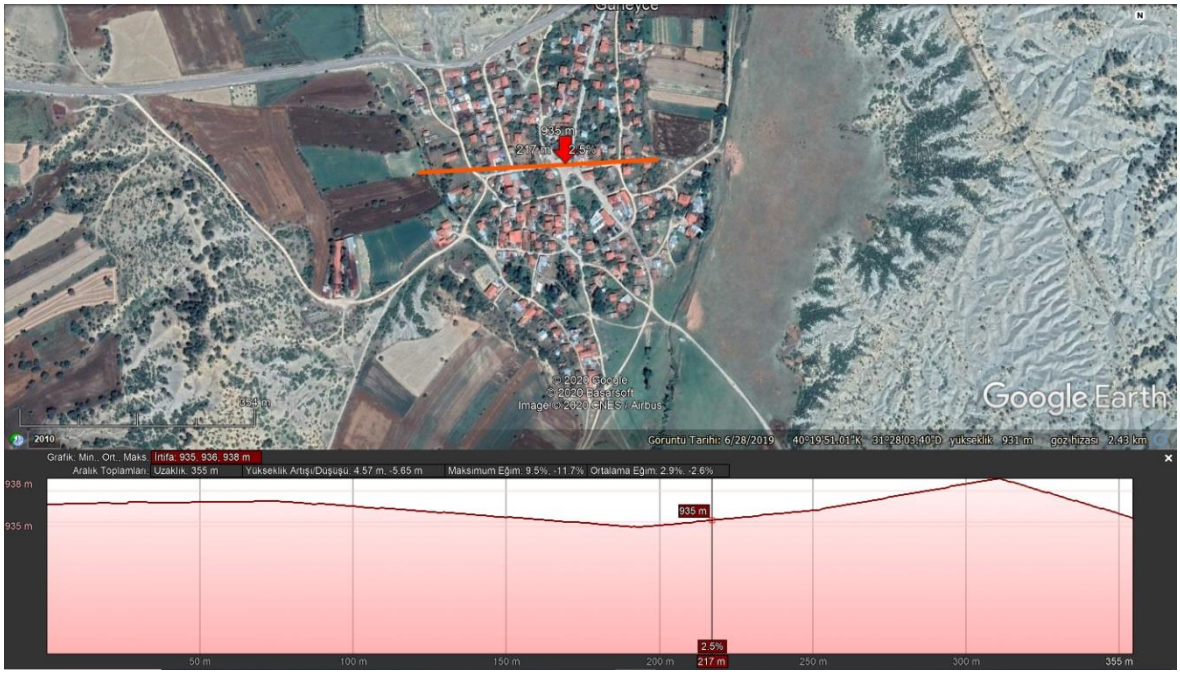
3.3. Arazi Kullanımı ve Topoğrafya

Bölge coğrafyası genel olarak engebeli ve ormanlık olmasına karşın köy düzgün ve açık bir alanda kurulmuştur. Köyün sınırları; kuzeyde Ankara-Bolu karayolu ile doğu ve güneydoğuda Abdal Deresi ve hemen ardında kuzeyden güneye 1.74 km boyunca uzanan mera ile ve kalan yönlerde ise ekilecek tarlalar ile çevrilidir. Ankara- Bolu karayolunun hemen yanına konumlanmış olması, ulaşımı kolaylaştıran en önemli unsurdur. Köyün sokaklarının geniş engebenin az olması kolay bir yapılaşmaya olanak sağlamıştır. En düşük 928 m ile en yüksek 948 m rakım aralığında yerleşimini tamamlamıştır. Kot yükselmesi kuzey yönünde Seben-Nallıhan karayolu yönüne doğru artmaktadır. Güney

yönüne bakan bir yamaçta kurulmuş olup köyde engebeli alanlara rastlanmamaktadır.(Şekil 3.1) (Şekil 3.2).

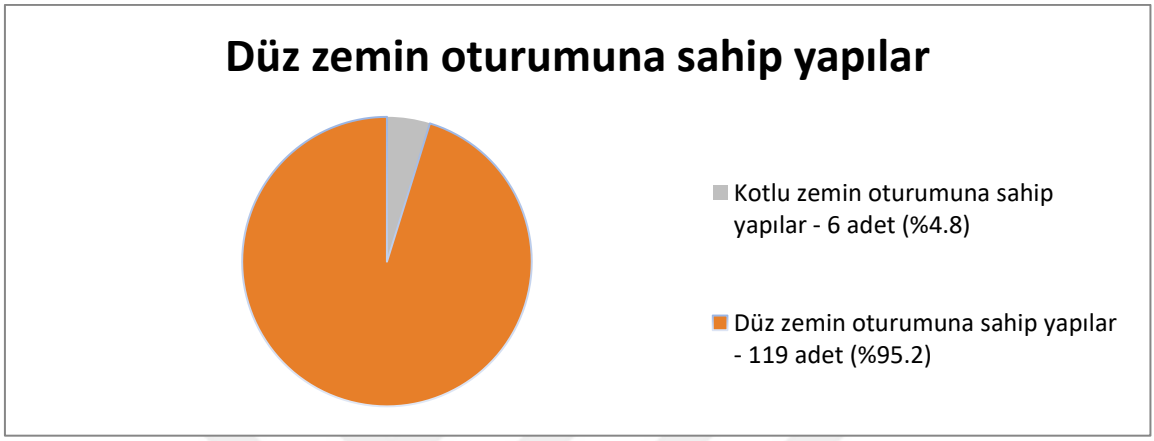

Şekil 3.1. Kuzey-güney yönü arazi kesiti (Google Earth programı)

Şekil 3.2. Doğu-batı yönü arazi kesiti (Google Earth programı)

Çalışılan 125 ana yapıdan sadece 6 tanesinde (Env. 46, 71, 84, 100, 101, 118), arazi eğimine bağlı olarak alt katlarının kısmi olarak ve alt katın bir cephesinin toprak kotu altında kaldığı görülmektedir (Şekil 3.3) (Resim 3.4). Kalan yapıların hepsi düz veya düze yakın zemin üzerine oturmaktadır (Resim 3.5).

Şekil 3.3. Düz zemin oturumuna sahip yapılar

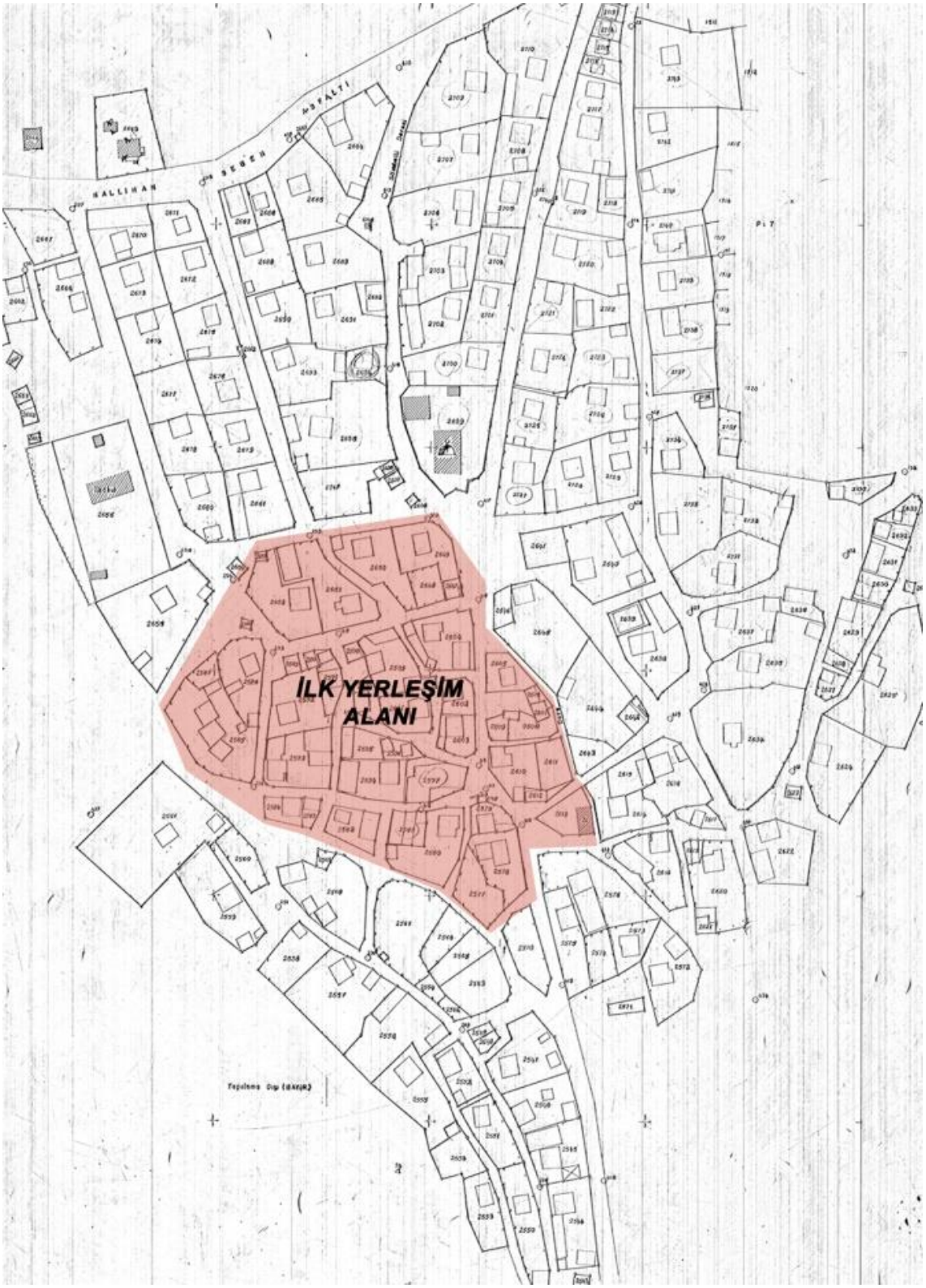
Resim 3.4. Eğimli zemindeki yapı örnekleri

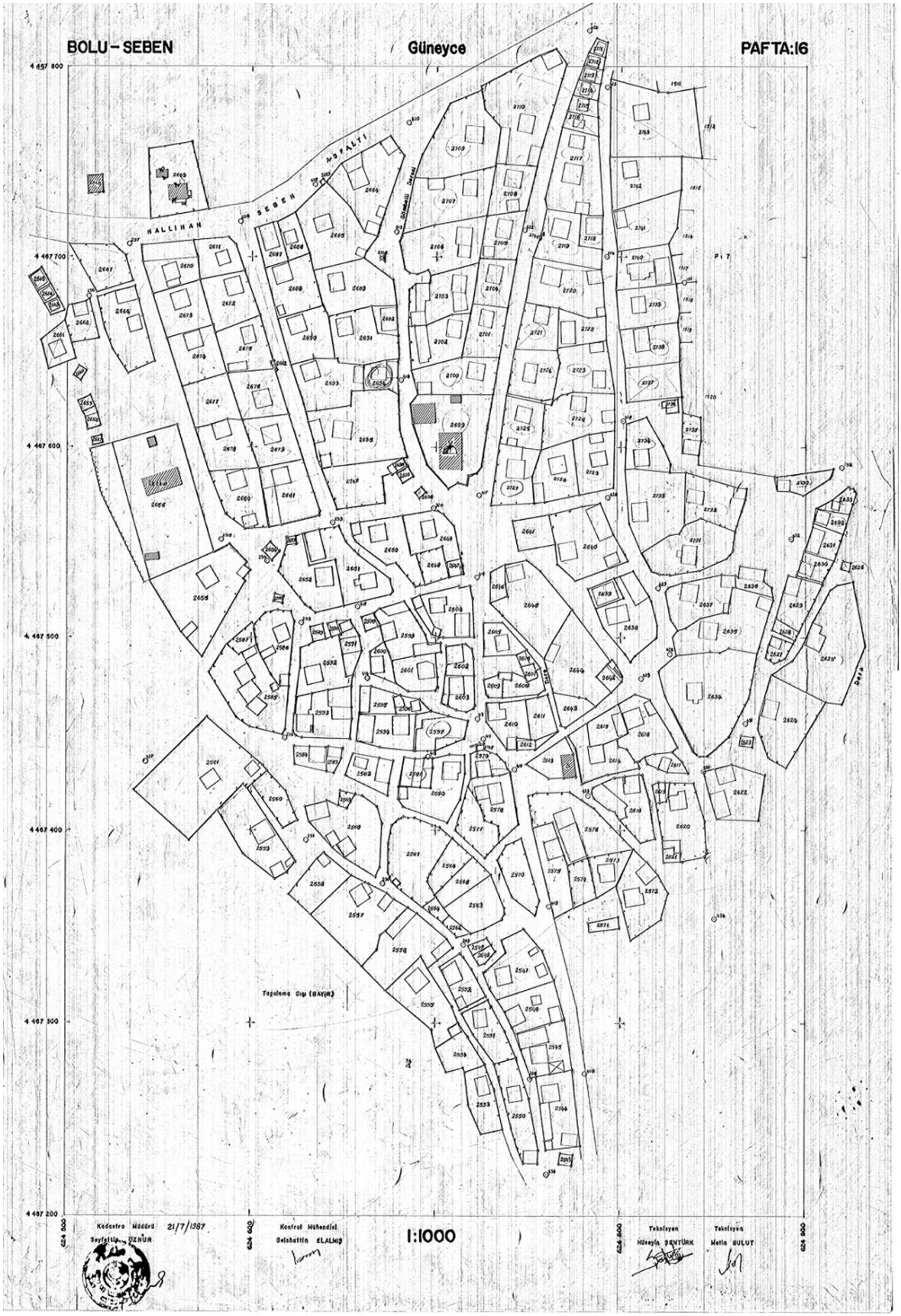
Resim 3.5. Düz zemindeki yapı örnekler

3.4. Güneyce Köyü'nde Bulunan Yapıların Mimari Özellikleri

1950-1955 yılları arasında eski yerleşkesinde (Harita 3.1) çıkan yangın sonrasında şu anki konumunda yapılaşma çalışmaları başlatılmıştır. Başlatılan yeni yerleşme çalışmaları öncesinde de Güneyce Köyü merkezinde yapılaşmanın olduğu belirtilmiştir. Eski yerleşkenin kesin sınırları bilinemediğinden bölgesel olarak gösterilmiştir (Süleyman Tunçay ile sözlü görüşme, 2018) (Harita 3.3). Yeni yapılan yerleşme çalışmalarında da köy merkezi çevresindeki adaların daha büyük, ara bağlantı yollarının daha geniş bırakıldığı gözlemlenmektedir. Köy meydanının kuzeyinde kalan ve köyün güney kısmında kalan adaların ve parsellerin gridal tasarıma daha yakın olduğu köy içine ait kadastro paftasında görülmektedir (Harita 3.4) [Ek-1].

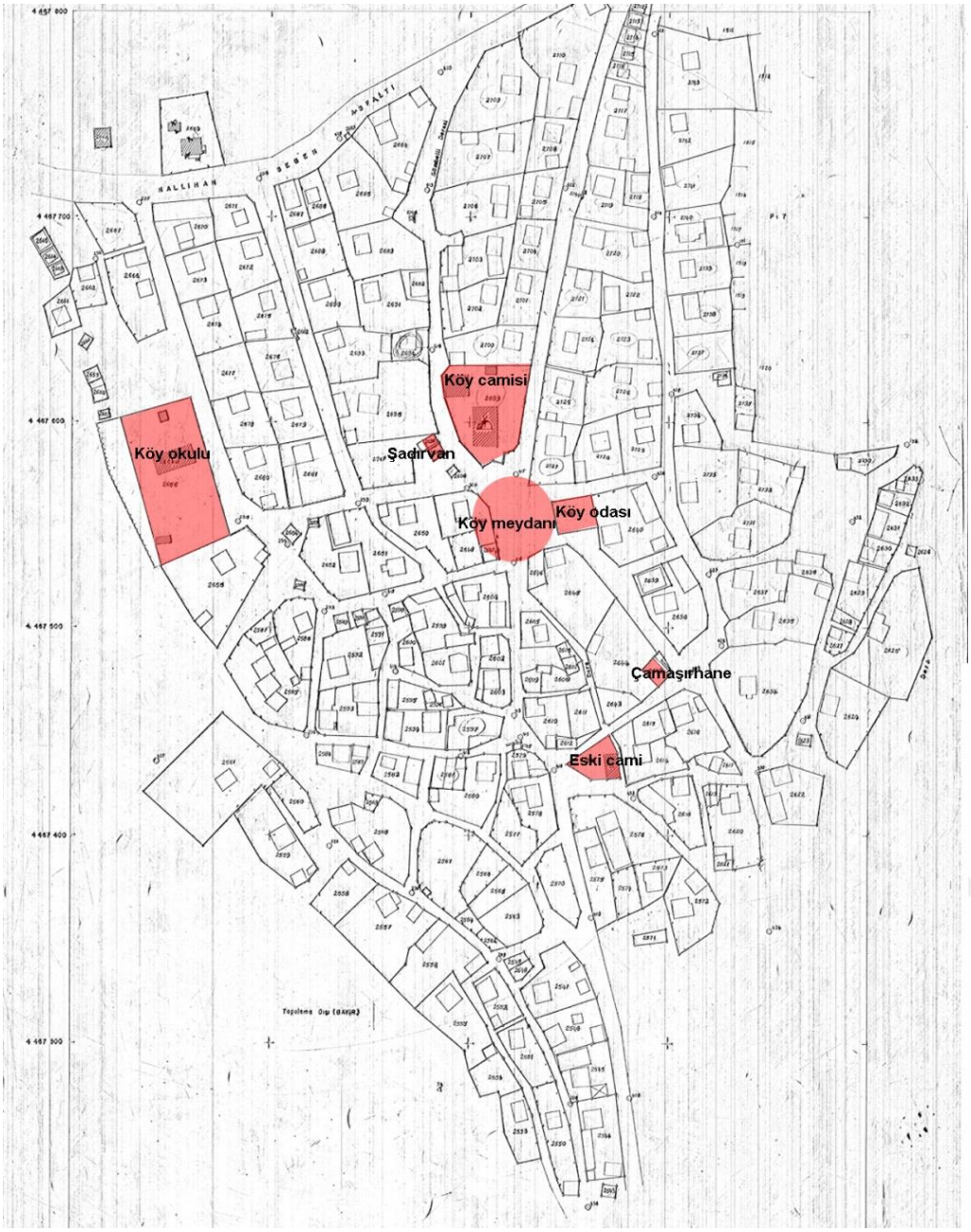

Harita 3.3. İlk yerleşim alanı

Harita 3.4. Güneyce Köyü kadastro paftası

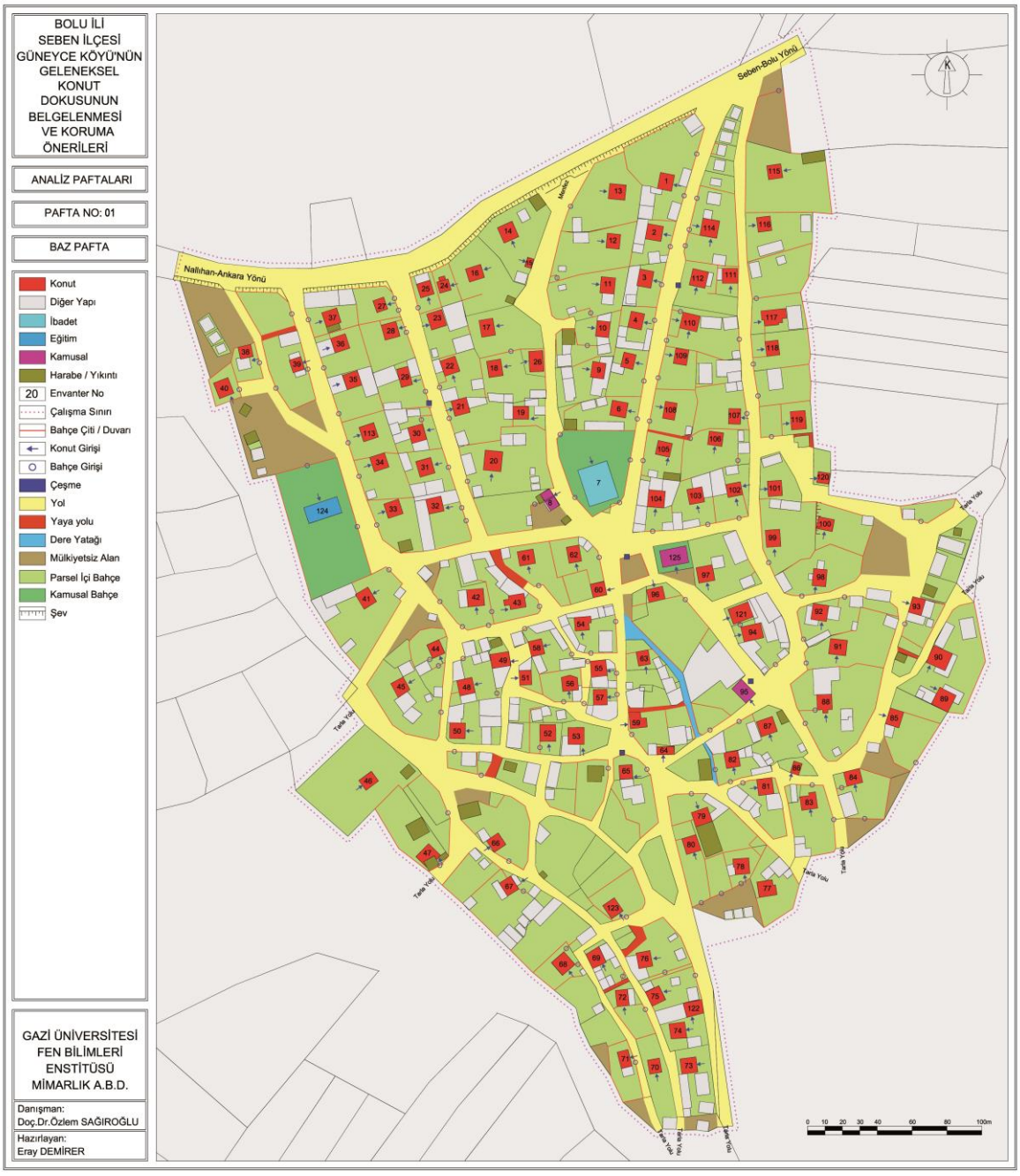
Güneyce Köyü merkezinde, yıkılan eski cami yerine 90lı yıllarda yapılan Güneyce Köyü Camisi bulunmaktadır (Env.7). Yeni nesil yapım teknikleri ile betonarme olarak inşaa edilmiştir. Yapı kubbeli olarak yapılmış, tek minareli ve tek şerefeli bir camidir. Cephesi çimento esaslı sıva ile sıvanıp üzeri dış cephe boyası ile boyanmıştır. Kubbesi ise çinko sac ile kaplıdır. Geleneksel dokuya uyumu bulunmamaktadır. Caminin hemen güney kısmında köy içi yolların kesişim noktasında köy meydanı bulunmakadır. Bayramlaşma merasimleri ve hacı uğurlama duaları gibi faaliyetlerde toplanma amaçlı olarak kullanılmaktadır (Harita 3.5). Köy meydanı çevresinde; muhtarlık, köy odası ve kahvehane olarak kullanılan 2 katlı bir yapı bulunmaktadır. Alt katı köy kahvehanesi olarak kullanılan yapının üst katında muhtar odası, misafir ağırlama odası ve köye belirli aralıklarla gelen aile hekimleri için ayrılmış alanları içermektedir. Yapı betornarme olarak yapılmış, cephesi çimento esaslı harçla sıvanıp dış cephe boyası ile boyanmıştır. Kırma olarak yapılmış çatıda marsilya kiremit kullanılmıştır. Geleneksel doku ile uyumu bulunmamaktadır (Env.125). Köy camisinin hemen batısında bulunan ve inşaatı köy halkının yardımları ile yapılmaya çalışılan ve henüz tamamlanamamış bir şadırvan alanı bulunmaktadır. Betonarme olan yapının çimento esaslı dış cephe sıvası tamamlanmıştır. İki katlı yapılması düşünülen yapı tamamlanamamış ve inşaat halinde bırakılmıştır (Env. 8). Köyün batısında bir adet ilkokul bulunmakla birlikte genç nüfusun az olmasından dolayı okul aktif durumda değildir. Köydeki öğrenciler taşımalı sistem ile ilçe merkezindeki okullarda eğitim görmektedirler. İki derslikli ve içinde öğretmen lojmanını da barındıran yapı kullanılmamaktadır. Tek katlı olan yapı tuğla yığma sistem ile inşaa edilmiş, dış cephesi ise çimento esaslı harç ile sıvanıp üzeri kireç badana yapılmıştır. Kırma olarak yapılan çatıda alaturka kiremit kullanılmıştır (Env.124). Ayrıca köyün güneydoğu kısmında geçmiş dönemlerde çamaşırhane olarak kullanılan bir yapı daha bulunmaktadır. Tek katlı ve kerpiç yığma sistemle inşaa edilmiştir. Cephesinde her ne kadar kerpiç sıva kullanulmış olsa da zaman içerisinde sıvalar dökülmüş veya yağmur gibi dış etkenlere bağlı olarak erimiştir. Çatısı iki yöne kırılmış beşik çatı olarak tasarlanmış olan yapının çatı kaplamasında çinko levha sac kullanılmaktadır. Çamaşır yıkama esnasında gerekli olan su ihtiyacı hemen yanında bulunan köy çeşmesinden sağlanmıştır (Env.95). Köyün biraz daha güneyinde, 2613 numaralı parselde ise yıkılmış ve şu an yerinde olmayan ancak eski caminin bulunduğu ve tapu kayıtlarında “eski cami yeri” niteliği olan bir alan daha bulunmaktadır (Resim 3.6) (Harita 3.5).

Harita 3.5. Köy meydanı ve kamusal yapılar

Resim 3.6. Kamusal yapılar

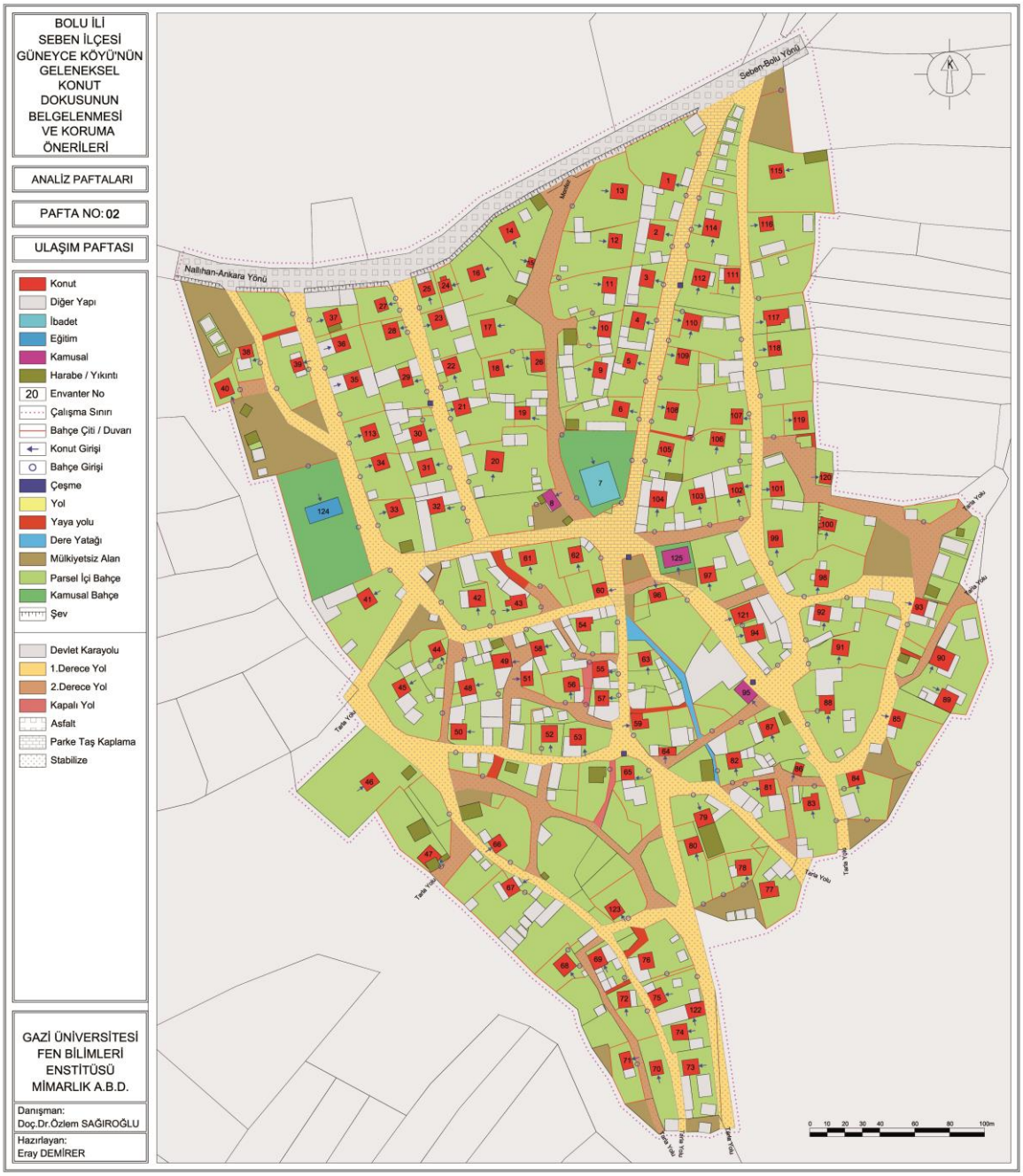

Harita 3.6. Baz pafta

3.4.1. Köy içi ulaşım durumu

Köy içerisindeki yolların tasarımı adaların yerleşimine ve köyün topografyasına göre şekillenmiştir. Stabilize yol niteliğinde olan iç yollarda Seben Özel İdaresi tarafından kilitli parke taş ile kısmen iyileştime çalışmaları yapılmış durumdadır. Köy içerisinde asfalt yol çalışması bulunmamaktadır. 1. derece yol; devlet kara yolundan itibaren adalar arası ana bağlantıları ve ulaşımı sağlayan yollar olarak belgelenmiştir. 2. derece yollar; araçların

daha az kullandığı ve sadece parsel içlerine ulaşımı sağlayan ve 1. derece yollara göre daha dar olan yollar olarak belgelenmiştir. Köy içerisinde sadece iki noktada kapalı yol bulunmaktadır (Harita 3.7) (Ek-3).

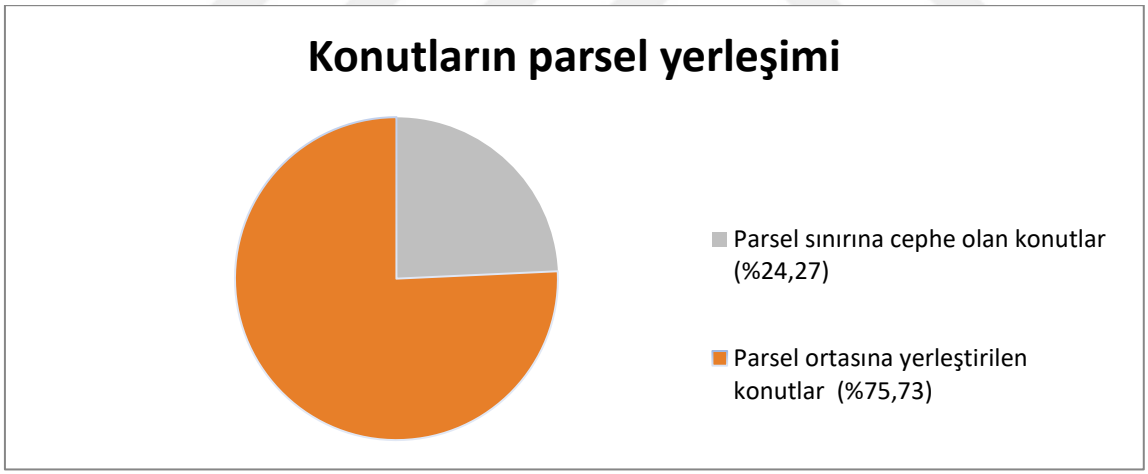

Harita 3.7. Köy içi ulaşım paftası

3.4.2. Yapıların parsellere yerleşimi

Köy meydanının kuzeyinde kalan adaların; kuzeyden-güneye inen ve Bolu-Ankara yoluna bağlanan köy içi yollar ile bölündüğü görülmüştür. Bu adaların merkezde bulunan ilk yerleşim alanındaki adalara göre daha büyük olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple yapıların oturduğu parseller daha büyük ve yollar daha geniş durumdadır (Bkz. Harita 3.5).

Köy içerisinde bulunan konutların yerleştiği parsel büyüklükleri ise 173m² ile 2190m² aralığında değişiklik göstermektedir. Köyde incelemesi yapılan 103 adet geleneksel yapım sistemine sahip olan konutun; parseldeki yerleşim durumları iki aşamada belgelenmiştir. 25 adet yapının arsa-parsel sınırına bitişik olacak şekilde komulandırıldığı görülmektedir. Bu konutlar yan komşu parsel sınırına bitişik yapılabildiği gibi yol aldığı cephedeki arsa-parsel sınırına da bitişik olabilmektedir (Harita 3.8). Geriye kalan 78 adet konutta ise yoldan veya komşu parsel sınırından en az 1-2 metre mesafe bırakıldığı görülmektedir. Bu sayede parselin ortasına yakın konumlandırılmaya çalışılmıştır (Harita 3.9).

Şekil 3.4. Yapıların parsel yerleşim analizi

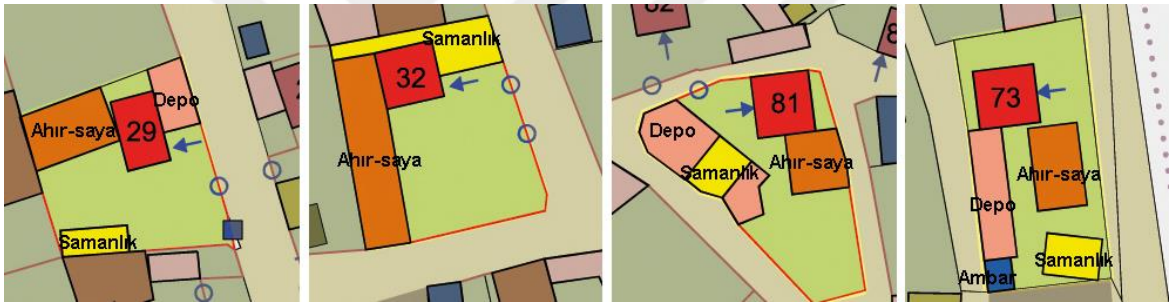

Harita 3.8. Parsel sınırına bitişik yapı örnekleri

Harita 3.9. Parsel ortasına yerleştirilmiş yapı örnekleri

Parsel içerisinde, konutlar haricindeki ilave müştemilatların ise ana yapıya bitişik veya ihtiyaca göre ayrık yapıldığı gözlemlenmektedir. Müştemilatların kullanım niteliğinin ise ayrık veya bitişik nizam olması ile ilgili bağlayıcı bir kıstas tespit edilememiştir. (Harita 3.10).

Harita 3.10. Müştemilatlara ait yapılaşma örnekleri

3.4.3. Müştemilatlar

Köyde yapılan incelemelerde konutlar çevresinde bulunan ve genellikle ambar, samanlık ve odunluk gibi kullanılan müştemilatların geleneksel dokuya ve yapım sistemlerine sahip oldukları görülmektedir. Bu kapsamda ambarlar, samanlıklar ve odunluklar incelenmiştir. Müştemilatların tümünün tespit edilmesi mümkün olmadığı için pafta gösterimi yapılamamıştır.

Ambarlar

Ambarların genellikle konutlardan ayrık olarak, bahçenin bir köşesine yakın olarak inşaa edildikleri görülmektedir. Bir veya iki katlı örneklerini gördüğümüz ambarların üç katlı olarak yapılmış sadece iki adet örneği bulunmaktadır. Yapım sistemi olarak; konutlarda da

çoğunlukla kullanılan ve 5. bölümde detayları ile anlatılan ahşap karkas arası ahşap dolgu tekniği ile inaşaa edilmişlerdir. Cephelerinde ve iç kısımlarında sıva kullanılmamıştır. Çatıları ise beşik ve kırma çatı şeklinde olmakla birlikte, ilk örneklerinde alaturka kiremit kullanılmış olup daha sonra yapılan tadilatlarda çatı kaplama malzemesinin marsilya kiremit veya levha sistemler ile değiştirildiği görülmüştür (Resim 3.7).

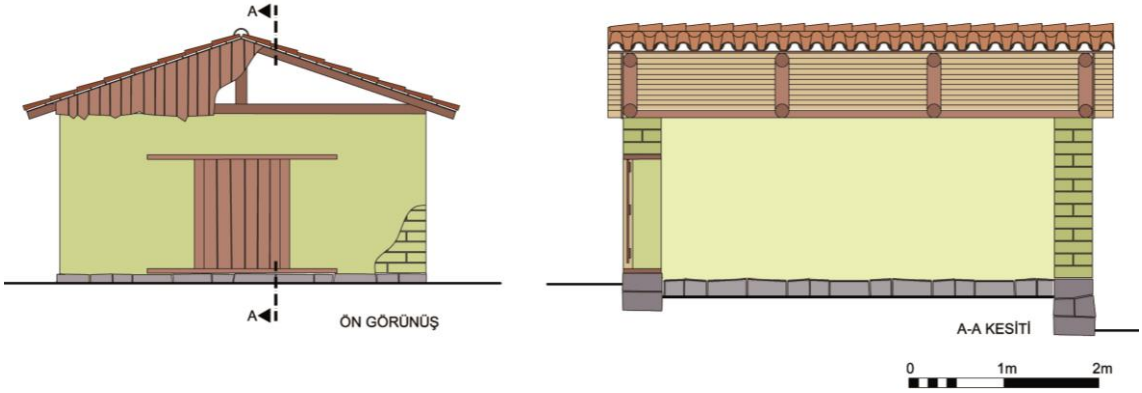
Resim 3.7. Ambar örnekleri

Samanlık – dam –saya

Samanlıkların genellikle konutlara bitişik olamayacak şekilde yapldıkları görülmektedir. Kerpiç yığma sistem kullanıldığı bu örneklerde yapılar tek katlı olmak üzere İhtiyaca göre yapıların yükseklikleri 4-5 metreye kadar arttırılabilemketedir. Çatı sistemi olarak ise genellikle oturtma çatı sistemi kullanıldığı görülmektedir. Çatı kaplama malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılmasına karışın tadilat gören yapılarda marsilya kiremit örnekleri görülmektedir. Bu yapım sistemine sahip olan müştemilat örnekleri çoğunlukla samanlık olarak kullanılmaktadır (Resim 3.8) (Şekil 3.5). Aynı yapım sistemine sahip olup küçükbaş hayvanların barınması amaçlı "saya" olarak, büyükbaş hayvanların barınması için ise "dam" olarak kullanılan örnekleri bulunmaktadır.

Resim 3.8. Samanlık örnekleri

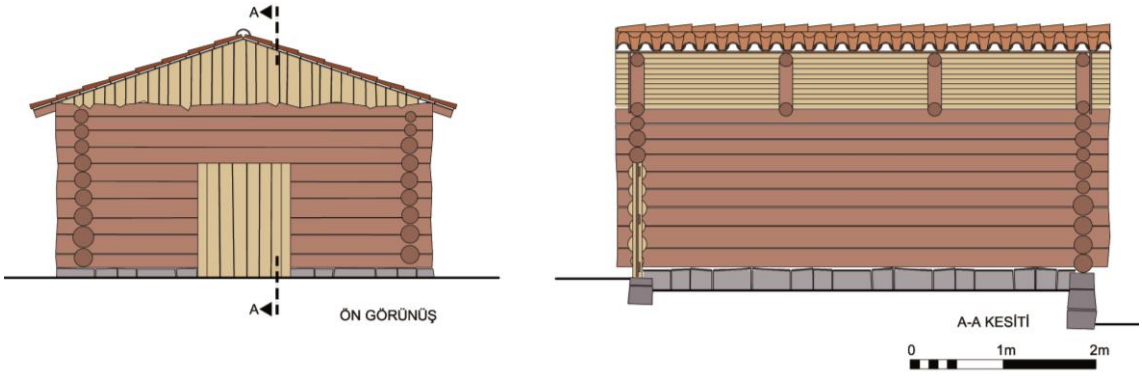
Şekil 3.5. Samanlık prensip detayı

Odunluk - samanlıklar

Temelde; bölgeden elde edilen taşların birkaç sıra üst üste dizilmesi ile temel kurgusu oluşturulmakta ve ahşap malzemenin zeminden yükseltilmesi sağlanmaktadır. Temel taşları arasında saman ve çamur karışımlı kerpiç harç kulanılmaktadır. Bölgeden elde edilen ağaç gövdelerinin kaba şekilde yontulması, üst üste bindirilmesi ve birleşim köşelerinde çentikler oluşturarak birbirine geçmesi sağlanarak ana yapı kurgusu oluşturulmaktadır. İç veya dış sıva uygulaması görülmeyen bu yapılarda çatılar genellikle beşik çatıdır. Bu yapılarda iç duvarlar veya iç mekan bölmeleri bulunmamaktadır. Çatı kaplama malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılan yapıların tadilat gören örneklerinde, marsilya kiremit veya levha ve metal sac sistemlerin kullanıldığı görülmektedir (Resim 3.9) (Şekil 3.6).

Resim 3.9. Samanlık - odunluk örnekleri

Şekil 3.6. Odunluk-samanlık prensip detayı

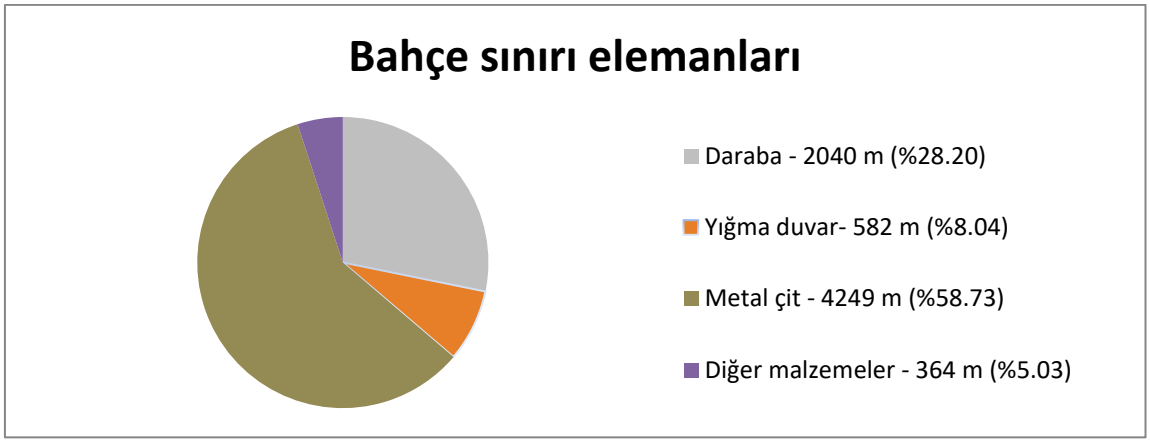
3.4.4. Bahçe sınırı elemanları

Yapılan alan çalışmasında, bahçe sınırı elemanlarının oldukça yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yapılan tespitlerde bahçe sınırı kullanılmayan konutların hariç olmak üzere, bu sınırlayıcıların ya yapıların cepheleri vasıtası ile ya da sınırlayıcı olarak üretilen çeşitli malzemler ile oluşturulduğu görülmüştür.

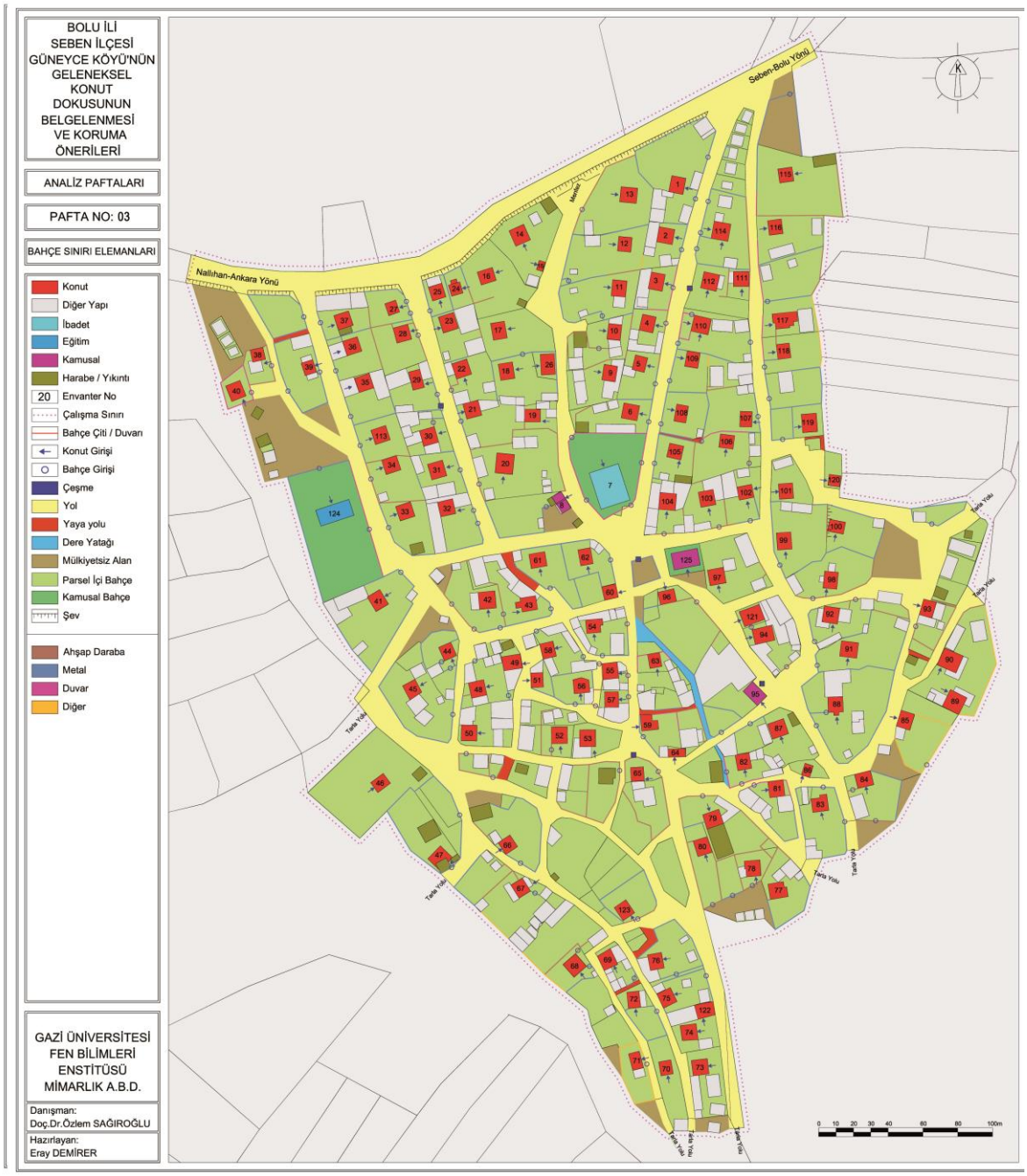
Konutların ve müştemilatların bahçenin sınırlayıcısı olduğu durumlarda, yapıların parsel cephelerine yaslandığı görülmektedir. Müştemilatlarda yolu engelleyecek veya yola taşacak çıkmalar kulanılmamıştır. Yola cephe olan konutlarda kapalı çıkmanın yola taşmış olduğu sadece 1 örnek bulunmakla birlikte yol geçişlerine engel olmamaktadır.

Köy halkının genellikle hayvancılıkla uğraşması ve behçelerinde tarımsal faaliyetleri yürütmeleriş ve mülkiyet sınırlarının belirlenmesi için bahçe sınırı belirleyicilerini kullanmaktadırlar. Konut ve müştemilat cepheleri hariç, bahçe sınırı elemanı olarak 4 ayrı malzemenin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kullanılan bu malzemeler; toplam 2040 metre uzunluğunca daraba adı verilen ahşap çitler, 582 metre boyunca kullanılan yığma taş duvar, 4249 metre boyunca kullanılan tel, panel veya modern çit malzemesi ve 364 metre boyunca kullanılan diğer malzemelerdir (Şekil 3.7) (Harita 3.11) (Ek-4).

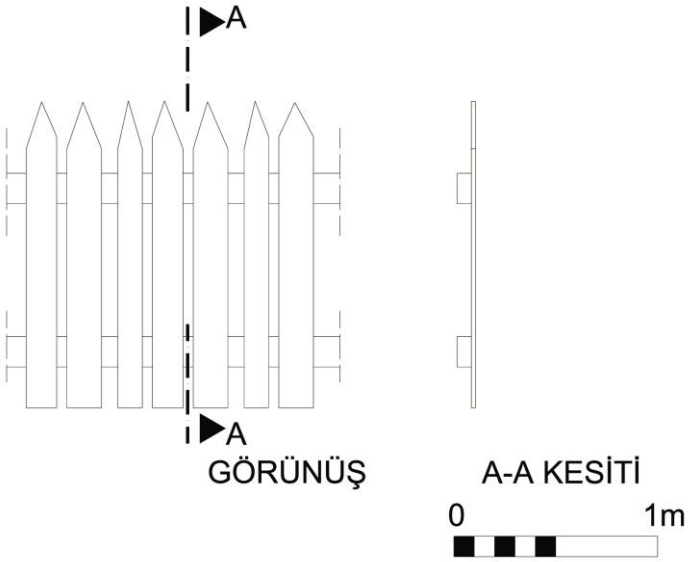
Şekil 3.7. Bahçe sınırı elemanları analizi

Harita 3.11. Bahçe sınırı elemanları

Daraba

Daraba; 100-125 cm yüksekliğinde ve genellikle göz hizasını geçmeyen, üstleri sivriltilmiş ahşap kaba yontu plakaların düşeyde yan yana getirilerek, yatayda üstten ve alttan toplamda iki sıra veya ihtiyaca göre üç sıra yatay ahşap kiriş ile çivi kullanmak sureti ile birbirine bağlanması ile yapılmış yöresel bahçe sınırı belirleyicileridir (Şekil 3.8) (Resim 3.10).

Şekil 3.8. Daraba detayı

Resim 3.10. Daraba örnekleri

Yığma moloz taş duvar

Taş örme bahçe duvarlarında bölgeden elde edilen ve yontulan taşların kullanıldığı görülmektedir. Yontularak taşların yatay sıralar halinde döşenmek ve üst üste yığılmak ve aralarda çimento esaslı harç kullanmak suretiyle duvalar oluşturulmaktadır. 130 cm yüksekliği ve yatayda 7-8 sıra taş dizisini geçen örneklerinin görülmediği taş duvarların üzerinde çimento harçlı harpuşta bulunan örnekleri vardır. Bahçede bulunan kot durumuna ve ihtiyaca bağlı olarak üzerinde ahşap daraba veya dikenli tel kullanılan örnekleri de bulunmaktadır (Resim 3.11).

Resim 3.11 Taş duvar örnekleri

Panel ve metal tel çitler

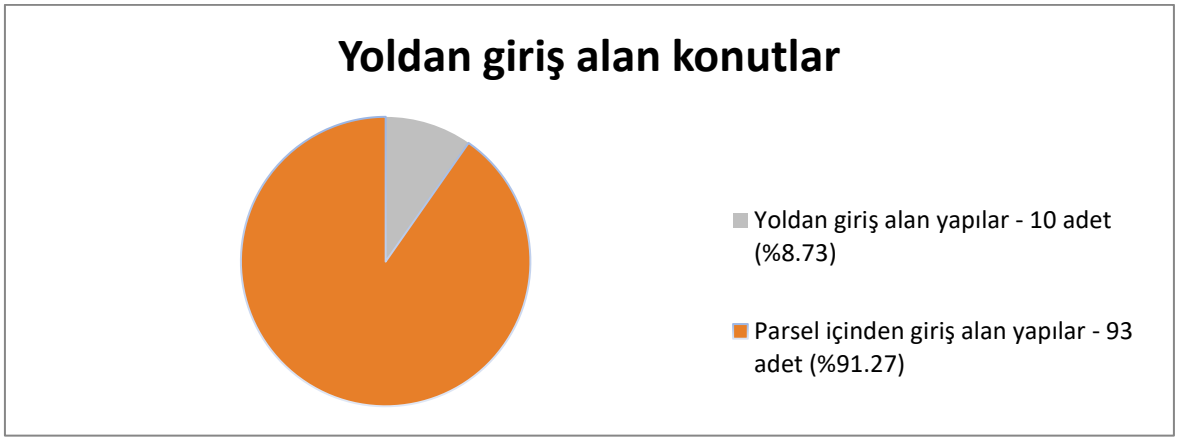
Zamanlar yıpranan veya zarar gören bahçe sınırı elemanlarının güncel malzemeler ile değiştirildiği görülmektedir. Yapılan uygulamalarda ahşap köşe ve ara dikmelerinin kullanıldığı örnekler bulunsa da tamamen panel sistemler gibi güncel malzemeler ile tamamlanmış örnekleri de bulunmaktadır (Resim 3.12).

Resim 3.12. Panel ve metal tel çit bahçe sınırı örnekleri

3.4.5. Parsel-giriş-yapı ilişkisi

Köydeki konutların çoğunlukla parsel merkezinde konumlandırıldığı görülür (Bkz. Şekil 3.4). Konutlara giriş ise bahçe kapısı aracılığı ile bahçedendir. İncelemesi yapılan geleneksel yapım sistemine sahip 103 adet konuttan toplam 10 tanesinin yoldan doğrudan giriş aldığı ve parseli çevreleyen bahçe sınırı elemanının giriş alınan cephede olmadığı görülmektedir. Sokak ile konut ilişkisi doğrudan sağlanmıştır (Harita 3.12) (Resim 3.13). Bahçenin farklı bir noktadan giriş aldığı ve geri kalanı bahçe işleri ve hayvancılıkla uğraşan kişilerin kulanabilmesi ve ihtiyaç olan müştemilatlar için ayrılmış durumdadır. Geriye kalan 93 adet konutun ise yapıların parsel ortasına veya arsa-parsel sınırında yapılmasına bakılmaksızın parsel içerisinden giriş aldığı görülmektedir (Resim 3.14) (Harita 3.13). Bahçe girişinden konut girişine ulaşılan arada herhangi bir bağlantu yolu görülmemekle birlikte genelde stabilize zemin veya taş dolgu ile iyileştirilmiş zemin görülmektedir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Yoldan giriş alan konutlar

Harita 3.12. Yoldan doğrudan giriş alan konut örnekleri

Resim 3.13. Yoldan doğrudan giriş alan konut örnekleri

Harita 3.13. Parsel içinden giriş alan konut örnekleri

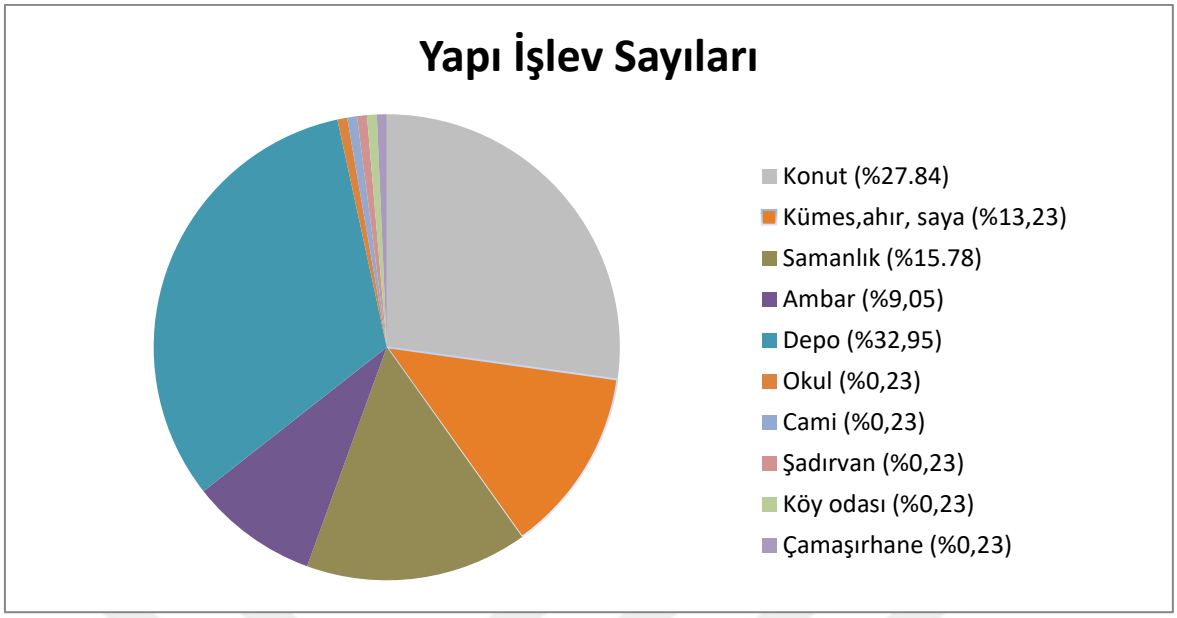

Resim 3.14. Parsel içinden giriş alan konut örnekleri

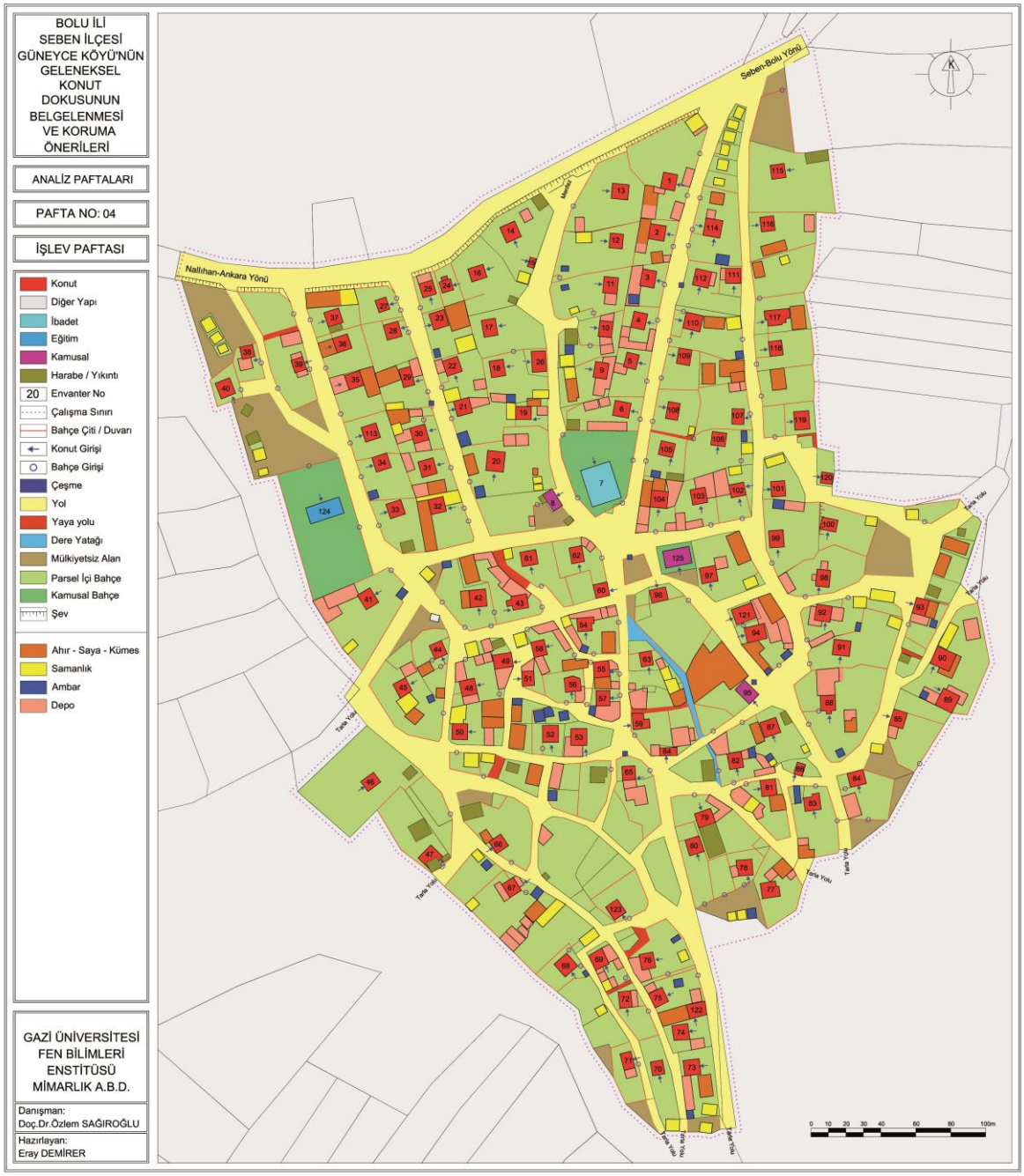
Evlerin giriş yönü, belirli kurallara bağlı değildir. Parselin yoldan aldığı cephe yönüne yakın olarak ve topoğrafyaya uygun olarak belirlenmiştir. Alanda yapılan çalışmalarda konut girişlerinin kuzey yönüne bakmadığı tespit edilmiştir. Sadece 96 ve 79 envanter nolu konutlarda girişin kuzey cepheden olduğu görülmektedir.

3.4.6. Yapı işlevleri

Güneyce Köyü'nde bulunan müştemilatlar dahil 431 adet yapıdan; 120 adeti konut, 57 adeti dam, saya veya kümes, 68 adeti samanlık, 39 adeti ambar, 142 adeti depo, 1 adeti okul, 1 adeti cami, 1 adeti cami şadırvanı, 1 adeti çamaşırhane ve 1 adeti de köy odasıdır (Şekil 3.10) (Harita 3.14) (Ek-5). Konutların tamamı bahçe içerisinde bulunmakla birlikte bahçe-parsel dahilinde konutlara ilaveten köylünün gündelik ihtiyaçlarına yönelik müştemilatlarına da yer verilmiştir. Küçükbaş hayvanların barınması için kullanılan yapılar yörede "saya" olarak, büyükbaş hayvanların barınması için kullanılan yapılar da yörede "dam" olarak anılmaktadır (Bkz. 3.4.3.).

Şekil 3.10. Yapı işlevleri analizi

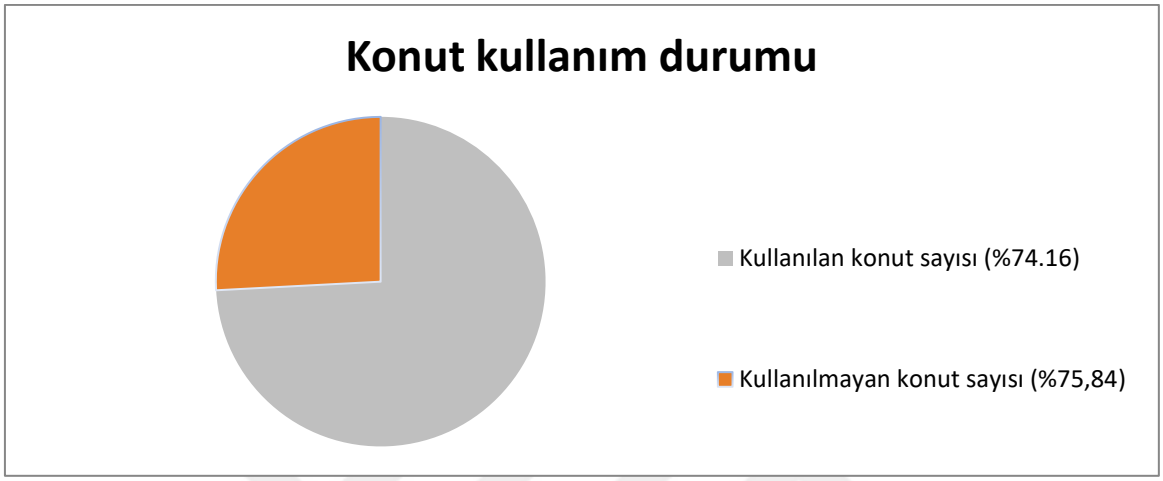

Harita 3.14. Yapı işlevleri paftası

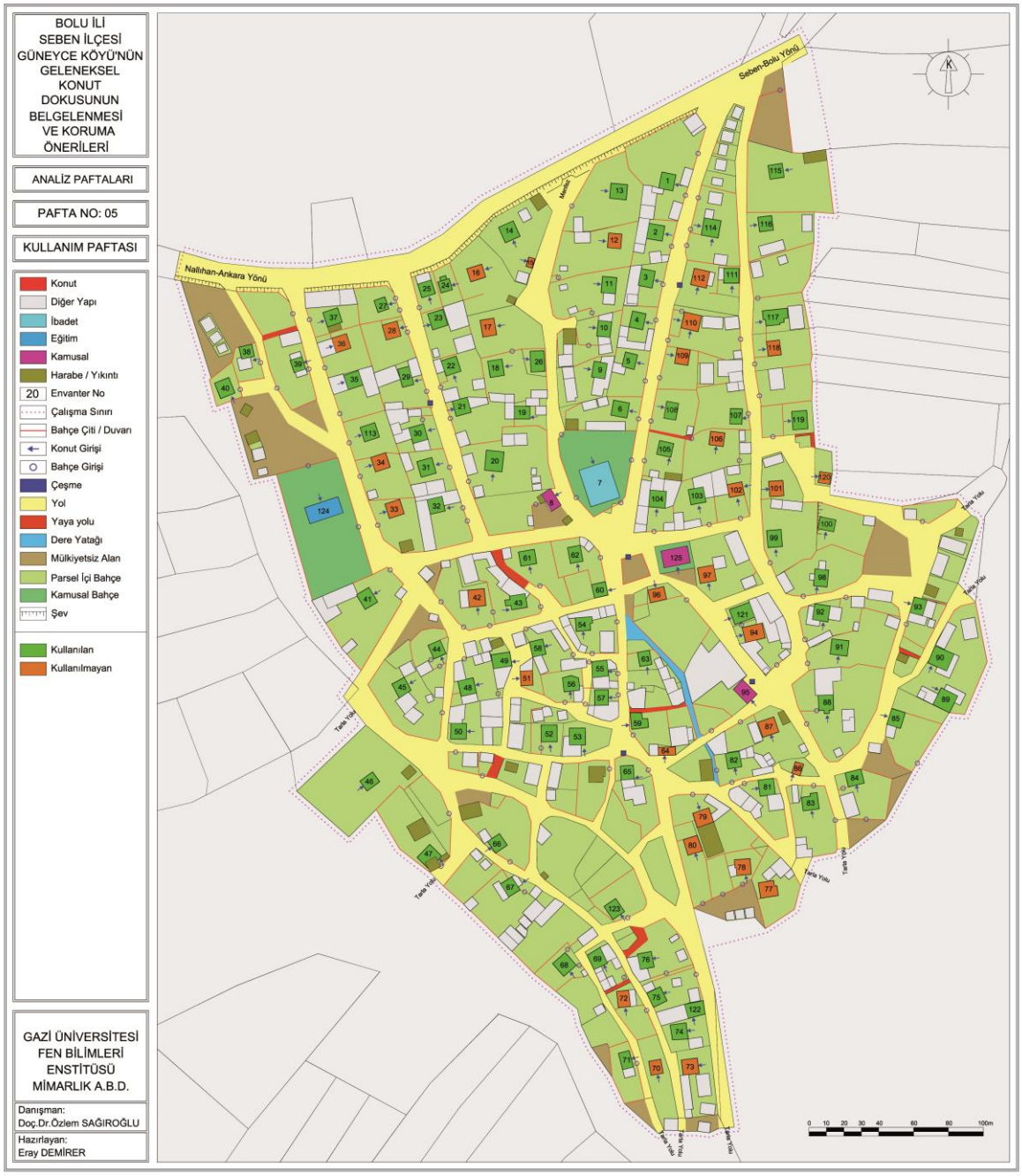
3.4.7. Yapı kullanım durumu

Güneyce Köyü'nde bulunan 120 adet konuttan 89 tanesi sürekli veya yaz dönemleri, bayram kutlamaları veya zaman zaman ziyaret edilmek üzere yılın belirli dönemlerinde kullanılmaya devam etmektedir (Şekil 3.11) (Harita 3.15) (Ek-6). Geriye kalan 31 adet konut ise sahiplerinin ölmesi, köyden ayrılmaları veya miras durumu sebebi ile yıpranmış,

bakım ve onarım işlemi görmemiş durumda olup kullanılmamaktadır. Kamusal nitelikteki 5 adet yapıdan ise sadece Güneyce Köyü İlkokulu; öğrencilerin yeterli sayıda olmamaları ve taşımalı sistem ile ilçe merkezlerindeki okullara gitmeleri sebebiyle kullanılmamaktadır.

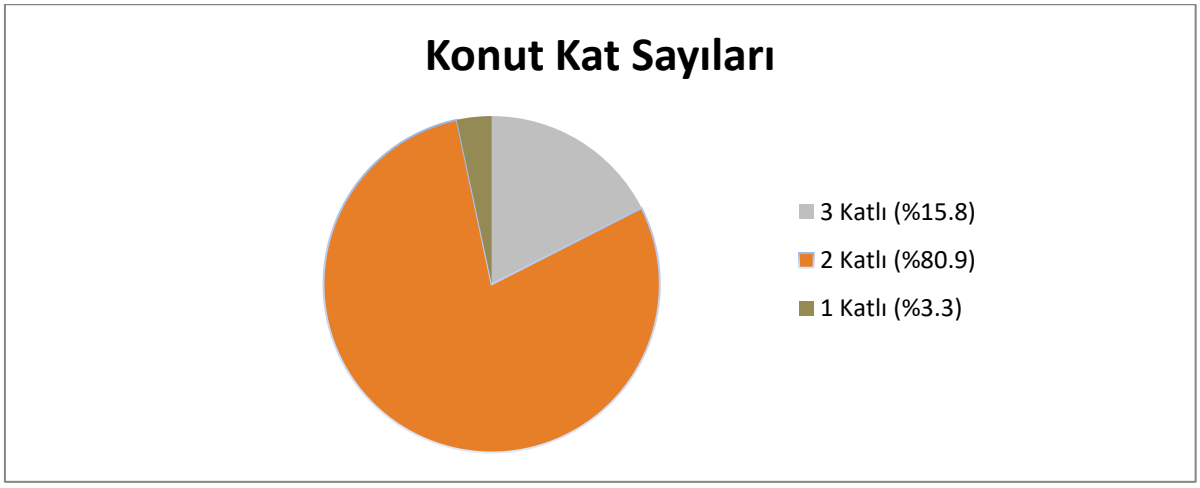
Şekil 3.11. Konutların kullanım analizi

Harita 3.15. Kullanılıp kullanılmayan konutları gösteren pafta

3.4.8. Kat sayıları analizi

Güneyce Köyü'nde yapılan çalışmalarda konutların 1 katlı, 2 katlı veya 3 katlı olan örnekleri bulunmaktadır. Çalışma alanında incelemesi yapılan 120 adet konutun 97 adedi 2 katlı, 19 adedi 3 katlı ve geriye kalan 4 adet konut ise tek katlıdır (Şekil 3.12) (Harita 3.16) (Ek-7). Kat yükseklikleri zemin katlarda yapının cephesi ve zemin eğimine göre değişiklik göstermekle birlikte üst katlarda döşemeden tavana ölçülen iç yükseklikler 225 ile 245 cm arası değişiklik göstermektedir.

Şekil 3.12. Konut kat sayıları analizi

Harita 3.16. Kat sayıları paftası

3.4.9. Yapım tekniği analizi

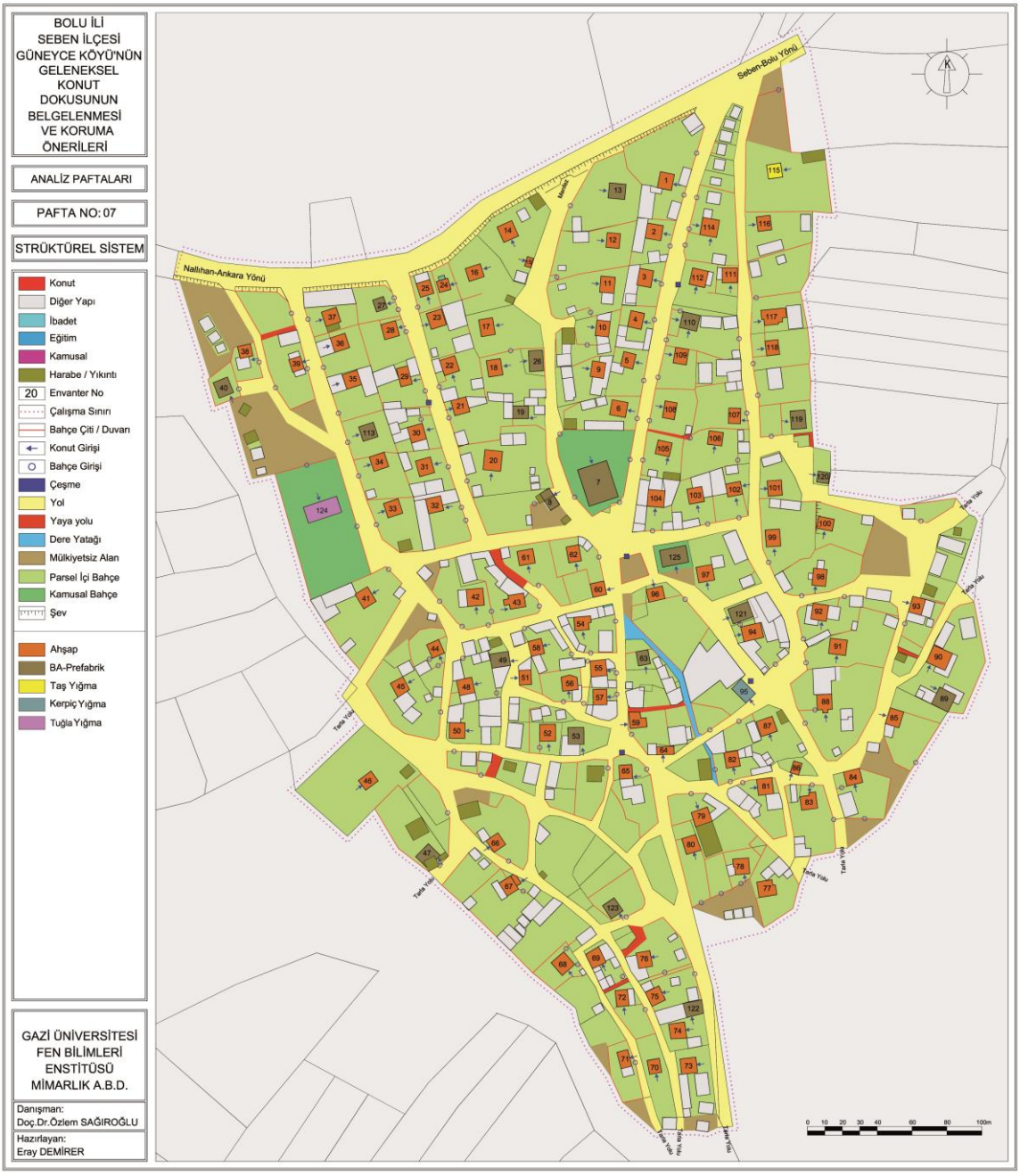
Alan çalışması sırasında Köy Muhtarı Süleyman Tunçay ile yapılan sözlü görüşmede, konutların büyük bir çoğunluğunun yukarıköy'den 1950-55 yıllarında taşınılması sonucunda aynı yıllarda yapıldığı öğrenilmiştir (Süleyman Tunçay ile sözlü görüşme, 2018). Köy sakinlerinden Adem Demirer ise; konutları aynı ustaların tasarladığını, inşaat aşamasında ustalar ile birlikte yapı sahiplerinin birlikte çalışarak ve bölgeden temin edilen

yapı malzemeleri ile inşaa edildiklerini belirtmektedir. (Adem Demirer ile sözlü görüşme, 2018). Hem ustaların aynı kişiler olması, hem köyün konumu gereği yapı malzemelerinin benzer olması hem de bölgede yaşayan insanların yaşam biçimleri ve ihtiyaçlarının yakın olmasından dolayı konut tasarımları, taşıyıcı sistemleri ve plan karakteristikleri de benzerlik göstermektedir. Konutların yapım aşamasında köy halkından; Mehmet Bozacı, Hasan Hüseyin Tunçay, Sadık Tunçay, Muharrem Demirer, Kadir Tunçay, Mehmet Özdemir, İhsan Özdemir, Adem Demirer, Mustafa Çamlıbel, Mehmet Çamlıbel, Tefik Tunçay gibi yapı ustalarının çalıştığı bildirilmiştir. Duvar ustaları olarak da yine köy halkından; Şakir Koçyiğit, Yahya Özbilen, Adil Sezer, Arif Aydilek, Arif Kökdemir gibi ustaların çalıştığı bildirilmiştir. Yapıların temellerinde kullanılan taşlar için belirli bir kıstas gözetilmemiştir. Yakın çevrede bir taş ocağı bulunmamakla birlikte kullanılacak taşların; Abdal Deresi ve Tepecik mevkilerinden edinildiği aktarılmaktadır (Süleyman Tunçay ile sözlü görüşme, 2020).

Çalışma alanında yapılan araştırmada, taşıyıcı sistemler geleneksel ve modern olmak üzere 2 ana başlığa ayrılmış ve toplamda 5 alt başlık altında gruplanmıştır (Şekil 3.13) (Harita 3.17) (Ek-8). Geleneksel olamayan ve günümüz inşaat teknikleri ile yapılan yeni yapılarda betonarme yapım sistemlerinin kullandığı görülmektedir. Geleneksel olarak ise 4 tip taşıyıcı sisteme rastlanmıştır.

Şekil 3.13. Taşıyıcı sistem türleri

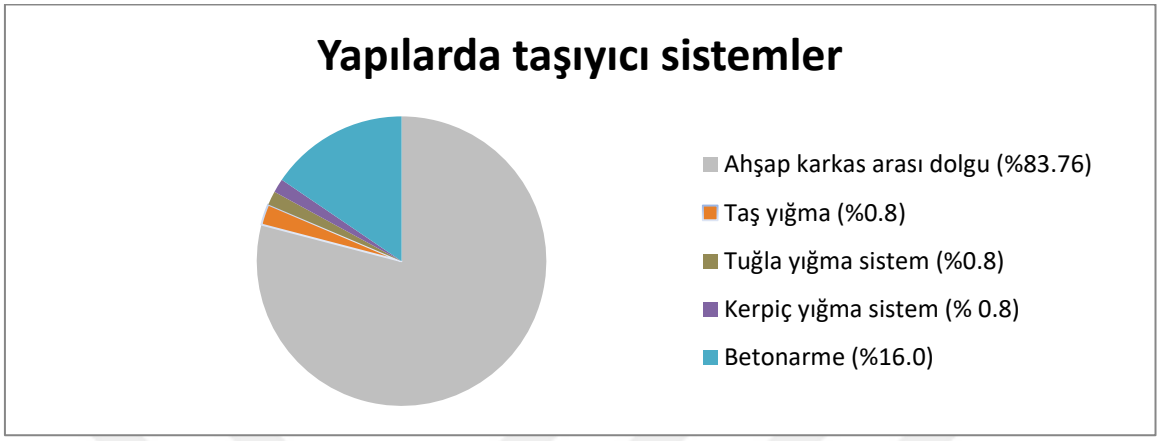

Harita 3.17. Strüktürel sistem paftası

Bunlardan en yaygını ahşap karkas arası dolgu sistemler olmakla birlikte, 1 adet taş yığma sistemle yapılmış konut örneği, ve 1 adet tuğla yığma sistem ile yapılmış köy ilkokulu bulunmaktadır.

Güneyce Köyü'nde bulunan 125 adet yapının yapım sistemler dağılımı; 102 tane (%85.12) geleneksel ahşap karkas arası dolgu tekniği ile yapılmış konut, 1 tane taş yığma sitem ile yapılmış konut, 1 tane tuğla yığma sistem ile yapılmış köy ilkokulu, 1 tane kerpiç yığma

sistem ile yapılmış köy çamaşırhanesi ve geriye kalan 20 adet (%14.82) yapı ise yeni nesil betonarme inşaat tekniği şeklindedir (Şekil 3.14).

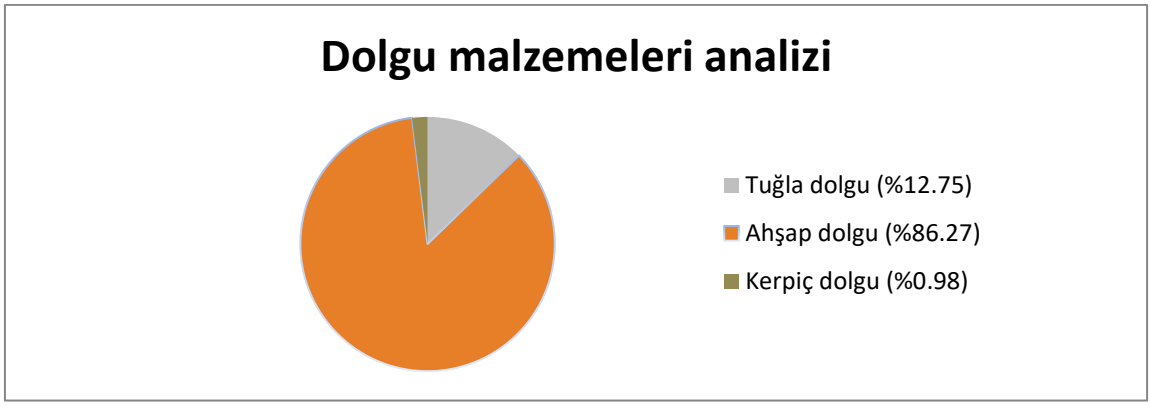

Şekil 3.14. Yapılara ait taşıyıcı sistem analizi

Ahşap karkas sistem

Geleneksel ahşap karkas sistemlerde oluşturulan temel üzerine kolon, kiriş ve payandaların çiviler ile birleştirilmesi suretiyle ahşap karkas sistem oluşturulmuştur. Oluşturulan ana karkas sistemde tasarıam bağlı olarak çıkmalar yaratılmış ve bu çıkmalara iç mekanda işlevler verilmiştir. Tamamlanan ahşap karkas arası tuğla, kerpiç veya bölgede "dizeme" adı verilen ahşap kaba yontu plakalar kullanılarak doldurulmuş ve ana sistem tamamlanmıştır. Cephede ise saman ve çamur karışımından oluşan kerpiç sıva tercih edilmiştir (Resim 3.15).

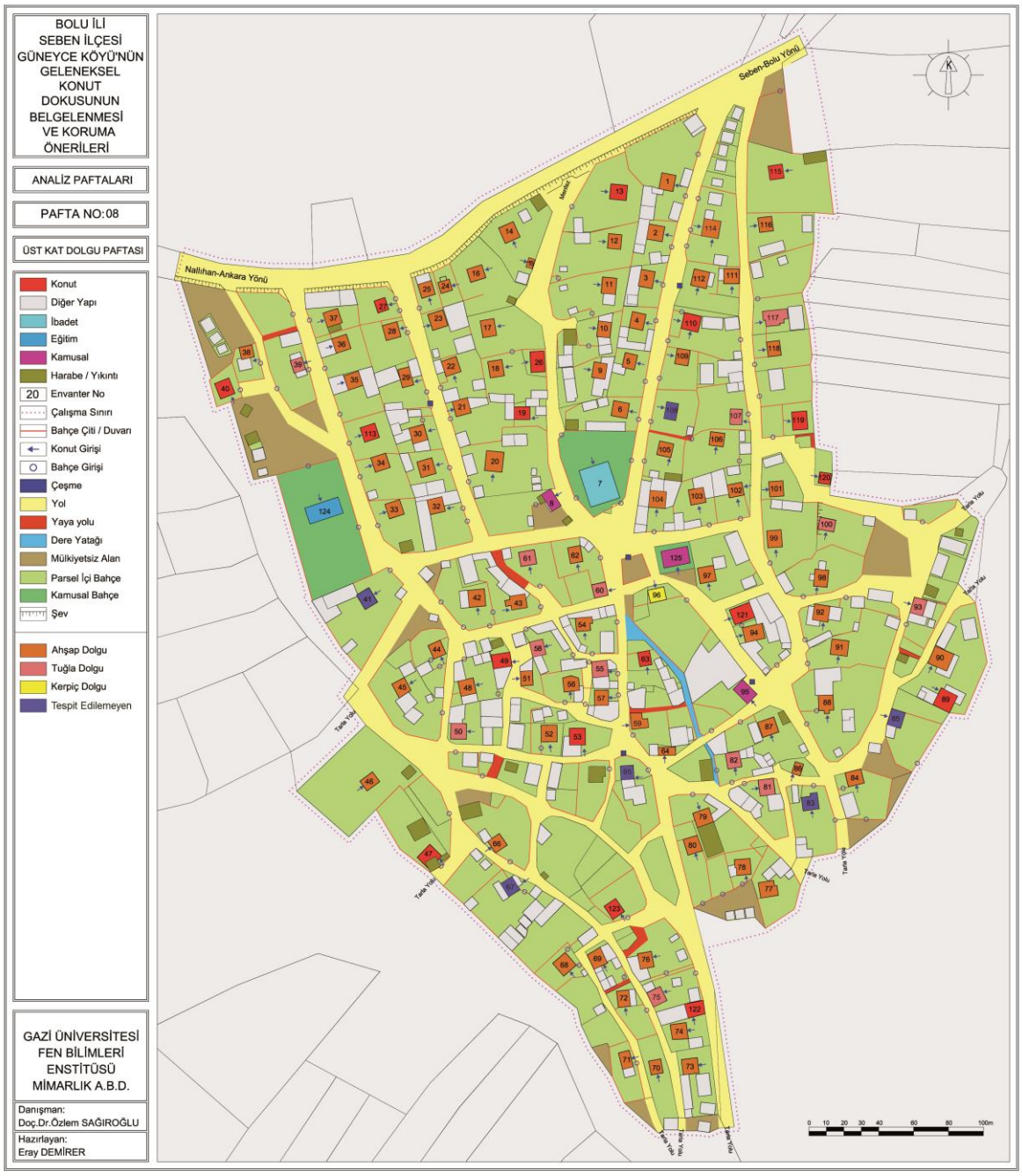
Ahşap karkas sistem ile yapılan 102 adet konut bulunmaktadır. Bu konutlardan 88 tanesinde ahşap dolgu, 13 tanesinde tuğla dolgu ve 1 tanesinde ise kerpiç dolgu tekniği kullanılmıştır. Dolgu malzemesi tamamen değiştirilen veya taş yünü mantolama gibi yeni nesil kaplama sistemleri kullanılan konutlardaki kaplama malzemesi tespit edilememiştir. Dolgu malzemesi tespiti yapılamayan konutlar haritada belirtilmiştir (Şekil 3.15) (Harita 3.18) (Ek-9). Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, sistemin detaylı incelemesi yapılmıştır (Bkz. 4.1.3).

Şekil 3.15. Ahşap karkas sistem arası dolgu malzemeleri analizi

Resim 3.15. Ahşap karkas sistem örnekleri

Harita 3.18. Ahşap karkas arası dolgu malzemeleri

Taş yığma sistem

Geleneksel taşıyıcı sistemlerden olan taş yığma sistem sadece 1 konut örneğinde (Env.115) görülmekte olup, bölgeden elde edilen ve düz yüzeyler oluşturacak şekilde yontulan taşların üst üste yığıldığı ve aralarında da çimento esaslı harç kullanıldığı görülmektedir. Cephede herhangi bir kaplama bulunmamaktadır (Resim 3.16). Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde, sistemin detaylı incelemesi yapılmıştır (Bkz. 4.2).

Resim 3.16. Taş yığma sistem örneği Env.115

Kerpiç yığma sistem

Geleneksel sistemlerden olan kerpiç yığma sistem; incelemesi yapılan yapılardan sadece 1 örnekte (Env. 95), köy çamaşırhanesinde görülmektedir. Kerpicin zeminde su ile temasını kesmek için öncelikle birkaç sıradan oluşan ve bölgeden elde edilen taşlar ile taş yığma temel oluşturulmuştur. Temel üzerine ise kerpiç bloklardan yığma duvarlar örülmüş, aralarında saman ve çamur karışımından harç kullanılmıştır ve cephesi de aynı harç malzemesi ile sıvanmıştır. Çatı malzemesi zaman içerisinde değiştirilmiş olup metal panel çatı kaplaması kullanılmaktadır (Resim 3.17).

Resim 3.17. Kerpiç yığma sistem örneği Env.95

Tuğla yığma sistem

Geleneksel sistemlerden olan tuğla yığma sistem de incelemesi yapılan yapılardan 1 örnekte (Env. 124), Güneyce Köyü İlkokulu'nda görülmektedir. Temel birkaç sıra yığma taştan oluşmaktadır. Oluşturulan temel üzerine yerinde dökme beton ile hatıl ilave edilmiş ve devamında yığma tuğla ile duvar sistemleri tamamlanmıştır. Temelde ve tuğla örgü arasında çimento esaslı harç kullanılmıştır. Dış cephede ise yine çimento esaslı sıva kullanılmış ve üzeri boyanmıştır (Resim 3.18).

Resim 3.18. Tuğla yığma sistem örneği Env.124

Betonarme sistem

Geleneksel olamayan toplam 20 yapıda ise kolon ve kirişler ile oluşturulmuş güncel betonarme sistemi kullanılmıştır. 20 adet yapının 17 tanesi konut, 1 tanesi köy camisi, 1 tanesi köy odası ve 1 tanesi de cami şadırvanıdır (Resim 3.19).

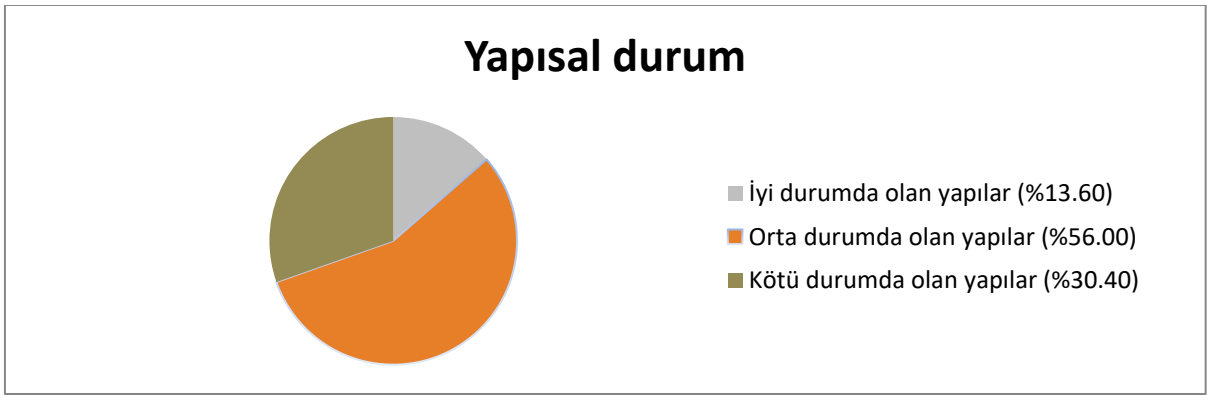
Resim 3.19 Betonarme yapı örnekleri

3.4.10. Yapısal durum analizi

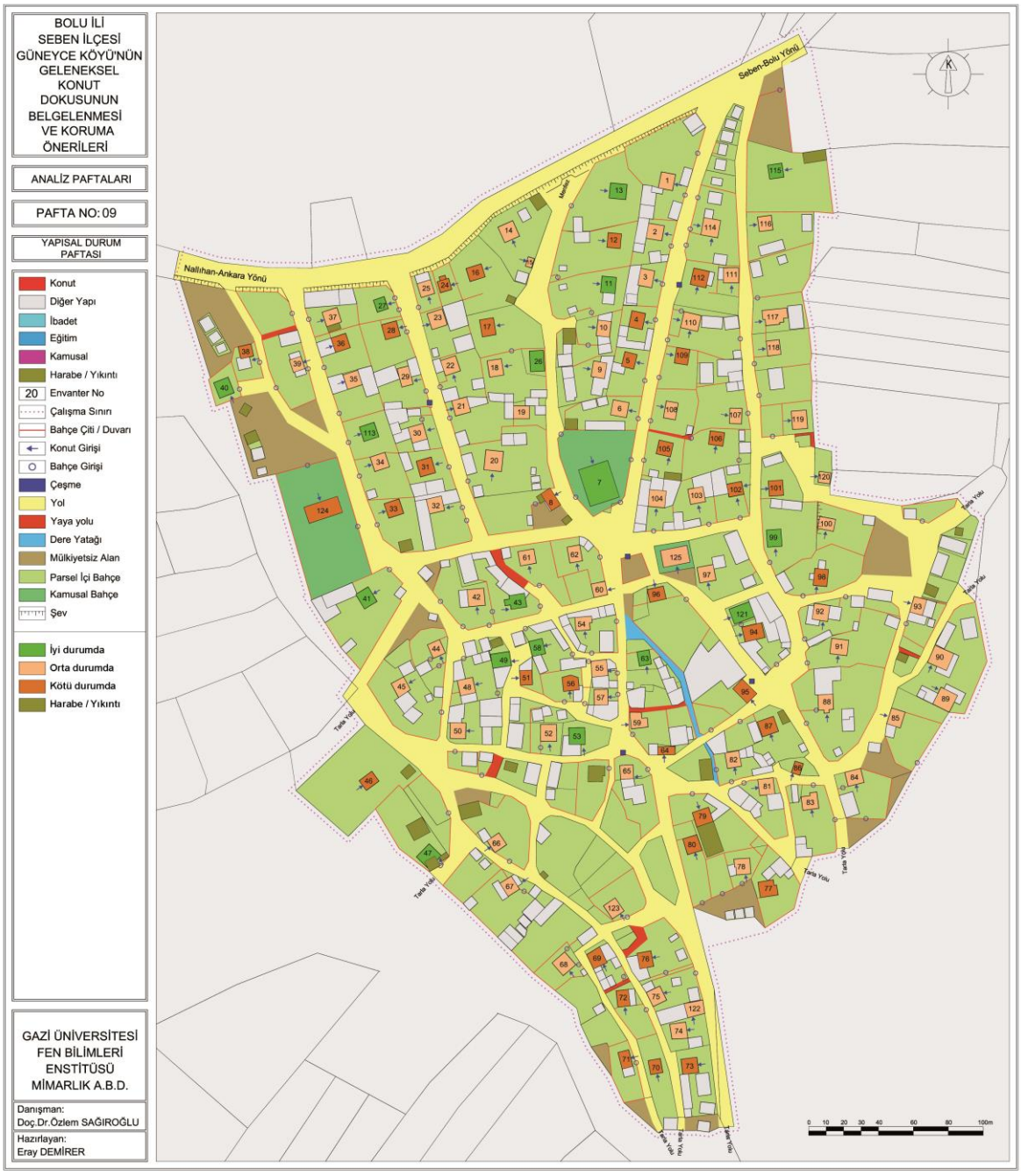
Çalışma alanında bulunan yapıların strüktürel anlamdaki yapısal durumları 4 aşamada incelenmiş ve yapısal durum analizleri şu şekilde oluşturulmuştur:

İyi durumda olanlar: Yapısal bütünlüğün ve sağlamlığın korunduğu ve öncelikli tadilat gerektirmeyen yapılar,
Orta durumda olanlar: Yapısal bütünlüğün krounduğu ancak dolgu ve çatı malzemeleri veya cephe elemanlarında bozulmaların olduğu ve tadilat gerektiren yapılar,
Kötü durumda olanlar: Taşıyıcı sisteme müdahale gerektiren ve buna bağlı olarak kötü durumda olan, acil ve detaylı onarım gerektiren yapılar,
Harabe/yıkıntı: Yıkılmış durumda ve düzeltilmesi mümkün olmayan yapılar.

Yapısal durum analizinde köyde bulunan 125 adet yapının incelemesi yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda 38 adet kötü durumda, 70 adet orta durumda ve 17 adet iyi durumda yapı bulunmaktadır. Harabe veya yıkıtnı halinde envanter numarası verilmiş yapı bulunmadığı için analiz grafiği 3 aşamada tamamlanmıştır (Şekil 3.16). Köydeki incelemelerde yıkılan yapıların yerine yenisinin inşaa edildiği veya yerindeki tüm inşaat kalıntılarının temizlendiği görülmektedir. Yerinde kalmış olan ve yapısal durum paftasında gösterilen diğer yıkıntılar ise ana konut yapılarına ait samanlık, odunluk veya ambar gibi ilave müştemilatlardır (Harita 3.19) (Ek-10).

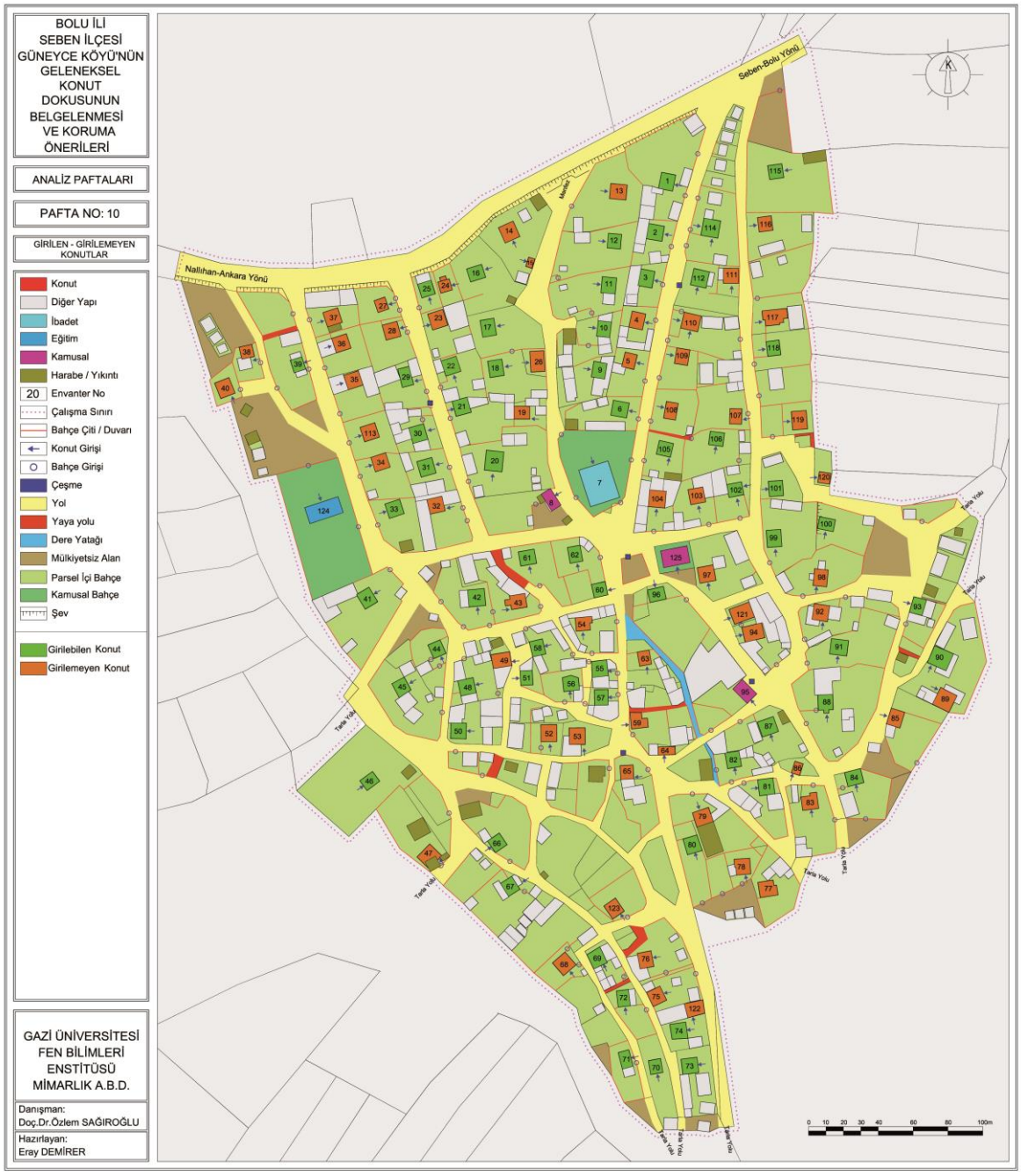
Şekil 3.16. Yapısal durum analizi

Harita 3.19. Yapısal durum paftası

3.4.11. Plan tipolojileri

Güneyce Köyü'nde bulunan ve geleneksel yapım sistemine sahip olan toplam 103 adet konutun 63 tanesine girilmiş, iç mekan ve dış cephelerin, lazer metre ve şerit metreler ile ölçüleri alınarak plan tiplojileri oluşturulmuştur (Harita 3.20) (Ek-11).

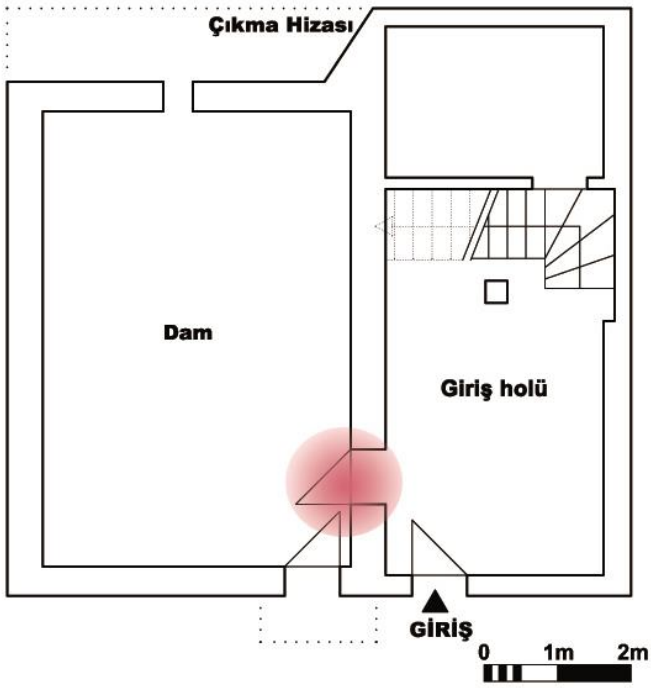

Harita 3.20. Girilip girilemeyen konutları gösteren pafta

Evlerin girişleri zemin katta genellikle dam kapısı ile yan yana kurgulanmıştır. Bu iki dış kapı haricinde dam ile zemin kat giriş holünü bağlamak için içeride üçüncü bir kapı daha bulunmaktadır (Şekil 3.17) (Resim 3.20).

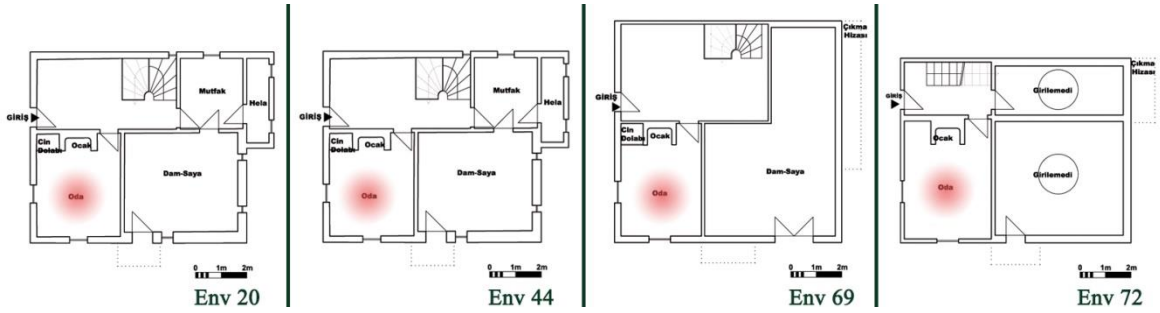

Resim 3.20. Ev kapısı ile yan yana olan dam kapısı Env.12

Şekil 3.17. Giriş ile damı biribirine bağlayan 3. kapı Env.12

Tek katlı konutlar hariç diğer tüm yapıların zemin katları genellikle dam ve tahılların muahafaza edilmesi için ambar olarak kullanılmıştır. Zemin katlarda yaşam alanı görülmemesine karşın bazı özgün örneklerde zemin katta tek oda olacak şekilde yaşam alanı tasarlandığı görülmüştür (Şekil 3.18). Ayrıca konut sahiplerinin sözlü beyanları ile zemin katta bulunan dam ve ambar gibi alanların da sonradan yaşam alanlarına dönüştürüldüğü örnekler tespit edilmiştir.

Şekil 3.18. Zemin katta yaşam alanı örnekleri

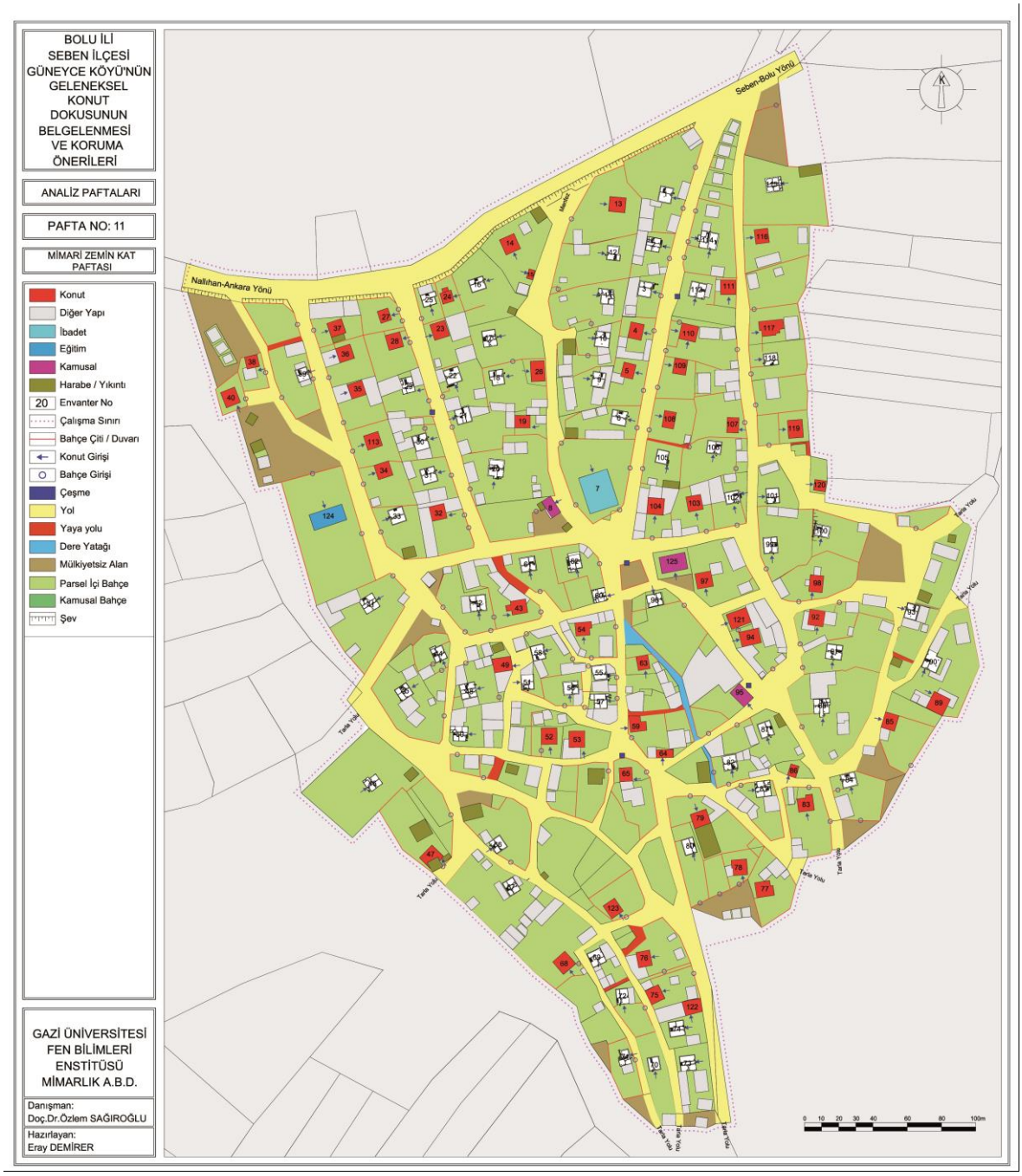
Köyde bulunan konutlarda, yaşam alanları çoğunlukla üst katta tasarlanmıştır. Bölgede sofalardan "hayat" adıyla bahsedilmektedir [36]. Sofaların genellikle bir ucunda kapalı çıkma bulunmaktadır. Burada çıkma kenarlarında bulunan pencereler yardımı ile hayat ışık almaktadır. Ayrıca kapalı çıkma içerisinde bulunan "sedir" oturma alanı olarak kullanılabilmektedir. Sofanın diğer ucunda ise evin genel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hela, abestlik ve bölgede "ayranlık" olarak bilinen ve içerisine koyulan gıda maddelerinin bozulmaması amacı ile kiler olarak kullanılan mekanlar tasarlanmıştır.

Güneyce Köyü'nde odaların açıldığı ortak mekânlar, çoğu örnekte sofa özelliği göstermekten se geç dönemde yapılmış olmalarından da kaynaklı koridor özelliği göstermektedir. Bu sebeple plan tipolojisi yapılırken, sofalı ve koridorlu olmak üzere; ortak mekânlara göre bir ayrım yapılmıştır. Alanda yapılan incelemede sofa özelliği gösteren ortak mekanların tamamının sofalarının dış mekan ile ilişkilendiği, köşelerde konumlandığı tespit edildiğinden; tipolojide dış sofalı ve koridorlu olmak üzere 2 ayrı tip üzerinden tipoloji çalışması tamamlanmıştır. (Bkz.3.4.12).

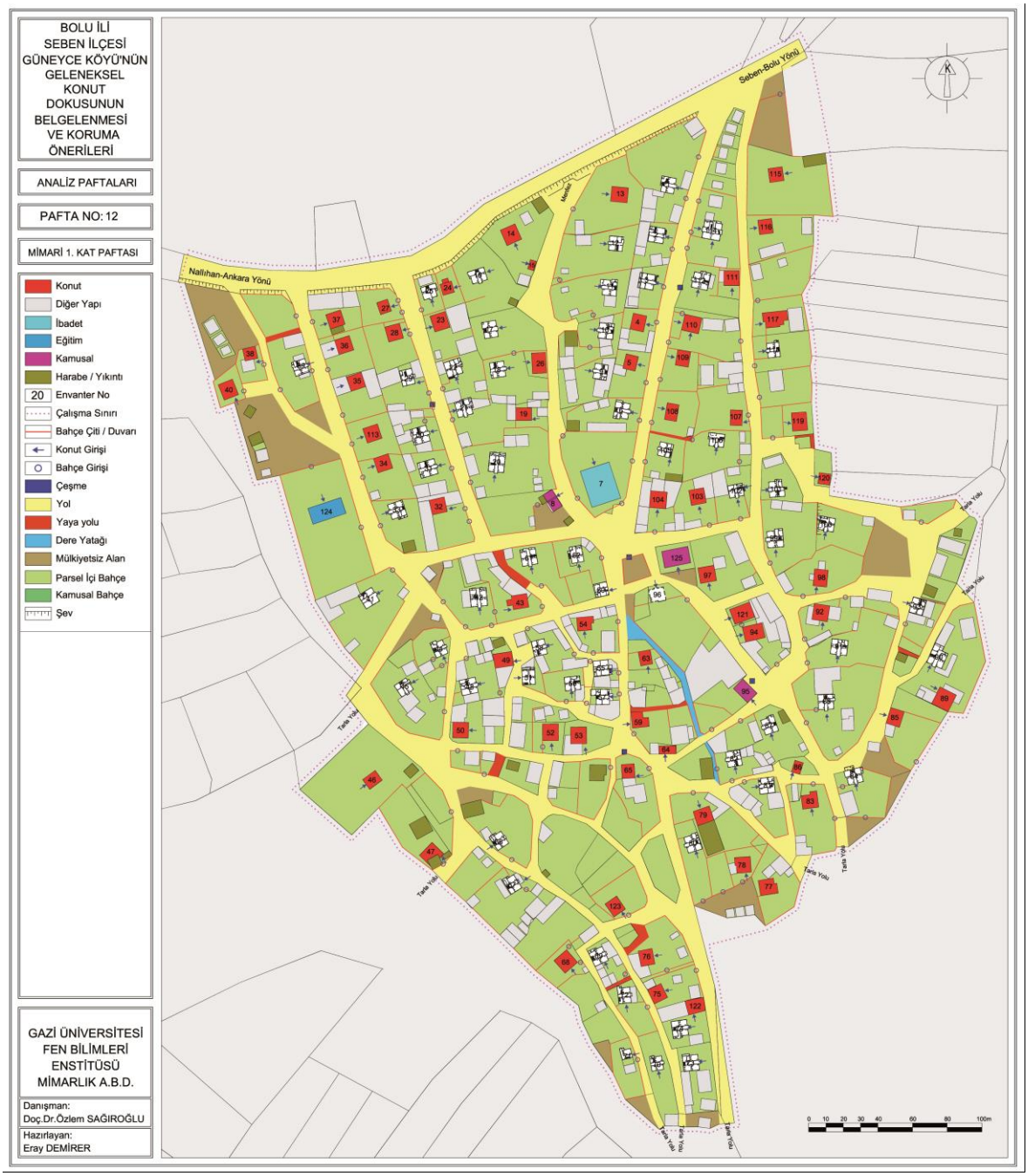
Koridorlu plan tipolojileri ise kendi aralarında zemin kat ile üst katı bağlayan merdivenin; sofaya dik olarak "L" formlu merdiven ile bağlanması ve sofa sonunda bulunan "U" formlu merdiven ile bağlanması durumuna göre farklılaşmaktadır. Yapıların kot sebebi ile farklı girişler alıyor olmasına, tek katlı olması durumuna veya alt kat ile merdiven bağlantısı olmaması durumuna bağlı olarak ise ayrı bir alt tip oluşmaktadır. Bu sebeple koridorlu yapılarda ortak özelliklere bağlı olarak 3 ayrı tip oluşumu tespit edilmiş, yapılar 3 alt başlığa ayrılmıştır (Şekil 3.19) (Harita 3.21) (Ek-12) (Harita 3.22) (Ek-13). Bu başlıklar ise 'tek katlı', 'L merdiven bağlantısı' ve 'U merdiven bağlantısı' olmak üzere düzenlenmiştir.

Şekil 3.19. Plan tipolojileri

Harita 3.21. Mimari zemin kat paftası

Harita 3.22. Mimari 1. kat paftası

İçerisine girilebilen koutlarda yapılan incelemelerde dış sofalı plan tipolojisi sadece 3 adet yapıda görülmektedir (Resim 3.21). İç sofalı plan tipolojisine sahip konut adedi 60 olup 3 kısımda incelenmektedir. “L” merdiven bağlantılı plan tipinde 31 adet, “U” merdiven bağlantılı plan tipinde 22 adet ve kalan 7 adet yapı da “tek katlı” başlığı altında belgelenmiştir (Resim 3.22).

Resim 3.21. Dış sofa örnekleri

Resim 3.22. İç sofa örnekleri

3.4.12. Mekan özellikleri

Çalışma alanında incelemesi yapılan konutlarda yaşam alanlarının üst katta toplandığı alt katların ise yöre halkının gündelik kullanımı ve geçimine yönelik olarak dam ve ambar gibi mekanlar ile donatıldığı tespit edilmişti. Yaşam alanına esas olan üst katlardaki ana kurgu ise koridorlu planlarda; sofanın iki yanında bulunan daha nitelikli, misafir ağılamaya yönelik büyük odalar ve devamındaki daha küçük odalar ile oluşturulmaktadır. Dış sofalı plan tiplerinde ise sofanın konumuna bağlı olarak genellikle tek taraflı veya 2 tarafta odalar bulunmakta, sofanın diğer cephesi veya cepheleri ise yapının dış cephesini oluşturmaktadır. Yaşam alanlarındaki oda sayıları hane halkının nüfusu, gelir düzeyi ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşmuştur. Odalara hayattan doğrudan giriş sağlanmaktadır.

Alt katı üst kata genellikle ayrı bir mekandan çıkan merdiven evleri bağlamaktadır. Bu sayede düşey sirkülasyon sağlanmaktadır. Merdiven evlerinin çoğunda sofaya açılan bir kapı bulunmakta, ve zemin kat ile üst kattaki yaşam alanını birbirinden ayırmaktadır.

İç sofalı konut tiplerinde lineer durumda olan sofaların bir ucunda kapalı veya açık çıkma kurgusu diğer ucunda ise kapalı çıkma içerisinde abdetlik, hela ve ayranlık gibi yardımcı mekanlar yer almaktadır. Bazı örneklerde ise hayatın bir ucunda içerisinde sedir bulunan kapalı çıkma olmakla birlikte diğer ucunda merdiven evi tasarımı bulunmaktadır. Bu tip konutlarda ise hayata dik şekilde ulaşan bir koridor kurgulanmakta ve bu koridora hela ve abdestlik gibi mekanlar ilave edilmektedir.

Hayat

Köyde yapılan 63 adet konut incelemesi neticesinde oluşturulan tipolojiler ve yapılan ölçümler neticesinde koridorlu (iç sofalı) plan tipine sahip olan konutlarda; sofaların genişliğinin 220 cm ile 70 cm arasında değiştiği görülmektedir. 70 cm genişliğindeki sofalar, sofa özelliğindense koridor özelliği göstermektedir. Daha geniş olan sofaların, gündelik yaşamda koridor gibi dar olanlarına göre daha aktif kullanıldıkları tespit edilmiştir.

Çalışma alanına yakın olan Nallıhan'ın kent merkezinde bulunan geleneksel konutlar örnek alındığında iç sofaların mekan büyüklüklerinin genelde 2,50m x 5,00m, 3,00 x 6.00m boyutlarında olduğu görülmektedir [37]. Çalışma alanında ise iç sofaların mekan özelliğinden çok sirkülasyon özelliği gösterdiği görülmekte, ancak iç sofanın çıkma yaptığı kısımlarda sedir ve aydınlık için pencere bulunması ise geçmişten gelen kullanım biçimlerinin devam ettiğini göstermektedir.

Dış sofalı plan tiplojilerinde ise hayat genişliğinin 193 ve 336 cm olduğu görülmektedir. Sofanın daha geniş olan kısımlarından odalara doğrudan giriş sağlanmaktadır. İkincil olarak ve daha ince formla bağlanan koridorlar ise hela ve abdestlik gibi mekanlara erişim sağlamaktadır.

Yaşam alanlarında yatay sirkülasyonun sağlandığı bu mekanlara odalar doğrudan bağlanmaktadır. Hela, abdestlik ve ayranlık gibi yardımcı mekanlar ise ikincil bir koridor vasıtası ile daha mahrem alanlarda kurgulanmışlardır.
Hayatın bir ucunda bulunan çıkmalardaki pencereler sayesinde hayatın daha aydınlık olması sağlanmaktadır. Çıkma içerisinde bulunan sedir ile de hem oturma ve dinlenme eylemlerinin yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca üzerinde bulunan kapağın açılması ile iç kısmının bir sandık gibi depolama alanı olarak kullanılmasına imkan sağlamaktadır.

Zemininde ve tavanında ahşap yontma plaka döşeme malzemeleri kullanılmakta olup, duvarları kerpiç çamur sıva ile kaplıdır. Yapıların çoğunda kireç badana tekniği ile boyanmış oldukları görülmekle birlikte, ilk yapıldığı halini koruyan örneklerinde ise boya yapılmadan ham hali ile muhafaza edildiği de görülmektedir. Ayrıca yatayda yerden 70-75cm yükseklikte çiçeklik alt hizasına denk gelecek şekilde duvar içi hatıllarının dekoratif bir görüntü oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca hem eşya koyabilmek hem de görselliği nedeni ile ve bölgede "çiçeklik" olarak anılan dekoratif ögeler oda kapılarına yakın mesafelerde hayat duvarlarında yer almaktadırlar (Resim 3.23).

Resim 3.23. Hayat örnekleri

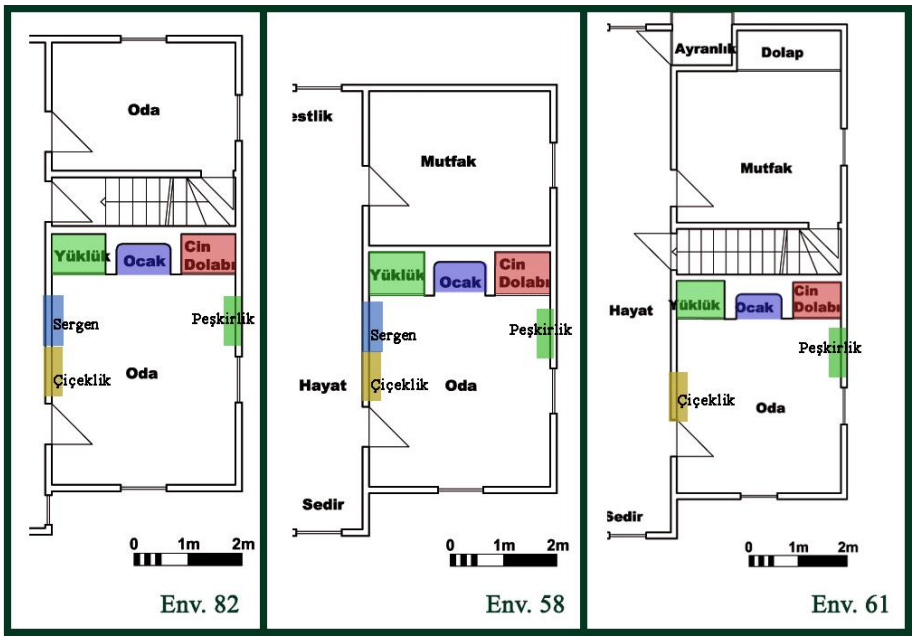
Odalar

Odalar özellikle bir ailenin yaşaması ve gündelik ihtiyaçlarını karşılayabileceği şekilde düşünülmüştür. Oda içlerinde gün içi aktiviteler ve ihtiyaçlardan uyuma, yıkanma, ısınma, yemek yeme ve yemek yapma gibi faaliyetler yürütülebilmektedir.

Evlerin planlarında sofalar belirleyici olmuş, sofanın odalar arasındaki konumuna, biçimine ve diğer birimlerle ilişkisine göre iç mekanlar düzenlenmiştir. Oda planları genellikle dikdörtgen veya kareye yakındır. Odalar ihtiyaçlara en uygun şekilde, sedir, yüklük, ocak, gusülhane, sergen ve peşkirlik gibi elemanlarla donatılmıştır.

Bu sayaede geleneksel odalarda yıkanma amaçlı yapılan ve bölgede “cin dolabı” adı ile anılan yıkanma nişi, “yüklük” olarak anılan ve gündelik kıyafet, yatak, yorgan gibi eşyaların depolaması amacı ile kullanılan bir niş, bi adet ocak nişi bulunmaktadır. Ayrıca bölgede”sergen” olarak bilinen ve raf olarak kullanılan, “peşkirlik” olarak bilinen ve havlu asmak için kullanılan ve çiçeklik gibi hem dekoratif hem de ihtiyaca yönelik elemanlar da bulunaktadır. Yapılan ölçümler neticesinde odaların büyüklüklüklerinin 10.15 m² ile 13.75 m² arasında değiştiği görülmektedir (Şekil 3.20). Yörede ailenin yaşadığı ve içerisinde cin dolabı, yüklük ve ocak gibi elemanların bulunduğu odalar “baş oda” olarak da anılmaktadır.

Zemin ve tavanlarında ahşap yontma plaka döşeme malzemeleri kullanılmakta olup tavanlarında herhangi bir süslemeye yer verilmemiştir. Hayatlarda olduğu gibi duvarlar kerpiç çamur sıva üzeri kireç badana ile boyanmıştır. Oturma eyleminin yerine getirilmesi amacı ile oda içerisinde bulunan ve yere yakın tasarlanan sedirler bulunmaktadır (Resim 3.24).

Şekil 3.20. Oda yerleşim örnekleri

Resim 3.24. Oda örnekleri

Ayranlık

Ayranlıklar genelde sofanın, evin arka tarafına uzanan ucunun bir tarafında ve ayrı kapısı olan bir mekan olarak tasarlanmışlardır. Ancak koridor dahilinde ve dış cepheye konsol yapmacak şekilde bir niş ve dolap gibi tasarlanan örnekleri de tespit edilmiştir (Resim 3.25) (Şekil 3.21). İçeride muhafaza edilecek malzemelerin kolay bozulmalarına engel olmak adına genelde az güneş alan cepheler tercih edilmektedir. İçerisinin hava alması için ise cephesinde dekoratif boşluklar kullanılmıştır. Ayrıca daha fazla malzeme alabilmesi ve farklı nitelikteki malzemelerin ayrı ayrı depolanabilmesi için ahşap raflar ilave edildiği görülmektedir. İç cephedeki duvar yüzeylerinde kerpiç sıva kullanılmıştır. Döşemenin bir uzantısı olacak şekilde çıkma yapıldığı için zeminlerinde de zemin kaplama tahtalarının kullanıldığı tespit edilmiştir (Resim 3.26).

Şekil 3.21. Ayranlık örnekleri

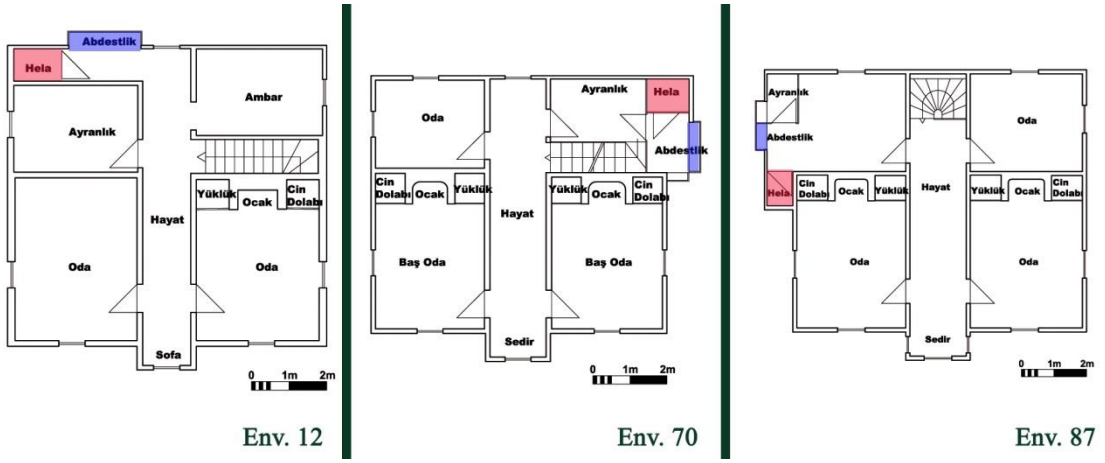
Resim 3.25. Ayranlık iç örnekleri

Resim 3.26. Ayranlık dış örnekleri

Hela

Ayranlıklarda olduğu gibi helalar da genelde sofanın, evin arka tarafına uzanan ucunun bir diğer tarafında tasarlanmışlardır (Şekil 3.22). Özgün hali ahşap olan tuvaletler, delik ve devamında bir kanal şeklinde düşünülmüştür. Hela yönlerinin tüm yapılarda doğu-batı yönleri doğrultusunda yapıldığı tespit edilmiştir. İlk yapıldığı dönemlerde su tesisatı imkanı bulunmaması dolayısı ile gerekli olan su ihtiyacı su kabağı testiler ve ağaçtan yontma kaplar sayesinnde karşılanmıştır. Mekanın çevre duvarları ise kerpiç sıvalı dizemelerden oluşmaktadır (Resim 3.27).

Şekil 3.22. Hela ve abdestlik örnekleri

Resim 3.27. Hela örnekleri

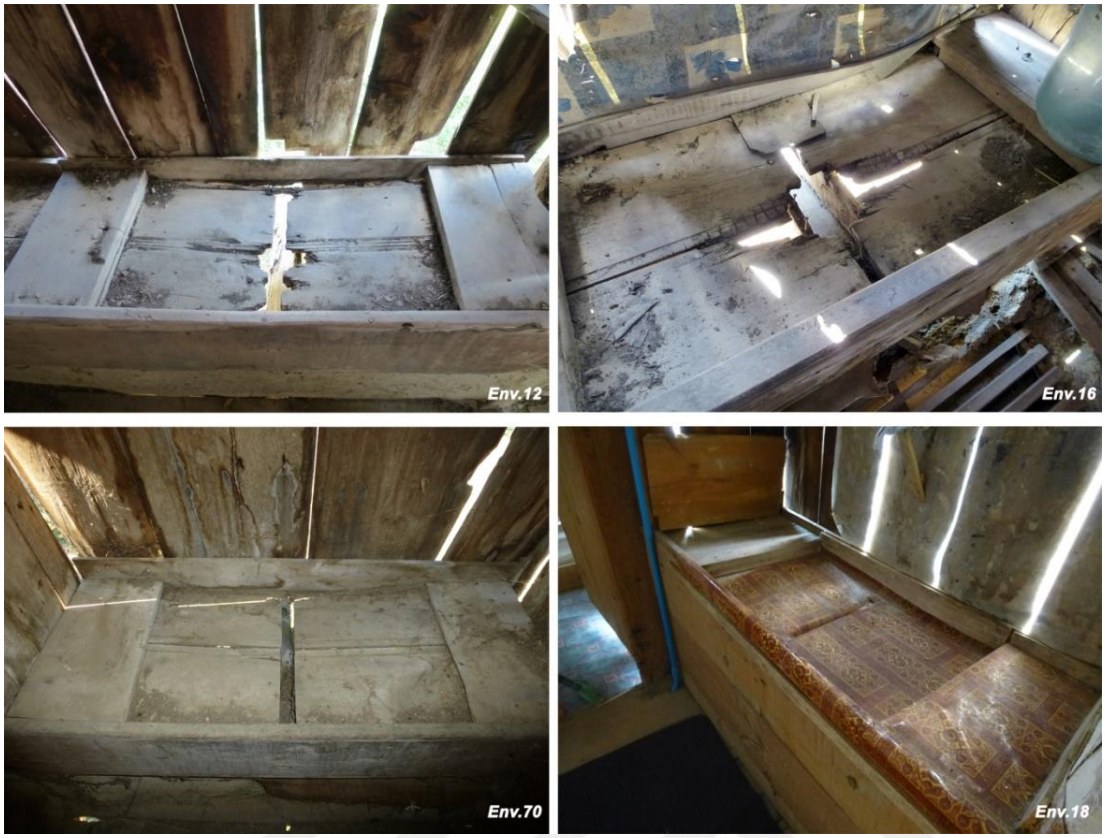
Hela giderleri bir kutu şeklinde ahşap vasıtası ile olmakla birlikte bölgede “subur” adıyla anılmaktadırlar (Resim 3.28). Ayrıca giderler evin alt katında bulunan ve büyükbaş hayvanların muhafaza edildiği damdan dışarı atılan hayvan dışkılarının ve bölgeden “küllük” olarak bilinen alana aktarılmaktadır. Belirli zamanlarda buradan biriken atıklar bölgeden bertaraf edilmektedirler.

Resim 3.28. Subur örnekleri

Abdestlik

Abdestlikler genelde sofanın, evin arka tarafına uzanan ucunda hela ile ayranlık arasında kalacak şekilde mekanın bir parçası olacak şekilde tasarlanmışlardır (Şekil 3.22). Ana malzeme olarak ahşap kullanılmıştır.Ahşap plakalardan ortaya eğimli iki yüzey oluşturulmuştur. Ortadaki kanaldan ise su tahliyesine imkan sağlanmaktadır (Resim 3.29). İlk yapıldığı dönemlerde su tesisatı olmaması sebebi ile bakır ibrikler ve metal su kapları kullanılmıştır. İçine yerleştirildikleri nişler cephede çıkma oluştrmakta bu sayede su tahliyesi de kolaylaşmakadır.

Resim 3.29. Abdestlik örnekleri

Ortadaki kanalın altında bulunan bir çörten detayı ile suyun yapı dışına atılması sağlanmaktadır (Resim 3.30). Müdahale görmüş olan evlerde ise çimento türevli veya seramik lavabolar kullanıldığı görülmektedir.

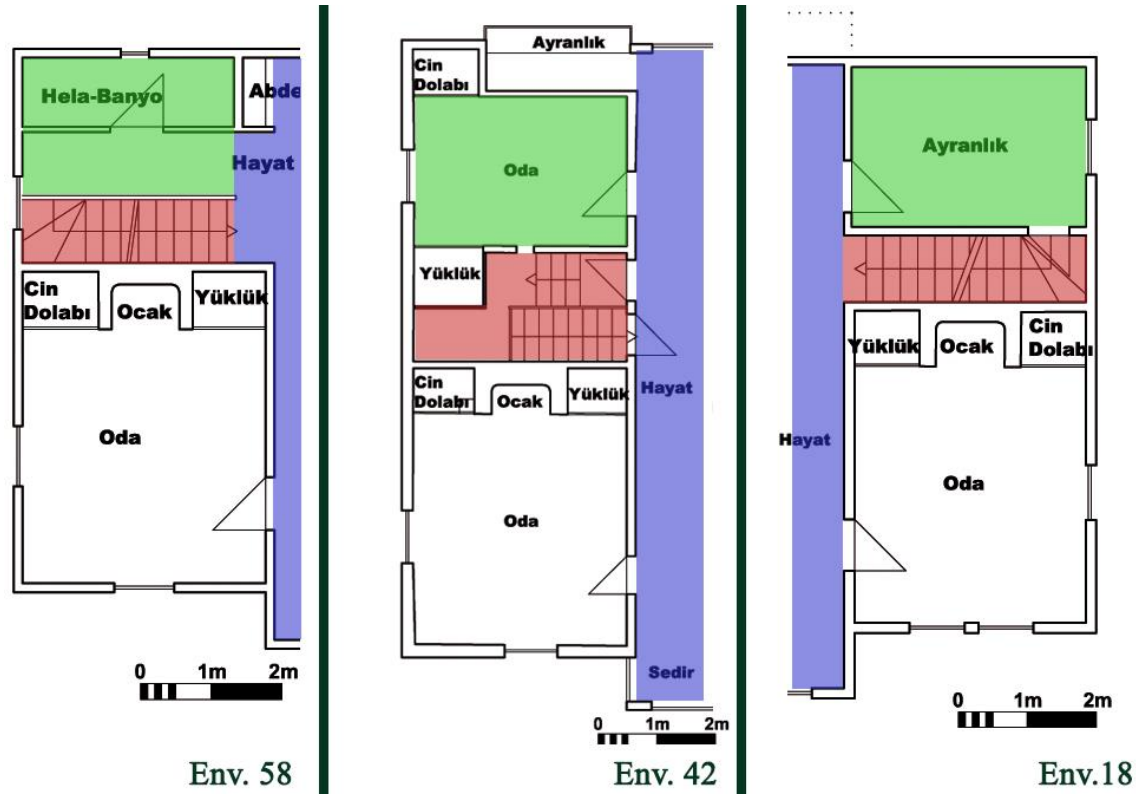

Resim 3.30. Çörten örnekleri

Merdiven evleri

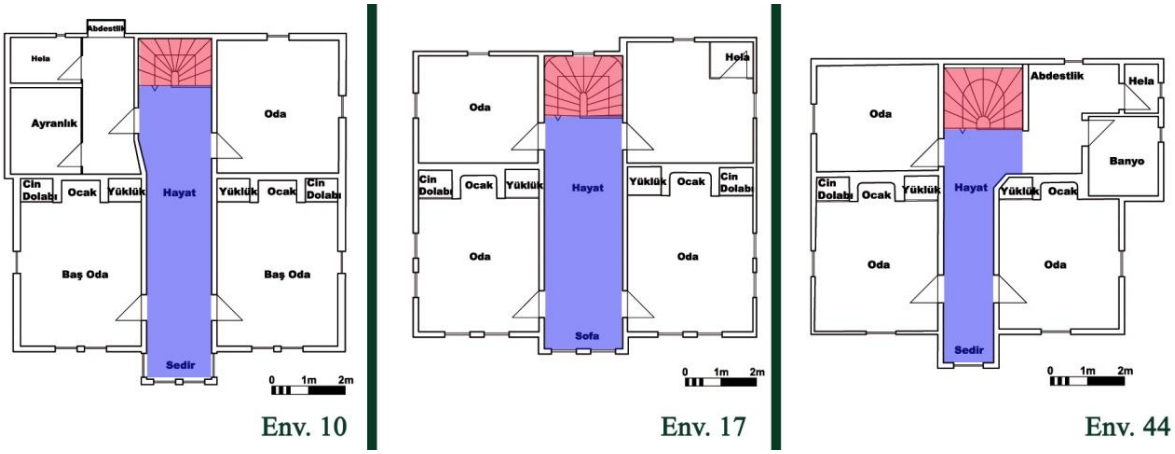
Çalışma alanında yapılan iç mekan incelemelerinde düşey sirkülasyon sağlayan merdivenler, kat planlarında iki tür yerleşim özelliği göstermektedir.

Birinci yerleşim özelliği olarak, düz kollu tasarıma sahip olan bu merdivenler; planda bir odanın küçültülerek veya hela, kiler, ayranlık gibi yardımcı mekanların olduğu tarafa daha yakın olacak şekli ile yerleştirilmişledir. Ayrıca üst katta bulunan sofaya dik bir şekilde konumlandırıldığı tespit edilmiştir (Şekil 3.23).

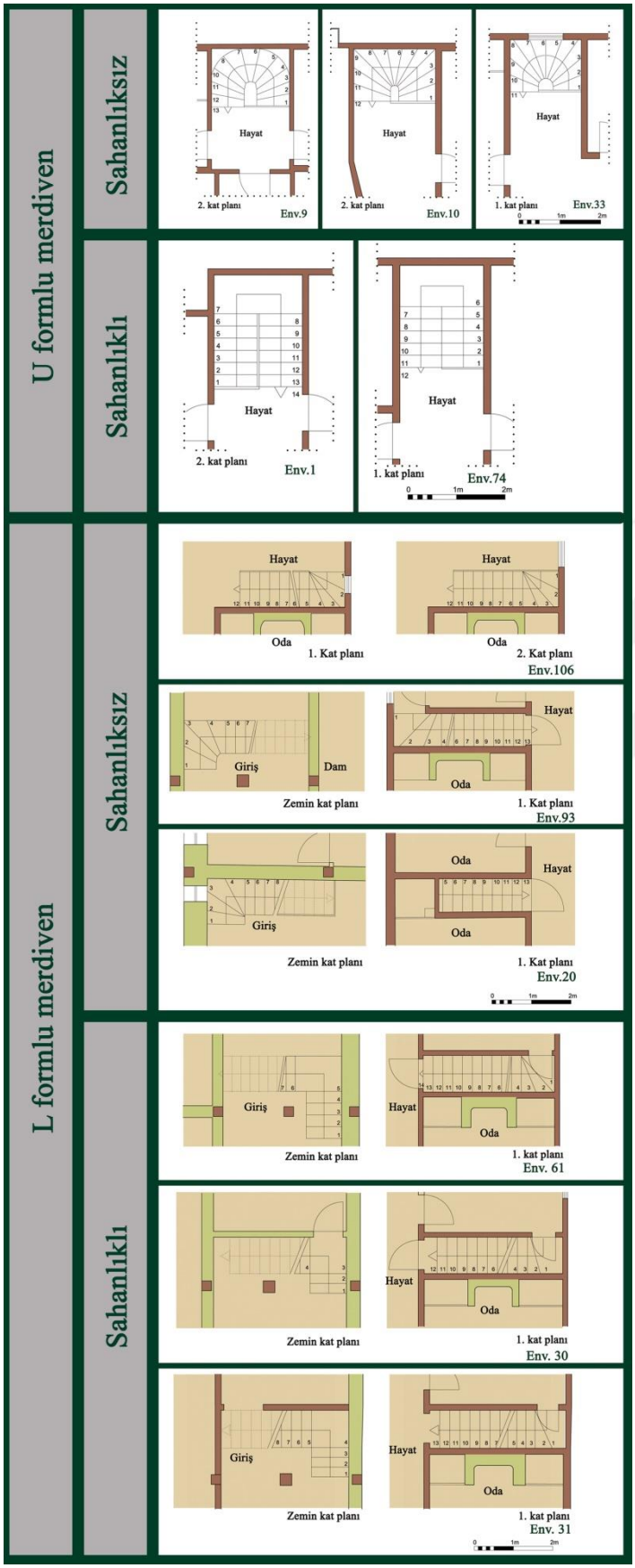
Şekil 3.23. Merdiven hayat ilişkisi ve merdiven arkası yardımcı mekanlar

Merdivenlerdeki bir diğer bağlantı şekli ise sofanın kapalı çıkma yaptığı sedir ucunun tersinde olan örnekleridir. Merdiven evi genişliğinin, genellikle üst kattaki sofa genişliğinde oluştuğu görülmektedir. Bu yerleşim yerine sahip olan merdivenler sofanın bir aynı doğrultuda uzanmakta ve sofanın bir uzantısı şeklinde oluşmuşlardır (Şekil 3.24).

Şekil 3.24. U merdiven hayat ilişkisi

İçine girilebilen konut içlerinde yapılan incelemelerde merdivenlerin; “U formlu” ve “L formlu” olmak üzere başlıca iki tipinin olduğu görülmüştür. Hem U formlu hem de L formlu merdivenlerde de “sahanlıklı” ve “sahanlıksız” olmak üzere iki alt başlık oluşturulmuş ve bu şekilde kategorize edilmiştir (Şekil 3.25). Merdivenlerin genel tasarımında ve kat yüksekliklerina bağlı olarak 11-15 arası rıhtları bulunduğu görülmektedir. Merdivenlerin taşıyıcı sistem özellikler çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak gösterilmiştir (Bkz. 4.1.6).

Şekil 3.25. Merdiven tipolojileri

U formlu merdivenler genellikle hayatın bir ucunda tasarlandıkları için 150-235 cm genişliğinde bir aralığa yerleştirilmektedirler. “Sahanlıksız” merdivenler dengelenmiş merdivenler olup orta kısımda bırakılan boşluk çevresinde yükselmektedir (Resim 3.31). “Sahanlıklı” olanlarında ise merdiven ortasına, merdiven evi genişliğinde bir sahanlık yerleştirilmiş olup merdiven kolları düz olarak tasarlanmıştır (Resim 3.32).

Resim 3.31. U formlu sahanlıksız merdiven örnekleri

Resim 3.32. U formlu sahanlıklı merdiven örnekleri

L formlu merdivenler ise sofaya dik bir şekilde bağlantı yapmaktadırlar. Yerleşmiş oldukları konum itibariyle odaları bir miktar küçültemeleri ve iç müştemilatlara cephe olan duvarlara yakın konumlandırılmaları sebebi ile geniş alanlar ayrılması mümkün olmamıştır. Merdiven evleri ve basamaklar aynı genişliktedir. Merdiven evlerinin 80-100 cm aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Sahanlıksız olanları, L forma kavuştuğu köşe noktasında dengelenmiş olarak tasarlanmıştır (Resim 3.33). Sahanlıklı olan örneklerinde ise yapının tasarımına ve rıht sayılarının durumuna bağlı olarak doksan derece dönüş yaptıkları kısımlarda sahanlıklar bulunmaktadır (Resim 3.34).

Resim 3.33. L formlu sahanlıklı merdiven örnekleri

Resim 3.34. L formlu sahanlıksız merdiven örnekleri

Merdiven tasarımlarında tırabzanlar genellikle; U formlu merdivenlerin en üst noktasında ve yine U formlu merdivenlerin iç kısmında bulunmaktadır. L formlu merdivenlerde de örneklerine rastladığımız özgün tırabzan örnekleri bulunmaktadır (Resim 3.35).

Resim 3.35. Tırabzan örnekleri

3.4.13. Eleman özellikleri

Çalışma alanında yapılan incelemelerde içine girilebilen konutlarda mimari eleman incelemeleri yapılmıştır. Yapılan incelemelerde bu elemanlardan; ocaklar, cin dolapları, yüklükler, odunlular, tavan işlemeleri, sergenler, peşkirlikler, çiçeklik, sedirler, merdiven evleri, kapılar ve pencereler incelenmiş, detayları örneklerle belgelenmiştir.

Ocaklar

Odalardan her biri ayrı ailelerin barınması ve yaşam alanları olması amacı ile ocaklar ve yanlarında bulunan dolaplar ile donatılmıştır. Ocaklar genellikle kapıdan girildikten sonra cephe üzerinde değil iç duvarlar üzerinde konumlandırılmışlardır. Bu sayede ortak duvarı paylaşan odalardaki ocakların aynı bacayı kullanmaları sağlanmıştır. Yapılan iç mekan araştırmalarında aynı bacayı ve duvarı paylaşan ocağı bulunan sadece 3 adet yapı örneği tespit edilmiştir. Ocakların bacaları tuğla ya da kerpiç malzemeden örülmüş olup çatı örtüsünün üzerine kadar çıkmaktadır. Ocakların zeminleri,ocak altlarında bulunan taşıyıcı ahşap payandalara kadar kerpiç tuğlalar veya toprak malzeme ile doldurulmuştur (Bkz. 4.1.7.). Bu dolgu sayesinde ocak zemininde yakılan ateşin çoğunlukla ahşap kullanılan yapılarda başka bölümlere ulaşmasını ve yangın oluşumunu engellemek amaçlı yapılmıştır. Ocaklar büyük oranda pişirme ve ısınma amaçlı olarak kullanılmışlardır. Ocaklar hiçbir şekilde tek başlarına kullanılmamaktadır. Bağlı olarak tasaranmış oldukları duvar yüzeyinden 70-85 cm kadar dışarı taştıkları tespit edilmiştir. Bu sayede ocak yanlarında bulunan nişlere de işlev yüklenmesi imkanı sağlamıştır. Yapılan tasarıma bağlı olarak ocak genişlikleri 100-130 cm arasında ve derinlikleri ise 60-70 cm arasında değişmektedir.

Ocakların üstlerinde 5-10 cm derinleştirilen kemerli ve aynalı alanlar oluşturulmuştur. Bu aynalı alanların kemer tasarımları konuttan konuta değişiklik göstermektedir. Ayrıca ocak üstlerinde bırakılan bu girintilere ocak yüzeyinden 5-10 cm arasında dışarı çıkacak şekli ile ihtiyaç duyulan malzemelerin konulmasına imkan sağlayacak raf ilave edildiği de tespit edilmiştir. Ocakların ağız kısımları da yine davlumbaz kısmında olduğu gibi kemerli yapıda tasarlanmıştır (Resim 3.36). Ocaklar kullanılmadıkları zamanlarda ise bir perde yardımıyla önleri kapatılmakta, ocak içerisindeki malzemelerin gizlenmesi sağlanmaktadır.

Resim 3.36. Ocak örnekleri

Cin dolabı (Gusülhane)

Ocakların iki tarafında bulunan gömme nişlerden, odanın dış yüzeyine bakanı cin dolabı (gusülhane) olarak kullanılmaktadır. Ocakların iç duvar yüzeyinden 70-85 cm aralığında yaptığı dışarı çıkma kadar derinlikleri, 70-100 cm aralığında da genişlikleri bulunmkatadır. Odada yaşayan her aileye banyo olarak hizmet etmesi amacıyla tasarlanmıştır. Abdest alınan suyun tahliyesini kolaylaştırmak adına yapının dış cephesine bakan nişler cin dolabı olarak tercih edilmiştir. Dış cephede oluk şeklinde küçük su giderleri ile tahliye imkanı sağlanmıştır (Resim 3.37).

Resim 3.37. Konut cephelerinde cin dolabı giderleri.

Suyun yere serbest bir şekilde inmesi istenmeyen, ön giriş kapısı gibi noktalarda, suyun tahliyesinin kare kesitli boru haline getirilen tahta plakalar ile yapıldığı örnekler de tespit edilmiştir (Resim 3.38).

Resim 3.38. Kutu kesitli cin dolabı giderleri

Genelde içerideki üç cephesi kerpiç sıvalı yüzeyden teşkil olmakta, kapısının olduğu dördüncü cephesi ise ahşaptan bir dolap kapısı şeklinde mekandan gizlenmekedir. Ahşap kapaklar elde yontulmuş 6-7 tane düz plakanın düşeyde yan yana getirilmesi ile

oluşmuştur. Yatayda 2 veya 3 adet ahşap çıtanın çiviler yardımı ile kapak plakalarını bir araya getirmesi sağlanmıştır. Döşemenin ve tavanın davamı niteliğinde zemin ve tavanı döşeme tahtaları ile kaplıdır. Ayrıca çeşitli kişisel malzemelerin de depolanmasını sağlamak adına cin dolabı kapaklarının yanında daha dar ikinci bir kapak daha bulunmaktadır. Bu kapak arkasında ise ihtiyaca bağlı olarak raf sayısı değişkenlik gösteren kişisel depolama alanları bulunmaktadır. Kapakların dış yüzüne bakan kısımlarının dış kenarlarında veya kullanılan plakaların orta kısmında boyuna bir çizgi oluşturacak şekli ile yontma işlemi uygulanarak pahlı çizgisel desenler oluşturulmuştur. (Resim 3.39).

Resim 3.39. Cin dolabı örnekleri

Yüklük

Ocakların iki tarafında bulunan gömme nişlerden, odanın iç hayat tarafındaki yüzeyine bakanı genelde yüklük olarak kullanılmaktadır. Cin dolaplarında olduğu gibi ocakların iç duvar yüzeyinden 70-85 cm aralığında yaptığı dışarı çıkma kadar derinlikleri, 70-100 cm aralığında da genişlikleri bulunmkatadır. Yüklüklerde de yapıya ait duvarlara cephe olan iç yüzeylerin kerpiç sıvalı olduğu görülmektedir. Döşemenin devamı niteliğinde olduğundan, zemininde ve tavanında döşeme tahtaları kullanılmaktadır. Kapının olduğu dördüncü yüzey ile mekandan gizlenmektedir. Ahşap dolap kapısı ise yapı elemanını tamamlamaktadır. Ahşap kapaklar, elde yontulmuş 6-7 adet düz plakanın düşeyde yan yana gelmesiyle oluşmuştur. Yatayda 2 veya 3 adet ahşap çıtanın çiviler yardımı ile kapak plakalarını bir araya getirmesi sağlanmıştır. Odada yaşayan ailelerin yatak, yorgan yastık gibi malzemelerini veya kişisel malzemelerini depolama amaçlı yapılmışlardır. İçerisinde raf olan bazı örnekler de bulunmaktadır. Özellikle daha kalabalık ailelerin yaşadığı evlerde bazı yüklüklere su tesisatı çeklimiş ve lavabo yapılmış, mutfak nişi şeklinde kullanımına olanak sağlanmıştır. İçerisinde bulunan raflarda ise tabak, bardak ve gerekli mutfak eşyalarının muhafaza edilmesi sağlanmıştır (Resim 3.40). Cin dolaplarında olduğu gibi kapakların dış yüzeylerinin dış kenarlarında veya kullanılan plakaların orta kısmında boyuna bir çizgi oluşturacak şekli ile yontma işlemi uygulanarak pahlı çizgisel desenler oluşturulmuştur.

Resim 3.40. Yüklük örnekleri

Odunluklar

Genelde yüklüklerin altında bulunan ve daha küçük kapakları olan alanlar, ocaklar veya sobalarda kullanılacak olan yakacak odunları muhafaza etmek amacıyla odunluk olarak kullanılmaktadırlar. Bu sayede yakacak malzemelerin oda içerisinde gizlenmesine ve depolanmasına imkan sağlamaktadır (Resim 3.41). Yüklüklerin alt kısımlarında bulunmaları ve sadece ahşap plaka ile ayrılmaları sebebi ile yüklükler ile aynı yapım tekniğine sahiptirler.

Resim 3.41. Odunluk örnekleri

Tavan süslemeleri

Köyde iç mekan incelemesi yapılan 63 adet konutun sadece 4 tanesinde süsleme bulunmaktadır. Hayatlarında tavan kaplama tahtalarının kullanım yönleri değiştirilerek süslemeler oluşturulmuştur. Bu örnekler dışında odalar ve genel kullanım alanlarında da tavan kaplama tahtaları kullanılmış ve süsleme örnekleri bulunmamaktadır. (Resim 3.42).

Resim 3.42. Tavan işleme örnekleri

Sergen

Üzerine çeşitli malzemelerin konulabilmesi amacıyla yapılmış olan sergenler (raflar) aynı zamanda oda içerisinde bulunan dekoratif ögelerden bir tanesidir. Genellikle oda içerisinde çiçeklik ile yüklük arasında birkaç sıra şeklinde olmakla birlikte tek sıradan oluşan örnekleri de bulunmaktadır. Çiçeklik üzerindeki dekoratif çıta devamında bulunması ve yüklük veya cin dolabı üzerindeki üzerindeki sergen ile sona ermesi görsel bir bütünlük oluşturmaktadır. Yüklük veya cin dolaplarının üzerinde de tek sıra şeklinde olan örnekleri bulunmaktadır (Resim 3.43).

Resim 3.43. Sergen örnekleri

Peşkirlik

Peşkirlikler genellikle odalarda cin dolabı ile pencereler arasında ve tek sıra olacak şekilde havlu asmak için tasarlanmış ahşap elemanlardır. Banyo ihtiyacı giderildikten sonra ulaşması kolay olması amacı ile cin dolabına yakın düşünülmüştür. Havluları tutmaya yarayan ahşap çıtanın bir ucu cin dolabı cephesine diğer ucu ise duvara mesnet bir ahşap parçaya çiviler vasıtası ile sabitlenmiştir. Bazı örneklerinde üzerinde sergen tasarımı olan ve mesnet parçasının motifle bitirilen örnekleri tespit edilmiştir (Resim 3.44).

Resim 3.44. Peşkirlik örnekleri

Çiçeklik

Çiçeklikler sofa ile odanın ortak duvarında ve oda kapısına yakın veya bitişik olarak bir niş şeklinde ve dekoratif olan ahşap duvar silmeleri arasında konumlanmıştır. Genelde dikdörtgen bir çerçeve içerisinde dekoratif süslemelere yer verilmiştir. Tasarımına göre camlı, ahşap zeminli veya sıva üstü boyalı orta göbekleri bulunmaktadır. Kimi çiçekliklerin bir yüzeyi odaya bir yüzeyi de sofaya bakıyorken, kimi örneklerde ise sadece odaya veya sadece sofaya bakmaktadır. Kullanıcıların ihtiyacına göre raf düzeni ilave edilmiş olup, camlı olan örneklerinde, geceleri sofada kullanılan kandil veya gaz lambasının ışığından odaların da faydalanması düşünülmüştür (Resim 3.45).

Resim 3.45. Çiçeklik örnekleri

Sedir

Evlerin sabit mobilyalarından ve ahşap silme plakaların çiviler yardımı ile bir araya getirilmesi ile oluşturulan sedirler ise odanın tasarımına bağlı olarak bir veya iki cephesinde konumlandırılmış olup genelde pencere önlerinde bulunmaktadır. Oturmak için kullanılan sedirlerin bazı örneklerinde içlerine malzeme konulabildiği gibi bazıları da sabit tasarımlardır. İç sofalı plan tiplerinde ise kapalı çıkmanın olduğu kısımlarda içerisi depolama alanı olarak kullanılan sedirler bulunmaktadır. (Resim 3.46).

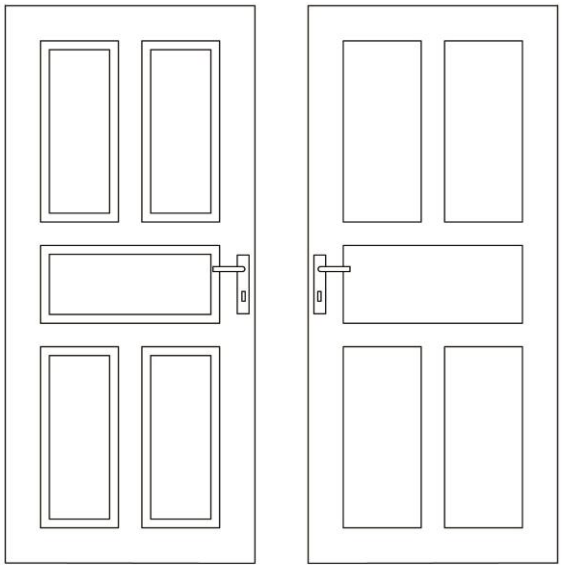
Resim 3.46. Sedir örnekleri

Kapılar

Köyde yapılan incelemelerde evlerdeki tüm kapıların ahşaptan yapıldığı gözlemlenmiştir. Kapılar genelde çok fazla süsleme ve bezeme olmadan ihtiyacın çözümüne yönelik olarak sade tasarlanmışlardır. Kapılar; iki yüzeyinin tasarımı aynı olan çift katmanlı (tablalı) kapı ve bir yüzeyi 3 yatay ahşap parça ile bağlanan tek yüzeyi işlemeli, tek katmanlı olmak üzere iki ayrı tipten oluşmaktadırlar.

Birinci tipteki kapılar tek katmanlı (tablalı) kapılardır. Kapıların iki yüzeyinin tasarımı da aynıdır. Kapı panelinin dış çerçevesi oluşturulurken köşelerde birbirine zıvana ile birleştirilmişlerdir. Orta kısımda, yatayda iki kuşak ve düşeyde ilave bir kuşak eklenmiştir. Kuşaklar ve dış çerçeve arasında kalan boşluklar ise yine ahşap tablalar ile kapatılmıştır. İki cephelerindeki ana tasarım aynı olmakla birlikte dolgu olarak kullanulan plakaların yontularak göbek işlemeleri yapıldığı örnekleri de bulunmaktadır. Kapı genişlikleri genellikle 75-80 cm, yükseklikleri ise 180-190 cm ve kalınlıkları 3-4 cm olarak

görülmektedir. İç duvarlar boyunca, duvar altından giden ahşap hatıllar sebebi ile kapıların alt kısmında yerden 8-10 cm yüksekliğinde eşikler bulunmaktadır (Şekil 3.26) (Resim 3.47).

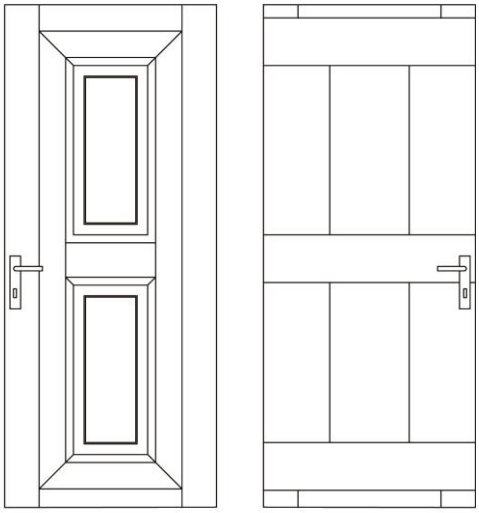
Şekil 3.26. Çift katmanlı kapı örneği

Resim 3.47. Çift katmanlı kapı örneği Env.42

İkinci tipteki kapılar tek katmanlı kapılardır. İşlemeli ve yalın olmak üzere kendi içlerinde ikiye ayrılmaktadırlar. İşlemeli olan örneklerde odanın içine bakan yüzeylerinden düşey yönde birkaç ahşap plakanın, yatay yönde ise 3 adet ahşap kayıt ile birleştirilmesinden oluşmaktadır. İşleme yüzeyleri ise oda dışına bakan cephelerinde tutulmuştur. Düşeyde genelde 1,5-2 cm kalınlığındaki üç ahşap parçadan oluşmaktadır. Bir araya getirilen bu ahşap parçalardan ortadaki parça yontularak kemerli veya iç içe geçmiş dikdörtgen formlar şeklinde süslemeler olşturulmuştur. Yalın olan örneklerinde ise oda dışına bakan kapı

cephelerinde, 1,5-2 cm kalınlığındaki ahşap plakalar düşeyde yan yana gelmek sureti ile birleştirilmişlerdir. Kapı yükseklikleri 170-190 cm, genişikleri ise 75-80 cm aralığında değişmektedir. Çift katmanlı kapılarda olduğu gibi, bu kapıların da alt kısımlarında duvar kurgusuna bağlı olarak yerden 8-10 cm yüksekte eşikler bulunmaktadır (Şekil 3.27) (Resim 3.48).

Şekil 3.27. Tek katmanlı kapı örneği

Resim 3.48. Tek katmanlı kapı örnekleri

Kapıların açılış yönleri her zaman odanın iç yönüne doğru olup kapılar her zaman ocak ve yüklüğün olmadığı cepheye yakın olacak şekli ile açılmışlardır.

Köydeki kapı kolları ile ilgili özgün çok fazla örneğe rastlanmamıştır. Özgün olarak değerlendirilebilecek az sayıda örnek bulunmaktadır (Resim 3.49).

Resim 3.49. Kapı kolu örnekleri

3.4.14. Cephe elemanları

Bu kısımda geleneksel dokuya sahip konutların dış cephe elemanlarından kapı , pencere süslemeleri ve açık çıkmalar incelenmiş ve örnekler verilerek belgelenmesi sağlanmıştır.

Dış kapılar

İç mekan kapıları ile tasarım yönünden benzerlik gösteren dış mekan kapıları genelde tek kanatlı olup bazı örneklerinde çift kanatlı kapı örneklerine de rastlanmıştır. Yapının tasarımı veya kullanıcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tek veya çift kanatlı olarak kullanılmışlardır. Genel anlamda pencere açıklığı ve cam detaylarına yer verilemeyen dış kapılarda, iç mekanın ışık alabilmesi için kapı üzerinde pencere açıklıklarına yer verilmiştir. Kapılarda kafes ve benzeri süslemeler bulunmamaktadır.

İç kapılarda olduğu gibi dış kapılarda da çift katmanlı (tablalı) ve tek katmanlı olmak üzere iki tür kapı örneği bulunmaktadır.

Çift katmanlı kapılarda kapıyı oluşturan dış çerçeveler zıvana geçme ile bir araya getirilmiştir. İç kısımlarda ise tasarım çeşitliliğine bağlı olarak yatay ve düşeyde kullanılan ahşap çıtalar ile bölmeler oluşturulmuştur. Oluşturulan bölmeler işlemeli tablalar veya yan yana dizilen ahşap çıtalar ile doldurulmuş ve kapı bütünlüğü sağlanmıştır. Kapı içleri ve dışlarında kullanılan çıta tasarımları aynı olmakla birlikte, tablaların dış cepheleri

kenarlardan pah verilecek şekilde yontularak süsleme işlemlerinin yapıldığı görülmektedir (Resim 3.50).

Resim 3.50. Çift katmanlı dış kapı Env.10

Yapılan incelemelerde çift katmanlı dış kapıların tek veya çift kanatlı örneklerinin bulunduğu görülmektedir. Çıtalar içindeki tablalar ve çıtalar ile oluşturulan tasarımlar çeşitlilik göstermektedir. Ancak örneklerin hiç birinde çiçek bezemesi veya benzeri motiflere rastlanmamaktadır (Resim 3.51).

Resim 3.51. Çift katmanlı dış kapı örnekleri

Dış kapılardaki diğer tip ise tek katmanlı kapılardır. İç kapı örneklerinde olduğu gibi düşeyde yan yana getirilen ahşap plakaların bir bütün oluşturması için içi cephelerde yatayda 3 adet kayıt kullanılmıştır (Resim 3.52).

Resim 3.52. Tek katmanlı dış kapı Env.42

Tek katmanlı kapılar da kendi içinde işlemeli tip ve yalın tip olmak üzere iki alt başlığa ayrılmıştır. İşlemeli örneklerde aynı iç kapılarda olduğu gibi işlemeler; mekan dışına bakan yüzeylerde bulunmaktadır. 1,5-2 cm kalınlığındaki ahşap işleme yüzeyleri oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında köyde yapılan incelemelerde tek katmanlı dış kapıların örnekleri daha az görülmektedir.

Tek katmanlı yalın tipte ise; iç cephede yataydaki kayıtlar, dış cephedeki işleme ve süsleme barındırmayan ve 1,5-2 cm kalınlığındaki silme ahşap panelleri bir araya getirmektedir. Tek katmanlı kapılarda da tasarım ve ihtiyaca bağlı olarak tek kanatlı veya çift kanatlı örnekleri bulunmaktadır (Resim 3.53).

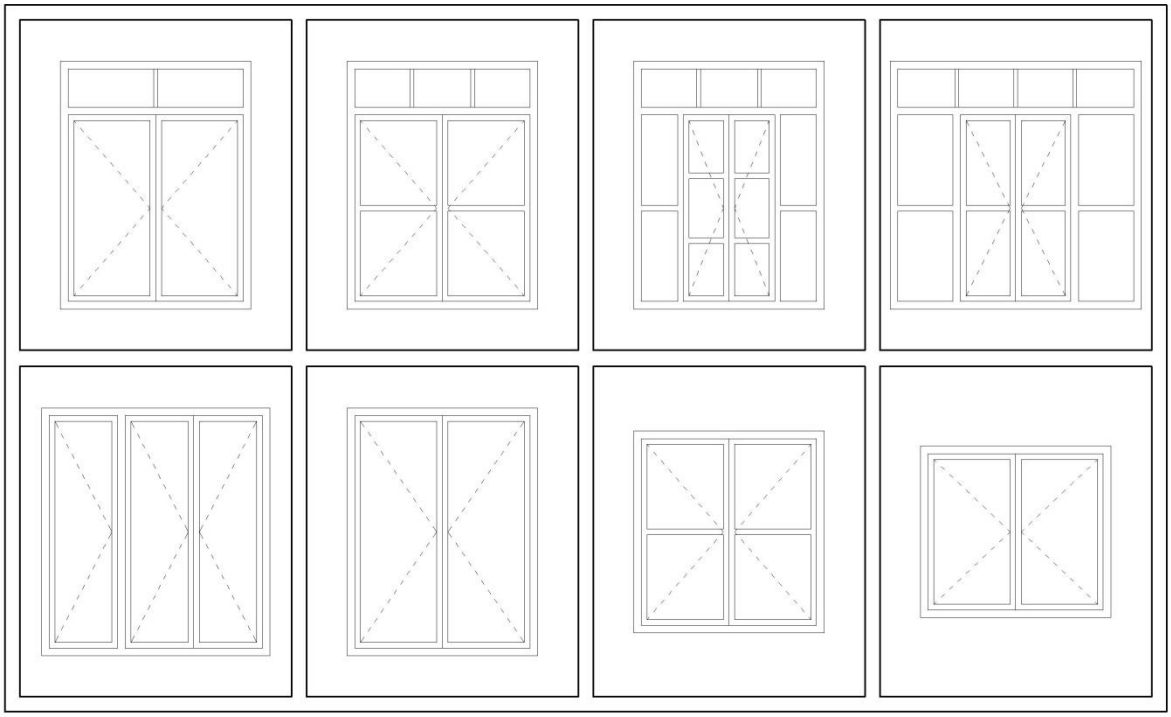

Resim 3.53. Tek katmanlı dış kapı örnekleri

Pencereler

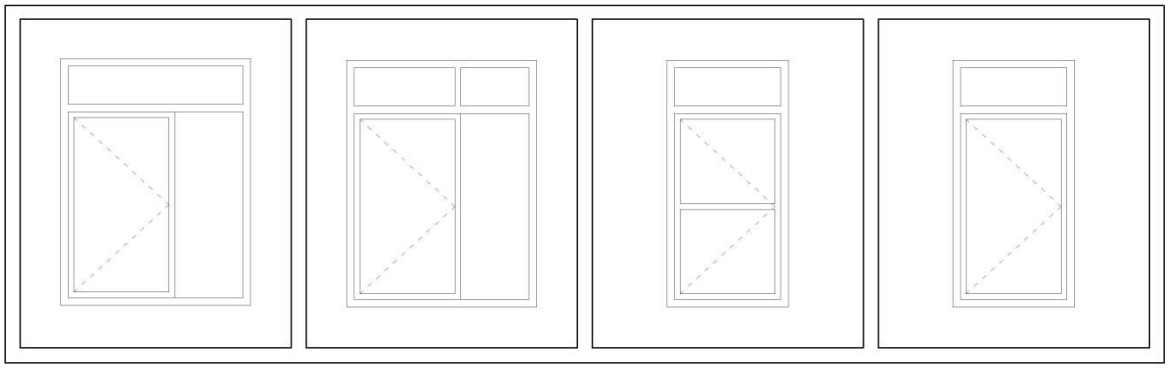
Yapılarda yapılan incelemelerde çoklu açılır kanatlı pencereler, tek açılır kanatlı pencereler ve giyotin pencereler olmak üzere üç ayrı pencere tipine rastlanmıştır.

Çoklu açılır kanatlı pencere tipinde pencere bölmeleri yatayda 1-4 arası düşeyde ise 2-4 arasında bölmelere ayrılmaktadırlar. Açılır kanat sayısı genelde 2 olmakla birlikte 3 kanadın açıldığı nadir örneklere de rastlanmaktadır (Şekil 3.28).

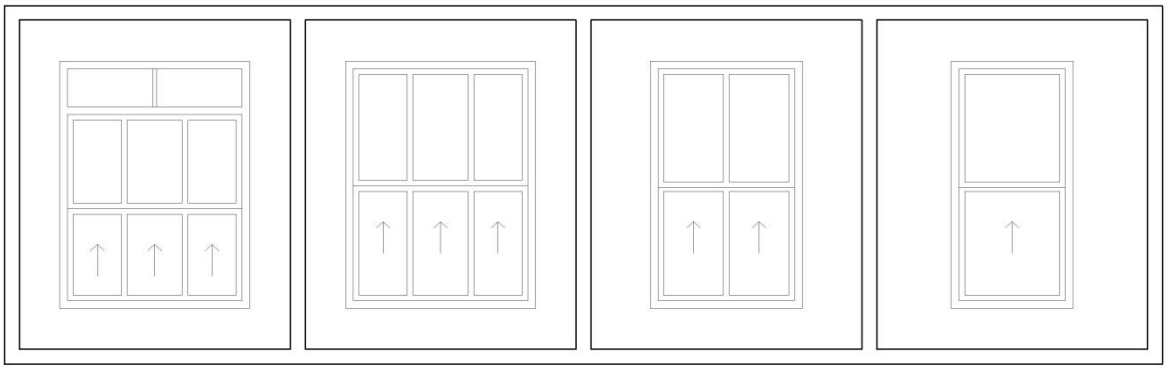
Şekil 3.28. Çok kanatlı açılır pencere tipleri

Tek açılır kanatlı pencere tiplerinde yatayda 2-3 arası, düşeyde ise 1-2 arası bölmelere ayrılmaktadırlar. Açılır kanat sayısı tek olan bu tür pencerelerde kalan kısımlar ise sabittir (Şekil 3.29).

Şekil 3.29. Tek kanatlı açılır pencere tipleri

Giyotin pencerelerde ise yatayda 2-3 arası, düşeyde 1-3 arası bölmelere ayrılmaktadırlar. Tüm örneklerde en alt sıra bir bütün olarak bir üstteki sıranın iç kısmına doğru kaymakta ve pencere açılımı bu şekilde sağlanmaktadır (Şekil 3.30).

Şekil 3.30. Giyotin pencere tipleri

Pencere seçimleri ile ilgili net bir kıstas olmamakla birlikte mekanlardaki ihtiyaca ve kullanıcı beklentilerine yönelik olarak seçilmişlerdir. Odalarda geniş tek veya dar ikili düzende yapıldığı örnekleri bulunmaktadır. Pencereler tamamen ahşap çerçevelerden üretilmişlerdir. Herhangi bir bezeme ve süsleme örneğine rastlanmamış olup yalın hali ile bırakılmışlardır (Resim 3.54).

Resim 3.54. Pencere örnekleri

Köyde pencereler ile ilgili pencere tiplojilerinde gösterilen detaylar aynen dış cepheye de yansıtılmakta, iç ve dış tasarımları farklılık arz etmemektedir. Dış cephede ahşap motif işlemesi yapılmış olan sadece bir örnek bulunmaktadır. Dış cephede kullanılan pencere kenarındaki ahşap pervazların üzerine üst üste katmanlar oluşturacak şekilde bir motif ilave edilmiştir (Resim 3.55).

Resim 3.55. Pencere dekoratif çerçeve örneği Env.17

Açık çıkmalar

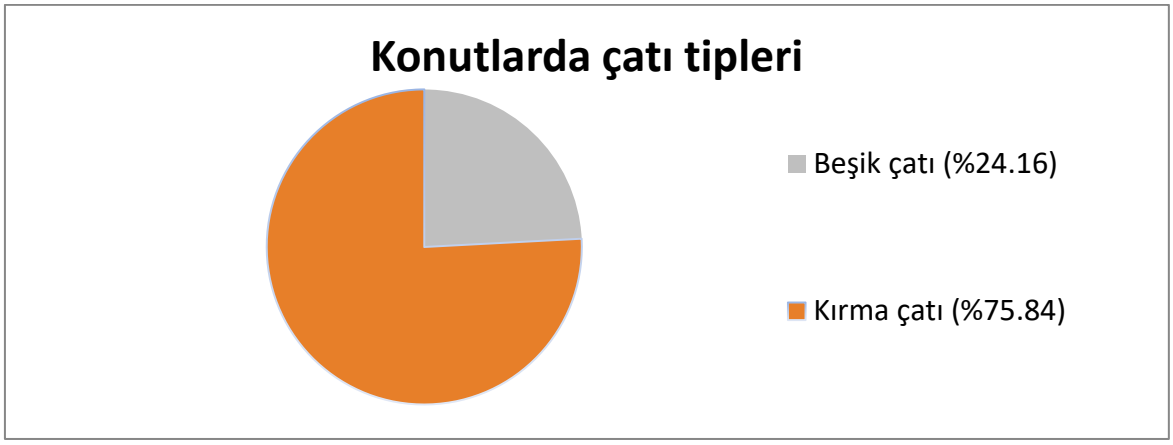
Köyde açık çıkma örneği az olmakla birlikte sadece 8 adet örnekte balkon olarak kullanılan açık çıkma örneği belgelenmiştir. 5 örnekte cepheden yaklaşık 70-80 cm dışarı taşacak şekli ile açık çıkmalar oluşturulmuştur. Dört örnekte hayat ucundaki kapalı çıkmanın yerinde açık çıkma olarak tasarlanmışlardır. Açık çıkmaya ulaşım doğrudan hayattandır. Genişliği hayat genişliği kadardır (Resim 3.56 Env.66, 67, 69). Bir örnekte ise yan cephede oluşturulan açık çıkmaya ulaşım odadan bir kapı aracılığıyla sağlanmıştır. Uzunluğu, bağlı olduğu odanın duvarlar dahil brüt uzunluğu kadar, 410 cm olarak ölçülmüştür (Resim 3.56 Env.6). Bir diğer örnekte ise yapının cephesinde girinti yaptığı mesafe kadar 125 cm çıkma yaptığı ve önünde bulunduğu odanın uzunluğu kadar 350cm genişliği olduğu görülmüştür (Resim 3.56 Env.81). Zeminlerinde döşeme tahtası bulunan açık çıkmaların dördünde ahşap korkuluk, birinde metal korkuluk örneği bulunmaktadır. Yükseklikleri 60-75 cm aralığındandır. Tamamen el işçiliği ile oyma ve yontma tekniği ile üretilen ahşap korkulukların desenleri de birbirinden farklıdır. Açık çıkmalarda balkon köşelerine ahşap dikmeler yerleştirilmiştir. Ahşap dikmelerin, çıkma üst döşemesi ile birleştiği köşelerde yıldız ve çiçek desenli yontma işlemi uygulanmış payandalar görülmektedir (Resim 3.56 Env. 6, 67).

Resim 3.56. Açık çıkma örnekleri

3.4.15. Çatı malzemeleri ve tipleri

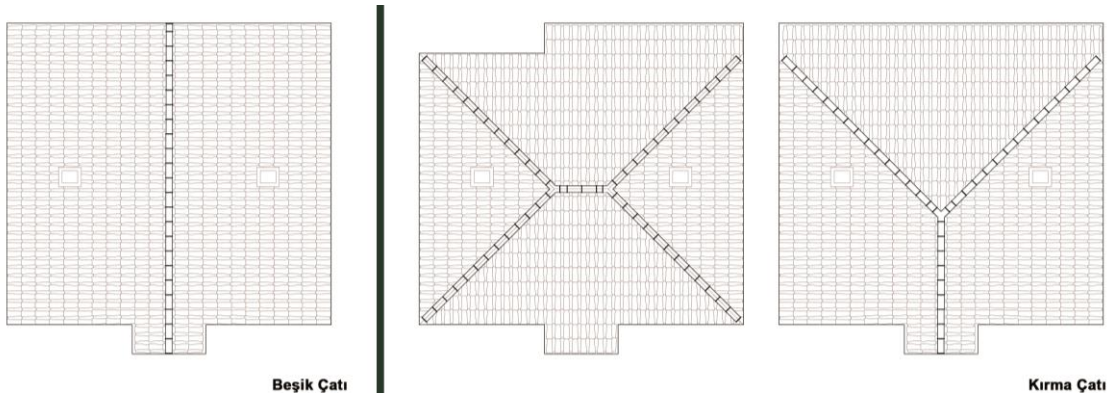
Köydeki konutlarda kırma ve beşik çatı olmak üzere 2 çatı tipi görülmektedir. 120 adet konuttan 29 adet beşik çatılı ve 91 adet kırma çatılı konut bulunmaktadır. (Şekil 3.31) (Harita 3.23) (Ek-14).

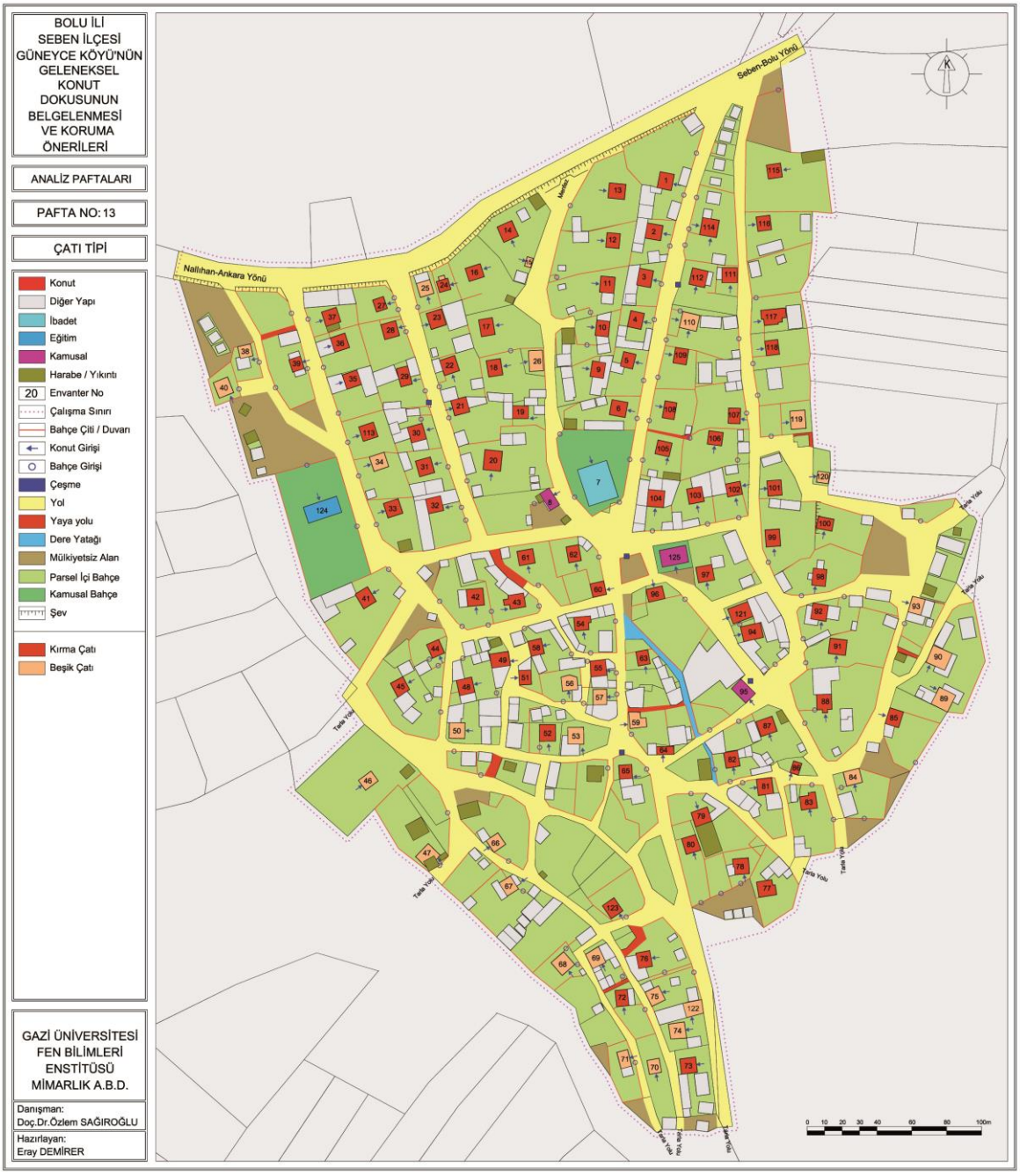
Şekil 3.31. Konutlarda çatı tipleri

Beşik çatılı konutlarda sadece 2 yöne eğim olmakla birlikte diğer 2 cephede kalkan duvarlar bulunmaktadır (Resim 3.57).

Kırma çatılar ise kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Birincisi; dört cepheye kırma şeklinde yapılan çatı tipleridir (Resim 3.58). Diğer tipte ise çatı arasının kullanımına bağlı olarak, alt kattaki hayat ucunda bulunan çıkmayla beraber çatı arasında da çıkma devam ettirilmiş ve çatıda kalkan duvar oluşturulmuştur. Bu sayede üç yönlü kırma çatı sistemi uygulanmış, bir cephede kalkan duvar muhafaza edilmiştir (Resim 3.59) (Şekil 3.32).

Şekil 3.32. Köyde bulunan çatı tipleri

Harita 3.23. Çatı tipleri paftası

Resim 3.57. Beşik çatı örnekleri

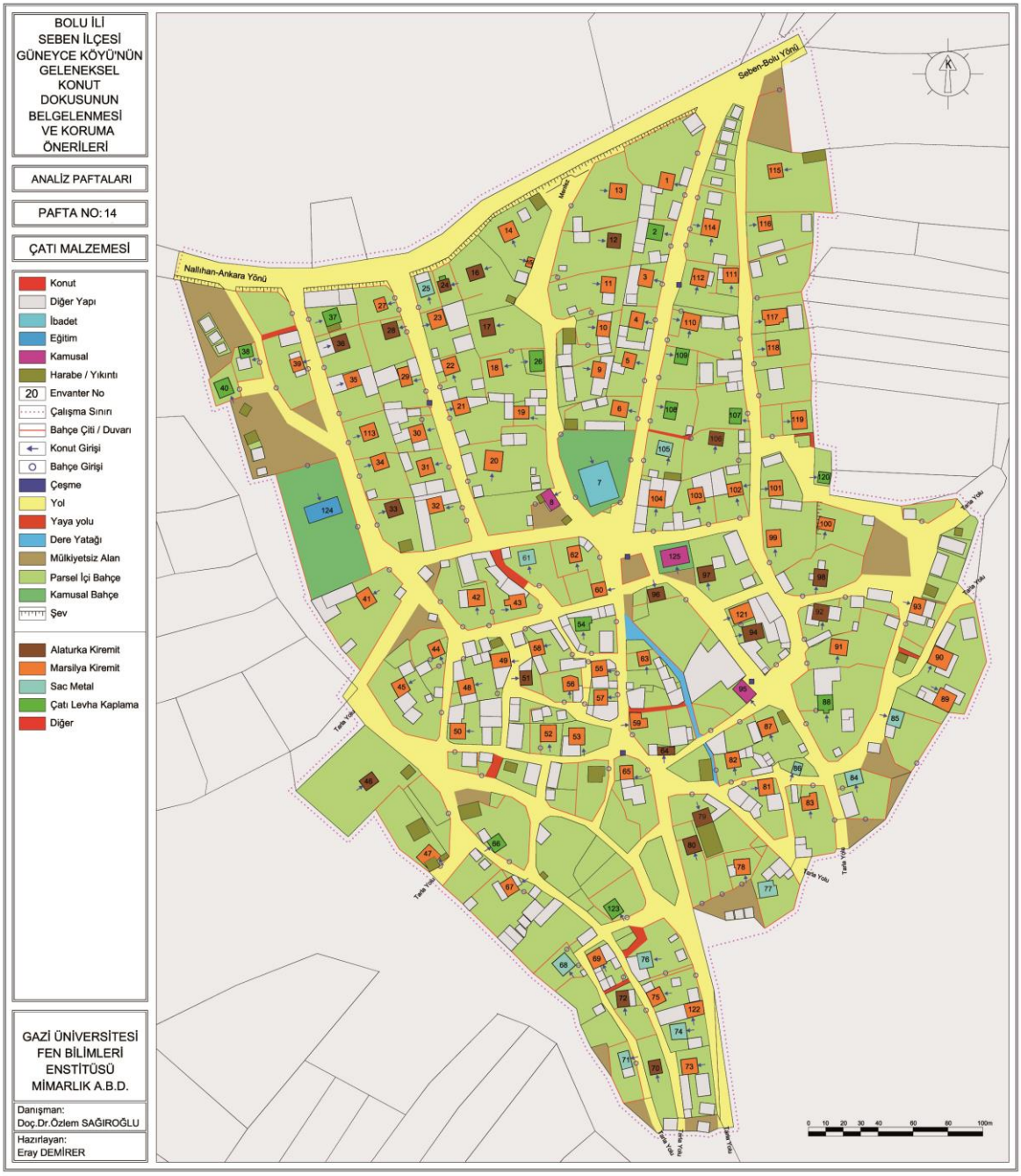

Resim 3.58. Dört yöne kırma çatı örnekleri

Resim 3.59. Üç yöne kırma çatı örnekleri

Köydeki çatılarda geleneksel olarak alaturka kiremit kullanılmakla birlikte orijinal örneklerde yağmur oluğu ve çörten benzeri detaylar bulunmamaktadır. Ancak müdahale gören konutlarda genellikle marsilya kiremit kullanılmış ve yağmur olukları ilave edilmiş ve farklı türden kaplama malzemelerine de rastlanmaktadır (Harita 3.24) (Ek-15).

Harita 3.24. Çatı malzemeleri paftası

4. GÜNEYCE KÖYÜ'NÜN GELENEKSEL KONUT DOKUSUNA AİT TAŞIYICI SİSTEM ÖZELLİKLERİ

Güneyce Köyü'nde yapılan çalışmalarda geleneksel yapım tekniğine sahip olan 103 adet konut incelenmiştir. İncelenen konutlardan 102 tanesinin ahşap karkas arası dolgu tekniği ile, geriye kalan 1 tanesinin ise yığma taş sistemi ile yapıldığı görülmektedir.

4.1. Ahşap Karkas Sistem

Köyde bulunan yapıların 102 tanesini ahşap karkas sistemle yapılmış yapılar oluşturmaktadır. Bu bölümde yapılara ait taşıyıcı sistemlerin temelleri, karkas kurgusu, duvarlar, döşeme ve çıkmalar, çatılar, merdivenler ve mimari elemanlar detayları ile belgelenmiştir.

4.1.1. Temeller

Yapıların temellerinde bölgeden elde edilen taşlar kullanılmıştır. Yapıların temelleri için kullanılacak taşlar, yakın çevrede taş ocağı bulunmaması sebebi ile Abdal Deresi ve Tepecik mevkilerinden toplanmıştır. Yığma taş temel yapılmasını kolaylaştırmak için düz yüzeyi fazla ve geniş olan taşlar tercih edilmiştir. Kullanılan bu taşlar ahşap dikmeler altında kolon pabucu görevi görmektedir. Taşlar farklı mevkilerden elde edilmesi sebebi ile farklı renk ve büyüklüklere sahiplerdir. Temel genişliklerinde 40-50 cm genişlik aşılmadığı için ile daha deniş taşlar tercih edilmemiştir.

Yapılacak olan yapıların öncelikle köşeleri ve ara aksları belirlenmektedir. Konutun dış çeperleri boyunca, duvarların altına gelecek genişlikte tabi zemin kazılmak suretiyle temel hattı oluşturulmaktadır. Akslar belirlendikten sonra yapı köşelerinde ve diğer akslarda kullanılacak ahşap dikmelerin altına tek parça taşlar yerleştirilmiştir. Kullanılacak olan ahşap dikmelerin genişliğinden 5-10 cm daha geniş ve zemine en az 10-15 cm gömülen büyüklükte taşlar seçilmiştir. Kullanılan bu köşe taşları toprak yüzeyi üzerine ulaşmakta ve kullanılacak olan ahşap dikmelerin su ile temasını engellemektedir (Resim 4.1).

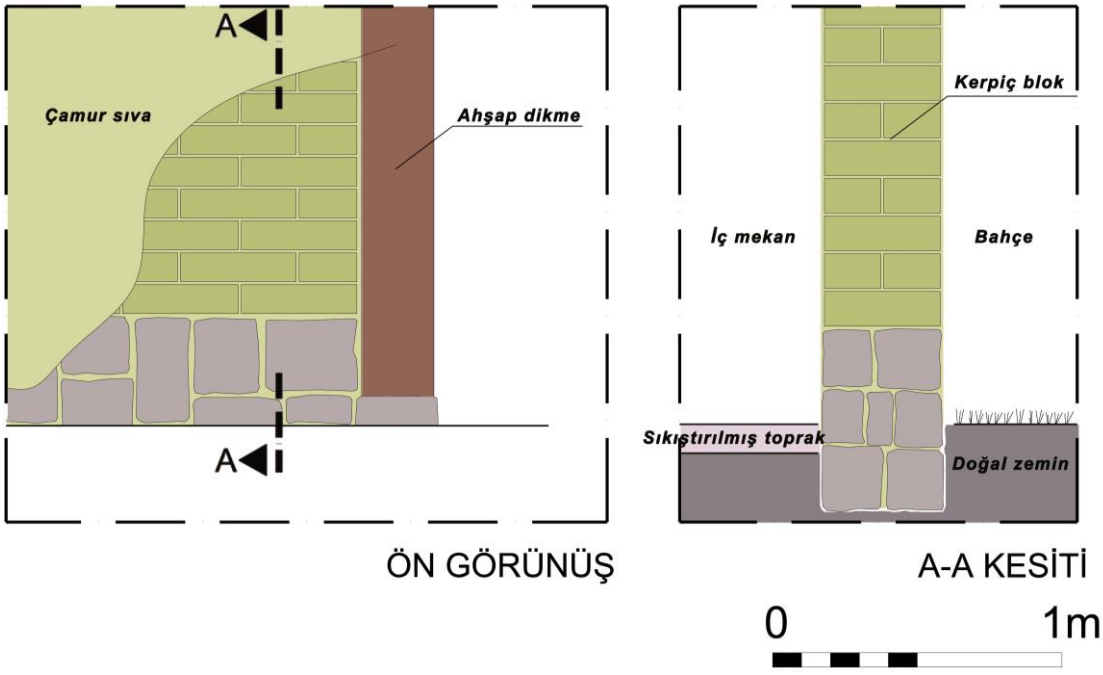

Resim 4.1. Yapı köşelerinde bulunan, ahşap dikme altlarındaki temel taşları

Taş yığma temeller; yerleri belirlenen ahşap dikmelerin arasında, dış cephe boyunca devam etmektedir. Konutun dış çeperleri boyunca devam eden duvarların altında, yapının kotlarına bağlı olarak değişen yatay sırada, moloz taşların üst üste örülmesi ile oluşturulmuştur. Üst üste örülen taşların arasında saman karışımlı çamur sıva kullanıldığı görülmektedir (Resim 4.2) (Şekil 4.1). İç mekan zeminlerinde ise sıkıştırılmış toprak veya sıkıştırılmış moloz taşlar kullanılmıştır.

Resim 4.2. Moloz taş yığma temel örnekleri

Şekil 4.1. Temel prensip detayı

4.1.2. Ahşap karkas

Ahşap karkas sistemin kurgulanmasında Karakiriş Dağlarından elde edilmiş çam ağaçları kullanılmıştır. Zemin katta kullanılan ana dikmeler, 25-30 cm aralığında çapa sahip ağaç gövdelerinin el işçiliği ile yontulması ile kullanılmaktadır. Dikmelerin uzunlukları, zemin katta bulunan işleve ve yapının bulunduğu arazinin kot durumuna göre değişiklik göstermektedir.

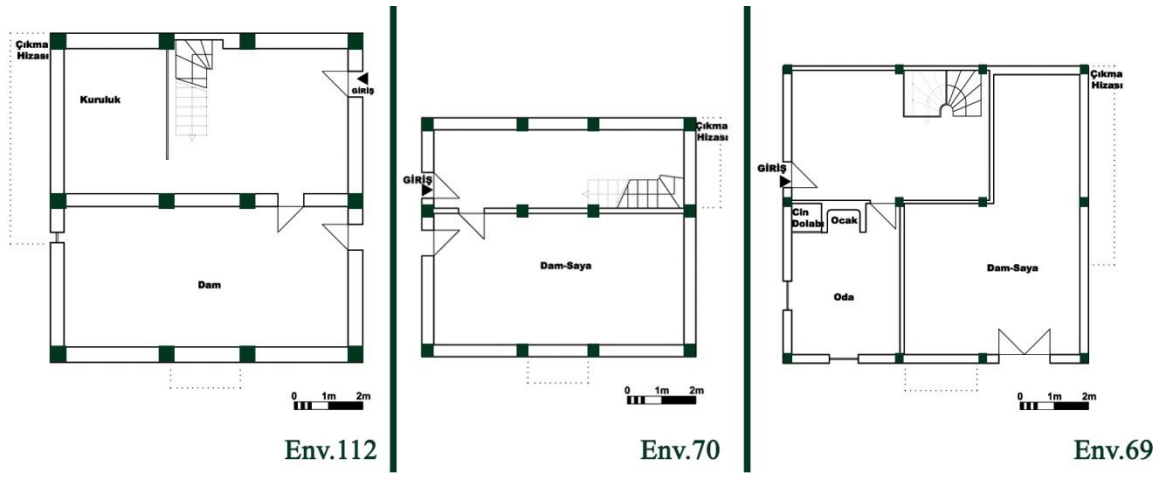
Ahşap dikmeler genellikle hayat ucunda sedir bulunan kapalı çıkmanın olduğu ön cephelerde 4 aksa yerleştirilmiştir (Resim 4.3). Dikmeler; hayat ucunda sedir bulunan kapalı çıkmanın olmadığı yan cephelerde ise 3 aks olacak şekilde yerleştirilmişlerdir (Resim 4.4). Zemin katlarda 2 tanesi içeride, 10 tanesi de dış çeperlerde olmak üzere 12 adet dikme görülmektedir (Şekil 4.2).

Resim 4.3. Hayat ucunda sedirli kapalı çıkma altı ön cephe dikme kurgusu

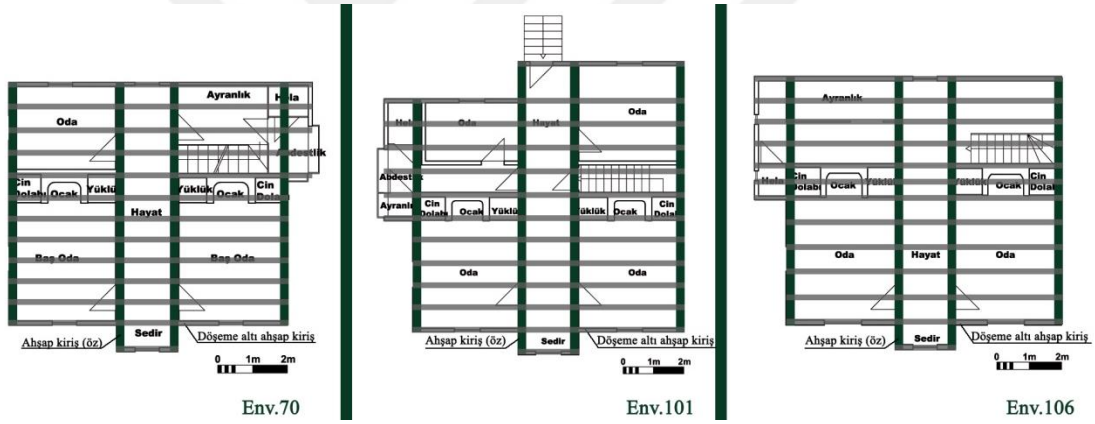

Resim 4.4. Hayat ucunda sedirli kapalı çıkmanın olmadığı yan cephe dikme kurgusu

Şekil 4.2. Zemin kat ahşap dikme dizilimi

Ahşap dikme kurgusu oluşturulduktan sonra, dikmelerin yatayda üstten bağlantılarının yapılması sağlanmıştır. Bölgede "öz" adıyla bilinen bu yatay ahşap kirişler de aynı dikmelerde olduğu gibi yontulmuş çam ağacı gövdelerinden oluşmaktadır. Üst katta hayatların uzun cephesi boyunca, çiviler kullanılarak dikmeleri birleştirdikleri görülmektedir. Hayat uzunluğuna bağlı olarak tek parça ağaç gövdesinden oluşan özlerin uzunlukları konutların boyutuna göre değişmektedir. Tek parça elde edilmesi sağlanamayan özler ise çiviler ve mıhlar yardımı ile ek yapılarak bağlantı görevini sürdürmesi sağlanmaktadır. Tek aks yönünde yerleştirilen özlerin üzerine, diğer aks yönünde döşeme altı kirişleri gelmektedir. Kirişlerin 60-80 cm aralığında yerleştirildiği görülmektedir (Şekil 4.3). Bu sayede zemin kat ile üst kat arasında döşeme yapılabilecek ahşap karkas sistem oluşturulmuştur. Daha üstte bulunan katların ahşap karkas sisteminin oluşturulmasına devam edilebilmektedir.

Şekil 4.3. Ahşap dikmelerin birleşmesini sağlayan döşeme altı kiriş dizilimi örnekleri

Zemin kat kurgusunda daha geniş ebatlarda kullanılan dikmelerin yerini, üst katlarda 12-15 cm genişliğinde daha dar kesitli dikmelere bıraktığı görülmektedir. Üst katlardaki dikmeler alt katta kullanılan dikme sayısından daha fazladır. Özellikle çıkma köşelerinde, mekan tasarımlarına ve dış cephe dolgu malzemelerine bağlı olarak ilave dikmeler kullanılmaktadır (Şekil 4.4). Zemin kat dikmeleri üzerinde yatay bağlantıyı sağlamak için kullanılan özler ve döşeme altı kirişleri tasarımı, burada da aynen görülmektedir. Bu sayede üst katların tavanını kapatmaya yarayacak ana karkasın kurulumu oluşturulmaktadır. Zemin kat üzerinde 2 kat bulunan örneklerde üst kat kurgusu bir kez daha aynı şekilde tekrarlanmaktadır.

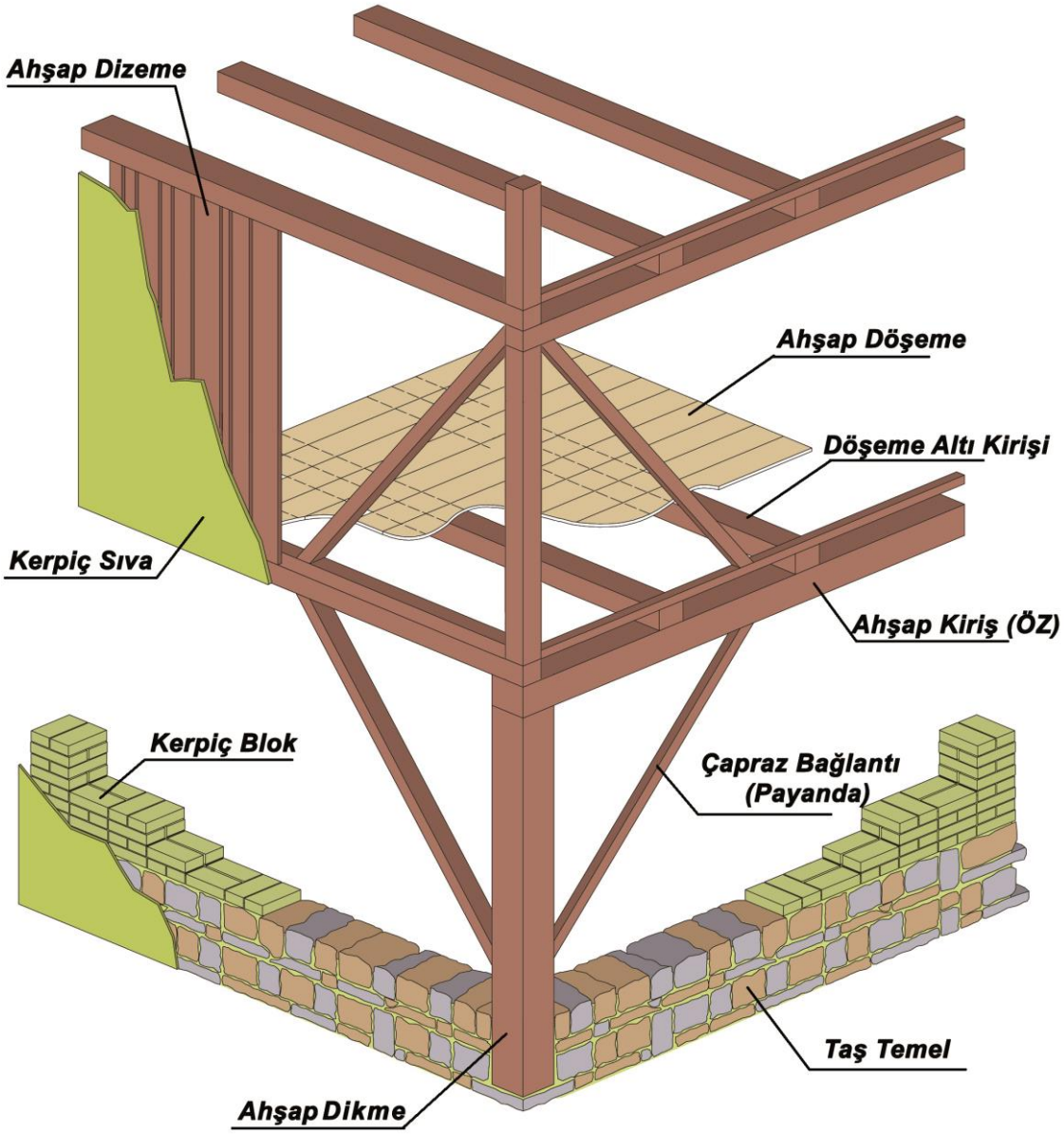

Şekil 4.4. 1. Kat ahşap dikme dizilimi örnekleri

Dikmeler ve kirişlemeler ile oluşturulan ahşap karkas sistemin daha sağlam bir sistem meydana gelmesi için diyagonal ahşap bağlantılar (göğüsleme, payanda veya yanlama) kullanılmaktadır. Bu sayede tamamlannan ahşap karkas sistem; duvar sitemleri, döşemeler, merdivenler gibi tamamlayıcı yapısal kısımların yapıya dahil edilmesine olanak sağlamaktadır (Resim 4.5) (Şekil 4.5).

Resim 4.5. Ahşap karkas taşıyıcı sistem örnekleri

Şekil 4.5. Taşıyıcı sistem detayı Env.42

4.1.3. Duvarlar

Taşıyıcı sistem kurgusuna bağlı olarak oluşturulan duvarlar; dış duvarlar ve iç duvarlar olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Dış duvarlarda ahşap karkas arası dolgu malzemeleri gösterilmiştir.

Dış duvarlar ve dolgu malzemeleri

Yapıların zemin katlarındaki duvarlar, genellikle taş moloz yığma temeller üstünde bulunan ahşap dikmelerin arasının kerpiç bloklar ile doldurulması ile oluşturulmuştur. Kerpiç tuğla bloklar ikili olarak kullanılmış ve sırası ile bir sıra sürekli x düzleminde bir sıra ise sürekli y düzlemlerinde olacak şekilde konularak örülmüştür. Kerpiç bloklar arasında saman karışımlı çamur harç kullanılmaktadır. Kalın örülen duvarlar sayesinde zemin katta bulunan dam veya sayalardaki hayvanlara daha muhafazalı bir alan oluşturulmasına imkan sağlanmaktadır. Kerpiç tuğla blokların ölçülerinin 28-32 arasında uzunluk, 14-15 cm arasında genişlik ve 10-12 cm arasında yüksekliğinin olduğu görülmektedir. Ancak farklı ölçülerdeki örnekleri de bulunmaktadır (Şekil 4.1) (Resim 4.6).

Zemin katlarda yaşam alanlarına denk gelen kısımlarında içeride saman karışımlı çamur sıva kullanıldığı görülmektedir. Dam olarak kullanılan mekanlardaki iç cephelerde ise sıva kullanılmamakta, bloklar örüldüğü hali ile bırakılmaktadır. Yapının dış cephesinde ise hem karkas sistemi hem de duvarları kapatacak şekilde, duvar içlerinde olduğu gibi saman karışımlı çamur sıva kullanıldığı görülmektedir. Ancak çalışma alanındaki incelemelerde dış cephe sıvalarının dış atmosfer şartları ve zamana bağlı olarak eridiği ve sıvaların genellikle muhafaza edilemediği görülmektedir.

Resim 4.6. Zemin kat ahşap karkas arası kerpiç dolgu duvar örnekleri

Yapılarda, zemin üstündeki katlarda, ahşap karkas sistemin arasındaki dolgular; ahşap, tuğla ve kerpiç olmak üzere toplamda 3 malzemeden oluşmaktadır (Resim 4.7) (Harita 3.18).

Resim 4.7. Ahşap karkas arası dolgu örnekleri (ahşap dolgu, tuğla dolgu, kerpiç dolgu)

Ahşap karkas arası ahşap dolgu tekniği; karkas sistem düşey ve yatay elemanları ile oluşturulduktan sonra arada kalan boşlukların ahşap malzeme ile doldurulmasını

içermektedir. 12-15 cm kalınlığında kaba yontu ahşap malzemeler dikine ve yanyana olacak şekilde dizilmekte ve bu sayede yapıların dış duvar yüzeyleri oluşmaktadır. Kullanılan ahşap dizemeler aks birleşimlerindeki ana dikmeler ile yatayda öz ve döşeme kirişlerine çiviler yardımı ile tutturulmuştur.

Dizemelerin elde yontulması ve farklı genişlikte ölçüleri olması sebebi ile duvar yüzeyi oluşturulurken dizeme aralarında boşluklar kalmaktadır. İç mekanı, açık atmosfer şartlarından ayrımak ve daha korunaklı mekanlar oluşturmak için dizemeler arası boşluklar ve dizemelerin iç cephe yüzeylerinin saman karışımlı çamur sıva dolgusu ile sıvanıp perdahlandığı görülmektedir (Resim 4.8).

Resim 4.8. İç cephe sıva örnekleri

Ahşap karkas arası tuğla dolgu tekniğinde yapılan yapılarda; ana taşıyıcı sistem ahşap olarak kurgulandıktan sonra arada kalan boşlukların tuğla ile örülerek duvar yüzeylerin oluşturulduğu görülmektedir. Kullanılan tuğla bloklar aralarında çamur harç dolgusu kullanılmıştır. Dolgu amaçlı kullanılan tuğlaların örülmesi ile ilgili bir standart görülmemektedir. Kimi örneklerde çapraz, balık sırtı olacak şekilde, kimi örneklerde ise yatayda üst üste gelecek şekilde dizilim yapılmıştır. Ancak tuğla dolguyu yapabilmek için cephelerde, ahşap dolguya göre daha fazla diyagonal bağlantı ve ahşap ara dikmelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır (Resim 4.9). Ahşap dolgu örneğinde olduğu gibi, oluşturulan tuğla duvar yüzeyinin içe cephelerinde saman karışımlı çamur sıva uygulaması yapıldığı görülmektedir.

Resim 4.9. Ahşap karkas arası tuğla dolgu örnekleri

Ahşap karkas arası kerpiç dolgulu örnek ise çalışma alanındaki sadece bir örnekte görülmektedir. Ana taşıyıcı sistem düşey ve yatay elemanları ile ahşap olarak tamamlandıktan sonra, hem alt katın hem de üst katın dolgusu kerpiç olarak seçilmiştir. Dolgu yapılırken kerpiç bloklar çapraz, balık sırtı olarak dizilip 12-15 cm kalınlığında duvar sistemi oluşturulmuştur. Kerpiç blok aralarında çamur harç kullanılmıştır. Zemin kat iç cephelerinde çamur sıva kullanıldığı görülmüştür. Üst katı tamamlanmamış bir yapı olduğu için duvar ve pencere sistemlerinde eksiklikler olmakla birlikte, özellikle üst katta iç sıva yapılması da mümkün olmamıştır (Resim 4.10) (Resim 4.11).

Resim 4.10. Kerpiç dolgulu sistem örneği Env.96

Resim 4.11. Kerpiç dolgulu duvar örneği Env.96

Ahşap karkas arası dolgu sistemlerine ilişkin olarak çalışma alanındaki geleneksel yapılar incelendiğinde yapıların dış etkenlerden korunması amacı ile saman karışımlı çamur sıva tekniği kullanıldığı veya sıvasız bırakıldığı örnekler bulunmaktadır. Dış cephelerde çamur sıva uygulaması yapılırken kullanılan dolgu malzemesi ayrımı yapılmamıştır. Geleneksel anlamda tek tip, çamur sıva uygulaması görülmektedir. Her ne kadar yapılar yapıldığı zaman dış cephelerde çamur sıva kullanılmış olsa da atmosfer şartlarına bağlı olarak dış cephe sıvalarının döküldüğü, eridiği veya niteliğini kaybettiği görülmektedir (Resim 4.12). Yapıları korumak adına cephelerin geleneksel olmayan, güncel mantolama sistemleri ile kaplanandığı örnekleri de bulunmaktadır.

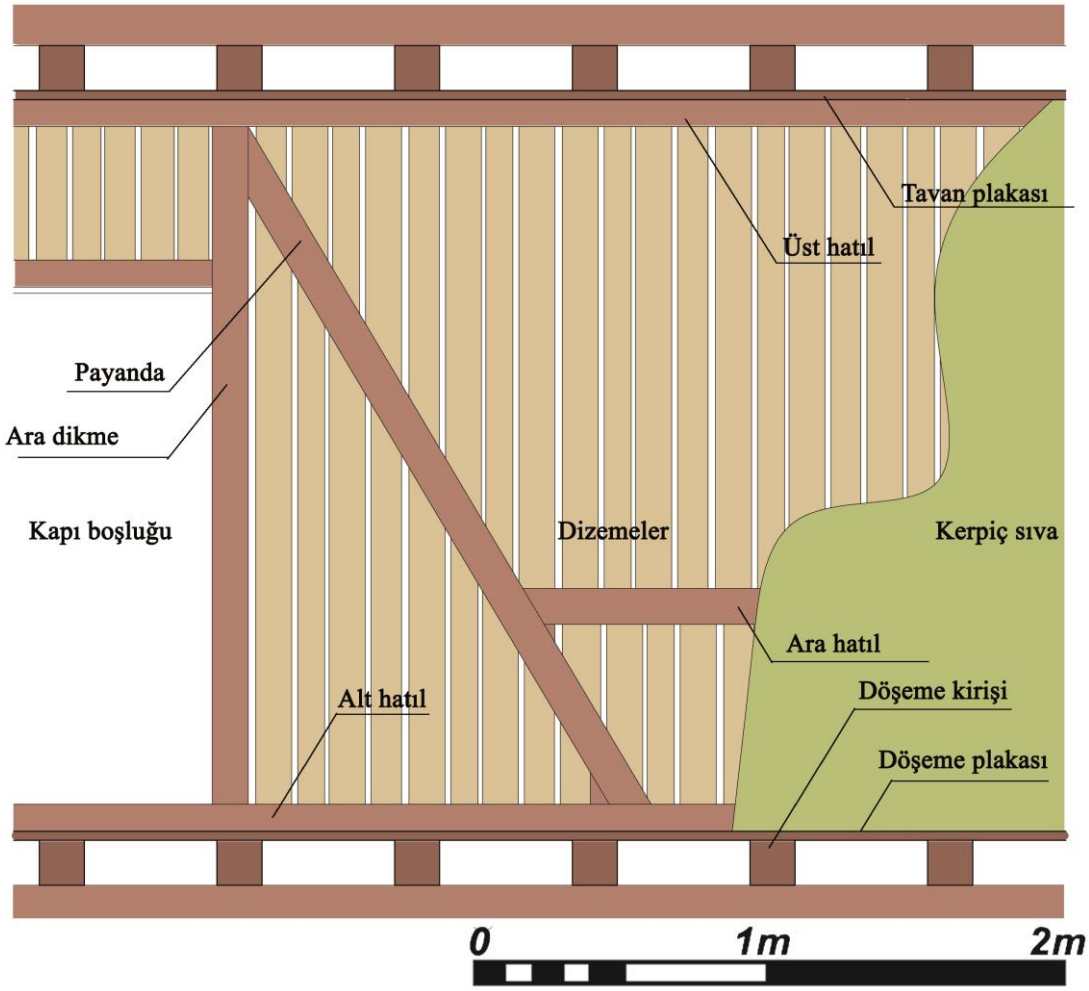

Resim 4.12. Dış cephe sıva örnekleri

İç duvarlar

Ahşap dikme, kiriş ve payandalar ile oluşturulan ana taşıyıcı ahşap iskelet sisteminin yapımı tamamlandıktan sonra meydana gelen çerçevelerin içlerinin dış cephelerde üç ayrı malzeme ile doldurulduğu görülmektedir. İç duvar sistemleri de aynı dış duvar sistemlerinde olduğu gibi oluşturulmuştur. Yapılan incelemelerde iç duvar sistemlerinin ahşap karkas arası ahşap yontu dizemeler ile doldurulduğu ve tek sistem kullanıldığı tespit edilmiştir.

İç duvarların üst ve altında bulunan hatıllara ilaveten duvarın uzunluğuna bağlı olarak yerden 70-75 cm yükseklikte ara hatıl ilave edilmektedir. Ayrıca dış duvarlarda; düşey ve yatay taşıyıcı elemanların güçlendirilmesi için kullanılan diyagonal payandalar, iç duvar sistemlerinde de kullanılmıştır. Kullanılan tüm ahşap malzemer birbirlerine çiviler yardımı ile birleştirilmektedir. Dizemeler ile doldurulan çerçevelerde oluşturulan duvar yüzeylerinin iki cepheden de kerpiç sıva ile doldurulup sıvandığı görülmektedir (Şekil 4.6) (Resim 4.13).

Şekil 4.6. İç duvar detayı Env.112

Resim 4.13. İç duvar örnekleri

Konutların iç duvar sistemlerinin tümünde iç sıvalar yapıldıktan sonra kullanılan mekanlarında kireç badana uygulandığı görülmektedir (Resim 4.14). Müdahale görmemiş olan bazı konut örneklerinin yaşam alanlarında; boya yapılmadan, çamur sıva yapılmış hali ile kullanılmış olan örnekleri de bulunmaktadır (Resim 4.15).

Resim 4.14. Kireç badana yapılmış yaşam alanı örnekleri

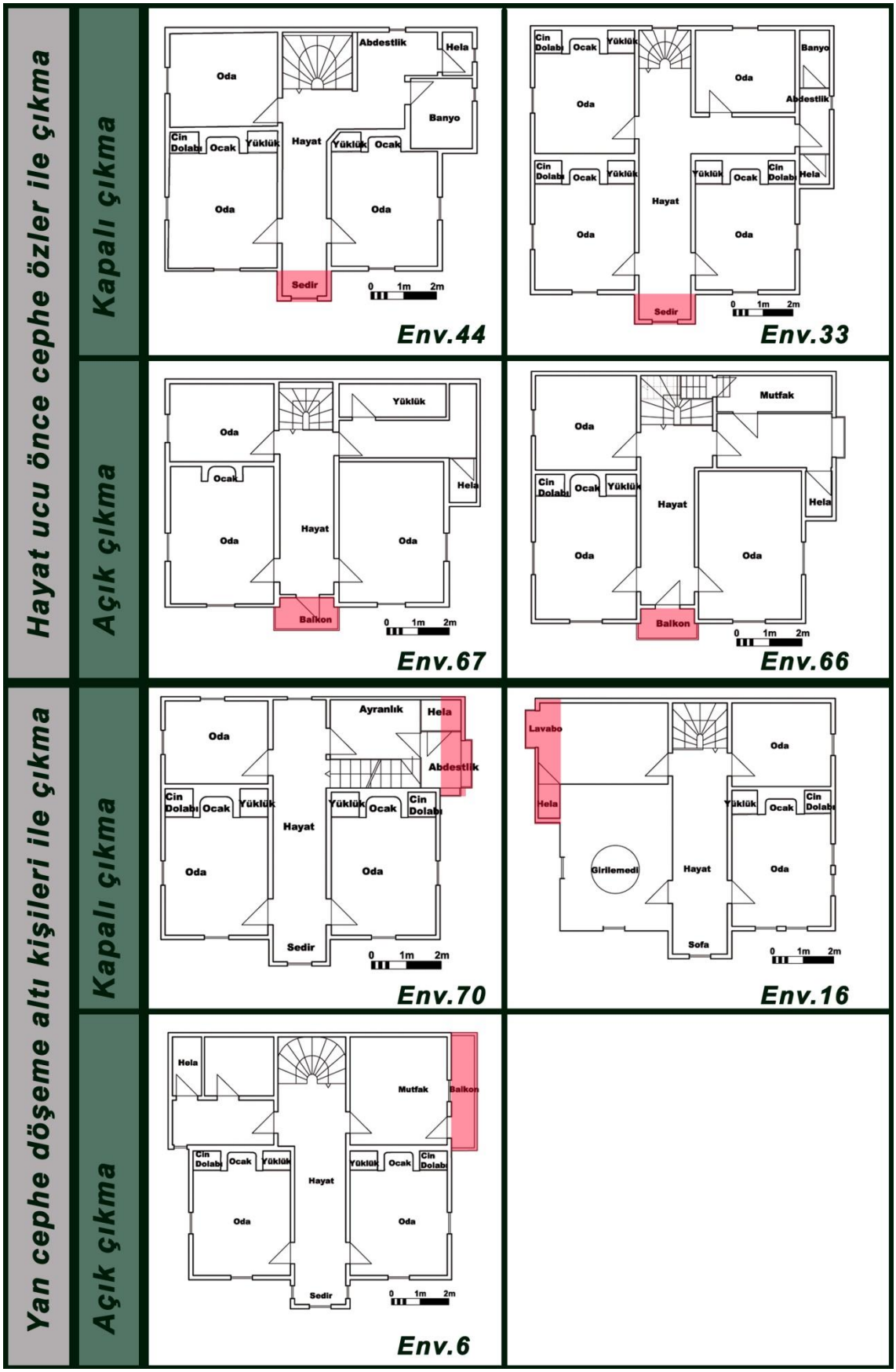
Resim 4.15. Kireç badana yapılmamış yaşam alanı örnekleri

4.1.4. Çıkmalar ve döşemeler

Ahşap karkas taşıyıcı sistem tasarımında, çıkmaların yatay elemanlar ve düşey elemanlar ile olan bağlantıları ve bu bağlantılar neticesine oluşan döşemeler ve detayları bu bölümde anlatılmıştır.

Çıkmalar

Köyde yapılan konut incelemelerinde iki ayrı çıkma çeşidi görülmektedir. Yapılan çıkmalar taşıyıcı sistemle bağlantılı olarak kurgulanma şekillerine göre iki ayrı başlık altında toplanmışlardır. Birincisi konutların üst katlarında hayat ucunda ana yatay kirişlerden özlerin yapı dışına çıkması ile oluşturulan çıkmalardır. Diğer çıkma türü ise, yan cephelerde döşeme altı kirişlerinin cephe hattı dışına çıkması ile oluşturulan çıkmalardır. Her iki çıkma türünde de açık ve kapalı çıkma örnekleri bulunmaktadır (Şekil 4.7).

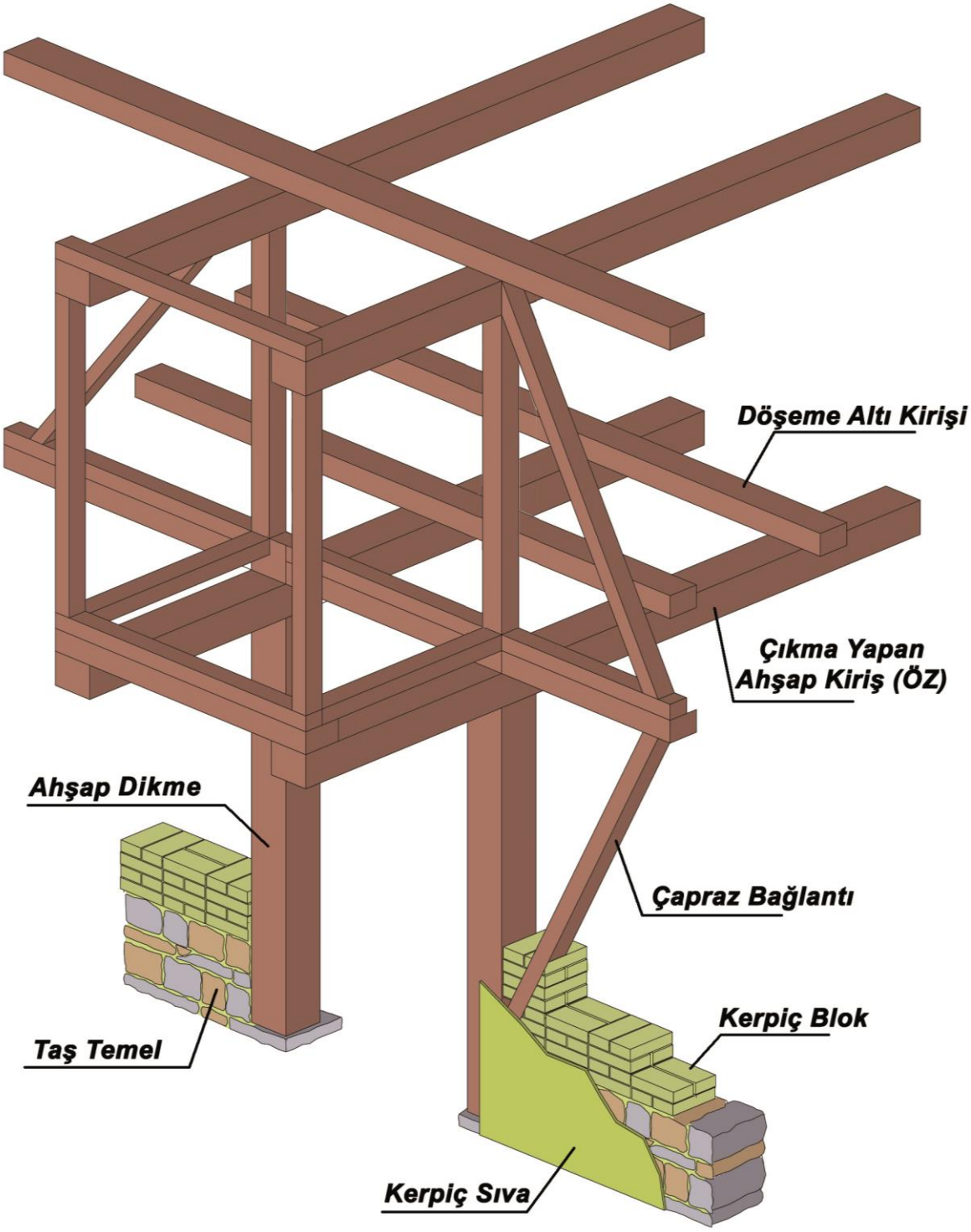

Şekil 4.7. Çıkma tipolojileri

Çıkmaların birinci tipinde; üst katta hayatın ucunda ön cephede, 2 adet ana yatay kirişin (özlerin) yapı cephe hattı dışına 70-100 cm çıkarak konsol oluşturdukları çıkmalardır (Şekil 4.8). Çıkma genişlikleri yapının hayat tasarımının genişliğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Yapılan çıkmalarda ahşap karkas arası doldurularak duvar oluştrulanları kapalı çıkma türünü meydana getirmektedir. Kapalı çıkma içlerine genellikle sedir yerleştirildiği görülmektedir (Resim 4.16).

Resim 4.16. Hayat ucunda bulunan kapalı çıkma örnekleri

Şekil 4.8. Hayat ucunda açık va kapalı çıkma sistemi Env. 42

Açık olan çıkma örneklerinde taşıyıcı sisteme müdahale edilmemektedir. Çıkma yapılan karkas sistem dolgusu olarak duvar örülmeden, çevresi açık bırakılmakta bu sayede balkon olarak kullanılmasına imkan sağlamaktadır. Hayat ucunda bulunan cephesinin 40-50 cm

içeri çekildiği ve bu cepheye de hayattan doğrudan ulaşan bir kapının yerleştirildiği tespit edilmiştir. Yapılarda genellikle kapalı örneğini gördüğümüz çıkmaların, açık olarak yapılmış 4 adet örneği bulunmaktadır (Resim 4.17).

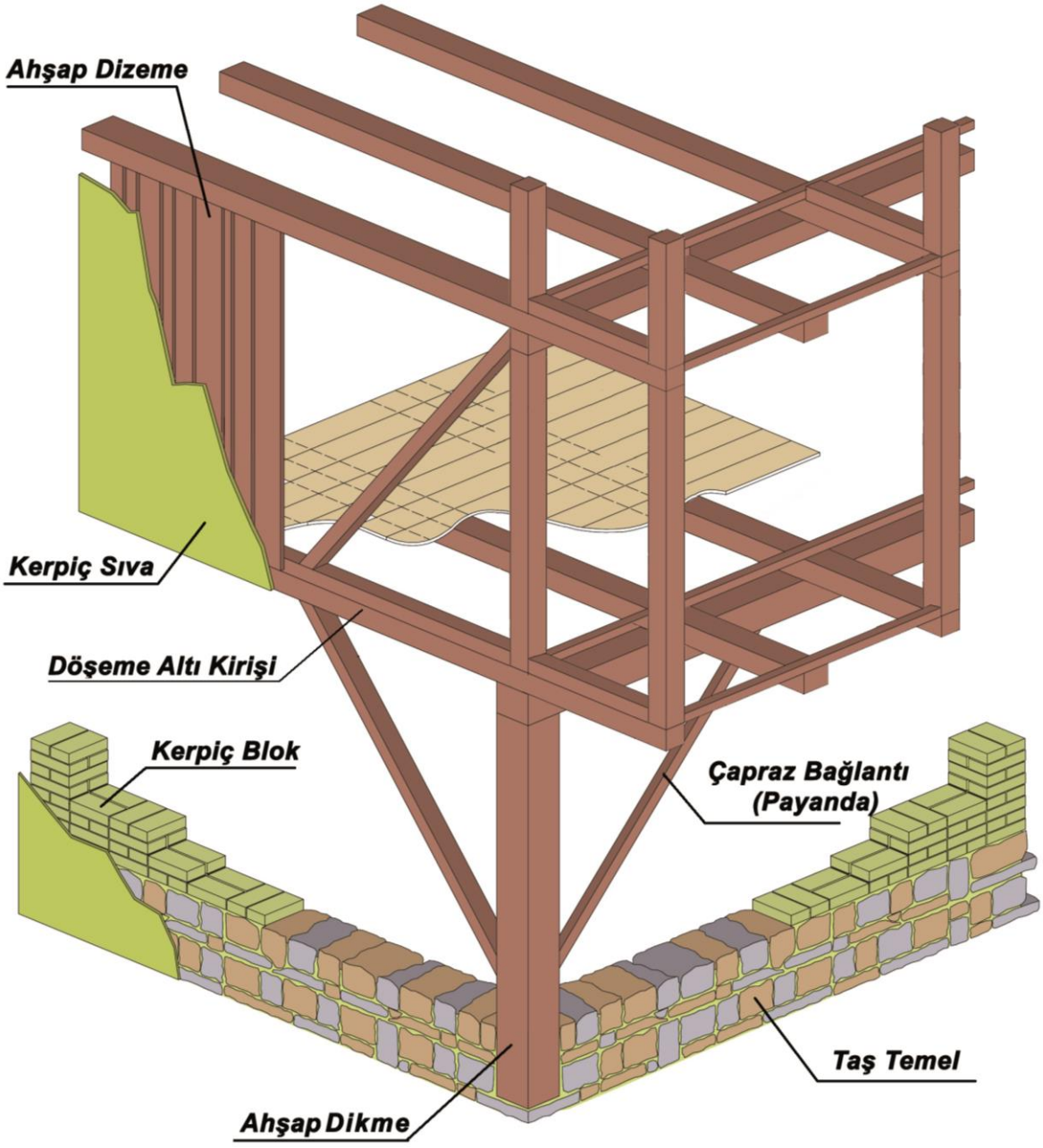

Resim 4.17. Hayat ucunda bulunan açık çıkma örnekleri

Çıkmaların ikinci tipinde; üst katlarda özlerin üzerinde 90 derece açı farkıyla yerleştirilen döşeme altı ahşap kirişlerinin cephe hattından 80-115 cm taşarak konsol oluşturdukları çıkmalardır (Şekil 4.9). Bu çıkmalara genellikle hela, ayranlık ve abdestlik gibi işlevlerin verildiği görülmektedir. Hayat ucunda çıkma yapan tipteki çıkmaların aksine sadece 2 adet kirişin değil, daha fazla döşeme altı kirişinin cephe hattı dışına çıkarılması ile oluşturulmaktadır. Bu sayede daha uzun bi cephe hattı elde edilip hela, ayranlık, abdestlik gibi mekanların bu çıkmalara yerleştirilmesi sağlanmaktadır (Resim 4.18).

Resim 4.18. Yan cephe, döşeme altı kirişleri ile kapalı çıkma detayı

Şekil 4.9. Döşeme altı kirişleri ile yapılan, açık ve kapalı çıkma sistemi

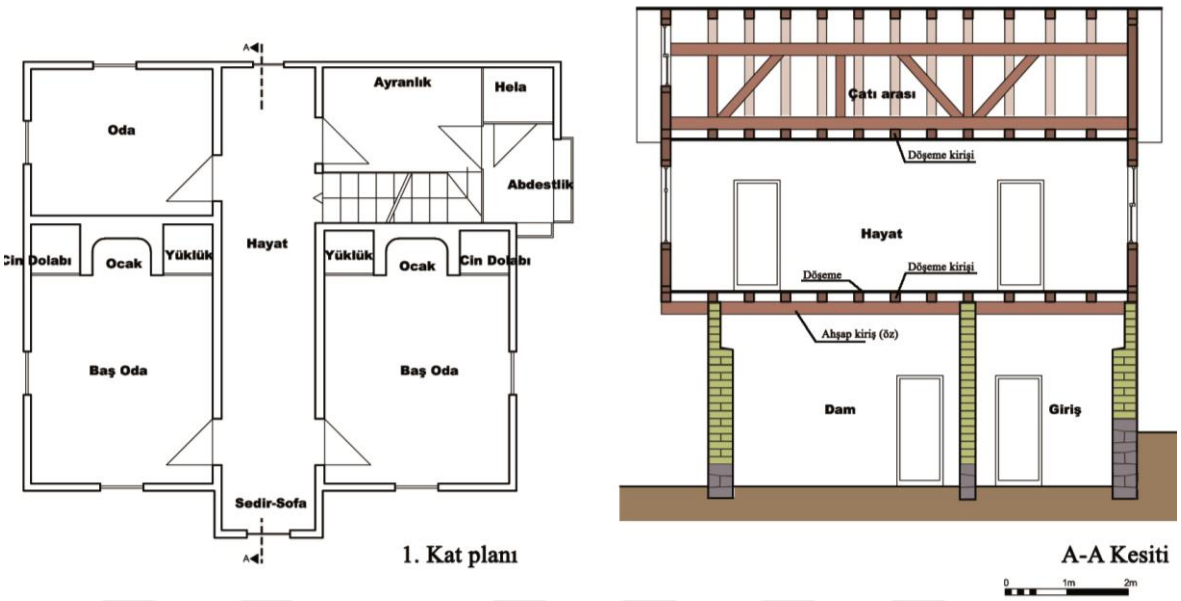
Döşeme altı kirişlerinin kullanıldığı tek açık çıkma örneğinde ise aynı kapalı çıkma örneklerinde olduğu gibi taşıyıcı sistem tamamnalmaktadır. Çıkma yapılan karkas sistem dolgusu olarak duvar örülmeden, çevresi açık bırakılmakta bu sayede balkon olarak kullanılmasına imkan sağlamaktadır. Dış cephesi ile bağlı bulunduğu odadan doğrudan çıkış verilemektedir (Resim 4.19).

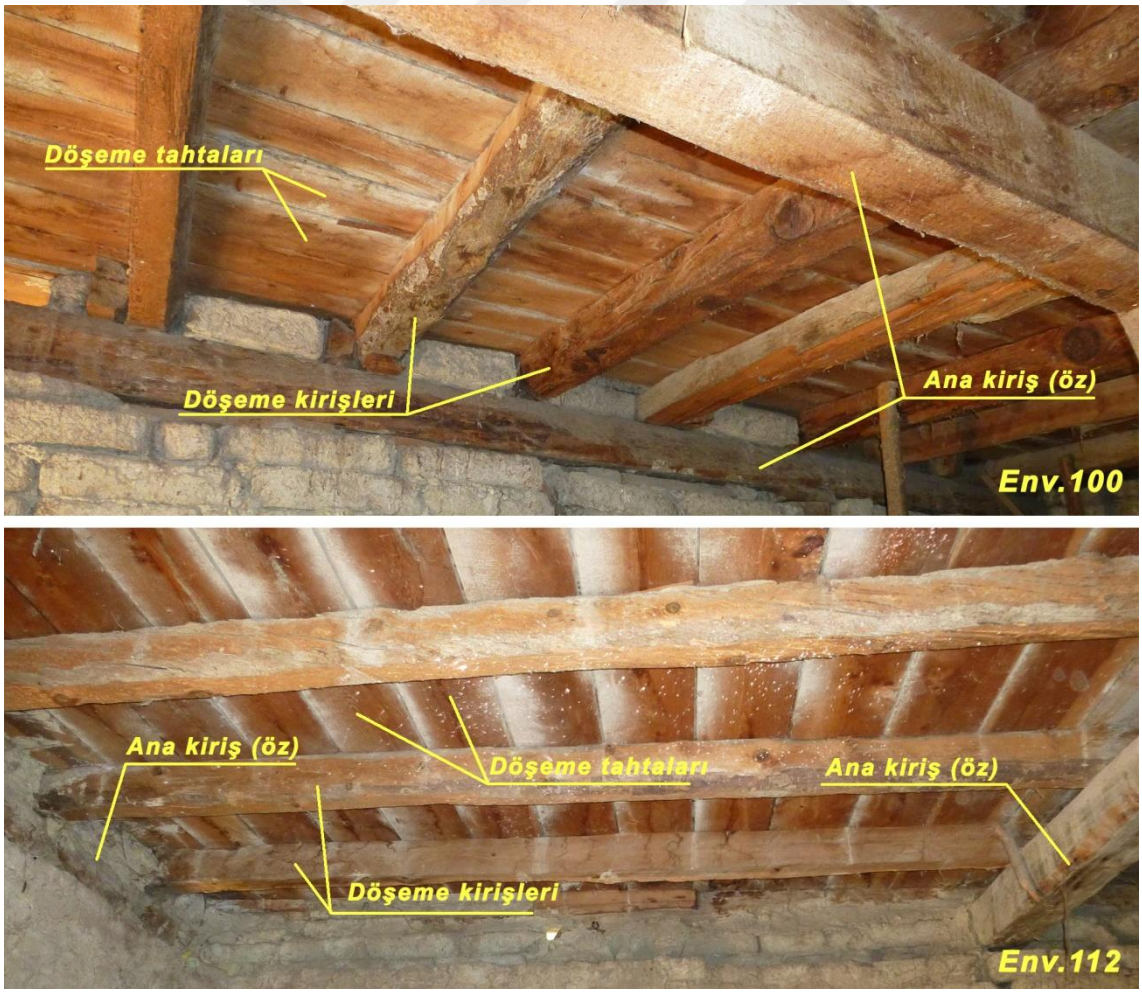
Resim 4.19. Yan cephe, döşeme altı kirişleri ile açık çıkma örneği Env.6

Döşemeler

İç mekanda kullanılan ana kirişler (özler) ve 90 derece açı yaparak üstüne çiviler yardımı ile birleştirilen döşeme altı kirişleri sayesinde iç mekanda döşemeler için alt iskelet oluşturulmuştur (Bkz. Şekil 4.3). 60-80 cm sıklığında yerleştirilen döşeme altı kirişlerine, kirişlerin ters yönünde elde yontulmuş döşeme tahtalarının çivilenmek sureti ile birleştirilmesi ile döşemeler oluşturulmuştur (Şekil 4.10) (Resim 4.20). Döşemelerde herhangi bir yalıtım kullanılmamıştır. Döşeme tahtalarının elde üretilmesi sebebi ile farklı ölçülerde olduğu görülmektedir. Ancak genişliklerinin 20-32 cm arasında, uzunluklarının ise 300-400 cm arasında olduğu görülmektedir (Resim 4.21).

Şekil 4.10. Döşeme detayı - kesit Env .70

Resim 4.20. Döşeme altı kiriş kurgusu

Resim 4.21. Döşeme tahtası örnekleri

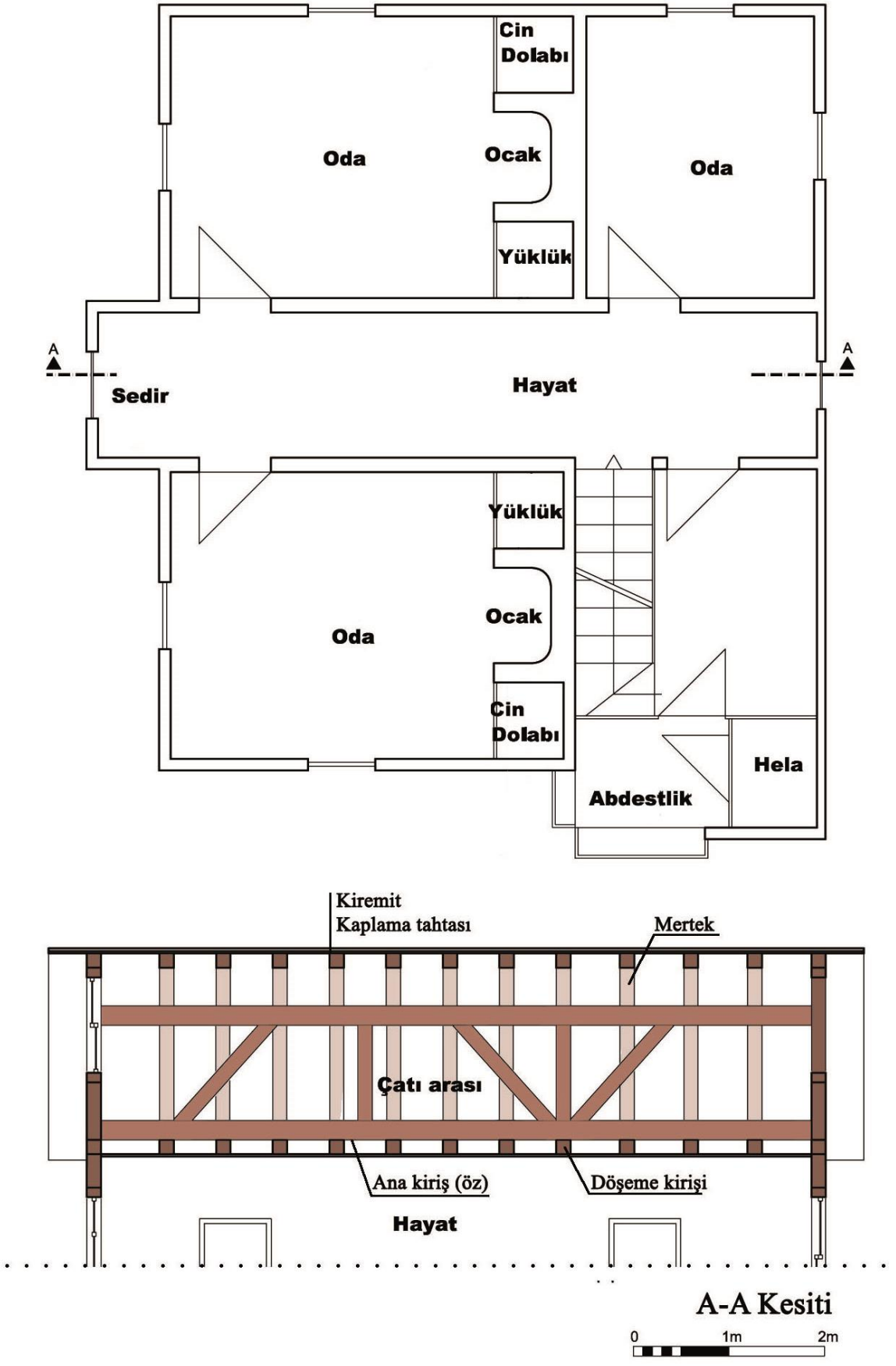
4.1.5. Çatılar

Ahşap karkas sistem kapmsamın çalışma alanında çatı tiplerine ilişkin tespitler yapılmış ve kullanılan kaplama malzemeleri belgelenmiştir. Çatı tiplerine bağlı oarak taşıyıcı sistem detayları gösterilmiştir.

Çatılar

Köyde bulunan çatı tiplerine bakıldığında beşik ve kırma olmak üzere iki çeşit olduğu görülmektedir (Bkz. Şekil 3.31).

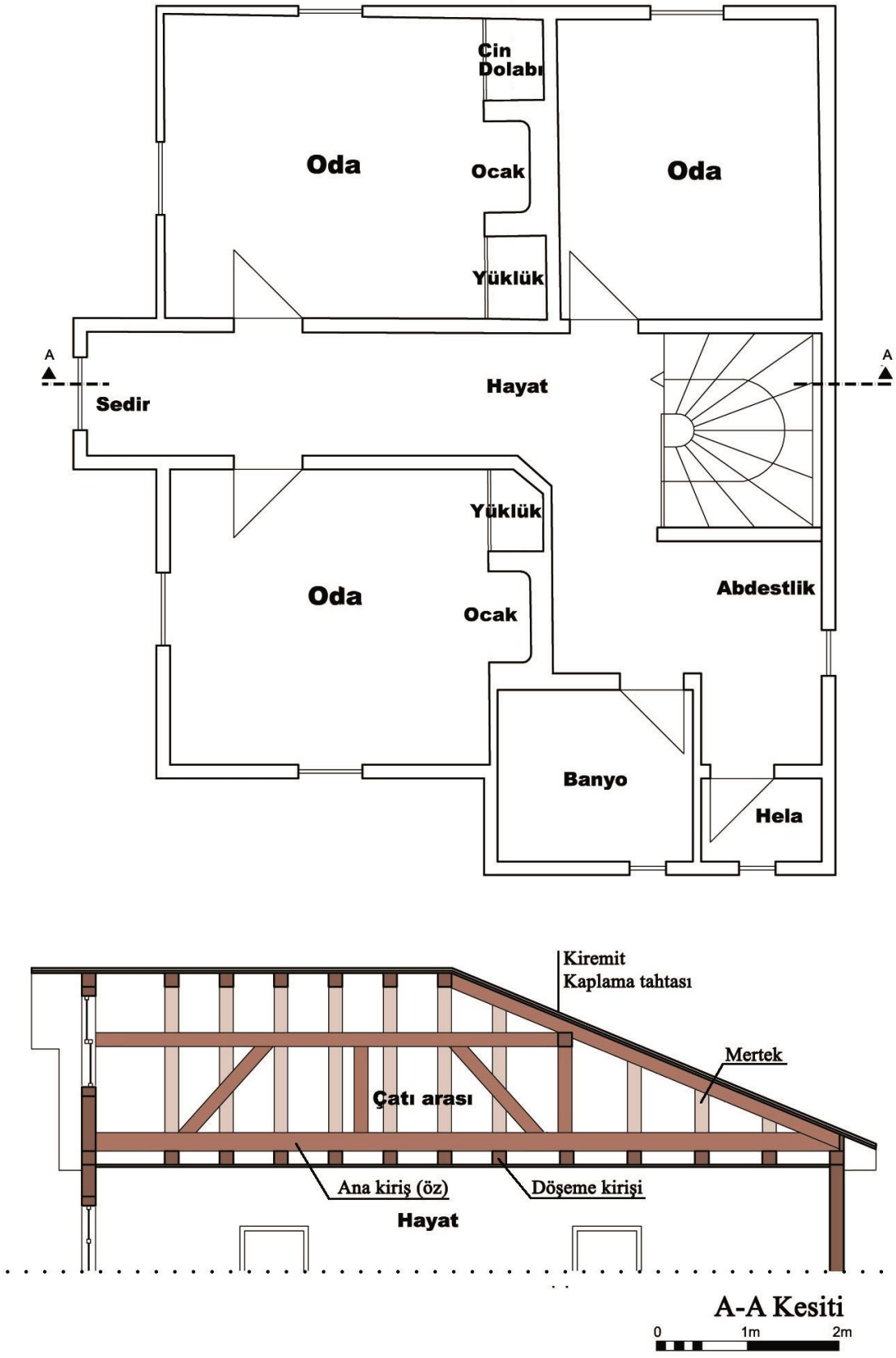
Beşik çatılar konutların iki cephesine doğru kırılmakta ve diğer iki cephesinde ise kalkan duvarlar oluşturmaktadır. Çatı içerisi kullanılan mekanlarda kalkan duvarlara pencereler açılabilmekte ve bu sayede içeri ışık alabilmektedir. Geleneksel olan beşik çatılarda enlemesine geçen ara kirişler üzerine diğer yönde yerleştirilen ana kirişler çiviler yardımı ile birleştirilmiştir. Mertekler yerleştirilmeden önce destek amaçlı yerleştirilen ara aşıklar bulunmaktadır. Eğimli mertekler ve üzerine yerleştirilen kiremit altı tahtaları ile yüzey oluşturulmuş ve üzeri bitiş malzemesi ile kaplanmıştır (Bkz. Resim 3.57) (Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Beşik çatı detayı Env.70

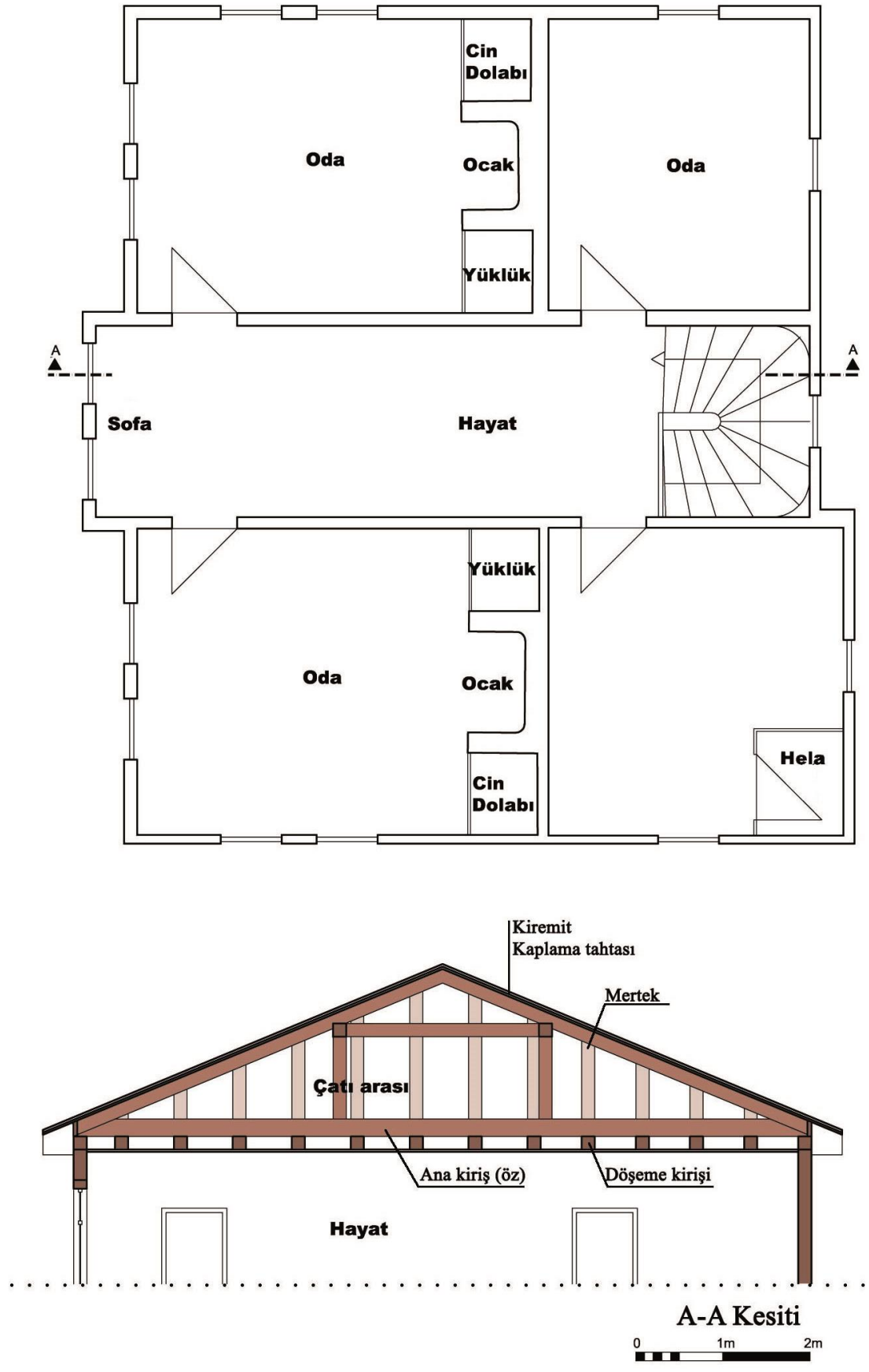
Kırma çatılar; 3 yöne kırma çatı ve 4 yöne kırma çatı olamak üzere 2 alt türe ayrılmaktadır.

3 yöne kırma çatılar konutların toplamda 3 cephesine doğru kırılmakta ve bir cephesinde ise kalkan duvar oluşturmaktadır. Çatı içerisi kullanılan mekanlarda kalkan duvarlara pencereler açılabilmekte ve bu sayede içeri ışık alabilmektedir. Beşik çatılarda olduğu gibi enlemesine geçen ara kirişler üzerine diğer yönde yerleştirilen ana kirişler çiviler yardımı ile birleştirilmektedir. Mertekler yerleştirilmeden önce destek amaçlı yerleştirilen ara aşıklar eğim oluşturan 3 cephede devam etmektedir. Eğimli mertekler üzerine kiremit altı tahtaları yerleştirilmekte ve üzerleri de bitiş malzemesi ile kaplanmaktadır (Bkz. Resim 3.59) (Şekil 4.12).

Şekil 4.12. 3 yöne kırma çatı örneği Env. 44

4 yöne kırma çatılar konutların dört cephesine doğru kırılmakta ve herhangi bir kalkan duvar bulunmamaktadır. Bu çatılarda çatı penceresi olmadığı gibi çoğunlukla çatı araları kullanılmamaktadır. Ana kiriş kurgusunda; diğer örneklerde olduğu gibi enlemesine geçen ara kirişlerin üzerine diğer yönde yerleştirilen ana kirişlerin konulup çiviler yardımı ile birleştirilmektedir. Mertekler yerleştirilmeden önce destek amaçlı yerleştirilen ara aşıklar eğim oluşturan 4 cephede devam etmektedir. Eğimli mertekler üzerine kiremit altı tahtaları yerleştirilmekte ve üzerleri de bitiş malzemesi ile kaplanmaktadır (Bkz. Resim 3.58) (Şekil 4.13).

Şekil 4.13. 4 yönlü kırma çatı örneği Env. 17

Tüm çatı türlerinde kaplama malzemeleri orjinalinde alaturka kiremit olmakla birlikte marsilya kiremit, sac veya bitümlü paneller gibi modern örnekleri ile değiştirildikleri de görülmektedir. Orijinal örneklerinde oluk görülmemektedir. Ayrıca yapılan incelemelerde çatı aralarında su yalıtımı veya ısı yalıtımı için herhangi bir ek malzemeye rastlanmamıştır (Resim 4.22).

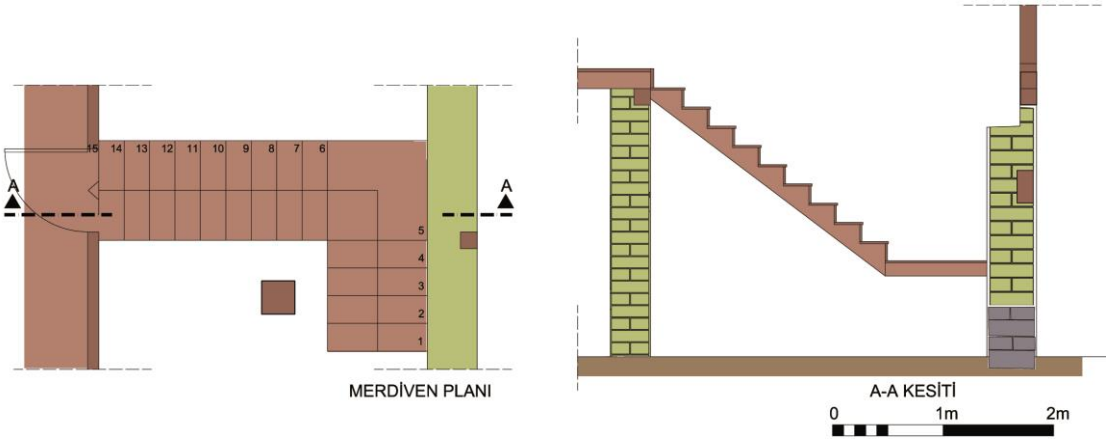

Resim 4.22. Çatı iç kısım örnekleri

4.1.6. Merdivenler

İncelemesi yapılan evlerde karşılaşılan merdivenlerin tümünün yapım malzemesi ahşaptır. Merdivenlerde katın yüksekliği ve girişin kotuna bağlı olarak 11 ile 15 arasında basamak görülmekte ve rıht yükseklikleri 18-22 cm arasında değişkenlik göstermektedir. Rıhtları yüksek olan basamaklar köşe dönüşlerinde dengelenmişlerdir. Merdivenler sofa tipolojisine bağlı olarak “U” veya “L” şeklinde tasarlanmışlardır.

“L” şekilde tasarlanan merdivenler ahşap yontu iki ana limon kiriş üzerine ahşap basamak ve rıhtların çivi ile birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Yatayda ise ahşap ana kirişlere bağlantısı sağlanmıştır (Şekil 4.14) (Resim 4.23).

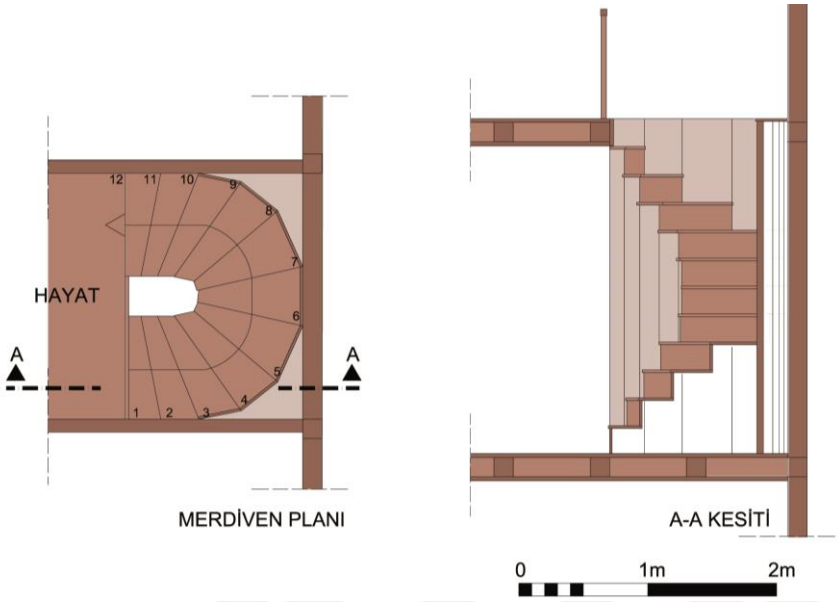
Şekil 4.14. “L” merdiven detayı Env.61

Resim 4.23. “L” Merdiven örnekleri

“U” şekilde tasarlanan merdivenlerin kurgusunda limon kirişler bulunmamaktadır. Dairesel ve dengelenmiş olarak yapılan bu tür merdivenlerin yarıçapı dar olan iç kısmında, her basamağın altına gelecek şekilde düşey yönde ahşap plakalar yerleştirilmiş ve bu plakalar taşıyıcı dikme görevini üstlenmiştir. Merdivenin yarıçapı geniş olan dış cephesinde ise,

merdiven kovasının yerleştirildiği dış duvar çeperlerine merdiven basamakları ve rıhtların çiviler yardımı ile bağlantısı yapılmaktadır (Şekil 4.15) (Resim 4.24).

Şekil 4.15. “U” merdiven detayı Env.9

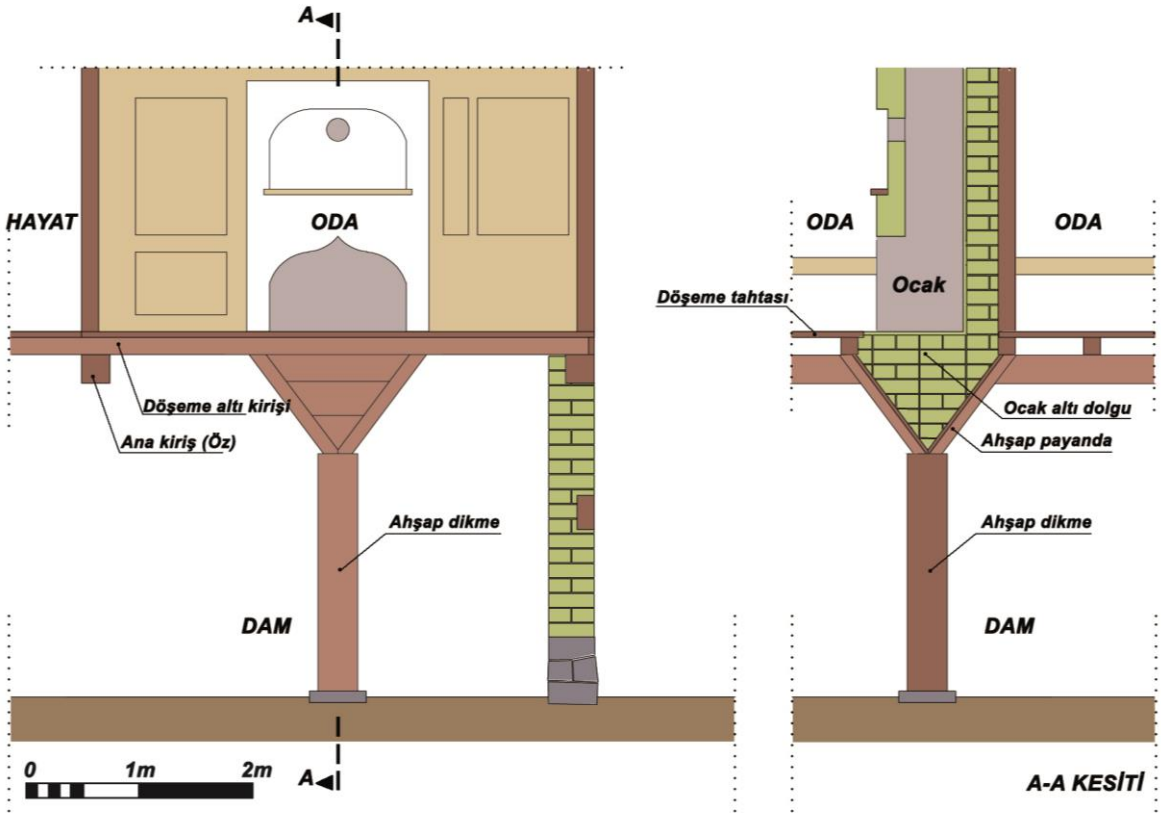

Resim 4.24. “U” Merdiven örnekleri

4.1.7. Ocak altı taşıyıcı sistem

Üst katlarda yaşam alanlarında tasarlanan ocak nişleri ve buna bağlı olan bacaların kerpiç bloklardan ve tuğlalardan örüldüğü görülmüştür. Ahşap karkas taşıyıcı sisteme getirilen ağır yükün zemine aktarılması amacı ile ocak altlarına ana taşıyıcı sisteme entegre ilave taşıyıcı sistemler kurgulanmıştır.

Kurgulanan sistemlerin ilkinde ocak altına ahşap çapraz payandalar kullanılmış olup, bu payandaların bir ucu tek noktada toplanmıştır. Bir araya getirilen payandalar arasında kalan boşluk kaplama tahtaları ile çiviler kullanılarak kapatılmıştır. Kapatılan ve bir uçları tek noktada toplanan payandalar ağırlığı zemine aktarabilmek için, geniş gövdeli tomruk ağaç gövdesine oturtulup çiviler yardımı ile tutturulmuştur. Ocak zemini ile çapraz payandalar arasıda kalan hacmin ise kerpiç bloklar ile doldurulduğu görülmektedir (Şekil 4.16) (Resim 4.25).

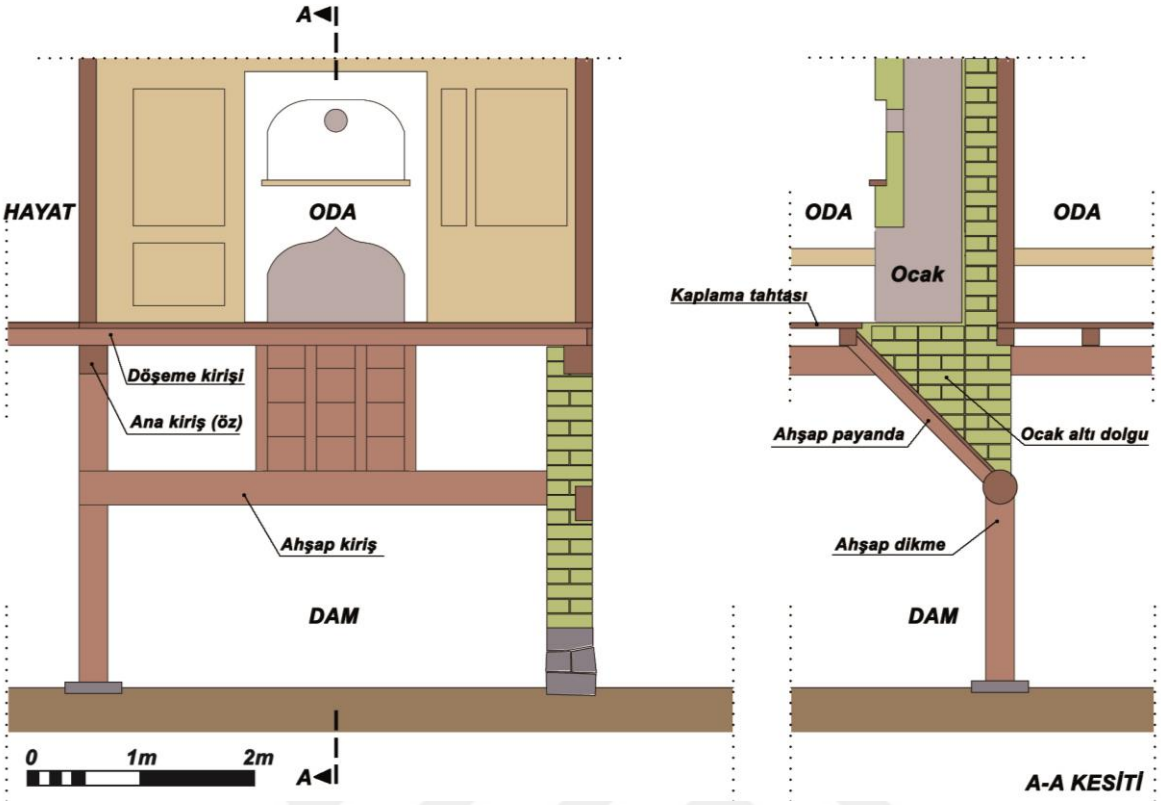

Şekil 4.16. Tek dikmeli ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.30

Resim 4.25. Tek dikmeli ocak altı taşıyıcı sistem örnekleri

Kurgulanan diğer sistemde ise ocak altına getirilen ve yatayda 40- 50 derece açı yapan ve yan yana getirilen 4-5 adet payandanın kullanıldığı görülmektedir. Çaprazda kullanılan payandalar, çiviler kullanılarak yatayda tahtalar yardımı ile birleştirilmesi sağlanmaktadır. Bir araya getirilen bu payanda sistemi ise altta ve yatayda giden ahşap yontu kiriş üzerine oturtulmaktadır ve yine çiviler yardımı ile birleştirilmektedir. Ocak zemini ile çapraz payandalar arasında kalan hacimin kerpiç tuğla bloklar ile doldurulması sağlanmıştır (Şekil 4.17) (Resim 4.26).

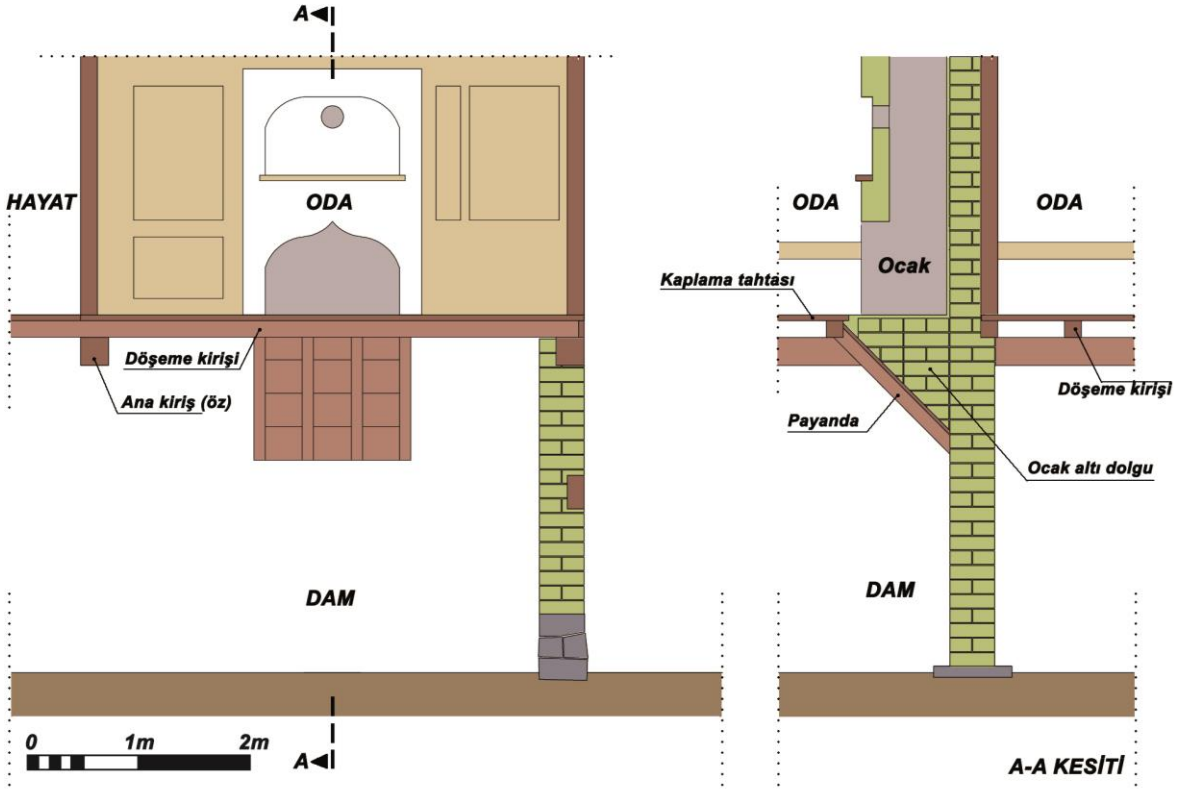

Şekil 4.17. Kirişli ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.9

Resim 4.26. Kirişli ocak altı taşıyıcı örnekleri

Üçüncü sistemde de aynen ikinci sistemde olduğu gibi yatayda 40-50 derece yaparak birleştirilen payandaların, üstteki ağırlığı altta bir kirişe değil ancak bağlı bulunduğu kalın kerpiç yığma duvara aktarması ile oluşturulmuştur. Diğer örneklerde de olduğu gibi bu örnekte de ocak zemini ile payandalar arasında kalan boşlukğun, kerpiç tuğla bloklar ile doldurulduğu görülmektedir (Şekil 4.18) (Resim 4.27).

Şekil 4.18. Kerpiç duvarlı ocak altı taşıyıcı sistem detayı Env.22

Resim 4.27. Kerpiç duvarlı ocak altı taşıyıcı sistem örnekleri

Konutlarda yapılan inelemelerde bu üç sistemin tek sistem olarak veya her üç sistemin de aynı evde olduğu örnekler görülmektedir. Sistem seçiminde ise ocak nişi altında dam veya giriş gibi kullanılan mekanlar olması durumunda genellikle, tek ahşap dikmeye bağlanan sistem ile yatay kirişe bağlanan sistemlerin tercih edildiği görülmektedir. Çapraz payandalı ve kerpiç duvara oturan sistem ise altta bulunan kerpiç duvarın mimari tasarımda bulunması ve ağırlığı bu duvara aktarmasına göre uygulanmaktadır.

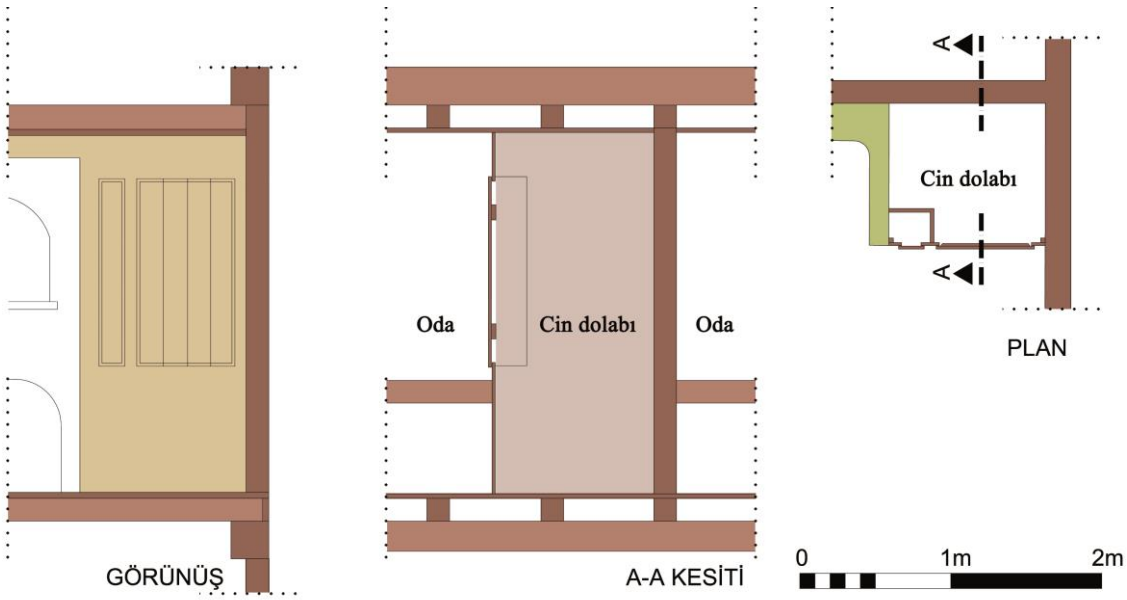
4.1.8. Mimari elemanlar

Çalışma alanında içine girilebilen konutların iç incelemesi yapılmıştır. Yapılan incelemelerde konutların içerisindeki mimari elemanlar belgelenmiş, cin dolapları, yüklükler, odunluklar, çiçeklikler ve sergenlere ilişkin yapım detayları belgelenmiştir.

Cin dolapları

Köyde yapılan incelemelerde cin dolaplarının tümünün aynı yapım sistemlerine sahip olmakla birlikte bazılarının yan tarafında ilave bir niş şekli ile kişisel malzemelerin

depolanabileceği kapaklı dolaplarının olduğu görülmektedir (Şekil 4.19). Tek kapaklı tip ve iki kapaklı tip olmak üzere iki ayrı tipoloji oluşturulmuştur. Ocak kenarında bulunan nişlerden odanın dış cephesine bakılan tarafında, niş önünü kapatacak şekilde silinmiş ahşap plakalar ile yüzey oluşturulmuştur. Bu yüzey içerisine ise yine ahşap silme plakalardan oluşturulan cin dolabı kapakları yerleştirilmiştir. Kapakları oluşturan plakalar iç yüzeyden iki veya üç sıra yatay ahşap çıta ile çiviler yardımı ile birbirine sabitlenmiştir. Kapakların dış yüzüne bakan kısımlarının kanarlarında veya kullanılan plakaların orta kısmında boyuna bir çizgi oluşturacak şekli ile yontma işlemi uygulanarak pahlı desenler oluşturulmuştur (Resim 4.28).

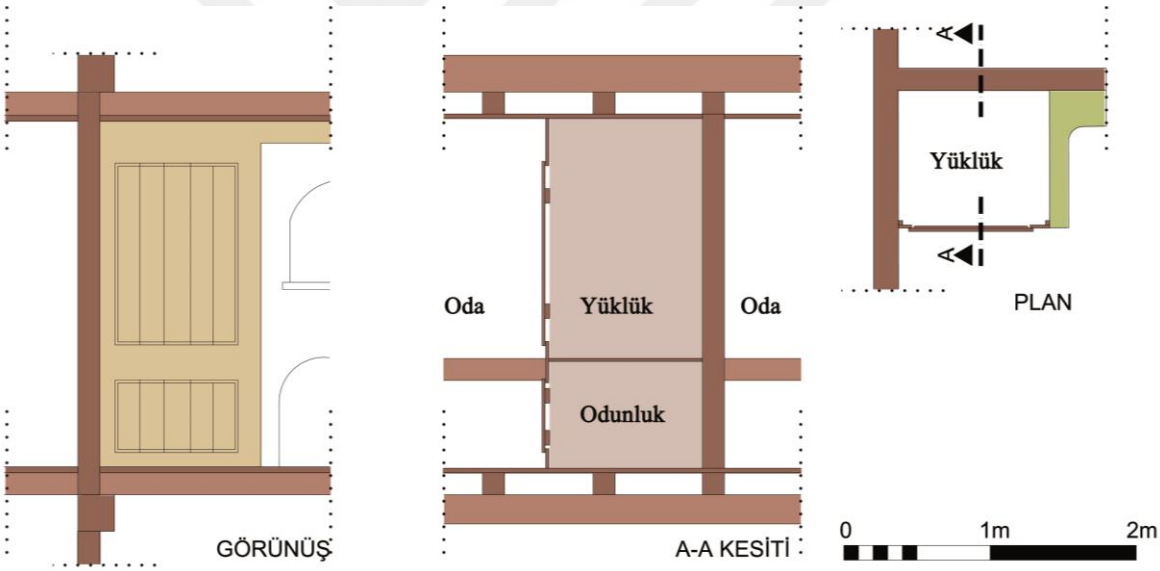
Şekil 4.19. Cin dolabı detayı Env.20

Resim 4.28. Cin dolabı örnekleri

Yüklükler ve odunluklar

Yüklüklerde ocağın kenarında, odanın hayat kısmına bakan tarafındaki nişler kullanılmaktadır. Aynen cin dolaplarında olduğu gibi kapağın olmadığı üç tane iç yüzey çamur ile sıvanmış durumdadır. Kapakların yapım şekli de cin dolaplarınınki ile aynıdır. Cin dolaplarında olduğu gibi yüklüklerde de çift kapaklı örnekleri olup, ana kapak kenarında depolama yapabilmek için ilave nişler bulunmaktadır. Cin dolaplarından farklı olarak ise yatayda yerden yaklaşık 60-70 cm yükseklikte konumlandırılan ahşap yüzey sayesinde alt kısımda odunluklar oluşturulmaktadır. Yüklük altında odunluk bulunan örneklerde cephede altlı üstlü iki kapak görülmekle birllktedir. Yapılan incelemelere bağlı olarak yüklüklerde odunluklu ve odunluksuz olmak üzere iki tipoloji oluşturulmuştur (Şekil 4.20) (Resim 4.29).

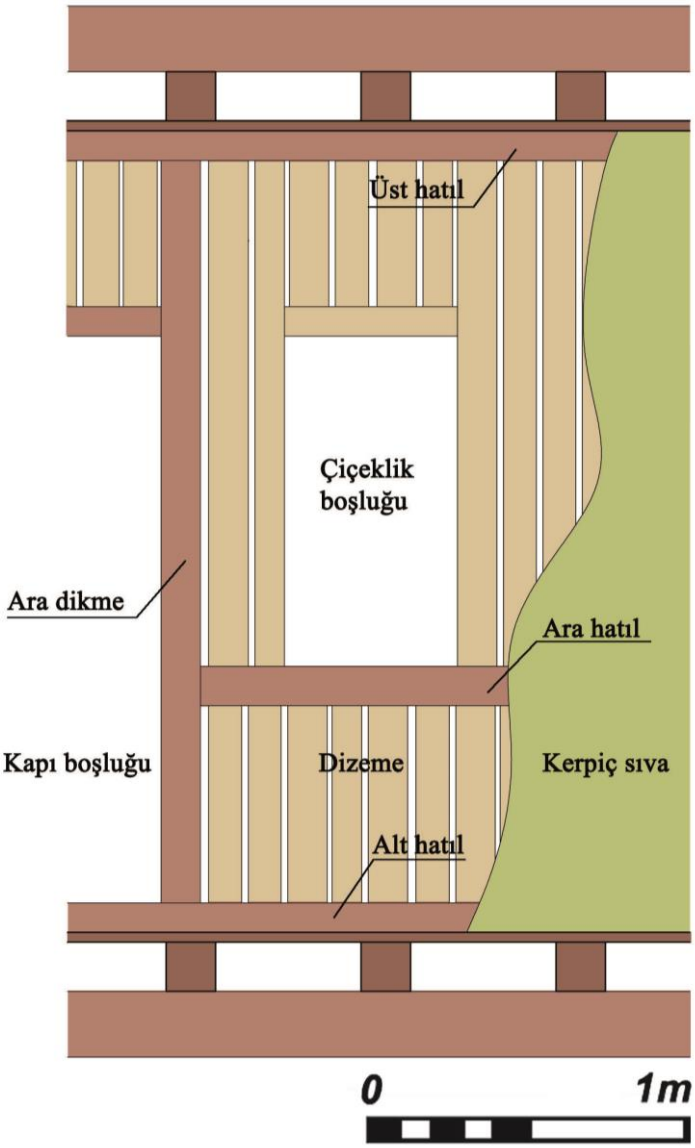
Şekil 4.20. Yüklük ve odunluk detayı Env.20

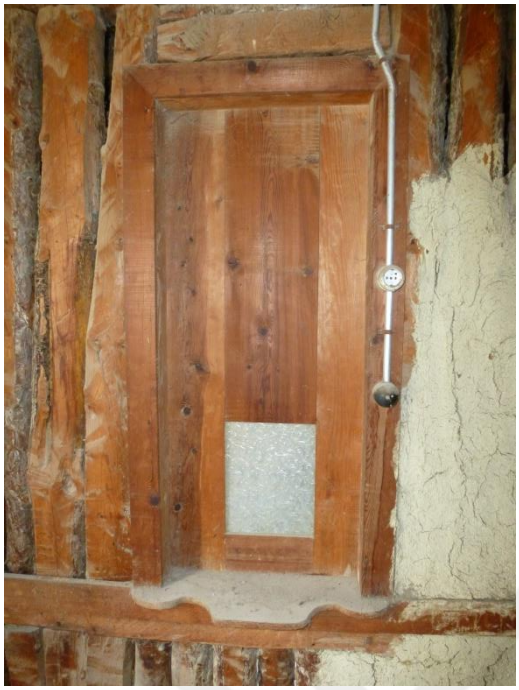
Resim 4.29. Yüklük örnekleri

Çiçeklikler

Köydeki konutlarda yapılan incelemelerde çiçekliklerin odaların hayata bakan cephelerine yerleştirildikleri görülmektedir. Bazı örneklerde kapıya bitişik olmakla birlikte örneklerin çoğunda kapıya 30-45 cm mesafede bulunmaktadırlar. İç duvar yapım sistemlerinde dolgu malzemesi olarak dikey kullanılan dizemelerde boşluk bırakılmakta ve çiçekliğin yerleştirilmesine imkan sağlamaktadır (Şekil 4.21) (Resim 4.30). Altta ara hatıl ile üstte ise kapı üstü hiza alınacak şekilde 100-120 cm yüksekliği bulunmakla birlikte daha geniş veya dar olan örneklerine rastlanmaktadır.

Şekil 4.21. Çiçeklik duvar detayı Env.112

Resim 4.30. Çiçeklik detayı Env.112

Genel anlamda kaplarda yapıldığı gibi çepeçevre ahşap pervazı bulunmakta orta kısımı ise ahşap plakalar ile kapatılmaktadır. Hem iç kısımdaki ahşap plakalara hem de pervazların yontularak dekoratif pahlar oluşturması sağlanmıştır. Plakalar ve pervazlar çiviler ile bir araya getirilmiştir. Alt kısmında dışarıya çıkıntı yapan raflar bulunmakla birlikte üst kısımlarda ilave raf eklenmiş örnekleri de bulunmaktadır. Yapılan incelemelerde sadece oda içerisine veya sadece hayata bakan "tek cepheli" ve iki cepheye de bakan "iki cepheli" örnekleri bulunmakla birlikte iki ana tipoloji kurgusu oluşturulmuştur (Şekil 4.22).

Şekil 4.22. Çiçeklik tipolojileri

Tek cepheli örneklerde; iç duvarda bırakılan boşluğun bir cephesine çiçeklik yerleştirilmekte, diğer cephesinde kalan girinti ise kerpiç sıva ile sıvanmaktadır. Bu sayede

duvara gömülen mimari elemanın bir tarafından kullanılması mümkün iken diğer cepheden çiçekliğin varlığı belli olmamaktadır. Tek cepheli çiçeklikler ise tasarım durumlarına bağlı olarak; iç kısmında, yontularak pah verilmiş ve az süslemeli paneller ile kaplanan “panelli çiçeklik”, pervaz içerisine yerleştirilen ve hiçbir detay ve işleme içermeyen “yalın çiçeklik” ve orta kısmında kemerli desen ile birlikte boşluk bırakılan ve kerpiç sıva ile doldurularak üzerinin boyanması sağlanan “kerpiç dolgulu çiçeklik” olmak üzere 3 ayrı alt başlığa ayrılmıştır (Resim 4.31).

Resim 4.31. Tek cepheli çiçeklik örnekleri

İki cepheli çiçeklikler de “panelli çiçeklik”, “ küçük camlı çiçeklik” ve “geniş camlı çiçeklik” olmak üzere üç alt başlığa ayrılmıştır. İki cepheli panelli çiçekliklerde pervaz içerisinde birbirine çiviler yardımı ile bağlanan yontma, pahlı ve desenli modeller bulunmakla birlikte, kullanılan tasarımın çiçekliğin diğer cephesinde de aynen uygulandığı görülmektedir. Küçük camlı tiplerde ise panelli tasarımda olduğu gibi değişken tasarımlara yer verildiği ancak çiçekliğin ortasında ve genelde kareye yakın en boy oranlarında bir cam açıklığın olduğu görülmektedir. Diğer cephesinde ise sadece çerçeve içerisinde cam açıklığın olduğu görülmektedir. Geniş camlı çiçeklik modelinde ise aynı panelli modelde olduğu gibi çiçeklik kurgusu tamamlanmakta ancak orta kısmında tasaraımlı uyumlu olarak daha geniş bir açıklık bırakılmakta ve bu açıklıkta cam kullanılmaktadır. Küçük camlı modelde ikinci cephede sadece cam ve çerçevesi görünürken geniş camlı tipteki çiçekliklerde iki cephede de aynı tasarım uygulanmakta ve iki taraftaki raflar da kullanılabilmektedir (Resim 4.32).

Resim 4.32. İki cepheli çiçeklik örnekleri

Sergenler

Sergenler üzerine çeşitli malzemelerin konulabilmesi için depolama amacıyla yapılmışlardır. Aynı zamanda oda içerisinde bulunan dekoratif ögelerden bir tanesidir. Çiçeklik ve yüklük arasında kapı hizası üstüne denk gelen yatay hatıl boyunca ve yüklüğe doğru uzanmaktadır. "Çok katlı" ve "tek katlı" sistem olmak üzere iki ana tipoloji oluşturulmuştur (Resim 4.33). Çok katlı sistemde raflar genellikle üç veya dört sıradan oluşmaktadır. Rafların bir ucu yüklüğün bulunduğu ahşap kaplamaya, diğer ucu ise çiçeklik kenarında düşey doğrultuda kullanılan mesnet ahşap bağlatısına çiviler yardımı ile sabitlenmektedir. Genel anlamda bezeme bulunmamakla birlikte çiçeklik kenarındaki mesnet parçalarda dairesel formlu hareketler görülmektedir. Tek katlı raf sistemleri ise sadece yüklük ve cin dolaplarının önünde görülmektedir. Bazı örneklerde duvar boyunca, yüklük önünden çiçekliğe kadar uzandığı da görülmektedir.

Tüm raf plakalarının uç kısımlarında, raf boyunca uzanan ve yontularak oluşturulan kanal işlemeleri bulunmakla birlikte başka süsleme ve işlemelere yer verilmemiştir.

Resim 4.33. Sergen örnekleri

4.2. Yığma Taş Sistem

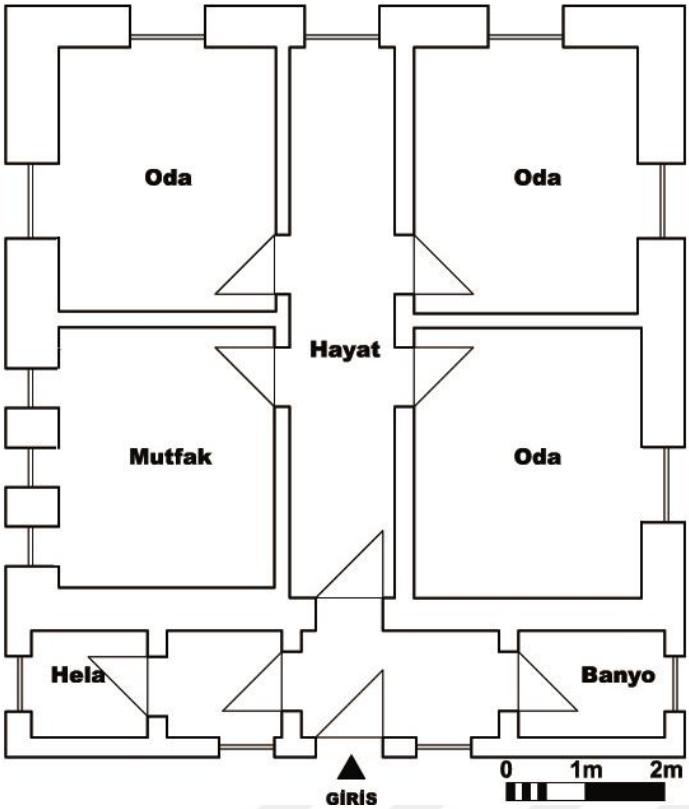
Köyde bulunan bir diğer taşıyıcı sistem ise yığma sistemdir. Köydeki yapı stoğu gözden geçirildiğinde, konutlardan sadece bir tanesinin, nitelikli taş yığma sistem olduğu görülmektedir (Resim 4.34).

Resim 4.34. Taş yığma sistem Env.115

4.2.1. Taşıyıcı sistem ve duvarlar

Temelden başlamak üzere, tüm sistemde bölgeden elde edilen taşların kullanıldığı görülmektedir. Daha geniş ve büyük kütleye sahip olan taşlar daha alt kısımlarda kullanılmıştır. Taşlara elde yontularak şekil verilmiştir. Taşlar arasında çimento esaslı harç kullanılmaktadır. Dış duvarların kalınlığı 50-60 cm arasındadır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. Kat planı Env.115

Dış duvarlar üzerinde kirişler oluşturulmuş ve yerinde dökme beton ile tavan döşemesi oluşturulmuştur. Dış cephesinde sıva kullanılmamıştır. İç duvarlarda ise yine taş malzeme kullanılmış olup, duvar kalınlıkları 20-25 cm arasındandır. İç duvarlarda çimento esaslı sıva kullanılmış ve üzeri boyanmıştır.

4.2.2. Çatı

Kırma çatı tasarımı görülen yapıda 3 yöne kırma yapılmıştır. Yapının giriş cephesine sonradan ilave edilen mekanlar tarafında kırma sistem uygulanmamaış, kalkan duvar yapılması için açıklık bırakılmıştır (Resim 4.35). Kaplama malzemesi olarak marsilya kiremit kaplaması kullanılan yapıda yağmur oluğu bulunmamaktadır.

Resim 4.35. Giriş cephesi çatı açıklığı Env.115

4.2.3. Mimari elemanlar

Yapı içerisi incelendiğinde, çalışma alanında bulunan cin dolabı, yüklük, sergen ve çiçeklik gibi geleneksel mimari elemanların kullanılmadığı veya kaldırıldığı görülmektedir. Yalnızca kapılarda, diğer konut örneklerinde de kullanılan çift katmanlı kapılar kullanılmıştır (Resim 4.36). Pencerelerde yapılan değişikliklere bağlı olarak PVC cam sistemleri kullanılmaktadır. Yapıda geleneksel pencere örnekleri bulunmamaktadır.

Resim 4.36. Çift katmanlı kapı örneği Env.115

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE GELENEKSEL YAPILARIN KORUMA SORUNLARI

Güneyce Köyü'nde yapılan araştırmalar ve gözlemler neticesinde, köyde bulunan sorunların saptanması, kayıt altına alınması ve değerlendirimesi sağlanmıştır. Alanda bulunan fiziksel, sosyal ve yapısal yetersilikler saptanmıştır. Alanda olanakların tespit edilmesi ve yeni imkanların sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

5.1. Çalışma Alanının Kent İle Olan İlişkileri

Çalışma alanında köy halkının geçimini sağlamasına yönelik fazla imkanları bulunmaması köyden göçün en önemli nedenlerinden biridir. Ayrıca en yakın market, sağlık ocağı, eczane ve eğitim alanının ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. Yerel halkın yaşamsal ana ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için ilçe merkezine veya kent merkezine ulaşmaları gerekmeketedir. Ayrıca yapı sahiplerinin vefat etmesi ve genç nesillerin şehir hayatını, köy hayatına tercih etmeleri, iş, eğitim ve ana yaşamsal sebepler neticesinde evler boş kalmakta ve köhnemeye başlamaktadır. Çalışma alanında bulunan sıkıntılara rağmen hayatın devam ettirilmesi ve mevcut yapılara sahip çıkılıp, kültürel mirasın sürdürülmesine olanak sağlanması amaçlanmaktadır.

5.2. Çalışma Alanının Çevresel Değerleri

Yapılan incelemelerde köy ve çevresinde bulunan ve köyün korunması ve gelişmesi açısından önem arz eden değerler şu şekilde sıralanmıştır (Harita 5.1) (Ek-16) (Harita 5.2) (Ek-17).

-Geleneksel yapım tekniği ile yapılmış 103 adet konut bulunması ve farklı yapım tekniklerinin bir arada bulunması.
-Her yıl yapılan hacet bayramları sayesinde turistik potansiyellerinin olması
-Osmanlı kayıtlarında adı geçen bir köy olması ile birlikte köklü geçmişe sahip olması.
-Kent merkezlerine ve sanayi yapılaşması olan bölgelere uzak olması sebebi ile temiz hava ve temiz bir doğaya sahip olması.

-Karakiriş Dağlarına bakan cephede kurulması sebebi ile yapılmış ve yapılacak olan konutlara açık vista imkanları sağlaması.

-Otopark ve kültürel alanlar gibi yeniden işlev verilebilecek mülkiyetli ve mülkiyetsiz alanlara sahip olması.

-Geleneksel sokak kurgusunun oluşmasına imkan sağlayan sokaklara sahip olması.

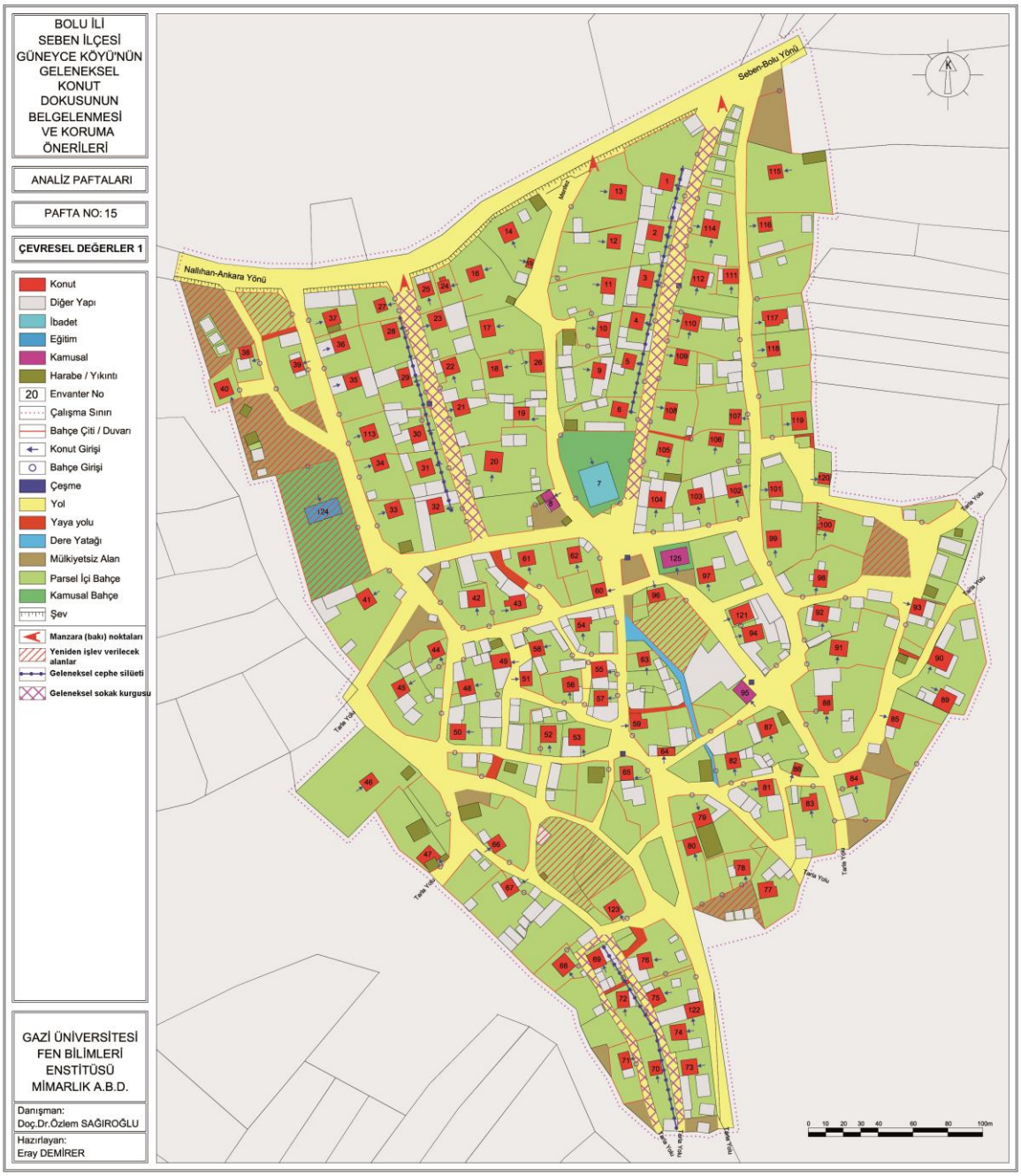
-Geniş ve düz bir mera alanında sahip olması ile yapılacak olan festival ve etkinliklere kolaylıkla ev sahipliği yapabilecek olması.

-Köyün 10,5 km kuzeybatısında, Mudurnu Dodurga Köyü sınırları dahilinde 101 ada 239 parsel numaralı taşınmaz üzerinde olan ancak resmi kayıtlarda görülmeyen bir adet yaylasının bulunması.

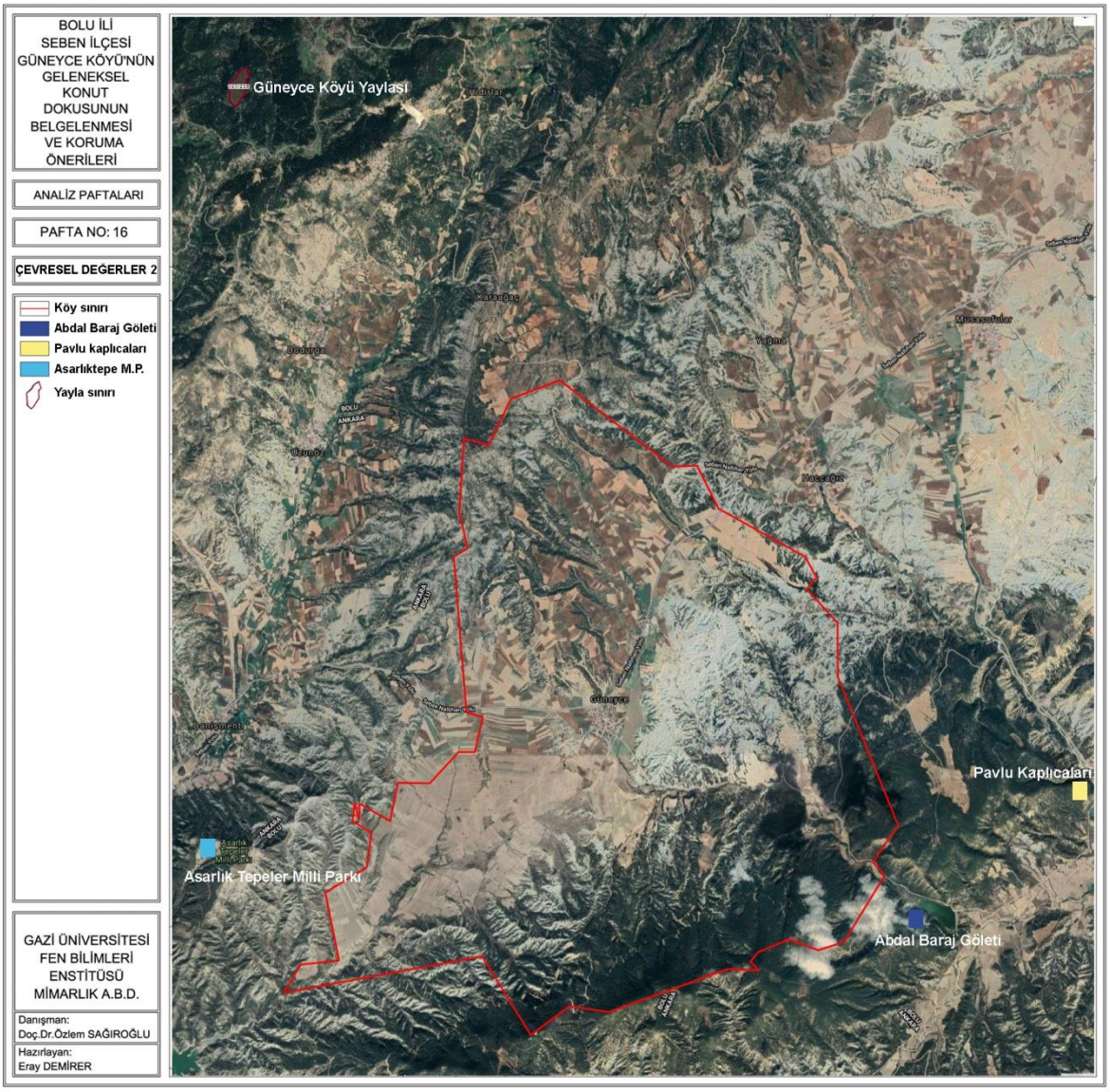
-Köyün 5 km güney batısında Ankara Nallıhan sınırları içerisinde Asarlık Tepeler Milli parkının bulunması.

-Köyün 4,5 km güney doğusunda Abdal Baraj Göletinin bulunması.

-Köyün 5,8 km doğusunda Pavlu Termal Kaplıcalarının bulunması

Harita 5.1. Çevresel değerler paftası-1

Harita 5.2. Çevresel değerler paftası-2

5.3. Çalışma Alanının Sorunları

Köyde bulunan sorunlar; yapılan incelemeler, çalışmalar, yerel halk ile kurulan diyaloglar ve çalışma yapıldığı süre boyunca elde edilen görsel analizler neticesinde fiziksel ve sosyal sorunlar ile yapısal ve mimari sorunlar olmak üzere iki alt başlıkta değerlendirilmektedir.

5.3.1. Fiziksel ve sosyal sorunlar

Yapılan çalışmalar neticesinde köyde bulunan ve tespit edilen fiziksel ve sosyal sorunlar şu şekilde sıralanmaktadır;

-Köyde iş imkanının kısıtlı olması, hayvancılık ve tarımdan başka alternatifin olmaması.
-Ana yol kenarında olmasına rağmen kent merkezine uzak konumda bulunması.
-Köy içindeki yollarda iyileştirme yapılması amacı ile döşenmiş olan kilitli parke taş sisteminin, köydeki tüm iç yollara henüz döşenmemiş olması.
-Temiz su içme hattı ile kanalizasyon sisteminin yenilenmesi ihtiyacı ve arıtma sistemi olmaması
-Yapıların çoğunlukla ahşap olması ve yüksek oranda yangın tehlikesi arz etmesi. Yangın hidrantı sisteminin yetersiz olması.
-Bayram, düğün, cenaze ve kutlama gibi özel ve kalabalık günlerde araçların depolanabileceği otopark alanlarının eksik olması,
-Azalan nüfusa bağlı olarak terk edilen yapıların zamanla göçük tehlikesi yaratmasına bağlı olarak güvenlik tehlikesi yaratması.

5.3.2. Yapısal ve mimari sorunlar

Yapılan çalışmalar neticesinde köyde bulunan ve tespit edilen yapısal ve mimari sorunlar şu şekilde sıralanmaktadır;

-Cephede kullanılan kerpiç sıvanın zamanla dökülmesi ve yağmur etkileri ile erimesi sebebi ile veya hiçbir sıva uygulamsı yapılmayan yapılarda açıkta kalan ana taşıyıcı sistemin su ve nem gibi etkenlere maruz kalarak çürümesi ve dayanımını kaybetmesi.
-Ana taşıyıcı sistemdeki ahşap kolon ve kiriş mazlemelerde meydana gelen çürümeler ve bozulmaların yerine betonarme kolon ve kiriş sistemin kullanılması ve böylece ahşap sistem ile betonarme sistemin karma kullanım sergilemesi.
-Çatılarda aslına uygun olmayan güncel kiremit malzemeleri ile metal veya bitümlü levha sistemlerinin kullanılması.
-Onarım ihtiyacı bulunan yapıların genellikle mal sahiplerinin kendileri tarafıdan, özgün dokuya uyumlu olmayan malzemelerin kullanılması ile gelişi güzel bir biçimde yapılıyor olması.
-Özgün dokuya sahip olan yapıların onarım ve tadilatlarında ahşap işçiliğini bilen usta ve yetişmiş eleman eksikliğinin olması.
-Kullanıcı ihtiyaçlarına bağlı olarak ilave yapılması gereken eklentiler veya yeni yapıların, geleneksel doku ile uyuşmasına özen gösterilmemesi.

-Daha kolay ulaşılabilir olması sebebi ile güncel ancak uyumsuz olan briket, turuncu tuğla, pvc esaslı malzeme, yonga levha gibi güncel malzemelerin kullanılması.
-İç mekenalarda odalar dahilinde güncel ocak ve lavabo sistemlerinin bulunmaması sebebi ile bazı cin dolabı veya yüklük gibi nişlerin lavabo ve mutfak olarak kullanılması.
-Yine mutfak ihtiyacına bağlı olarak odalardan birinin ortak mutfak olarak kullanılmaya başlanması.
- Ortak banyo ihtiyacının güncel çözümler ile karşılanabilmesi için, ayranlık ve hela gibi alanlarda tasarım değişikliğine gidilerek banyo gibi alanların oluşturulması.
-Çatılarda ısı ve su yalıtımı kullanılmaması ve çatı malzemelerinin bakımsız olması sebebi ile üst katları su alan yapılarda, oda içerisinde tavanda pvc esaslı kaplama malzemelerinin kullanılması.

5.4. Çalışma Alanının Olanakları

Çalışma alanının şehre olan mesafesi, yakın çevresinde sanayileşmenin bulunmaması, temiz doğası ve ormanlık bir çevresi olması sebebi ile doğal bir coğrafyada bulunmaktadır. Ayrıca geleneksel yapılara ev sahipliği yapması ve kültürel ve mimari değerleri sürdürüyor olması yeni ve uygulanabilir fikirlere ev sahipliği yapmasını sağlamaktadır. Bu fırsatlar dahilinde değerlendirilebilecek olanaklar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır;

-Bolu-Ankara karayolu üzerinde bulunması tanıtım, reklam ve ulaşım imkanlarını kolaylaştırmaktadır.
-Ana yol üzerinde olması dolayısı ile
-Köy içerisinde bulunan ve kullanılmayan mülkiyetsiz alanların etkinlik alanı, otopark ve tanıtım amaçlı kullanılabilmesi
-Yapılan incelemelerde yıkılmaya yüz tutmuş ve harabe durumda konut bulunmaması dolayısı ile koruma çalışmalarının daha kolay yürütülmesine olanak sağlaması.
-Köyün, Bolu-Ankara karayolunun alt kotunda kalması sebebi ile yol kenarlarına yapılacak seyir ve bakı teraslarının köyün tanıtımına katkı sağlaması.
-Mevcut yapıların birbirine çok yakın olaması ve konutların bahçelerinin bulunması sebebi ile korumaya bağlı olarak pansiyon, kültür evi, restoran, müze gibi konut harici farklı niteliklerle kullanılmasına imkan sağlaması.
-Köyün yaylasının bulunması ve bu yaylanın festival ve buluşmalara ev sahipliği yapabilmesinin sağlanması.

5.5. Geleneksel Yapıların Değerlendirilmesi

Yapılan çalışmalarda oluşturulan 125 adet envanter numarasından 103 adet geleneksel dokuya sahip olan konuttan 63 tanesi iç değerlemeye tabi tutulmuştur.

Toplamda 125 adet envanter numarasından betonarme ve prefabrik gibi yeni nesil yapım sistemlerine sahip olan 20 adet yapı hariç tutulmuş ve toplamda 105 adet yapı dış değerlemeye tabi tutulmuştur. Dış değerlemesi yapılan 105 adet yapının; 1 tanesi eski çamaşırhane, 1 tanesi köy ilkokulu ve 103 adeti ise konuttan oluşmaktadır.

5.5.1. İç değerlendirme

Köyde bulunan geleneksel yapılardan 63 tanesinin içerisine girilebilmiş, plan şemalarına, mekanlara ve mimari elemanlara olan müdahalelere göre; çok değişmiş, orta seviyede değişmiş, az değişmiş ve ender olmak üzere 4 ayrı alt başlık oluşturulmuştur (Şekil 5.1).

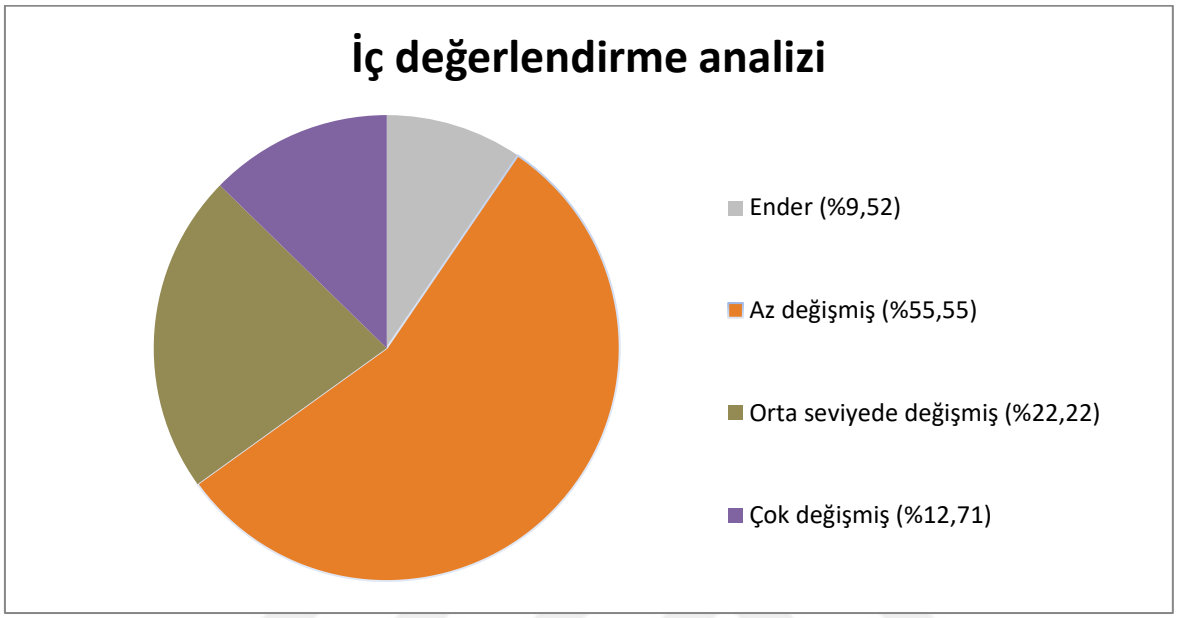
Çok değişmiş örnekler kapsamında; hem plan şemalarının değiştirildiği ve ilave mekanların oluşturulduğu hem de içerideki cin dolabı, yüklük, ocak ve çiçeklik gibi mimari elemanların kaldırıldığı örnekler değerlendirilmiştir.

Orta seviyede değişmiş örnekler kapsamında; plan şemalarının değiştirilmediği ve ilave mekanların oluşturulmaksızın sadece banyo mekanı oluşturulan ve abdestlik, hela kısımlarına müdahale edilen ve içerideki cin dolabı, yüklük, ocak ve çiçeklik gibi mimari elemanların kaldırıldığı örnekler değerlendirilmiştir.

Az değişmiş olan örnekler kapsamında; plan şemaları değiştirilmemiş ancak sadece banyo mekanı oluşturulan ve abdestlik, hela kısımlarına müdahale edilen ve ahşap elemanların boyandığı örnekler değerlendirilmiştir.

Ender olan örnekler kapsamında; hem plan şemaları değiştirilmemiş hem de mimari elemaların bütünlüğünü koruduğu örnekler değerlendirilmiştir.

Değerleme sonucunda içine girilebilen toplamda 63 konuttan 6 tanesi ender, 35 tanesi az değişmiş, 14 tanesi orta seviyede değişmiş ve 8 tanesi de çok değişmiş olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.1 İç değerlendirme analizi

5.5.2. Dış ve yapısal değerlendirme

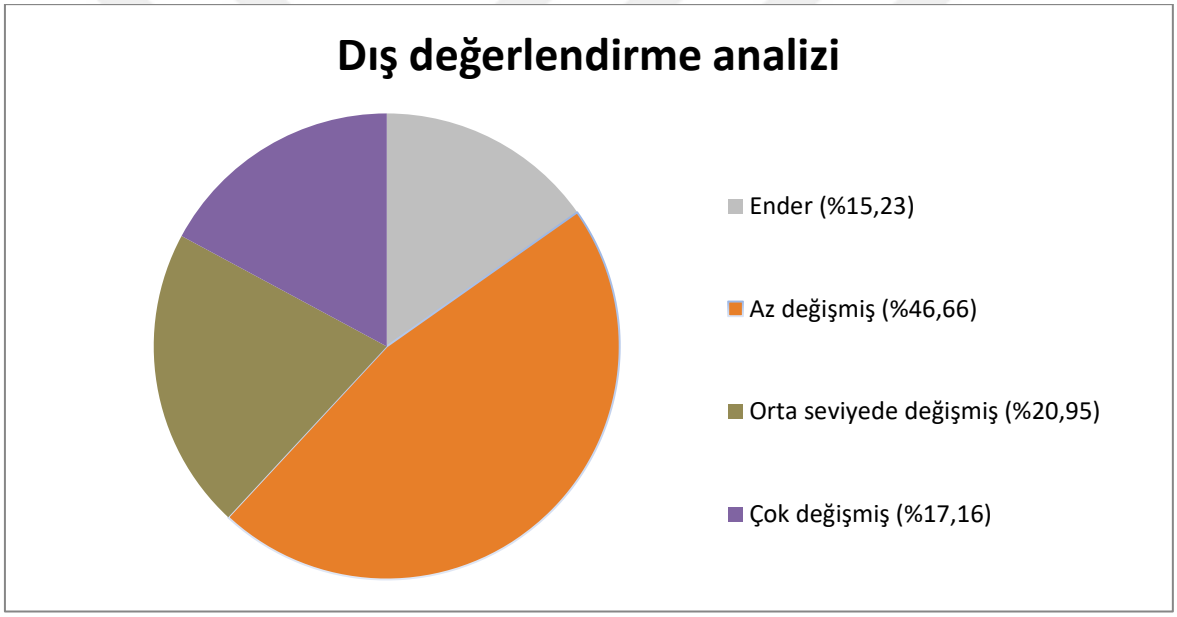
Köyde bulunan 103 adet gelenksel dokuya sahip konut yapısı, 1 adet çamaşırhane ve 1 adet de köy okulu incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda çok değişmiş, orta seviyede değişmiş, az değişmiş ve ender olmak üzere 4 ayrı alt başlık oluşturulmuştur (Şekil 5.2).

Çok değişmiş olan örnekler kapsamında; konutlara yapılan ilave mekanları bulunan, taşıyıcı sisteme ilave edilmiş veya güncel mantolama sistemleri ile cephe kaplaması yapılmış, çatı ve kapı, pencere sistemleri değiştirilmiş olan örnekler değerlendirilmiştir.

Orta seviyede değişmiş olan örnekler kapsamında; konutların dış cephelerinde tadilat amaçlı tuğla, briket veya çimento esaslı malzemeler gibi güncel malzeme kullanılan örnekler ile bunlara ilaveten çatı ve kapı, pencere sistemlerine müdahale edilmiş örnekler değerlendirilmiştir.

Az değişmiş olan örnekler kapmasında; konutların dış cephelerinde yalnızca çatı sistemleri ile kapı ve pencere sistemlerine müdahale edilen örnekler değerlendirilmiştir.
Ender olan örnekler kapsamında ise; konutların ilk yapıldığı hali ile duran ve hem taşıyıcı sistem hem de dış cephe elemanları bakımından hiçbir değişiklik uygulanmayan konut örnekleri değerlendirilmiştir.

İçine girilip girilememesine bakılmaksızın toplam 1 adet çamaşırhanenin, 1 adet köy okulunun ve 103 adet geleneksel konutun dış ve yapısal değerleme kapsamında incelendiğinde; 16 yapının ender, 49 yapının az değişmiş, 22 yapının orta seviyede değişmiş ve 18 yapının ise çok değişmiş olduğu görülmektedir.

Şekil 5.2. Dış değerlendirme analizi

5.5.3. Genel değerlendirme

Genel değerlendirmede iç ve dış değerlendirmede elde edilen veriler birleştirilmiştir. İç değerlemesi yapılamayan yapılarda ise dış değerlendirmeler esas alınmış ve yapıların durumuna esas toplam analiz sonuçları belirlenmiştir (Çizelge 5.1) (Çizelge 5.2).

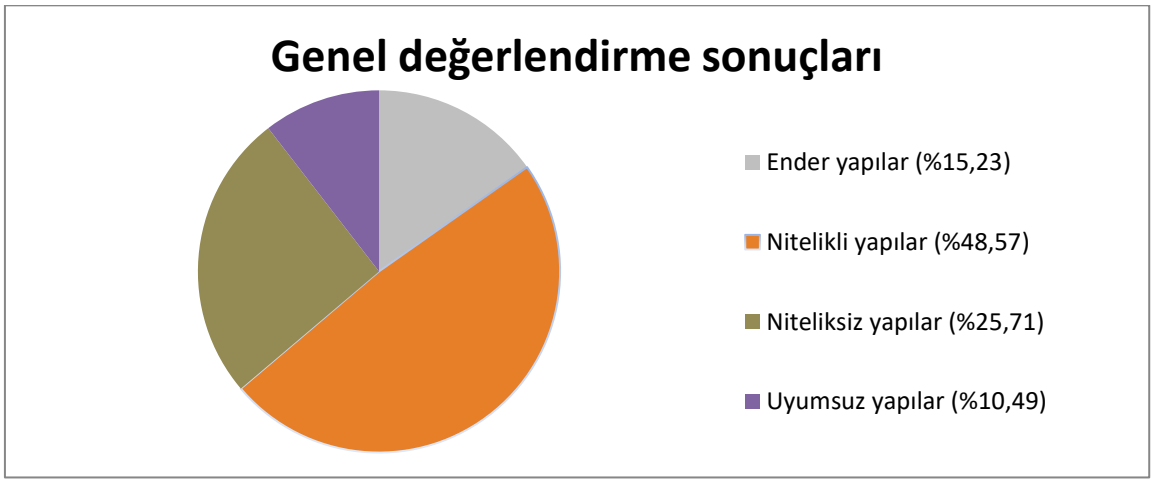
Çizelge 5.1. Genel değerlendirme çizelgesi

GENEL DEĞERLENDİRME		DIŞ DEĞERLENDİRME			
		Ender	Az değişmiş	Orta seviyede değişmiş	Çok değişmiş
İÇ DEĞERLENDİRME	Ender	E-E	E-A	E-O	E-Ç
	Az değişmiş	A-E	A-A	A-O	A-Ç
	Orta seviyede değişmiş	O-E	O-A	O-O	O-Ç
	Çok değişmiş	Ç-E	Ç-A	Ç-O	Ç-Ç

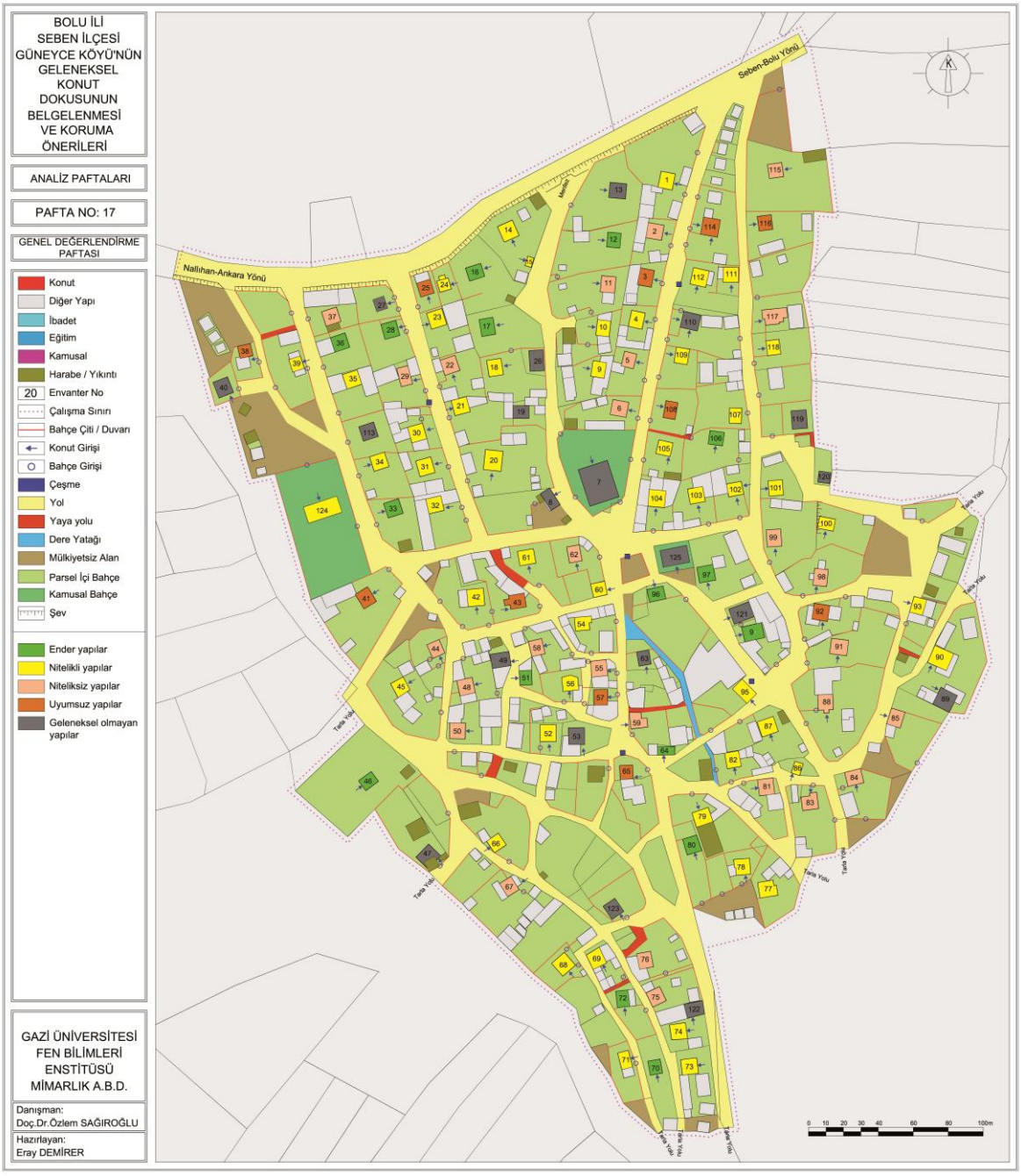
Çizelge 5.2. Genel değerlendirme sonuç çizelgesi

Ender yapılar	E-E, E-A, A-E
Az müdahale görmüş yapılar	O-E, O-A, A-A, A-O, E-O
Orta seviyede müdahale görmüş yapılar	Ç-E, Ç-A, Ç-O, O-O, O-Ç, A-Ç, E-Ç
Çok müdahale görmüş yapılar	Ç-Ç

Buna göre değerlemesi yapılan 105 adet yapının; 16 tanesi "ender" yapılar, 51 tanesi az müdahale görmüş "nitelikli" yapılar, 27 tanesi orta seviyede müdahale görmüş ve "niteliksiz" olarak değerlendirilen yapılar ve 11 tanesi de çok müdahale görmüş ve "uyumsuz" olarak nitelendirilen yapılardır (Şekil 5.3) (Harita 5.3) (Ek-18).

Şekil 5.3. Genel değerlendirme sonuçları grafiği

Harita 5.3. Genel değerlendirme paftası

6. GENEL MÜDAHALE KARARLARI

Güneyce Köyü'nde yer alan yapılar bölgenin özgün nitelikli yapılarındandır. Yapılar büyük ölçüde özgünlüğünü muhafaza etmiş durumdadır. Bu yapıların korunması ile ilgili resmi bir çalışma bulunmamakla birlikte korumaya yönelik plan çalışmaları yapılmalı, kadastro ve imar uygulamaları ile yeni yapılaşacak bölgeler belirlenmeli, mevcut yapıların ise korunması sağlanmalıdır. Tezin bu bölümünde bölgeye ve yapılara ilişkin müdahale karaları alınmakta ve koruma önerileri getirilmektedir.

6.1. Alana Yönelik Müdahale Kararları

Bu kısımda çalışma alanına ait ulaşım ve altyapı sorunlarının giderilmesi ve alan ile ilgili genel çözüm önerilerinin getirilmesi sağlanacaktır.

6.1.1. Altyapı ve ulaşım kararları

- İç yolların genelde geniş ve düzenli olduğu köyde, ara yollar bakıma ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca köy içinde yapılan kilitli parke taş uygulamasının arttırılması köyün daha düzenli ve korunaklı olmasına olanak sağlayacaktır.

-Köy içerisinde elektrik, su ve kanalizasyon gibi altyapılar genelde mevcut olup bakım ve onarım gerektirmektedir. Köyde bulunan şebeke suyu miktarının az olması ile ilgili gerekli çalışmaların yürütülmesi sağlanmalıdır.

-Köy içerisinde bulunan eski çeşmelerin aktif hale getirilmesi sağlanmaldır.

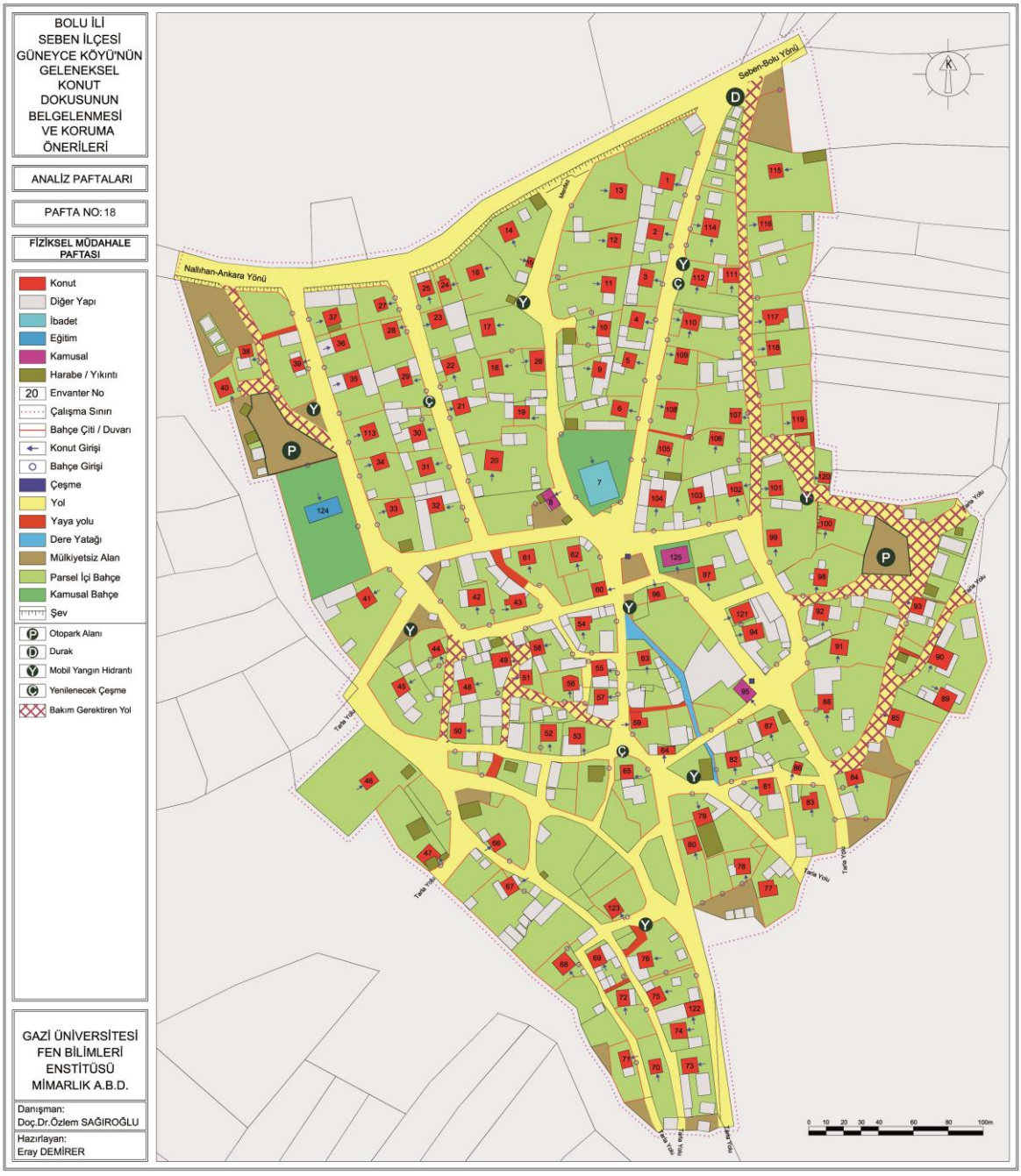
-Yine köy içerisinden geçen ve genelde kuru durumda bulunan Sömbelli Dere yatağının temiz ve bakımlı tutularak olası yağış anında köyün zarar görmesinin önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

-Özel gün ve haftalarda köyün ziyaretçi sayısının fazla olduğu zamanlarda kullanılmak üzere uygun ve geniş noktalarda araç otopark alanları belirlenmiştir.

-Nallıhan-Seben ana yoluna cephe konumda bulunan köy için ana yol kenarlarında uygun durak tasarımı yapılmalı ve indirme bindirme noktası belirlenmiştir.

-Daha önce yukarıköyde çıkan yangına bağlı olarak köyün mevcut yerine taşındığı bilinmekle birlikte buna bağlı olarak yapılar arası mesafeler her ne kadar geniş bırakılmış olsa da olası başka yangın anında yapıların zarar görmesini engellemek adına mobil yangın

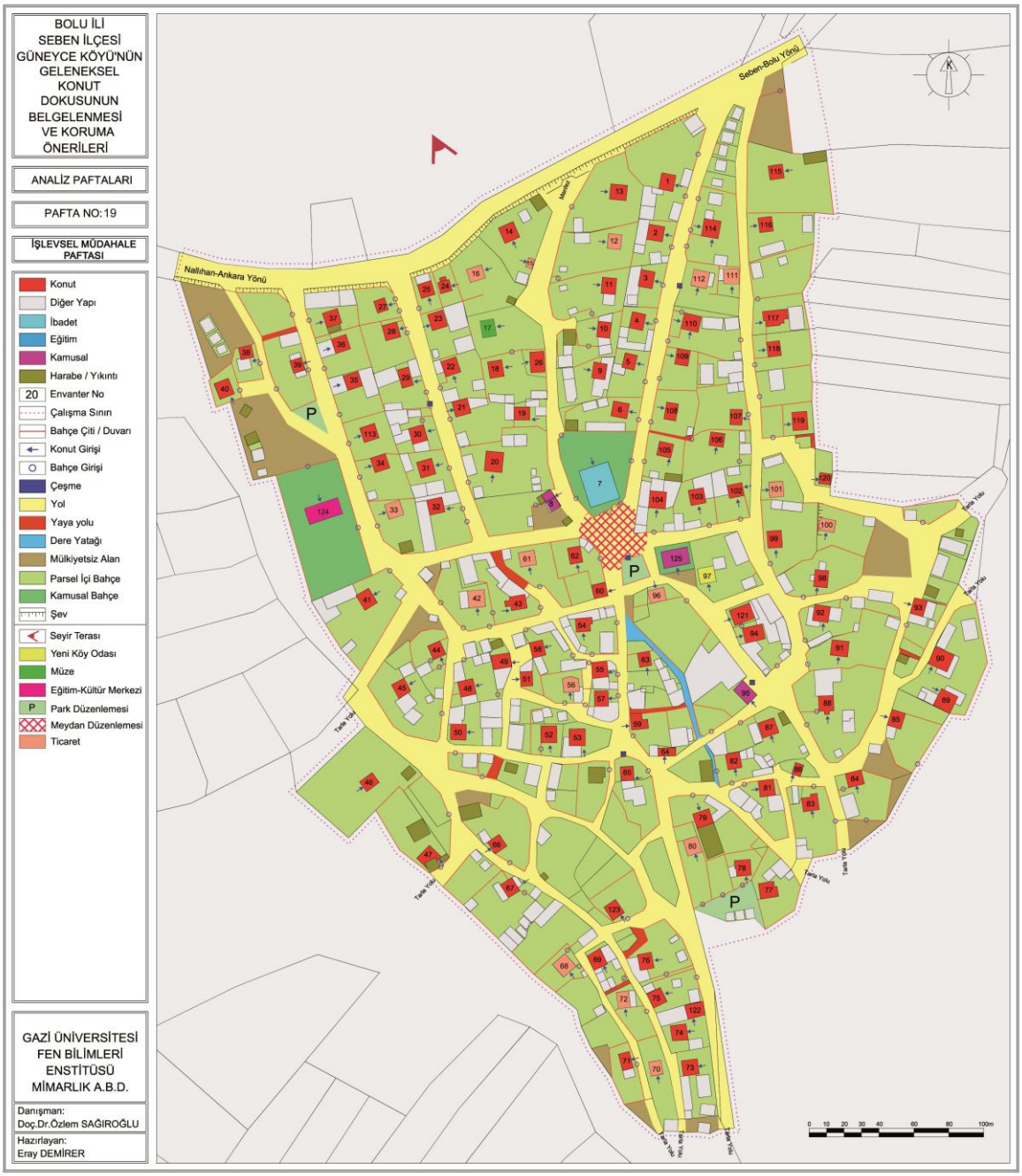
hidrantlarının yapılması sağlanmalıdır. Bu doğrultuda uygun alanlara mobil yangın hidrant noktaları belirlenmiştir (Harita 6.1) (Ek-19).

Harita 6.1. Fiziksel müdahale paftası

6.1.2. Çalışma alanına yönelik müdahale kararları

- Köy meydanına müdahale edilerek sadece kilitli parke taşları ile döşenmesi değil aynı zamanda çevresinde aydınlatma elemanları ve yöresel dokuya uygun kent mobilyaları ve payzaj düzenlemelerinin yapılması gerekmektedir.
-Köyde belirli noktalarda bulunan çöp konteynerlerinin yöresel dokuya uygun olarak daha düzenli konulması gerekmektedir.
-Arsaların çevresinde bulunan düzensiz tel çit vb. uygulamaların daha geleneksel olan taş duvar veya daraba şeklinde ahşaptan yapılmasının sağlanması gerekmektedir.
-Köy meydanının hemen yanında bulunan niteliksiz çocuk parkının daha nitelikli olanı ile değiştirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yine çocuklara yönelik ilave park alanları belirlenmiştir.
-Nallıhan-Seben yolu üzerinde bulunan ve köyün doğrudan izlenebileceği hakim noktada bulunan bayrak direğinin olduğu noktada seyir terası alanı belirlenmiştir.
-Yine köy meydanı yanında bulunan ve yöresel dokuyla uyumlu olmayan köy odası ve muhtarlık binasının yerine, köy evi ve odası olarak kullanılması için atıl vaziyette bulunan konutlardan bir tanesi belirlenmiştir.
-Geleneksel mirasın sürdürülebilmesi ve bölgenin geçmişinin sergilenmesi için müze olarak kullanmak amacı ile mevcut konutlardan bir tanesi belirlenmiştir..
-Toplantı ve eğitim amaçlı etkinliklere imkan sağlaması amacı ile köy ilkokulunun eğitim-kültür merkezi olarak kullanılması önerilmiştir.
-Ayrıca alışveriş imkanı sağlayan market vb. donatılar için ticaret yapılabilecek yapılar belirlenmiştir (Harita 6.2) (Ek-20).

Harita 6.2. İşlevsel müdahale paftası

6.2. Yapılara Yönelik Müdahale Kararları

Çalışma alanında bulunan geleneksel yapım sistemine sahip 103 adet konut ve 2 adet kamusal yapıya ilişkin yapılan dış incelemelerde; eğer yapı içine girilebilmiş ise aynı zamanda iç değişiklikler de göz önünde bulundurularak mimari elemanlar, malzeme ve geleneksel detayların korunma durumuna bağlı olarak az değişmiş, orta seviyede değişmiş ve çok değişmiş olmak üzere üç kategoride değerlemeye tabi tutulmuşlardır (Ek-21).

Ayrıca çalışma alanında yine geleneksel yapım sistemine ait 103 konut ve 2 kamusal yapıya ilişkin yapılan yapısal ve strüktürel durum incelemelerinde; iyi, orta ve kötü olmak üzere üç kategoride değerlemeye tabi tutulmuşlardır (Bkz. Harita 3.19) (Ek-10).
Alanda bulunan ve geleneksel özellik göstermeyen 17 adet yapı ile kamusal 3 yapının ise yöresel değerler ile uyumlu olup uyumlu olmadığı yönünde çalışma yürütülmüş ve ayrıca bundan sonra yapılacak yapılar ile ilgili değerlemelerde bulunulmuştur (Ek-21).

Değerlemeye tabi tutulan yapıların her biri için ayrı ayrı yapı karneleri oluşturularak belgelenmiştir (Ek-22).

6.2.1. Yapılarda malzeme, mimari eleman değişiklikleri ve müdahale kararları

Yapılan incelemelerde Güneyce Köyü dahilinde 11 adet çok müdahale görmüş, 22 adet orta seviyede müdahale görmüş ve 70 adet az müdahale görmüş geleneksel konut bulunmaktadır. Ayrıca az müdahale görmüş 1 adet çamaşırhane ve 1 adet okul yapısı bulunmaktadır (Ek-21).

Geleneksel yapım sistemine sahip olmayan toplam 20 yapı için geleneksel nitelikteki mimari eleman değişikliklerinden söz edilmesi mümkün olmaması gerekçesi ile müdahale önerileri ilerleyen kısımlarda yeni yapılaşmaya yönelik müdahale kararları alt başlığı ile incelenmiştir (Bkz. 6.2.3).

<u>Çok müdahale görmüş geleneksel yapılara müdahale kararları</u>

Çok müdahale görmüş yapılarda aktif kullanım ve yaşantının sonuçlarına bağlı olarak; özellikle cephe kaplamalarının değiştirildiği ve yeni nesil mantolama sistemlerine yer verildiği, cam sistemlerinen güncel PVC tarzı malzemelerle güncellendiği, çatıların ise metal sac levahalar veya arduvazlı membran tarzı malzemler ile değiştirildiği görülmektedir. Ayrıca yine cephelerde ahşap veya kerpiç yerine kullanılan tuğla veya bims blok tarzı malzemeler ve çimento esaslı sıva uygulamarı en yaygın ve geleneksel olmayan hatalı müdahalelerdir. Ayrıca yapıların içinde yapılan incelemelerde yüklük, cin dolabı, ocak, çiçeklik gibi mimari elemanlardan arındırıldığı bu sayede yaşam alanlarının genişletildiği gözlemlenmektedir. Korumaya yönelik genel kararlar ise şu şekildedir.

-Yapılara ait rölöve,restorasyon ve restitüsyon projelerinin hazırlanması,
-Yapılara ilave edilen uyumsuz eklentilerin kaldırılması,
-Cephelerde kullanılan mantolama sistemleri yerine kerpiç sıva alternatiflerinin uygulanması,
-Güncel dolgu malzemeleri yerine ahşap, tuğla veya kerpiç dolgu kullanulması,
-İç mekanlarda kaldırılmış olan mimari elemanların aslına uygun olarak üretilerek tekrar kullanılanılır hale getirilmesi,
-Bozulmuş olan plan tipolojilerinin aslına uygun hale getirilmesi,
-Pencerelerde aslına uygun olarak ahşap malzeme seçimi ve uygun tipoloji kullanılması,
-Yapıların geleneksel görüntüsünü bozan uydu anteni, su ısıtma sistemi gibi eklentilerin, yapıların üzerinden alınarak uygun alanlara yerleştirilmesi,
-Çatılarda ise alaturka kiremit seçiminin esas olması.

Bahsedilen müdahaleler göz önünde bulundurularak;

-25, 38, 62, 114 numaralı konutlarda kullanılan ahşap karkas arası dolgu malzemelerinin aslına uygun hale getirilmesi,
-3, 25, 43, 57, 67, 85, 108, numaralı konutlarda kullanılan ve aslına uygun olmayan cephe kaplamalarının sökülüp yerine kerpiç esaslı sıva kullanılması,
-3, 25, 29, 38, 57, 62, 108, 114 numaralı konutlarda yapılan eklentilerin kaldırılarak aslına uygun plan tipolojilerinin uygulanması,
-3, 25, 29, 43, 57, 67, 114 numaralı konutlarda iç mekanlarda kaldırılan cin dolabı, yüklük, ocak, çiçeklik gibi mimari elemanların aslına uygun olarak tekrar üretilip kullanılır hale getirilmesi,
-3, 38, 43, 57, 62, 67, 85, 108, 114 numaralı konutlarda, konut tipolojisine uygun pencere tipolojisi seçimi ve ona uygun yeni ahşap pencerelerin kullanılması,
-3, 25, 29, 38, 43, 57, 62, 67, 85, 108, 114 numaralı konutlarda, çatı malzemelerinin aslına uygun olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Orta seviyede müdahale görmüş geleneksel yapılara müdahale kararları

Orta seviyede müdahale görmüş olan konutlar; ya sadece cephe değişikliği, veya sadece pencere ve çatı malzemesi ile birlikte belli başlı ufak plan tadilatlarının yapıldığı ancak

genel anlamda mimari elemanların korunduğu ve çok fazla uğraş gerektirmeksizin aslına çevrilebilecek geleneksel konut örnekleridir. Korumaya yönelik kararlar ise şu şekildedir.

-Yapılara ait rölöve,restorasyon ve restitüsyon projelerinin hazırlanması,
-İç mekanlarda kaldırılmış olan mimari elemanların aslına uygun olarak üretilerek tekrar kullanılanılır hale getirilmesi,
-Bozulmuş olan plan tipolojilerinin aslına uygun hale getirilmesi,
-Pencerelerde aslına uygun olarak ahşap malzeme seçimi ve uygun tipoloji kullanımının,
-Yapıların geleneksel görüntüsünü bozan uydu anteni, su ısıtma sistemi gibi eklentilerin, yapıların üzerinden alınarak uygun alanlara yerleştirilmesinin,
-Çatılarda ise alaturka kiremit seçiminin esas olması.

Bahsedilen müdahaleler göz önünde bulundurularak;

-6, 44, 48, 75, 83, 92 numaralı konutlarda kullanılan ahşap karkas arası dolgu malzemelerinin aslına uygun hale getirilmesi,
-21, 41, 58, 65, 99 numaralı konutlarda kullanılan ve aslına uygun olmayan cephe kaplamalarının sökülüp yerine kerpiç esaslı sıva kullanılması,
-2, 11, 21, 22, 41, 45, 50, 55, 59, 84, 88, 92, 115, 116 numaralı konutlarda yapılan eklentilerin kaldırılarak aslına uygun plan tipolojilerinin uygulanması,
-2, 45, 50, 55 numaralı konutlarda iç mekanlarda kaldırılan cin dolabı, yüklük, ocak, çiçeklik gibi mimari elemanların aslına uygun olarak tekrar üretilip kullanılır hale getirilmesi,
-6, 21, 22, 41, 45, 48, 50, 55, 58, 59, 99, 115, 116 numaralı konutlarda, konut tipolojisine uygun pencere tipolojisi seçimi ve ona uygun yeni ahşap pencerelerin kullanılması,
-2, 6, 11, 21, 22, 41, 44, 45, 48, 50, 55, 58, 59, 65, 75, 83, 84, 88, 92, 99, 115, 116 numaralı konutlarda, çatı malzemelerinin aslına uygun olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

Az müdahale görmüş geleneksel yapılara müdahale kararları

Az müdahale görmüş konutlar; genellikle sadece çatı ve pencere değişiklikleri ile yetinilen veya ilk yapıldığı hali ile terk edilen, atıl durumda olan ancak orjinalliği hiç bozulmamış olan ender yapılardan oluşmaktadır. Kullanılmayan yapılarda bozulma miktarı fazla

olmakla birlikte korumaya yönelik yapılacak uygulamalar da zaman geçtikçe zorlaşmaktadır. Korumaya yönelik kararlar ise şu şekildedir.

-Yapılara ait rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin hazırlanması,
-Cephe tadilatları yapılırken ahşap karkas arası dolgu malzemesi ve sıva seçimi yapının aslına uygun yapılmalı, varsa eskiyen dolgu malzemeleri yenilenmeli,
-Pencerelerde aslına uygun olarak ahşap malzeme seçimi ve uygun tipoloji kullanımının,
-Yapıların geleneksel görüntüsünü bozan uydu anteni, su ısıtma sistemi gibi eklentilerin, yapıların üzerinden alınarak uygun alanlara yerleştirilmesinin,
-Çatılarda ise alaturka kiremit seçiminin esas olması.

Bahsedilen müdahaleler göz önünde bulundurularak;

-9, 105, numaralı konutlarda çatı alınlığında kullanılan ve aslına uygun olmayan cephe kaplama malzemelerinin sökülüp aslına uygun hale getirilmesi,
-5, 20, 24, 37, 82, 91, 100, 102, 104, numaralı konutlarda yapılan eklentilerin kaldırılarak aslına uygun plan tipolojilerinin uygulanması,
-1, 4, 14, 82, 90, 103, numaralı konutlarda, konut tipolojisine uygun pencere tipolojisi seçimi ve ona uygun yeni ahşap pencerelerin kullanılması,
-1, 4, 9, 10, 14, 15, 17, 18, 20, 23, 28, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 39, 42, 52, 54, 56, 60, 61, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 81, 82, 86, 87, 90, 91, 93, 100, 101, 103, 104, 105, 109, 111, 112, 117, 118 numaralı konutlarda ayrıca, 95 numaralı çamaşırhane ve 124 numaralı köy okulunun çatı malzemelerinin aslına uygun olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

6.2.2. Yapılarda strüktürel sistem ve dolgu malzemelerine ilişkin müdahale kararları

Genelde kullanım dışı olan konutlar veya bakım yapılamayan konutlarda su alma, zemin oturması veya çürümeye bağlı sebepler, taşıyıcı sistemlerde yapısal bozukluklar oluşmasına sebep olmaktadır. Yapıların sadece taşıyıcı sistemleri değil aynı zamanda ahşap karkas arası kerpiç ve ahşap dolgularında da bozulmalara sebep olmakta, yapılar zamanla yıkılmaya yüz tutmaktadır.

Çalışma alanındaki geleneksel konutlar, yapılan yapısal ve strüktürel durum ile birlikte ahşap arası karkas dolgu ve yapısal bütünlük incelemelerinde iyi, orta ve kötü olmak üzere üç kategoride değerlemeye tabi tutulmuşlardır.
Yapılan incelemelerde strüktürel açıdan, Güneyce Köyü dahilinde 35 adet kötü, 62 adet orta ve 6 adet iyi durumda geleneksel konut ve ayrıca kötü durumda 1 köy okulu, orta durumda 1 adet çamaşırhane bulunmaktadır (Bkz. Harita 3.19) (Ek-10).

Kötü durumdaki geleneksel yapılar

Genelde kullanım dışı olan konutların daha kötü durumda olduğu gözlemlenmiştir. Kötü durumda bulunan 35 adet geleneksel konuttan 23 adet konut kullanılmamaktadır (Harita 5.3) (Ek-18). Bu yapılarda kolon bozulmalarına bağlı yapısal eğilmeler, kiriş bozulmalarına bağlı olarak döşemelerde ve çıkmalarda sehim yapmış alanlar, ve yine çatı kurgusunundaki bozulmalara bağlı çökmüş çatılar görülmektedir. Ayrıca temelden su almalara bağlı olarak oturmalar ve kerpiç tuğlalarda erimeler de görülmektedir. Yine ahşap bozulmalarına bağlı olarak ahşap karka arası ahşap dolgularda da sıklıkla eskime ve yıpranmalar görülmektedir. Korumaya yönelik genel kararlar ise şu şekildedir.

-Özgün haline uygun olarak restorasyon projeleri esas olmalı ve ilaveten rekonstrüksiyon uygulamasının yapılması,
-Yapının mevcut strüktürel durum kontrolü yapılarak gerekli onarımların özgün strüktürel haline uygun şekilde yapılması,
-Bazı yapılarda rastladığımız ve yapıyı desteklemek amaçlı yapılan betonarme ilave kolonların yerine aslına uygun olarak ahşap kolon sistemlerinin kullanılması.
-Çürümüş veya yıpranmış durumda olan ahşap karkas arası dolgu malzemelerinden dizeme ahşapların değiştirilmesi.
-Çökmüş durumda olan çatı kurgularının yenilenmesi,
-Zemin oturması yapmış olan yapılara zemin iyileştirmesinin uygulanması,
-Temel niteliğinde, yapının suyla temasını kesmede kullanılan taş döşemelerindeki bozulmaların düzeltilerek aslına uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.
Bahsedilen müdahaleler göz önünde bulundurularak;
-38 numaralı konutlarda betonarme destekli ilave kolonların bertaraf edilmesi,

-4, 5, 12, 16, 17, 24, 28, 31, 33, 36, 38, 46, 51, 56, 64, 69,70, 71, 72, 73,76, 77, 79, 80, 86, 87, 94, 96, 98, 101, 102, 105, 106, 109, 112 numaralı konutlarda zayıf durumda olan ahşap kolon ve kirişlerin yenilenmesi,
-4, 5, 12, 16, 17, 24, 28, 31, 33, 36, 38 , 46, 51, 56, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 86, 87, 94, 96, 98, 101, 102, 105, 106, 109, 112 numaralı konutlarda ahşap karkas arası dolgu sistemlerine müdahale edilmesi,
-4, 5, 12, 16, 17, 24, 28, 31, 33, 36, 46, 51, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 86, 94, 96, 98, 101, 102, 105, 106, 109, 112 numaralı konutlarda çatı karkasının onarılması veya güçlendirilmesi,
-46, 51, 71 numaralı konutlarda zemin oturmasına bağlı temel ve zemin iyileştirmesi,
-124 numaralı köy okulunda yığma tuğla dizgilerinde oluşan yıkılmalar ve dış taşıyıcı duvarlarda bulunan yarılmaların iyileştirilmesi gerekmektedir.

Orta seviyedeki geleneksel yapılar

Orta seviyede korunmuş olan toplam 62 adet geleneksel konuttan, 56 adet konut sürekli veya dönemlere bağlı olarak kullanılmaktadır (Harita 5.3) (Ek-18). Kullanımda olan konutların daha az yıprandığı ve yapısal bozulmaların daha az olduğu görülmektedir. Kötü durumdaki yapılara nazaran orta seviyedeki geleneksel konutlarda yıpranmalar daha az olmakla birlikte daha az sayıda müdahale gerektirmektedir. Ana müdahale kararları genel olarak kötü durumdakiler ile aynı olasa da orta seviyedeki yapılarda, daha az müdahale yeterli olmaktadır. Korumaya yönelik genel kararlar ise şu şekildedir.

-Özgün haline uygun olarak restorasyon projeleri esas olmalı ve ilaveten rekonstrüksiyon uygulamasının yapılması,
-Yapının mevcut strüktürel durum kontrolü yapılarak gerekli onarımların özgün strüktürel haline uygun şekilde yapılması,
-Bazı yapılarda rastladığımız ve yapıyı desteklemek amaçlı yapılan betonarme ilave kolonların yerine aslına uygun olarak ahşap kolon sistemlerinin kullanılması.
-Çürümüş veya yıpranmış durumda olan ahşap karkas arası dolgu malzemelerinden dizeme ahşapların değiştirilmesi.
-Çökmüş durumda olan çatı kurgularının yenilenmesi,
-Zemin oturması yapmış olan yapılara zemin iyileştirmesinin uygulanması,

-Temel niteliğinde, yapının suyla temasını kesmede kullanılan taş döşemelerindeki bozulmaların düzeltilerek aslına uygun hale getirilmesi sağlanmalıdır.

Bahsedilen müdahaleler göz önünde bulundurularak;

-75, 88, 91 numaralı konutlarda betonarme destekli ilave kolonların bertaraf edilmesi,

-1, 2, 3, 6, 9, 10, 14, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 29, 30, 32, 34, 35, 37, 39, 42, 44, 45, 48, 50, 52, 54, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 74, 75, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 90, 91, 92, 93, 97, 100, 103, 104, 107, 108, 111, 116, 117 numaralı konutlarda zayıf durumda olan ahşap kolon veya kirişlerin yenilenmesi,

-1, 2, 6, 9, 10, 14, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 30, 32, 34, 35, 37, 42, 44, 45, 48, 52, 59, 62, 66, 68, 74, 78, 83, 84, 85, 88, 90, 91, 92, 97, 103, 104, 107, 111, 114, 118 numaralı konutlarda ahşap karkas arası dolgu sistemlerine müdahale edilmesi,

-2, 15, 18, 32, 37, 39, 54, 92, 97, 114, 118 numaralı konutlarda ve 95 numaralı çamaşırhanede çatı karkasının onarılması veya güçlendirilmesi gerekmektedir.

İyi durumdaki geleneksel yapılar

İyi durumda bulunan 6 adet konut iyi korunmuş düzenli bakımları yapılmış ve genel anlamda su ile teması önlenmiştir. Bu yapılar kullanılan evler olması dolayısı ile acil müdahale gerektirmemekte ve düzenli olarak bakımlarının yapılmasına özen gösterilmelidir.

6.2.3. Yeni yapılaşmaya yönelik müdahale kararları

Çalışma alanında bulunan, geleneksel özellik göstermeyen toplam 17 adet konut ve 3 adet kamusal yapı ve yeni yapılması planlanan yapılar ile ilgili olarak müdahaleler şu şekildedir (Ek-21).

-Yeni yapılaşmanın 3 kattan fazla olmaması,

-Yapılacak olan yapılarda, geleneksel konut boyutları da göz önünde bulundurularak çok büyük yapıların yapılmaması,

-Çatılarda alaturka veya alaturka kiremiti kullanılması,

-Yapılacak pencere sistemlerinde ana malzemenin ahşap, tasarımın ise mevcut pencere tipolojileri ile uyumlu olması,

-Eğer yapılabilirse taşıyıcı sistem ve dolgu malzemelerinin seçiminde ahşap kullanılması,

-Cephe rengi seçiminde tuğla desenler veya kerpiç sıva rengi seçilmeli ve bu sayede görsel uyumun yakalanması,
-Mevcut doku ile uyumsuz eklentilerin kaldırılması,
-Eğer açık veya kapalı çıkma yapılacaksa, geleneksel örneklere bakılmalı, korkuluk detaylarının mevcut desenlerden seçilmesi,
-Bahçe sınırı elemanlarının ahşap darabalar veya taş duvar şeklinde yapılması, gerekmektedir.

6.3. Müdahale Önceliği

Müdahale önceliği olarak yapıların strüktürel sistemlerindeki kötü duruma ve yıkılmaya yüz tutmuş olmasına bağlı olarak öncelik verilmesi, devamında ise mimari elemanların kaybolmaması ve sahip çıkılması düşünülmüştür. Bu kapsamdaköyde bulunan 125 yapı için; 35 adet yapı 1. öncelikli, 64 yapı 2. öncelikli, 6 yapı 3. öncelikli ve 20 yapı ise 4. öncelikli olarak değerlendirilmiştir (Ek-23).

1.Öncelik

Taşıyıcı sistem açısından zor durumda ve çok yıpranmış olan yapılara öncelik verilip, yıkılmadan evvel yapısal bütünlüğünü sürdürmesi ve korumaya imkan tanıması düşünülmektedir. Bu kapsamda; 4, 5, 12, 16, 17, 24, 28, 31, 33, 36, 38, 46, 51, 56, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 86, 87, 94, 96, 98, 101, 102, 105, 106, 109, 112 numaralı yapılar 1. öncelikli olarak önerilmektedir.

2. Öncelik

Taşıyıcı sistem açısından daha iyi durumdaki geleneksel yapıların mimari elemanlarını kaybetmeden önce müdahale edilmesi ve gerekli çalışmaların yürütülmesi düşünülmektedir. Bu kapsamda; 1, 2, 3, 6, 9, 10, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 29, 30, 32, 34, 35, 37, 39, 42, 44, 45, 48, 50, 52, 54, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 74, 75, 78, 81, 82, 83, 84, 85, 88, 90, 91, 92, 93, 95, 97, 100, 103, 104, 107, 108, 111, 114, 116, 117, 118, 124 numaralı yapılar 2. öncelikli olarak önerilmektedir.

3.Öncelik

Taşıyıcı sistem açısından daha iyi durumdaki ancak genel anlamda mimari elemanlarından arındırılmış ve günlük hayata yorumlanmış olan geleneksel yapıların aslına uygun hale getirilmesi düşünülmektedir. Bu kapsamda; 11, 41, 43, 58, 99, 115 numaralı yapılar 3. öncelikli olarak önerilmektedir.

4.Öncelik

Son olarak ise geleneksel doku ile bağdaşmayan yeni yapıların bölge mimarisine uyumlu hale getirilmesi konusunda çalışma yürütülmesi düşünülmektedir. Bu kapsamda; 7, 8, 13, 19, 26, 27, 40, 47, 49, 53, 63, 89, 110, 113, 119, 120, 121, 122, 123, 125 numaralı yapılar 4. öncelikli olarak önerilmektedir.

6.4. Bölgenin Turizm ve Ticaret Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Dünya genelinde şehirlere sıkışmaya başlayan insanlar tatil ihtiyaçlarını gidermek adına turizm bölgelerine yönelmektedirler. Kalabalık insan yoğunluğu ve artan kurallar karmaşası ise insanlarda farklı alternatif turizm olgularına yönlenme isteği doğurmuştur. Bu bağlamda ise kırsal alanlar insanoğlu için doğal ve kültürel imkanları bulabileceği doğa ile iç içe olabileceği alternatif bir turizm imkanı ortaya koymaya başlamıştır.

Kent insanları, kırsal alanlara çoğunlukla; rekreasyonel amaçlı günübirlik veya akraba tanıdık ziyaretleri için giderken, özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciligi, stres ve baskı yaratacak sınırlamaların ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın kişilerin kendilerini özgür hissetmesini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları gerekse mevsimlik (yıllık) tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiş, böylece "Kırsal Turizm" denilen bir turizm türü doğmuştur [38].

Kırsal turizm bazı tanımlarda, daha çok çiftliklere ve doğaya yönelik olarak yapılan, turistlerin çiftlik gezme, balık tutma, ata binme, “trekking” (uzun ve zorlu yürüyüş) v.b. etkinliklere katıldıkları turizm türü olarak ele alınırken, bazı tanımlarda da kırsal alanlardaki tüm turizm etkinlikleri olarak değerlendirilmiştir [39].

Çalışma alanımız olan Güneyce Köyü, halihazırda Gölcük, Yedigöller, Abant, Sülüklü Göl, Sünnet Gölü, Aladağ, Akkaya, Seben Yaylaları gibi doğal güzellikleri ve doğa turizm potansiyeli bulunan Bolu ili sınırları dahilinde bulunmaktadır.

Söz konusu bölge ile ilgili olarak da iyi bir çalışma yapılması, bölge halkının dahil edilmesi, çevreye ve doğal kaynaklara saygılı, kültürel ve mimari mirasa sahip çıkan ve eski yapıların korunması ve işlevlendirilmesi ile yola çıkılması öncelikli olmalıdır. Bu doğrultuda bölgede yürütülebilecek turizm faaliyetlerinin olumu ve olumsuz etkileri şu şekilde sıralanabilir:

Çizelge: 6.1. Turizm faaliyetlerinin olumlu etkileri.

Olumlu Etkiler
- Bölgesel değerlerin krounması ve sürdürülmesine katkı sağlaması.
- Önem arz eden doğa bölgelerinin, sit alanlarının keşfedilmesi.
- Kültür varlıkları, sit alanları ve doğal alanların korunması.
- Aktif olarak kullanılan veya kullanılmayan, korumaya yönelik alanların korunması.
- Hizmet ve altyapı olanaklarının arttırılması ve çevresel kontrolün sağlanması.
- Sürdürülebilirliğin sağlanması ve gelecek çalışmalara yön verilebilmesi adına fizibilite çalışmalarının yapılması.
- Eko turizm, yayla turizmi, doğa turizmi, yeşil turizm gibi kavramlar ile kentten kırsala dönüşün teşvik edilmesi.

Çizelge: 6.2. Turizm faaliyetlerinin olumsuz etkileri.

Olumsuz Etkiler
- Kontrolsüz ve bilinçsiz gelişimin hem çevresel hem de tarihi değerlerde tahribata sebebiyet vermesi
- Kontrol edilemeyen Turizm faaliyetlerinin öngörülemeyen zararları.
- Düzensiz yapılaşma ve altyapının cevre tahribatına sebep olması
- Ön görülemeyen ve olası talep artışları durumunda insan fazlalığı oluşturması.
- Kalabalığın beraberinde getireceği su, ses, gürültü ve çevre kirliliğine sebep olması.
- Kontrol edilemeyen tahribatın doğal ve tarihi alanların bozulmasına sebep olması ve devamında turist sayısının azaltması .
- Yapılacak yatırım maliyetlerinin yüksek olması, uzun bürokratik işlemler ve bölge halkının rızasının alınması.

6.4.1. Sürdürülebilir turizm türleri ve Güneyce Köyü'nde uygulanabilirliğinin SWOT analizi ile belirlenmesi

Yayla turizmi

Türkiye'de kırsal turizm, yayla turizmi, eko turizm ve macera turizmi başlıklarında kamu ve özel sektör tarafından geliştirilmektedir. Ancak, kırsal turizm denilince ülkemizce öncelikle yaylalar gelmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca dünyadaki turizm tercihlerinde meydana gelen değişime koşut olarak 1990 yılında "Yayla Turizmi Projesi" başlatmıştır. Proje kapsamında Karadeniz Bölgesi ve Toroslar'da 26 adet yayla belirlenerek turizm merkezi kapsamına alınmıştır. Çalışmalar halen ülke genelinde devam etmektedir. Bakanlık, yayla turizminde, ülkemizin kendine özgü doğal ve kültürel değerleri olan yaylaların ve yayla yaşamının, koruma ve kullanma dengesi dikkate alınarak turizm etkinlikleri içinde değerlendirilmesini amaçlamıştır [39].

Köyün 10,5 km kuzeybatısında, Mudurnu Dodurga Köyü sınırları dahilinde olan ancak resmi kayıtlarda görülmeyen bir adet yaylası bulunmaktadır. Turizm faaliyetleri kapsamında Bakanlık tarafından devam ettirilen çalışmalara bu bölgenin de dahil edilmesi ve köye ait resmi yayla alanı olrak belirlenmesi sağlanabilir.

Dağ turizmi

Doğa ile zaman geçirmek, kentin karmaşasından kaçmak, uzaklaşmak isteyenler için alternatif olabilecek bir turizm türüdür ve kaya tırmanışı, dağ bisikleti, trekking gibi sporlara imkan tanımaktadır. Bölgenin yakınında bulunan Seben Dağları, Aladağ ve Karakiriş Dağları bu tür sporları yapmak konusunda imkan tanımaktadır. Ayrıca doğa sporları kulüplerinin de bölgenin tanıtımına katkı sağlaması amacıyla dönemsel ve bölgesel etkinliklerin, müsabakaların yapılmasına ev sahipliği yapabilecek nitelikler kazandırılması hedeflenmektedir.

Tarım ve çiftlik turizmi

Bölgede gerçekleştirilen tarımsal üretimin turizm amaçlı olarak yöreyi ziyaret etmek isteyen gruplara açılması ile alternatif rotaların oluşturulması hedeflenmektedir. İnsanların

tüketimden uzaklaşıp aynı zamanda üretimin de keyfine varması, üretim sonucu elde edilen ürünlerin de insanlarda bu bilince ulaışlması konusunda fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Tarlalardan elde edilen ürünler ile çiftliklerden elde edilen hayvansal ürünlerin de gelen misafirler tarafından satın alınarak yaşadıkları bölgelere götürmeleri hedeflenmekte bu sayede tarımla uğraşan veya çiftliği olan bölge halkının ürünlerinin pazarlanması ve reklam yapması kolaylaşmaktadır ve kazanç miktarı arttırılabilmektedir.

Gastronomi turizmi

Kırsal turizm ve gastronomi turizmi arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğu, gastronomik çeşitliliğin kırsal turizme katkısı, bölge yada yöre içerisindeki etkinliğinin ne durumda olduğu, yöresel olarak tanınmış fakat patent, coğrafi işaret patenti, tescil gibi herhangi bir belgeye sahip olunup olmadığının belirlenmesi, yöreyi temsil eden ürünlerin doğaya uygunluğunun saptanması ve sadece o yöreye özgü olması yörenin kültürel envanterinin oluşturulması açısından oldukça önemlidir [40].

Bu kapsamda bölgedeki yöresel mutfak kültürünün gelirştirilmesi ve tanıtımının arttırılması ile farkındalık oluşturulması ve bölgedeki mutfak kültürünün korunması hedefenmektedir. Günümüzde de bu lezzetlerin sürdürülmesi ve ayrıca nasıl yapıldıklarına dair atölyeler barındıran yerel işletmelerin varlığı da bölgedeki turzim potansiyelinin arttırılmasına fayda sağlayacaktır.

Güneyce Köyü’nde uygulanacak turizm türlerinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi

Güneyce Köyü’nde uygulanma potansiyeli olan turizm türlerine ait verilerin tespitinde “SWOT” analizi yönteminden faydalanılmıştır. Uygulanan teknik gereğince durumun, olayın veya konunun güçlü yönleri (Strengths) , zayıf yönleri (Weaknesses), gündeme gelebilecek fırsatları (Opportunities) ve tehditleri (Threats) aşağıdaki çizelgede belirlenmiştir.

Çizelge: 6.3. Turizm türlerinin SWOT analizi ile belirlenmesi

Turizm Türü	Güçlü Yönleri	Zayıf Yönleri	Fırsatları	Tehditleri	Uygulanabilirliği
Yayla Turizmi	-Turizm ve Kültür bakanlığı tarfından 2007 yılında hazırlanan ve 28.02.2007 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile onaylanan 2023 Türkiye Turzim Stratejisi'nin desteklediği türlerden biri olması -Bölgenin yayla zengini ve yakın mesafede olması -Bölgenin fazla müdahale görmemiş ve bakir yapısını koruması	-Turizm faaliyeti yürütmekteki altyapı eksiklerinin olması	-Yaylaların rakımının yüksek ve havasının temiz olması -Yaylaların sayıca çok ve alanlarının geniş olması. -Bölge bulunan geleneksel yapım tekniğindeki evlerin konaklama amaçlı olarak kullanılabilmesi.	-Ana yol üzerinde bulunduğu için plansız gelişmeye açık olması -Yerel mimari özelliklerin tahribata uğraması ve çarpık yapılaşmaya sebep olunması	Yüksek Çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalar tamamlanmalı ve halkın görüşleri alınarak onların da katılımı sağlanmalıdır.
Dağ Turizmi	-Bölgenin ormanlık alanda bulunması ile trekking,dağ bisikleti ve yürüyüş rotalarının kolaylıkla oluşturulabilmesi. -İlçede başka trekking	-Dik ve kayalık alanların az olması sebebi ile tırmanış olanaklarının az olması.	-Bölgenin yabani hayvan ve kuş çeşitliliğine sahip olması ve gözlem yapılabilmesi.	-Fazla talep görmesi durumunda çevre kirliliği ve doğal hayatın bozulmasına sebep olunması	Yüksek

	parkurları bulunmakla birlikte bunlarla bağlantı sağlanabilmesi				
Tarım ve Çiftlik Turizmi	-Bölgede hala aktif bir şekilde tarım ve hayvancılık ile uğraşılması	-Mevsimsel özelliklere bağlı olarak ürün çeşitliliğinin çok fazla olmaması. -Genç nüfus ve işgücü eksikliği	-Atıl vaziyetteki tarım alanlarının üretime kazandırılması. -Elde edilen ürünlerin bölge insanının ekonomisine fayda sağlaması.	-Geleneksel yaşam biçiminin bozulması -İş gücü azlığına bağlı olarak yeterli ürün alınamaması.	Yüksek
Gastronimi Turizm	-Bölgede hala yöresel yemeklerin yapılması ve yerel ağız ile yemek adlarının telaffuz edilmesi	-Yöresel mutfağı bilen genç nüfusun az olması	-Restoran tarzı yerel işletmelerin açılarak istihdamın arttırılması. -Restoran olarak kullanılabilecek yapı stoğunun fazla olması	-Çalışacak personel yetersizliği -Geleneksel yapılardaki tadilat masrafları	Orta

6.4.2. Bölgenin ticaret potansiyelinin değerlendirilmesi

Bu kısımda çalışma alanının ticaret potansiyelleri belirlenmiş ve onların bölgenin yararına kullanılmasına ilişkin kararlar anlatılmıştır.

Süt ürünleri fabrikası

Köyün kuzeyinde Nallıhan yolu üzerinde yaklaşık 1 km mesafede ve şimdilerde atıl vaziyette bulunan süt ürünleri fabrikası faaliyette olduğu dönemlerde hem bölge halkına istihtam sağlamakta hem de büyükbaş hayvancılığın yapılmasına teşvik olmaktaydı.

Büyükbaş hayvanların sütünü fabrikaya vermek suretiyle bölge halkına ek bir kazanç kapısı olmaktaydı. Söz konusu fabrikanın tekrar faaliyetlerine başlaması bölge ticareti açısından önem arz etmektedir.

Elma depoları

Bölgenin kendine has elması olan Seben Elması için üniversiteler ile daha detaylı çalışmaların yapılması ve verimin artırılması sağlanabilir. Ayrıca hasat sonunda elde edilen meyvelerin muhafazası ve daha uzun zaman diliminde tüketilmesine imkan sağlayan soğuk hava depolarının da yine bu bölgede arttırılması sağlanabilir.

Iza bulguru ve tesisleri

Bölgede yetişen ıza buğdayı ve yine bölgede bu buğday ile yapılan ıza bulguru bölgenin bilindik mahsüllerindendir. Bolu'nun tahıl ambarı olarak bilinen Seben ilçesinde ıza buğdayı ve bundan mamül un, bulgur ve makarna gibi ürünlerin paketlenmesi ve pazarlanması için birtakım tesislerin yapılması sağlanabilir.

Kesimhaneler

Bölgede yapılan büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığa ilaveten kanatlı hayvan yetiştiriciliği de bulunmaktadır. Söz konusu hayvan yetiştiriciliğinin gerek yerel yönetim gerekse genel yönetim aracılığı ile teşvik edilerek arttırılması ve devamında mezbaha ve kanatlı hayvan kesim tesislerinin yapılarak tedarik sistemine dahil edilmesi sağlanabilir.

6.5. Ekonomik ve Sosyal Müdahale Kararları

Bu kısımda yerel kullanıcıların da desteğinin alınması ve devamında finansal kaynak açısından çözüm önerileri ile ilgili ekonomik ve sosyal müdahale kararları belirtilmiştir.

6.5.1. Yöre halkı ve yerel kullanıcının korumaya destek olması

Koruma çalışmalarının başarılı olması için yapılacak olan çalışmalara yöre halkının katılımları büyük önem arz etmektedir. Yapılacak olan çalışmalarda fikirlerini sunmaları

ve destek vermeleri, hem kontrolsüz tahribatın önüne geçmeye bu sayede yapıların korunmasına yardımcı olacak hem de projenin başarıya ulaşmasında önemli faktör olacaktır.

6.5.2. Finansal kaynak gereksinimi

Bölgede yapılacak çalışmalar ile ilgili olarak finansal problemlerin çözümünde çeşitli finansal kaynak çalışmaları yürütülmelidir. Öncelikle korumaya yönelik alanların belirlenmesi belki de devamında sit alanlarının oluşturulması sağlanmalı, yerel yönetimler ile destekli çalışılmalıdır. Devlet destekli koruma ve restorasyon projelerinin geliştirilmesi yanında sivil ve özel sektör destekleri de göz ardı edilmemelidir. Bölgede faaliyet gösteren özel sektör kuruluşlarından sponsorluk alınabileceği gibi dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşlarının da bu kapsamda sorunun çözümü konusunda konuya dahil olmaları sağlanmalıdır. Ayrıca bölgede yaşayan halkın da içinde yaşamış oldukları yapıların yenilemesini kendi imkanları ile yapmaları konusunda banka kredisi veya devlet desteği gibi olanaklar sağlanmalıdır.

7. SONUÇ

Güneyce Köyü'nde bulunan konutlar, tasarım ve plan karakteristikleri açısından Batı Karadeniz yöresindeki benzer tasarım ögelerine sahip özel örneklerdendir. Yapılar çoğunlukla ihtiyaca yönelik yapıldığı için bezeme örnekleri yok denecek kadar azdır. Yapım teknikleri açısından bölgede kolaylıkla bulunabilecek ahşap, taş ve kerpiç kullanılmıştır. Zemin katlarda taş yığma temel üstü ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniği, üst katlarda ise yine ahşap karkas arası ahşap, kerpiç ve tuğla tekniklerinin kullanıldığı özgün örnekler bulunmaktadır. Birkaç yapım tekniğinin birlikte görülebiliyor olmasından dolayı detaylı incelenmesi gereken bir köydür.

Ülkemizdeki ana problemlerden biri olan köyden kente göç burada da kendini göstermektedir. Köyün nüfusu önceki yıllara göre azalmış olup köyde genelde yaşlı nüfus kalmış ve ancak onların da zamanla vefatları ile nüfus azalmaya devam etmektedir. Genç kuşakların köylerde durmak istememesi, çiftçilik ile uğraşan insanların sayısındaki azalış ve miras konuları yüzünden evlerde oturan insan sayısı azalmış, bu sebeple de evler boş kalmaya, köhnemeye başlamış ve kaderine terk edilmişlerdir. Bundan dolayıdır ki evler bakımsız kalmış, yıkılmaya yüz tutmuştur.

Yapılan çalışmada alanında 125 adet envanter numarası oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalarda parsellerin durumu ve yerleşimi, kat sayıları, yapım teknikleri, yapısal durum analizleri yapılmış, plan tipolojileri oluşturularak mekan, eleman, cephe elemanları ve çatı malzemelerine ilişkin belgeleme yapılmıştır. Toplam 120 hane konuttan 103 adet geleneksel konut incelemesi yapılmış, 63 tanesinin içine girilebilmiş kalanlar ise dış değerlemeye tabi tutulmuştur.

Geleneksel yapım teknikleri ile ilgili ahşap karkas ve moloz taş yığma sistem olmak üzere iki alt başlık oluşturulmuştur. Yapılan taşıyıcı sistem incelemesinde sırası ile yapıların; temelleri, ana taşıyıcı yapısı, duvarları, çıkmaları ve döşemeleri, çatıları, merdivenleri, ilave taşıyıcı destek elemanları ve mimari eleman detayları araştırılmış ve belgelenmesi sağlanmıştır.

Geleneksel konut tipolojileri ve taşıyıcı sistem kurgularının araştırılması ve belgelenmesi yapılan Güneyce Köyü'ne ilişkin olarak genel değerlendirmeler yapılmış ve koruma sorunları anlatılmıştır. Bu kapsamda çalışma alanının kent ile olan ilişkileri, çevresel değerleri, fiziksel ve sosyal ile yapısal ve mimari sorunları, ve olanakları belgelenmiştir. Ayrıca yapılara ilişkin hem değerlemelerde bulunulup hem de ender yapı, nitelikli yapı, niteliksiz yapı ve uyumsuz yapı başlıklar ile sınıflandırılması sağlanmıştır.

Genel olarak uygulanması düşünülen müdahale kararlarında ise öncelikle alana yönelik müdahale kararları devamında ise yapılara yönelik müdahale kararları belirlenmiştir. Alana yönelik müdahale kararlarında; köyün altyapı, ulaşım, temizlik, sosyal donatı gibi alanlardaki eksiklikleri ve yanlışları belirlenmiş ve devamında yapılması planlanan müdahaleler önerilmiştir. Yapılara yönelik müdahale kararları ise üç alt başlıkta çalışılmıştır. Birinci olarak geleneksel yapım sistemlerine sahip olan yapılarda yapılan eleman, tasarım ve malzeme değişiklikleri belgelenmiş ve korumaya ilişkin öneriler belirtilmiştir. Yapılara yönelik müdahale kararlarının ikinci alt başlığında yapılarda strüktürel sistem ve dolgu malzelerine ilişkin değişiklikler belgelenmiş ve korumaya ilişkin öneriler belirtilmiştir. Yapılara yönelik müdahale kararlarının üçüncü alt başlığında ise yeni yapılaşmaya ve geleneksel olmayan yapılaşmaya ilişkin müdahala kararı önerileri getirilmiştir. Genel müdahale kararları devamında sürdürülebilir turizm türlerinin Güneyce Köyü'nde uygulanabilirliği için SWOT analizi yapılmış ve ticaret potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin öneriler getirilmiştir. Ayrca yerel halkın korumaya ilişkin çalışmalara desteğinin sağlanması ve yapılması önerilen çalışmalara kaynak oluşturulması yönünde önerilerde bulunulmuştur. Tüm çalışmalar neticesinde yerel bilincin arttırılıp bölgede geleneksel mimari ve taşıyıcı sistem ile birlikte geleneksel yaşamın sürdürülebilmesinin sağlanması hedeflenmektedir.

KAYNAKLAR

1. İnternet: Seben Belediyesi, Seben Hakkında. https://seben.bel.tr/seben/seben-hakkinda, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

2. İnternet: Karayolları Genel Müdürlüğü, İl İlçeler Arası Mesafeler, http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionDocuments/KGMdocuments/Root/Uzakliklar/ililcemesafe.pdf, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

3. İnternet: Harita Genel Müdürlüğü, İl İlçe Yüzölçümleri, https://www.harita.gov.tr/il-ve-ilce-yuzolcumleri, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

4. İnternet: Bolu İl Kültür ve Turzim Müdürlüğü, Seben, https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69935/seben.html#:~:text=CO%C4%9ERAF%C4%B0%20DURUMU%20%3A,ve%20rak%C4%B1m%C4%B1%20625%20m.%20dir, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

5. Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2014). *Tabiatın Kalbi Bolu The Hearth of Nature Bolu:* Bolu İl Özel İdaresi, 32-79.

6. Tatar, Y. (2003). *Bolu İl Gelişme Planı Çevre ve Mekansal Yapı.* Bolu: DPT, Bolu Valiliği, Bolu Belediyesi, Bolu Ticaret ve Sanayi Odası, 13-38.

7. Tunçay H. (2016). *Köroğlu'nun İzinde Seben Yaylaları*. Seben Belediyesi Yayınları, 28.

8. Tunçay H. (2016). *Bolu'nun Saklı Cenneti Seben*. Seben Belediyesi Yayınları, 28-215.

9. İnternet: Bolu Belediyesi, Bolu Genel Bilgiler, https://www.bolu.bel.tr/bolu/, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

10. İnternet: Bolu İl Kültür ve Turzim Müdürlüğü, Avlaklar, https://bolu.ktb.gov.tr/TR-90219/-avlaklar.html, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

11. İnternet: Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Koruma Alanları, https://bolu.ktb.gov.tr/TR-90216/-tabiati-koruma-alanlari.html, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

12. İnternet: Keten, A. (2013). *Bolu Orman Bölge Müdürlüğü, Seben Orman İşletme Müdürlüğü Ormanlarının Yaban Hayatı*, https://sertifikasyon.ogm.gov.tr/OBMCalismalari/Bolu/Alada%C4%9F%20-%20Bolu%20-%20Gerede%20-%20Seben%20Orman%20I%C5%9Fletme%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BCkleri/Flora%20ve%20Fauna/SEBEN/Seben_Fauna.pdf, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

13. İnternet: Karayolları Genel Müdürlüğü, İl İlçe Mesafeleri, http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Uzakliklar/ilcedenIlceyeMesafe.aspx, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

14. İnternet: Karayolları Genel Müdürlüğü, http://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Otoyollar/ankara.jpg, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

15. Birgören, H. (2008). *Bolu Vilâyeti Salnâmesi*. Bolu. Bolu Belediyesi Bolu Araştımaları Merkezi, 250-336.

16. İnternet: Resmi Gazete, http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6237.pdf, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

17. İnternet: Seben Belediyesi, Köyler, https://seben.bel.tr/seben/koyler-mahalleler, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

18. İnternet: Suloaycan Seben Hakkında, https://suloaycan.tr.gg/SEBEN-26%23304%3BL%C7ES%26%23304%3B.htm, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

19. İnternet: Seben Kaya Evleri, Panayırlar, http://sebenkayaevleri.com/seben/festival-ve-panayirlar, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

20. Devlet Planlama Teşkilatı. (2003). *Bolu İl Gelişme Planı* (BİGEP) (2003). Bolu: DPT, Bolu Valiliği, Bolu Belediyesi, Bolu Ticaret ve Sanayi Odası, 35-98.

21. İnternet: Seben Kaya Evler, Seben Tarihi, http://sebenkayaevleri.com/seben/tarihi, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

22. İnternet: Seben Belediyesi, Seben Tarihi, https://seben.bel.tr/seben/ilcemizin-tarihi, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

23. İnternet: Türkiye Kültür Portalı, Kartalkaya Bolu, https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/kartalkaya-kayak-merkez, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

24. İnternet: Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Pavlu Kaplıcaları, https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10739/genel-bilgiler.html, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

25. İnternet: Seben Kaya Evleri, Gezilecek Yerler, http://sebenkayaevleri.com/seben/gezilecek-yerler, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

26. İnternet: Seben Derneği, Ekonomi ve Turizm, http://www.sebendernegi.org.tr/seben/ekonomi-ve-turizm/, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

27. İnternet: Seben Belediyesi, Seben Muslar Kaya Evleri, https://seben.bel.tr/turizm/muslar-kaya-evleri, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

28. İnternet: Seben Belediyesi, Seben Solaklar Kaya Evleri, https://seben.bel.tr/turizm/solaklar-kaya-evleri, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

29. İnternet: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bolu İli Kültür Envanter Listesi, https://korumakurullari.ktb.gov.tr/Eklenti/41318,bolu-envanter-son.pdf?0, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

30. Özbek Esen, S. (2016). *Bolu İli Seben İlçesi Dedeler Köyü Cuma Camii Restorasyon Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 13-14.

31. İnternet: Seben Kaya Evleri, Seben Tarihi, http://sebenkayaevleri.com/seben/tarihi, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

32. İnternet: Karayolları Genel Müdürlüğü, Turzim Harita, https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Haritalar/turistik.jpg, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

33. İnternet: Iza Buğdayı, Coğrafi İşaret Anlatımı, http://www.izabugdayi.com/cografi-isaret-ve-iza-bugdayi/, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

34. İnternet: Iza Buğdayı, http://www.izabugdayi.com/iza-bgdayi-ile-ilgili-resimler/, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

35. İnternet: Bolu Ekspres, Seben Süt Ürünleri Fabrikası, http://www.boluekspres.com/icerik/haber.php?i=42508, Son Erişim Tarihi: 18.02.2021.

36. Yasa, A. A. (2016). Seben Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları* (24), 45-70.

37. Çolakoğlu B. (2011). *Ankara İli Nallıhan İlçesi Tarihi Kent Dokusunun İncelenmesi ve Koruma Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 59.

38. Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia:Turizm Araştırmaları Dergisi,* 67-75.

39. Aydın, O. (2012). AB'de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye'de Kırsal Turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14(23),* 39-46.

40. Deveci, B. ve Ark. (2013). Kırsal Turizm ile Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *Uluslarlarası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi 3(2),* 29-34.

EKLER

(Ekler Tezin arka kapağında CD ortamında verilmiştir.)

GAZİ GELECEKTİR...